

**KÜLTÜREL MİRAS KORUMA ÇALIŞMALARINDA
KENTSEL TASARIMIN ROLÜ: BURSA, “TOPHANE
VE ÇEVRESİ” ÖRNEĞİ**

Burcu HEMİTLİ ERKAN

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KÜLTÜREL MİRAS KORUMA ÇALIŞMALARINDA KENTSEL TASARIMIN
ROLÜ: BURSA, “TOPHANE VE ÇEVRESİ” ÖRNEĞİ**

Burcu HEMİTLİ ERKAN

Doç. Dr. Arzu ÇAHANTİMUR
(Danışman)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
BİNA BİLGİSİ ANABİLİM DALI

BURSA-2014
Her Hakkı Saklıdır

TEZ ONAYI

Burcu HEMİTLİ ERKAN tarafından hazırlanan “Kültürel Miras Koruma Çalışmalarında Kentsel Tasarımın Rolü: Bursa, “Tophane ve Çevresi” Örneği” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bina Bilgisi Anabilim Dalı’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Doç. Dr. Arzu ÇAHANTİMUR

Başkan : Doç. Dr, Arzu ÇAHANTİMUR Uludağ Ü. Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü	İmza
Üye: Prof. Dr, Handan TÜRKOĞLU İTÜ Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü	İmza
Üye: Doç. Dr, Elif Özlem AYDIN GYTE Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü	İmza

Yukarıdaki sonucu onaylarım

Prof. Dr. Ali Osman DEMİR
Enstitü Müdürü
../../2014

U.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

21/05/2014

Burcu HEMİTLİ ERKAN

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

KÜLTÜREL MİRAS KORUMA ÇALIŞMALARINDA KENTSEL TASARIMIN ROLÜ: BURSA, “TOPHANE VE ÇEVRESİ” ÖRNEĞİ

Burcu HEMİTLİ ERKAN

Uludağ Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Bölümü

Danışman: Doç. Dr. Arzu ÇAHANTİMUR

Binlerce yıllık insanlık tarihi içerisinde, insanların tek başlarına ya da doğayla birlikte yarattığı kültürel miras alanları kentlerin yaşamında ve sürekliliğinde önemli bir role sahiptir. Sanayi devrimi sonrasında kent merkezlerindeki hızlı nüfus artışıyla birlikte ortaya çıkan sağlıksız ve kalitesiz yapılaşmış çevre ve mekânlar özellikle tarihi çevreleri olumsuz etkilemiştir.

Kültürel miras alanlarında sürdürülebilir kentsel gelişmenin sağlanabilmesi için bu alanların korunmaları çağımızda insanlığın ortak sorumluluğundadır. Günümüzde tarihi kentlerin en önemli sorunlarından biri tarihi çevrelerde oluşan sağlıksız yapılaşmalar sonucunda bu çevrelerin bütünlüğünün azalması ile birlikte taşıdıkları değerlerin zarar görmesidir. Bu durumda kültürel miras alanlarındaki kentsel mekânların kültürel sürekliliğinin devam ettirilebilmesi için gerekli olan koruma çalışmalarında bütüncül yaklaşım bir eksiklik olarak görülmüş ve tez çalışmasının problemi olarak seçilmiştir. Konu, temel hedefleri kaliteli kentsel mekân ihtiyacını karşılamak olan “kentsel tasarım” disiplini ile kaliteli yaşam alanları sunmak olan “mimari tasarım” disiplini ara kesitinde ele alınmıştır.

Konuyla ilgili teorik ve uygulamalı çalışmaların incelendiği literatür analizini içeren temel kavramlar bölümünden sonra temel kavramlar arasındaki ilişkilerin kurgulandığı kavramsal çerçeve geliştirilmiştir. Kültürel Miras Alanları-Kentsel Mekân- Kentsel Tasarım İlişkisinin incelendiği üçüncü bölüm kapsamında geliştirilen kavramsal çerçeve kültürel mirasa sahip, yüksek yaşam kalitesi sunan kentsel mekânlar oluşturmaya yönelik önem taşımaktadır.

Değerli bir kültürel mirasa sahip Bursa ilinin tarihi kent merkezini oluşturan konut alanı “Hisar Bölgesi” ile ticaret alanı “Tarihi Çarşı ve Hanlar Bölgesi” arasında kalan kamusal açık alanlar tezin çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Dördüncü bölüm kapsamında, Bursa Tarihi kent merkezindeki kentsel mekânlar kentsel tasarım disiplini bakış açısıyla incelenerek; taşıdıkları önemli özellikler tespit edilmiş, alanların potansiyelleri ve sorunları belirlenmiştir. Tez çalışması, çalışma alanının kaliteli kentsel mekânlar sunabilmesi amaçlı uygulama süreci üzerine görüş ve öneriler ile sonuçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: kentsel yaşam kalitesi, kentsel mekân, sürdürülebilir miras alanları, kentsel tasarım

2014, xi+ 167 sayfa.

ABSTRACT

MSc Thesis

THE ROLE OF URBAN DESIGN IN CULTURAL HERITAGE CONSERVATION STUDIES: BURSA, “TOPHANE AND ITS NEAR ENVIRONMENT” AS AN EXAMPLE

Burcu HEMİTLİ ERKAN

Uludağ University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Architecture

Supervisor: Assoc. Prof., Ph. D. Arzu ÇAHANTİMUR

For thousands of years of man's history, the cultural heritage areas that are created by mankind alone or together with nature have an important role in cities' life and sustainability. Especially historical environment has been adversely affected by unhealthy and poorly designed environment. Also, places arose from the rapid population growth following the industrial revolution.

It's a shared responsibility of mankind to protect cultural heritage areas in order to provide sustainable urban development in these areas. Nowadays, one of the most important problems of the historical cities' is with the decrease in integrity resulted by the unhealthy formation in the historical environments damages the values they carry out with. In this case, maintaining and providing urban spaces in these cultural areas have been seen as a deficiency and chosen as subject of this thesis. The subject is discussed on the intersection within the "urban design" discipline scale that mainly aims to meet the need of quality of urban spaces and the “architectural design” discipline that mainly aims to provide quality life places.

After the part which fictionalises the conceptual framework among the basic concepts is developed, it is continued with the chapter of basic concepts which includes literature analysis that researches theoretical and practical studies. The conceptual framework which is developed in the third chapter investigates the relationship among The Cultural Heritage Sites - Urban Space – Urban Design which is important for establishing urban places that have cultural heritage and high quality of life.

The case study area of the project is defined as the open urban areas between the traditional housing area "Hisar district" and the traditional trade center "Historical Bazaars and Hans district" which created historical city center of Bursa that has a valuable cultural heritage. Under the fourth chapter, important features of the areas are determined and the potentials and problems of them are identified by analyzing them within the perspective of urban design discipline. The study ends up with opinions and suggestions about providing healthy and quality urban areas for the case study area.

Key words: quality of urban life, urban space, sustainable historical places, urban design

2014, xi + 167 pages.

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Günlük hayatım içerisinde önemli bir yeri olan Tarihi Kapalı Çarşı ve Hanlar Bölgesi ile Hisar Bölgesi çevresindeki tarihi mirasa olan merakım ve bir Bursalı olarak çevrede yaşanan koruma çalışmaları ile dönüşümün canlı şahitlerinden biri olarak, tanık olduğum bu süreci Bursa kentine ve kent hakkına dair bir çalışmayla ortaya koyma isteğim tez konusunu belirlemiştir.

Tez çalışmam boyunca, değerli zamanını, fikirlerini ve desteğini benden esirgemeyen, ihtiyacım olan güveni ve özgür alanı yaratan değerli hocam Doç. Dr. Arzu ÇAHANTİMUR'a katkılarından dolayı sonsuz saygı ve en içten teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmamın istatistikî verilerinin sonuçlanmasında büyük katkısı olan Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Ekonometri Bölümü Arş. Gör. Şahika GÖKMEN'e yardımları ve dostluğu için çok teşekkür ederim.

13.12.2012 tarihli Doğrudan Temin Onay Belgesi ile alımı uygun görülen tezimin yürütülmesi, geliştirilmesi ve şartnamesine uygun olarak sonuçlandırılması işini maddi olarak destekleyen Bursa Büyükşehir Belediyesi'ne teşekkür ederim.

Tüm hayatım boyunca attığım her adımda desteklerini benden esirgemeyen anneme ve babama, en zor anlarımda yanımda olan sevgili kardeşim Büşra HEMİTLİ'ye; her zaman yanımda olduğunu hissettiren ve beni destekleyen eşim Ali Orhun ERKAN'a çalışmam süresince de aynı desteği sağladıkları için teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Burcu HEMİTLİ ERKAN

21/05/2014

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR	iii
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ	xi
1.GİRİŞ	1
1.1.Çalışmanın Amacı.....	2
1.2.Çalışmanın Yöntemi	3
2.TEMEL KAVRAMLAR.....	5
2.1.Kentsel Mekân Kavramı	5
2.1.1.Mekân.....	6
2.1.2. Kent.....	9
2.1.3. Kentsel mekân.....	12
2.2. Kentsel Tasarım Kavramı	15
2.2.1.Kentsel tasarım kavramı ve tarihsel süreçte gelişimi.....	19
2.2.2. Kentsel tasarımın diğer disiplinler ile ilişkisi	22
2.2.3. Kentsel tasarımın kapsamı	26
2.3. Kültürel Miras Koruma Çalışmaları ve Kentsel Tasarım	33
2.3.1.Kültürel miras kavramlarının tarihsel süreçteki gelişimi.....	33
2.3.3.Kültürel mirasa sahip kentsel alanların korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması yaklaşımları	39
3.KAVRAMSAL ÇERÇEVE	42
3.1. Kültürel Miras-Kentsel Mekân- Kentsel Tasarım İlişkisi.....	42
4. KÜLTÜREL MİRASIN KORUMA ÇALIŞMALARINDA KENTSEL TASARIMIN ROLÜNÜN BURSA ÖRNEĞİNDE İNCELENMESİ.....	48
4.1. Çalışma Alanının Belirlenmesi	49
4.1.1. Çalışma alanının konumu ve sınırları	49
4.1.2. Çalışma alanının genel özellikleri ve seçilme nedenleri	50

4.1.3. Çalışma alanındaki kentsel mekân öğeleri	53
4.2. Çalışma Alanının Mevcut Durum Tespiti	56
4.2.1.Çalışma alanının tarihsel gelişim süreci.....	56
4.2.2.Çalışma alanının kentsel yapı içerisinde mevcut kullanımları.....	62
4.3. Çalışma Alanının Kentsel Mekân Bileşenleri Bağlamında Değerlendirilmesi.....	74
4.3.1.Alanın kullanım sıklığı ve kullanım amacı	78
4.3.2.Alanda kullanıcı algısı, değerlendirmeleri ve beklentileri	85
4.3.3.Alan kullanıcılarının tarihi çevre koruma çalışmaları ve kentsel tasarım uygulamalarına ilişkin görüşleri.....	94
4.3.4.Alan kullanıcılarının mevcut kentsel mekânlar ile ilgili görüşleri.....	102
4.4.Alan Çalışması Sonuçları.....	109
5.SONUÇ VE ÖNERİLER	114
KAYNAKLAR	121
EKLER.....	125
EK 1.Anket Çalışması.....	126
EK2.Anket Sonuçlarının Tabloları	129
ÖZGEÇMİŞ	167

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar	Açıklama
BBB	Bursa Büyükşehir Belediyesi
BKTVKBBK	Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
BM(UN)	Birleşmiş Milletler (United Nations)
ICOMOS	Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi
İTÜ	İstanbul Teknik Üniversitesi
KENTGES	Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı
SPSS	Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi (Statistical Packages for the Social Sciences)
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür �rg�t�
UN-HABITAT	Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı
WHO	Dünya Sağlık �rg�t�
CIAM	Uluslararası Modern Mimar� Kongreleri (International Congresses of Modern Architecture)
RTPI	Royal Town Planning Institute
TDK	Türk Dil Kurumu

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1.Mekânın doğasının görsel anlatımı (Canter 1977).....	7
Şekil 2.2.Mekânı oluşturan bileşenler (Punter 1991).....	8
Şekil 2.3.Mekânı oluşturan programlar (Weisman 2001).....	8
Şekil 2.4.Program insan ve yapı arasındaki ilişki (Weisman 2001)	9
Şekil 2.5. Kent içerisindeki mekânların oluşumunu etkileyen faktörler (Hayden 2003 makalesinden faydalanılarak geliştirilmiştir).....	12
Şekil 2.6.Kentsel anlamda mekânın bulundurması gereken öğeler (Montgomery 2008.13	
Şekil 2.7. Kentsel mekân bileşenleri (Canter 1977, Schulz 1980, Gehl 1987, Punter 1991, Weisman 2001, Hayden 2003, Montgomery 2008 çalışmalarından faydalanılarak geliştirilmiştir).....	14
Şekil 2.8. M.Carmona'nın kentsel tasarımın kavramsal yapısı modeli (Samur 2007) ..	18
Şekil 2.9.Kentsel tasarım-Mimarlık- Kentsel planlama- Peyzaj mimarlığı ilişkisi (Schurch 1999).....	23
Şekil 2.10.Kentsel tasarımın disiplinler arasındaki yeri.....	26
Şekil 2.11.Doxiadis 'in mekânsal birimleri (Moughtin 2003)	30
Şekil 2.12.Avustralya kentsel tasarım protokolü-Kentsel form elemanları (Anonim 2013b)	31
Şekil 2.13. Kentsel ölçek-Kentin fiziksel dokusu-Kentsel aktivite çeşitleri ilişkisi (Doxiadis 1968, Whyte 1980, Gehl 1987, Rossi 2006, Anonim 2012 çalışmalarından faydalanılarak geliştirilmiştir).....	31
Şekil 2.14.Yürürlükteki mevzuata göre planlama kademeleri ve planlama yetkileri (Kentges 2009)	32
Şekil 3.1.Başarılı kentsel tasarım bileşenleri	43
Şekil 3.2. Kentsel mekân kriterleri (Whyte 1980, Gehl 1987, Anonim 2012 çalışmalarından faydalanılarak geliştirilmiştir).....	44
Şekil 3.3.Kullanıcı grupları –aktivite çeşitleri ve kentsel aktiviteler arasındaki ilişki (Gehl 1987)	45
Şekil 3.4.Kültürel miras alanları-Kentsel mekân- Kentsel tasarım ilişkisi	47
Şekil 4.1.Bursa'nın Türkiye'deki konumu (Anonim 2014a)	49
Şekil 4.2.Bursa İli idari sınırları (Anonim 2014b)	50
Şekil 4.3.Çalışma alanı sınırları (Google Earth'ten uyarlanmıştır).....	51

Şekil 4.4.Hisar'daki iç kale, Bey Sarayı konumu ve Hisar kapıları (Gabriel 1958'den uyarlanmıştır)	51
Şekil 4.5.Çalışma alanının yönetim planındaki yeri (BBB Arşivinden).....	52
Şekil 4.6.Çalışma alanı kentsel tasarım çalışma sınırları- kentsel mekân birimleri ve kentsel tasarım çalışma disiplinleri	54
Şekil 4.7.Çalışma alanındaki kentsel mekânlar	55
Şekil 4.8.Hisar Bölgesi'nin Antik dönemde yerleşimini gösteren bir gravür (BBB Arşivinden).....	57
Şekil 4.9.Hisar Bölgesi'nin kent içindeki yerini ifade eden tarihi bir kartpostallar (BBB Arşivinden).....	57
Şekil 4.10.1862 Suphi Bey Bursa haritası (BBB Arşivinden)	58
Şekil 4.11.1908 yılı Bursa haritası (BBB Arşivinden).....	59
Şekil 4.12.1924 yılı Bursa haritası-Lörcher (BBB Arşivinden).....	60
Şekil 4.13.Hisar-1939 tarihli hava fotoğrafı (BBB Arşivinden)	60
Şekil 4.14.1960 yılı Bursa haritası - Piccinato (BBB Arşivinden)	61
Şekil 4.15.Bursa'nın kentsel gelişim süreçleri (BBB Arşivi 2007)	61
Şekil 4.16.Çalışma alanı ve dünya miras listesi aday alanın insan yoğunluğu (Çahantimur 2013)	62
Şekil 4.17.Çalışma alanı ve çevresi fonksiyon analizi	63
Şekil 4.18.Çalışma alanı ve dünya miras listesi aday alanın toplu taşıma alternatifleri (google earth den uyarlanmıştır. Erişim tarihi: 15.11.2013).....	63
Şekil 4.19.Çalışma alanı ve dünya miras listesi aday alanı araç ulaşımı	64
Şekil 4.20.Çalışma alanı ve dünya miras listesi aday alanı yaya ulaşımı	64
Şekil 4.21.Çalışma alanı ve Dünya miras listesi aday alanın korunmuşluk durumu ve koruma altında olan yapılar (Bursa Büyükşehir Belediyesi ve yüklenici firma Sama İnşaat arşivinden)	65
Şekil 4.22. Çalışma alanının arazi kullanımı	67
Şekil 4.23.Bursa surları restorasyon çalışmaları (Yüklenici firma SAMA İnşaat arşivinden).....	68
Şekil 4.24.Restorasyonu devam eden Bursa surlarının konumu ve mevcut durumu (BBB Arşivinden)	68
Şekil 4.25.Osmangazi –Orhangazi Türbeleri mevcut durumu (BBB Arşivinden)	69
Şekil 4.26.Saat Kulesi'nin konumu ve mevcut durumu (BBB Arşivinden)	69

Şekil 4.27.Osmangazi Haziresi’nin konumu ve mevcut durumu (BBB Arşivinden) ..	70
Şekil 4.28.Tophane Parkı çevre düzenleme projesi (Yüklenici firma SAMA İnşaat arşivinden).....	70
Şekil 4.29.Saltanat Kapısı’na ait eski bir fotoğraf (BBB arşivinden), günlük kullanımlardan örnekler (Erkan H. B. Arşivi)	71
Şekil 4.30.Rum Kilisesi’ne ait eski bir fotoğraf (BBB arşivinden), Kiliselerin fiziksel durumları(Erkan H. B. arşivi)	72
Şekil 4.31.Balibey Han konumu ve mevcut durumu (BBB arşivinden)	72
Şekil 4.32.Okçu Baba Türbesi konumu ve mevcut durumu (BBB arşivi- Erkan H. B. arşivi).....	73
Şekil 4.33.Timurtaşpaşa Türbesi konumu ve mevcut durumu (BBB arşivinden)	73
Şekil 4.34.Katılımcıların yaş dağılımı	
Şekil 4.35.Katılımcıların cinsiyet dağılımı	77
Şekil 4.36.Kullanıcıların eğitim durumu	
Şekil 4.37.Kullanıcıların meslek dağılımı.....	78
Şekil 4.38.Kullanıcı tipi	78
Şekil 4.39.Cinsiyet ve kullanım sıklığı	
Şekil 4.40. Kullanıcı tipi ve kullanım sıklığı	
Şekil 4.41.Yaş ve kullanım sıklığı	79
Şekil 4.42.Kullanıcı tipi ve kullanım zamanı	
Şekil 4.43.Cinsiyet ve kullanım zamanı.....	80
Şekil 4.44.Yaş ve kullanım süresi	
Şekil 4.45.Kullanıcı tipi ve kullanım süresi	81
Şekil 4.46.Cinsiyet ve kullanım süresi.....	81
Şekil 4.47.Kullanıcıların kullanım yeri tercihi.....	82
Şekil 4.48.Kullanım amacı-kullanıcı tipi	
Şekil 4.49.Kullanım amacı-cinsiyet ilişkisi	84
Şekil 4.50.Kullanıcıların aktivite tercihi	84
Şekil 4.51.Tophane ve çevresinin kullanıcılara göre kalitesini sağlayan unsurlar	85
Şekil 4.52.Çevrenin kültürel mirasının turistlerce bilinme oranı	86
Şekil 4.53.Kentsel mekân kullanımı (Soru 18), yeşil alan kullanımı (Soru25)	87
Şekil 4.54.Tophane ve Çevresinin kullanıcılara göre en önemli sorunları	88
Şekil 4.55.Tophane ve Çevresinde kullanıcıların aktivite tercihi	91
Şekil 4.56.Tophane ve Çevresindeki kullanıcıların hizmet binası beklentisi	92

Şekil 4.57.Otopark yerlerinin kaldırılarak araçlar için toplu otopark imkânının sağlanması ile ilgili görüşler	94
Şekil 4.58. Kültürel mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması	
Şekil 4.59. Kültürel mirasın korunmuşluğu	95
Şekil 4.60.Koruma çalışması tercihi-Öğrenim durumu	96
Şekil 4.61.Koruma çalışması tercihi-Meslek durumu ilişkisi	96
Şekil 4.62. Kentsel tasarım ihtiyacı-Yaş ilişkisi	
Şekil 4.63.Kentsel tasarım ihtiyacı-Cinsiyet ilişkisi	97
Şekil 4.64.Kentsel tasarım ihtiyacı-Öğrenim durumu ilişkisi.....	97
Şekil 4.65.Kentsel tasarım ihtiyacı-Meslek durumu ilişkisi	97
Şekil 4.66.Kentsel tasarım ihtiyacı-kullanıcı tipi ilişkisi	98
Şekil 4.67.Kentsel tasarım uygulamaları memnuniyeti-yaş ilişkisi	99
Şekil 4.68.Kentsel tasarım uygulamaları memnuniyeti-cinsiyet ilişkisi.....	99
Şekil 4.69.Kentsel tasarım uygulamaları memnuniyeti-öğrenim durumu ilişkisi.....	99
Şekil 4.70.Kentsel tasarım uygulamaları memnuniyeti-meslek ilişkisi	99
Şekil 4.71. Kentsel tasarım uygulamaları memnuniyeti-kullanıcı tipi ilişkisi	99
Şekil 4.72.Kullanıcıların kentsel tasarım tercihi	100
Şekil 4.73.Yaş-sürdürülebilirlik bilinci	
Şekil 4.74.Cinsiyet-sürdürülebilirlik bilinci.....	101
Şekil 4.75.Öğrenim- sürdürülebilirlik bilinci	
Şekil 4.76.Meslek- sürdürülebilirlik bilinci	101
Şekil 5.1.Çalışma alanındaki kentsel mekânların günlük kullanımlarından örnekler (Erkan H. B. Arşivi).....	116
Şekil 5.2.Osmangazi Caddesinin mevcut konumu (google earth'ten uyarlanmıştır) ve günlük kullanımlardan örnekler (Erkan H. B. Arşivi)	117
Şekil 5.3.Osmangazi Caddesine cephesi olan tarihi değeri olmayan bitişik nizam yapıların mevcut konumu ve günlük kullanımlardan örnekler (Erkan H. B. Arşivi) ..	118

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Tablo 2.1.Yıllara göre dünya kent nüfusu oranları. (Kaygalak ve Işık 2007)	15
Tablo 2.2.Türkiye’de yıllara göre il / ilçe merkezleri ve belde / köy nüfusu, genel nüfus sayımları (TUIK 2013).....	15
Tablo 2.3.Kentsel tasarım kavramının dünyadaki tarihsel süreçte gelişimi.....	20
Tablo 2.4.Kentsel tasarım kavramının Türkiye’deki tarihsel süreçte gelişimi	21
Tablo 2.5.Mimarlık-Kentsel tasarım-Kentsel planlama ilişkisi (Cuthbert 2007)	25
Tablo 2.6.Mimari korumanın dönüm noktaları (Rodwell 2007).....	34
Tablo 2.7.Türkiye’deki koruma kavramının tarihsel süreçteki gelişimi.....	37
Tablo 4.1. Kültürel miras alanlarındaki koruma çalışmalarında kentsel tasarım sürecinin aşamaları	48
Tablo 4.2.Çalışma alanı kentsel ölçek- kentsel aktivite-kentsel mekân ilişkisi.....	55
Tablo 4.3.Çalışma alanı ve dünya miras listesi aday alanın içinde yer alan kentsel ve arkeolojik sit alanları (BKTVKKBK 2011).....	65
Tablo 4.4.TUIK adrese dayalı nüfus sistemi 2013 nüfus verileri (Anonim 2014b)	75
Tablo 4.5.Simgelerin Türkçe karşılığı	75
Tablo 4.6.Güvenilirlik analizi	76
Tablo 4.7.Kaliteli kentsel tasarım kriterleri ve üretkenlik-sürdürülebilirlik öğeleri ile ilgili soruların önem ve katılım seviyeleri	103
Tablo 4.8.Kaliteli kentsel tasarım kriterleri ve yaşanabilirlik öğeleri ile ilgili soruların önem ve katılım seviyeleri	107
Tablo 4.9.Alan çalışması kapsamında yapılan analiz sonuçlarının değerlendirilmesi .	113

1.GİRİŞ

Tarihi kentsel alanlar, şehirler, meydanlar, tarihi yapılar, doğal ya da insanlar tarafından inşa edilen çevrelerdir. Bu alanlar tarihi belge olmalarının yanında toplumların geleneklerini ve kültürel değerlerini içlerinde barındırmaktadırlar ve bu değerlerin korunması toplumların ortak sorumluluğundadır. Kültürel mirasa sahip alanlar tarihin her döneminde kentsel gelişmeyi etkileyen faktörlerden olmuştur ve bu alanların korunması sürdürülebilir kentsel gelişme için önemli bir katkı sağlamıştır.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülke nüfuslarının yaklaşık üçte ikisi gibi bir çoğunluğunun yaşamakta olduğu kentsel alanlar ne yazık ki topluma sağlıklı çevreler sunmaktadır. Kentleşme ve hızlı nüfus artışının sebep olduğu yoğun trafik, kirlilik, gürültü, şiddet gibi sorunlar özellikle kültürel mirasa sahip alanların bozulmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle kültürel miras alanlarındaki kentsel mekânların kültürel sürekliliğinin devam ettirilebilmesi ve korunarak gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için gerekli çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Tarihi alanların sürdürülebilirliğinin sağlanması, kentsel mirasın korunması ve kalitesinin geliştirilebilmesi için kapsamlı bir yaklaşıma gereksinim vardır. Bu yüzden de kültürel mirasa sahip alanlarda disiplinler arası bir yaklaşım olan kentsel tasarım önemlidir.

Tarihi kent merkezlerindeki kentsel mekânların, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması sürecinde önemli bir yeri olan kentlerin kaliteli, çekici kentsel açık alanlara sahip olmaları ve her kentlinin kaliteli kentsel aktivitelere erişebilme imkânının olması bu tez çalışmasında ele alınan konunun temelini oluşturmaktadır. Tüm bu süreçlerde farklı ölçek ve niteliklere sahip olan kentsel mekânların disiplinler arası işbirliği ve tüm paydaşların katılımıyla oluşacak bir kentsel tasarım anlayışıyla değerlendirilmeleri sağlanmalıdır.

Bu değişim ve gelişim sürecinde, tarihi çevreleri koruma çalışmalarının tek yapı ve özellikle anıtsal yapılar ölçeğinde kalmış olması yapılan çalışmaların kentlinin kaliteli kentsel mekân ihtiyacını karşılayamamasına, gerektiği değeri görememesine ve

kullanımının azalmasına neden olmaktadır. Bu nedenle kentsel mekânların günümüz çağdaş yaşam gereksinimlerini karşılaması ve çöküntü alanları haline dönüşmemesi için çevre ve yaşam kalitelerinin artırılması gerekmektedir. Bu amaçla geçmişle gelecek arasında köprü kuran, tarihi kentlerin özgün kimliklerini koruyan ve geliştiren çözüm önerilerinin üretilmesi zorunluluk haline gelmiştir. Bu öneriler, konu koruma ile beraber kentsel tasarım ölçeğinde ele alındığı takdirde başarıya ulaşabilir. Tarihi çevrelerin canlandırılmasında, kent bütünüyle ilişkisini koparmadan sürdürülebilirliğini sağlayacak ölçütlerin araştırılması süreçlerini kentsel tasarım disiplini kapsamında değerlendirmek gerekmektedir. Böylelikle kültürel mirasa sahip alanların daha kaliteli, yaşanabilir ve gelecek kuşaklarında gereksinimlerini karşılayabilmelerine olanak tanıyan sürdürülebilir kültürel miras alanları olmaları sağlanabilir.

1.1.Çalışmanın Amacı

“Kültürel miras koruma çalışmalarında kentsel tasarımın rolü: Bursa, “Tophane ve Çevresi” örneği” başlığı altında ele alınan tez çalışmasının amacı; zengin kültürel miras değerlerine sahip olan kamusal alanları arttırmaya yönelik öneriler geliştirmektir. Kentlerin kaliteli, çekici kentsel açık alanlara sahip olması ve her kentlinin kaliteli kentsel aktivitelere erişebilme imkânlarının yaratılması çalışmada ele alınan konunun temelini oluşturmaktadır. Son yıllarda konuyla ilgili farkındalığın artmasıyla özellikle tarihi kentlerdeki yaşam kalitesi üzerinde yoğunlaşan yeni yaklaşımların incelendiği tez çalışmasında,

Tarihi kentsel çevrelerde;

- * kent halkının yaşam kalitesini yükselten,
- * kaliteli kentsel mekânlar sunan ve
- * gelecek kuşakların da gereksinimlerini karşılayabilmelerine olanak tanıyan alanlar olmalarının sağlanabilmesi için kentsel tasarım sürecinin önemi vurgulanmaktadır.

Bu noktadan hareketle; Bursa’nın ilk kurulduğu ve yerleşim alanlarının geliştiği Hisar bölgesi ve tarihi ticaret alanı olan Hanlar Bölgesi / Kapalıçarşı arasındaki kentsel açık alanların zengin kültürel miras öğelerine sahip olması ve Bursa kent merkezi için

taşımakta olduğu önem göz önünde bulundurarak bölge kentsel tasarım bağlamında ele alınmıştır. Çalışma alanında yapılan koruma çalışmaları günümüz yaşam koşulları ile tarihi dokunun bağlantısının sağlanmasında yetersiz kaldığı ve bu nedenle etkin olarak kullanılamadığı için tarihi çevre sürdürülebilir kentsel gelişme açısından tehlike ile karşı karşıyadır. Bu doğrultuda, koruma çalışmaları sırasında kentsel ölçeklerin ihmal edilmesinin ortaya çıkardığı eksikliklerin ortadan kaldırılabilmesi için tekil yapı niteliğindeki anıtların çevresiyle birlikte korunması gereklidir. Tez alanında yapılacak çalışmalarda; kültürel mirasa sahip kentsel alanların canlandırılmasında, kent bütünüyle ilişkisini koparmadan sürdürülebilirliğini sağlayacak ölçütlerin araştırılması, çalışma alanındaki kentsel açık alanların tarihi dokuyla bütünleştirilerek kültürel mirasın gelişmesine katkıda bulunulması, bu alanların yeni amaçlar doğrultusunda, yapılan koruma çalışmalarının tüm ölçeklerde yaratacağı etkilerin saptanarak günümüz koşullarına uygun olarak kullanılmasının sağlanabilmesi için “kentsel tasarım” disipliniyle ele alınması hedeflenmektedir.

Aynı zamanda bu alanların incelenmesi bağlamında kültürel miras alanları- kentsel mekânlar ve sürdürülebilir kentsel gelişme kavramları arasındaki bağlantılar irdelenerek “kentsel tasarım” kavramının tüm ölçeklerde incelenmesi sağlanmalıdır.

1.2.Çalışmanın Yöntemi

Tez çalışması kapsamında 4 bölümden oluşan çalışmanın ilk aşaması; belirlenen problemin içerdiği kavramların irdelendiği literatür analizi ile “kültürel miras-kentsel mekân-kentsel tasarım” ilişkisinin teorik altyapısı oluşturulmuştur. Bu bölümde tezin çalışma alanını oluşturan temel kavramların üç temel başlık altında açıklanması amaçlanmaktadır. Bunlar; kentsel mekân kavramı, kentsel tasarım kavramı, kültürel miras koruma çalışmaları ve kentsel tasarım olarak ele alınmıştır. 2. bölümde çok disiplinli bir kavram olan kentsel tasarımın; kültürel mirasa sahip kentsel mekânların kalitesinin sağlanması, sürdürülebilir kültürel miras alanları olabilmeleri sürecini oluşturulan temel kavramların literatür analizinin sentezi ile “kültürel miras-kentsel mekân-kentsel tasarım” ilişkisinin bileşenlerinin incelendiği kavramsal çerçeve geliştirilmiştir.

Çalışma kapsamında kullanılan diğer bilimsel yöntem olan örnek alan çalışması çalışmanın 3. Bölümünü oluşturmaktadır. Alan çalışmasının ilk aşamasında çalışma alanının konumu ve sınırları, genel özellikleri ve seçilme nedenleri, çalışma alanındaki kentsel mekân öğeleri belirlenmiştir. 2. aşamada belirlenen alandaki mevcut durum fiziksel tespit, arşiv analizi, gözlem, görüşme ve anket teknikleri ile çalışma alanının tarihsel gelişim süreci ve kentsel yapı içerisindeki mevcut kullanımlar belirlenmiştir. Bu teknikler ile elde edilen fiziksel ve mekânsal veriler farklı haritalama teknikleri ile analiz edilirken, sosyo-kültürel veriler istatistiksel yöntemler ile analiz edilmiştir. 3. aşamada verilerin girilmesinde SPSS paket programından yararlanılmış, ankete katılanların araştırma alanını kullanım sıklıkları ve amaçları, alanı nasıl algıladıkları ve alan hakkındaki düşünceleri, çalışma alandaki kentsel mekânların mevcut durumu ile ilgili görüşleri ve kaliteli kentsel mekânlardan neler beklediklerinin tespit edilmesi için analiz ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Tez çalışması; literatür analizleri, mevcut durum analizleri ve kavramsal çerçeveye göre yapılan gözlem ve görüşmelerin yapıldığı bu üç bölümün sonunda, elde edilen veriler değerlendirilerek çalışma alanının kaliteli kentsel mekânlar sunabilmesi amaçlı uygulama süreci üzerine görüş ve öneriler geliştirilerek sonuçlanmaktadır.

2.TEMEL KAVRAMLAR

Bu bölümde, tezin çalışma alanını oluşturan kavramların üç temel başlık altında açıklanması amaçlanmaktadır. Kentsel tasarımın çok geniş ve tek bir tanım ile kısıtlanamayacak bir kavram olması, öncelikle kentsel tasarımın neyin tasarımı olduğu, nelerden oluştuğu ve kentsel tasarımla amaçlananın ne olduğunun irdelenmesini gerektirmiştir. Bu nedenle, ilk başlık altında kentsel tasarımın tanımı yapılmadan önce “kentsel mekân” kavramı açıklanmıştır. İkinci başlıktaysa; kentsel tasarımın günümüzde geldiği noktanın belirlenebilmesi için tarihsel süreçteki gelişimi, diğer disiplinlerle ilişkisi ve özgünlüğünün ne olduğu belirlenmiştir. Bu kavramın temelini oluşturan özelliklerin kapsamı, neyin/nerenin kentsel tasarımın çalışma alanı olduğu (ölçeği) ve bu sürece kimlerin katılması gerektiği tartışılmıştır. Üçüncü başlık olan “ kültürel miras koruma çalışmaları ve kentsel tasarım” başlığı altında, kültürel miras alanlarının belirlenmesi ve değerlendirilebilmesi için öncelikle kültürel miras koruma çalışmalarının tarihsel süreçteki gelişim ve dönüşümleri araştırılmıştır. Kültürel mirasa sahip kentsel alanların korunması aşamasında karşılaşılan sorunların tespit edilerek bu sorunların üzerinden gelebilmek için gereken ilkeler belirlenmiştir. Son olarak bu alanların sürdürülebilir gelişiminin sağlanması, kentsel mirasın korunması ve kalitesinin geliştirilebilmesi çalışmalarında kentsel tasarım disiplininin önemine yer verilmiştir.

2.1.Kentsel Mekân Kavramı

Kentsel mekân kavramı kent içerisindeki herkese açık mekânlar olarak tanımlanabilir. Bu nedenle kentsel mekân kavramı “mekân” ve “kent” kavramları ile birlikte açıklanmaktadır. İlk bölümde “mekân” kavramı, ikinci bölümde “kent” kavramının literatürdeki genel yeri ve kavramların farklı bakış açılarıyla nasıl ele alındığı incelenmiştir. Üçüncü bölümdeyse, “kentsel mekân” kavramıyla ilgili elde edilen bulgular derlenmiş ve genel çerçevede tartışılmıştır.

2.1.1.Mekân

Mekân en basit tanımıyla bir kişi veya grubun yeridir. Mekân insanın, insan ilişkilerinin ve bu ilişkilerin gerektirdiği donatıların içinde yer aldığı sınırları kapsadığı örgütlenmenin yapı ve karakterine göre belirlenen bir boşundur. (Gür 1996) Doğan Hasol ansiklopedik mimarlık sözlüğünde mekânı “insanı çevreden belli bir ölçüde ayıran ve içinde eylemlerini sürdürmesine elverişli olan boşluk.” olarak tanımlar (Hasol 2005). Genel Türkçe Sözlükte “mekân”, “bir yere yerleşmek” olarak tanımlanırken bu tanımdan mekânın sadece fiziksel öğelerden oluşmadığı sonucuna varılabilir. “Yerin ruhu” (Genius Loci) bir Antik Roma kavramıdır. Antik Roma inancına göre bağımsız her varlığın kendine has bir özü, koruyucu ruhu vardır. Schulz’a göre ikamet eylemi insan ve yer arasındaki ilişkinin bütünlüğünü, mekân ve karakter arasında ayrımı belirginleştirmek suretiyle göstermektedir. (Koçyiğit 2007)¹.

Schulz’a göre insanoğlu, yaratılıştan beri yerin ruhunu içinde barındıran mekânlar yaratma çabası içindedir. Yine Schulz’a göre mekânların topolojik özellikleri vardır, yerler ise isimleriyle ön plandadır (Norberg-Schulz 1980).

1963 yılında Norberg- Schulz mekânı 4 ana başlık altında toplamıştır.

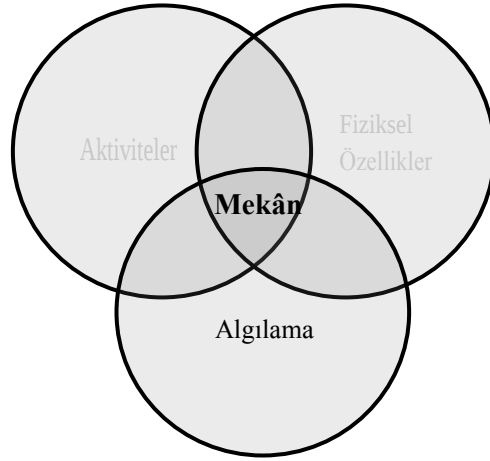
- Bireyin algılamasına bağlı olmayan ve gerçekliklerle sınırlanan mekân
- Bireyin bilinçli olarak edindiği deneyimlerle algıladığı mekân
- Mimari yapısal mekân
- Soyut geometrik mekân (Özyaba 2011 Ders Notları)

Moholy-Nagy ve Muck’a göre ise mekân kavramı, objektif ve subjektif mekân olarak iki aşamalı olarak ele alınırken, birincisinde mekân üç boyutuyla ölçülebilir bir gerçeklik olarak vardır. İkincisinde ise mekân, ölçülemeyen boyutları ile varsayılabilir, duyularla kavranabilir ve subjektif olarak gerçekte var veya yoktur (Ataç 2006).

¹ Norberg-Schulz,C.The Concept of Dwelling, Rizzoli International Publications, 1985, New York (Schulz, “ ikamet etme” ya da “meskenleşme” olarak Türkçeye çevrilebilen “ dwelling” kavramını,Almancadaki etimolojik kökenine bağlı olarak “belli bir yerde barış içerisinde olma hali”olarak yorumlamıştır.

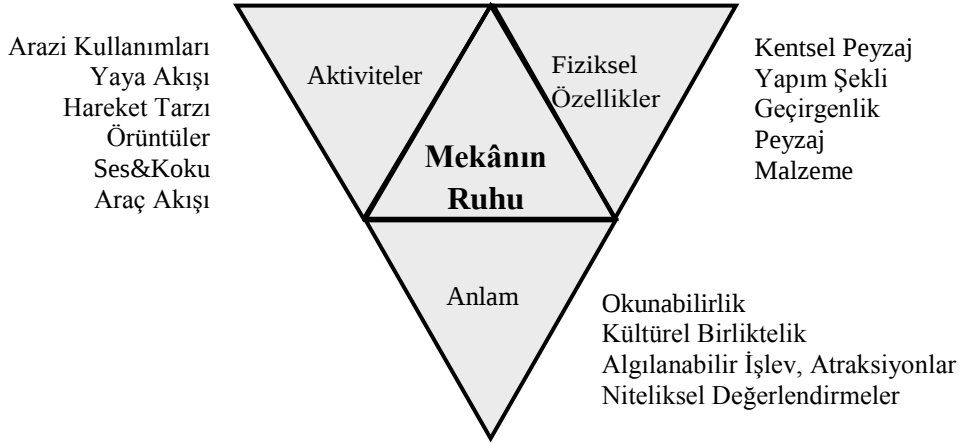
İngilizcede mekân ‘space’ ve ‘place’ olarak iki sözcükle adlandırılmaktadır. İngilizce’de ‘place’ yani yer kavramı Alman düşünür Martin Heidegger (1996) tarafından Kentin Felsefesi adlı denemesinde “Oturma” üzerinden açıklanmaktadır. Heidegger’e göre mekânı tanımlamadan önce yer kavramını tanımlamak gerekir. İnsan içinde oturduğu yeri inşa ettikçe yere değerler yükler ve mekânlar oluşur. Bu durum düşünürün şu sözleriyle ifade edilmektedir; “Öyle görünüyor ki, oturma yerine ancak “inşa etmek”le uğraşıyoruz. (İnşa etmek için klasik Almanca’da bvan sözcüğü kullanılır ve oturmak anlamına gelir. Bu kalmak, ikamet etmek demektir.) *Bu arada, her yapı oturma yeri değildir. Bir köprü, bir havaalanı, bir stadyum ya da bir elektrik santrali birer yapıdır, oturma yeri değil.*” Ve Heidegger’e göre “inşa etmiş” olduğumuz için oturmuyoruz, oturdukça inşa ettik ve ediyoruz (Heidegger 1996).

Bir yerin ruhu ile birlikte mekânın oluştuğunu kabul eden pek çok araştırmacı bulunmaktadır. (Ör. : Canter, Punter, Weisman) Canter mekânı tanımlayan şemasında (Şekil 1) bir mekânın; aktiviteler, fiziksel özellikler ve algılamayı içinde bulundurduğunu ifade etmektedir. (Montgomery 2008)

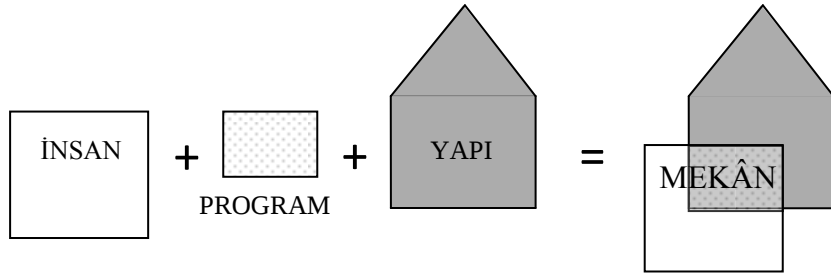
Şekil 2.1.Mekânın doğasının görsel anlatımı (Canter 1977)

Punter’de mekânı oluşturan bileşenleri ifade ederken Schulz gibi mekânın ruhu olduğunu vurgulamıştır (Şekil 2.2).

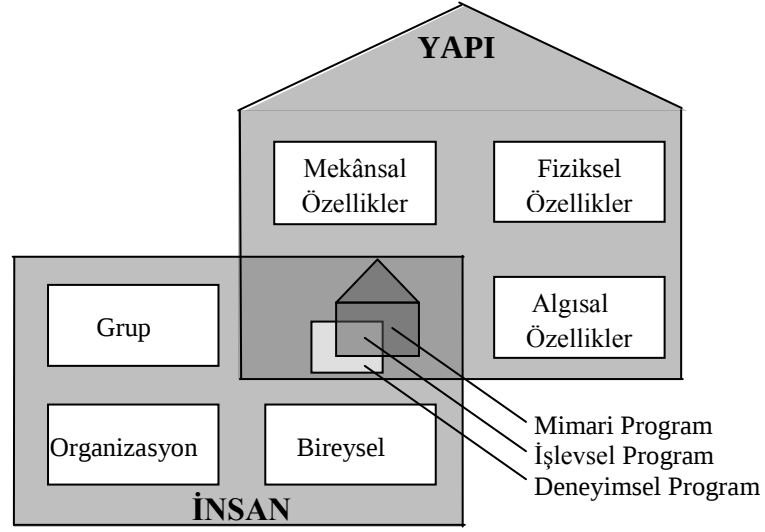
Şekil 2.2.Mekânı oluşturan bileşenler (Punter 1991)

Gerald Weisman (2001) kitabında yer alan “Mimari tasarımda insanları yeri” adlı bölümde mekânın, insan, program ve yapıların toplamından oluştuğunu ifade etmektedir (Şekil 2.3).

Şekil 2.3.Mekânı oluşturan programlar (Weisman 2001)

Weisman’a (2001) göre binalar sadece tuğla ve sıvadan ibaret değildir, ruhu vardır. Şekil 2.4 ’ te görüldüğü gibi Weisman mimari, işlevsel ve deneyimsel programların insan ve bina arasında bir köprü sağladığını belirtmektedir. Weisman’ın çalışmalarını inceleyen Taneli yaşlanan bir toplumda sürdürülebilirlik özelinde yaptığı çalışmada mekânın bileşenleri olan, mimari program ve işlevsel programın arakesitinde deneyimsel programlama kavramından söz edilebileceğinden bahseder. Deneyimsel programlama, mimari programın dikkate aldığı fiziksel özellikler ve algısal özellikler ile işlevsel programın dikkate aldığı mekânsal özellikleri, kişinin mekânı deneyimlediği öznetelikler bağlamında yeniden sorgular (Taneli 2009).

Şekil 2.4. Program insan ve yapı arasındaki ilişki (Weisman 2001)

Mekân ve onu oluşturan öğeler birçok araştırmacı tarafından açıklanmıştır. Tüm bu tanımların ve kavramların amacı başarılı ve kaliteli bir mekânın nelere sahip olması gerektiğini, nasıl yönetileceğini ve nasıl geliştirileceğini anlamak içindir. Mekânın kentsel ölçekte ele alındığı bu çalışmada “kentsel mekân” kavramı ele alınmadan önce “kent” farklı boyutları ile irdelenmiştir.

2.1.2. Kent

Kentler, tarihsel süreçte fiziksel, sosyo-kültürel ve çevresel katmanlarla oluşmuş ortamlardır. Manuel Castells (2003) kent kavramının toplum ve mekân olmak üzere iki ana bileşenden oluştuğunu belirtmiştir. Kentler bizim bağlarımızı, ilişkilerimizi gösterir, aynı zamanda kentler toplumlar tarafından inşa edilmiştir. Tekeli (1991), kent kimliğinin toplum tarafından üretildiğini açıklarken kişilerin yaşadıkları mekâna değerler yüklediklerini, oraya bağlandıklarını, bu değerler için bazı fedakarlıklarda bulunmaya başladıkları zaman, o mekânın kimliğe kavuşacağından bahseder.

Lynch (1984), literatürdeki kent tanımlarını sınıflandırarak altı farklı grupta toplamıştır. Bu sınıflandırmaya göre kent;

1. eşsiz bir tarihi süreç, (Bridenbaugh, Briggs, Burke, Dyos, Fogelson, Mumford, Reys, Warner, Dickinson, Vance, Banham, Clay)
 2. insan gruplarının ekosistemi, (Adams, Park, Harris, Hoyt, Berry, Loudon, Morrill, Suttles)
 3. maddi yararın üretildiği ve dağıtıldığı mekân, (Isard, Ratchiff, Thünen, Christaller, Berry, Alonso, Hurd, Lösch, Wingo)
 4. gücün merkezi, (Angel, Zipf, Lodbell, Atkin, Thom)
 5. birbiri ile ilişkili kararlar sistemi,(Chapin, Perraton, Wilson, Forrester.Greenblat)
 6. mücadele arenası, (Chapin, Perraton, Wilson, Forrester. Greenblat) dır.
- (Çahantimur 2007)

Kent kavramı tarih içinde ele alındığında, yapılan araştırmalara göre ilk kentlerin maden devri ile birlikte M.Ö. 4000-3000 yıllarında ortaya çıktığı ve coğrafik, ekonomik ve kültürel koşullardaki uygunluk nedeniyle var oldukları saptanmıştır. (Ertürk 1997)İlk kent kuramcılarında Fustel de Coulanges kentlerin kuruluşunu dini faktörlere bağlarken, Maine ve Maitland, kentleri hukukun gelişmesine bağlar. Below kentlerin oluşumunu zanaata, Meurit ise sanayiye ve ticarete bağlar. (Aydoğan 2005)Tüm bu farklı görüşlerden dolayı kent kavramının net bir tanımını yapmak mümkün değildir. Ancak tüm bu görüşlere bakılarak politik, ticari, dini veya askeri toplumsal gelişmelerin kentlerin ortaya çıkışını sağladığı söylenebilir.

Rossi(1966), Şehrin Mimarisi adlı kitabında kentlerin dönüşümünün 3 evrede gerçekleştiğini belirtmektedir. Rossi'ye göre,1.evrede ev ve iş yeri ayrılmaya başlamıştır.2.evrede birbirleriyle iş ilişkisinde olan bürolar birbirine bağımlı hale gelmiştir. Dönüşümün başlangıcında şehir merkezlerinde boş yerler olduğu için bu yapılaşma kent merkezlerinde başlamıştır. Kentin dönüşümünün 3. evresi bireysel ulaşım araçlarının gelişmesi, işyerlerine kamusal ulaşımın sağlanmasıyla olmuştur. Merkezde olan hizmet etkinlikleri geliştikçe konut alanları şehrin dışına çıkmıştır.

Kent içinde meydana gelen tüm bu dönüşümler zincirleme etkilere yol açar. Bu dönüşümler sadece ekonomik ya da politik açıdan değil, mekânsal, sosyal ve kültürel

açılardan insanın geçmişini, tarihi mirasını ve geleceği ile olan ilişkilerini de etkiler ve dönüşüme uğratır.

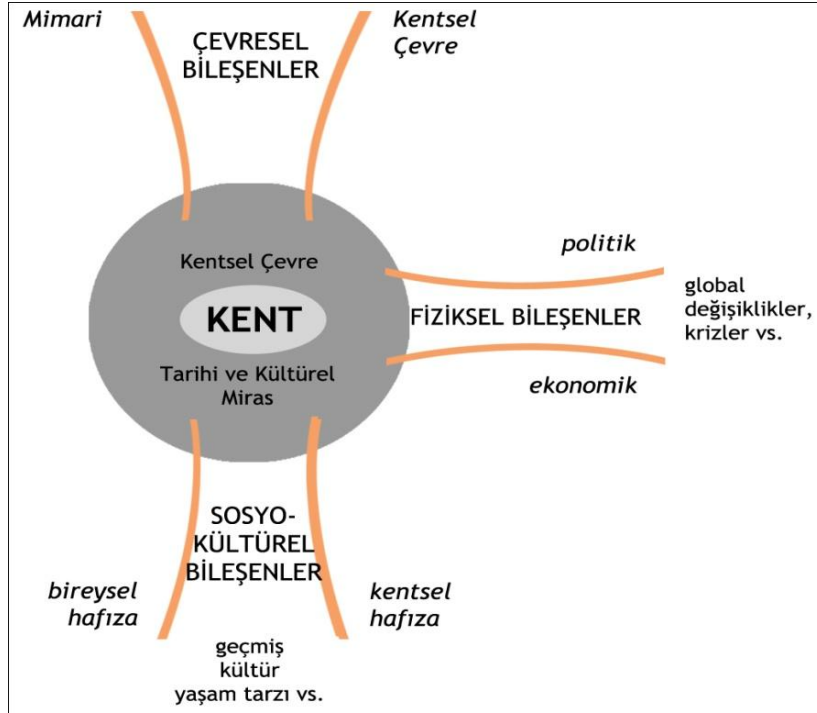
Holl (2009) şehir planlama sürecinde araç olarak kullanılabilecek bazı kavramlar üzerinde duruyor ve bunlardan yola çıkarak şehir kavramları üretiyor. Bunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Kent parçalarından veya sokak kenarlarından üretilen kent
- Yapılı bir çevrenin arasındaki boşluk içinde tanımlanan kent
- Karmaşık kentsel alanlara mimari elemanlarla müdahale ile oluşan kent
- Doğal peyzajı koruma anlayışıyla üretilen kent

Rob Krier (1979) kenti , "Şehrin özelliklerine uygun ,şehirdeki diğer mekânları içeren yada onunla birlikte yapılandırılan yerleşme" olarak tanımlar (Şehircilik 2012). Madanipour (1996) , kent mekânının, sosyal ve psikolojik boyutlar içermekte olan fiziksel bir mekân, fiziksel kent formunun ise bu mekânın geometrisi olduğunu ifade etmektedir (Çahantimur 2007).

Kent sadece onu oluşturan mekânların bir araya gelmesiyle oluşmaz. Kent sahip olduğu mekânların birbirleriyle olan ilişkileri ile ortaya çıkan bir yapıdır. Bir kentin fiziksel ve sosyal mekânının oluşumunu etkileyen bir çok öğeden bahsedilebilir.Şekil 2.5'te kent içerisindeki mekânların oluşmasında etkili olan çevresel , fiziksel ve sosyo-kültürel etmenler incelenerek kentsel çevre ve kültürel mirasın oluşmasına etkileri açıklanmıştır. Toplumun süreç içinde geçirdiği teknolojik, politik, ekonomik ve sosyal alanlardaki tüm gelişmeler, kentin fiziksel ve sosyal oluşumunu etkilemektedir. Fiziksel ve sosyal tarihimiz çevresel faktörlerle şekillenir ve neyi, nasıl hatırladığımıza bağlı olarak geleceğimizi şekillendirir.

Antik Yunan'da tiyatro dini kutlamalarla doğmuş, büyük duygusal performanslar yaratmıştır. Kentlerde büyük bir tiyatro sahnesi olarak düşünülebilir. Farklı mevsimler ve günlerde farklı renkler (sahneler) oluşur. Kentsel mekânın karakteri de bir tiyatro sahnesi gibi değişkendir ve bağlarımızı ilişkilerimizi gösterir, en önemli eserimizdir.

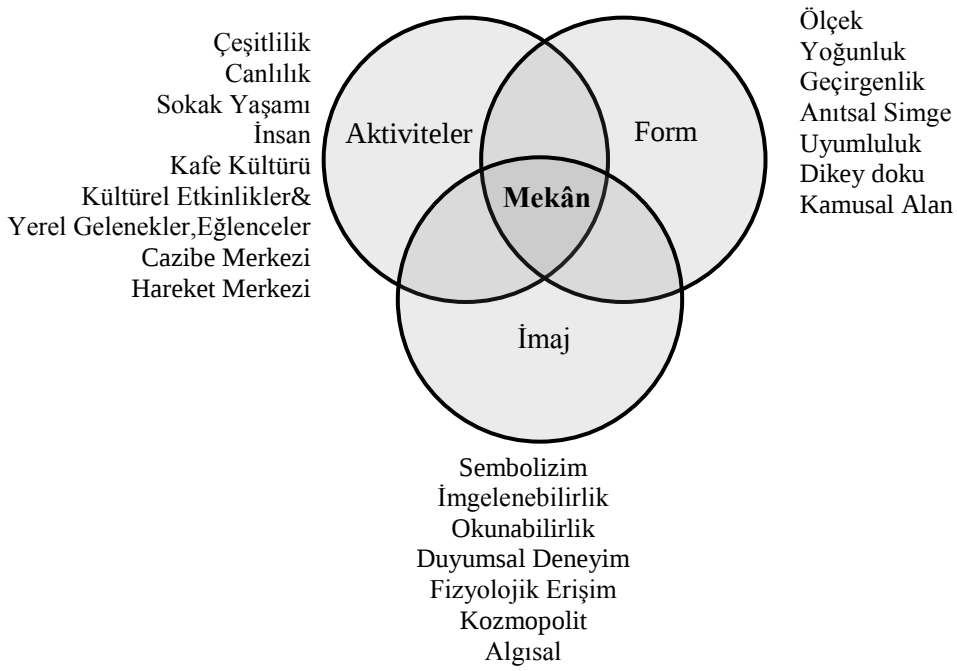

Şekil 2.5. Kent içerisindeki mekânların oluşumunu etkileyen faktörler (Hayden 2003 makalesinden faydalanılarak geliştirilmiştir)

2.1.3. Kentsel mekân

Kentler ilk oluşumları zamanında (500-1500 yılları arası) insanların temel ihtiyaçlarını karşılamak için büyümüştür ve kentlerin fiziki dokusunu binalar oluşturmuştur. Christopher Alexander'a göre yapıların dışında kalan kamusal mekânlar zaman içerisinde orada yaşayanların ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde biçimlenirler. Alexander benzer tasarımlar için geliştirdiği doku dili ile kaliteli kentler ve yapılarda ortak özellikleri belirlemiştir. Ancak Alexander' a göre bu kalite kişiye ya da kültüre göre değişen bir kavramdır. Mekân ve kültüre uygun tüm etmenlerin bir araya gelmesiyle kaliteye sahip mekânlar ortaya çıkar (Alexander ve ark. 1977).

Montgomery(2008) Şekil 2.6' da kentsel anlamda bir mekânın barındırması gereken tüm öğeleri kompozit bir model olarak göstermektedir. Şekle göre mekân ; aktivite , form ve imaj üçlüsünün kesişimi sonucu ortaya çıkmış bir kavramdır.

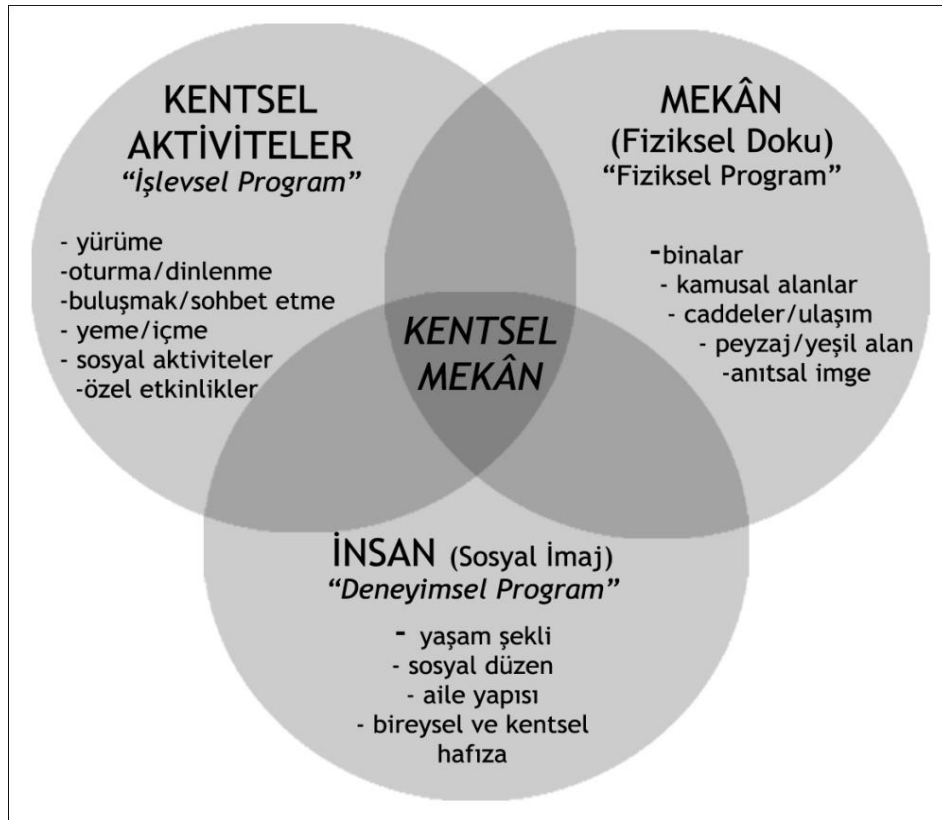

Şekil 2.6.Kentsel anlamda mekânın bulundurması gereken öğeler (Montgomery 2008)

Gehl (1987) ise binaların aynı zamanda insanlara da şekil verdiğini ve yaşanabilir mekânlar yaratmak için insanlara odaklanması gerektiğini düşünen araştırmacılardandır. Gehl'e göre binalar ve mekânlar arasındaki ilişkilerin insanların hareket ve eğlence seçeneklerini sınırlamasını önlemek gerekmektedir. Kalitesiz kentsel mekânları olan şehirlerde sadece zorunlu aktivitelerin yapıldığı mekânlar bulunabilir. Ancak kaliteli fiziksel özelliklere sahip, tüm kullanıcı gruplarının katıldığı ve farklı aktivitelerin gerçekleştirilebildiği mekânlar tasarlandığı zaman başarılı ve yaşanılabilir yüksek kentsel kaliteye sahip kentlerden söz edilebilir.

Montgomery(2008)'e göre de kentsel mekân sosyal aktiviteler ,fiziksel form (yapılı,doğal çevre) ve kültürel imaj öğelerini barındıran aktif bir mekândır.Araştırmacı, kentleri daha aktif ve daha iyi bir hale getirmek için kentlerin nasıl yönetilmesi ve geliştirilmesi gerektiğini açıklamıştır. Ona göre, kentsel mekânların sürekliliğinin sağlanması için yaşayan bir organizma gibi işlemesi gerekmektedir.

Şekil 2.7’de görüldüğü gibi kentsel mekânı oluşturan bileşenler insan, mekân ve kentsel aktiviteler olarak 3 başlık altında incelenebilir. Kentli insanın gündelik hayatı içerisindeki yaşam şekli, aile yapısı, sosyal düzeni, bireysel ve kentsel hafızası kentsel mekânların oluşumunu, kentlerin fiziksel dokusunu (programı) ve kentsel aktiviteleri etkilemektedir. Lynch (1961)’ e göre ise kentlerin fiziksel dokusu yollar, sınırlar, kentsel bölgeler, düğüm noktaları ve anıtsal imgelerden oluşur. Ayrıca, “zaman” kentlerin fiziksel dokusunu ve “kentsel aktiviteler” ise kullanıcıların sosyal hayatını doğrudan etkiler. Kentsel mekânın oluşmasında etkili tüm bu bileşenler tek başlarına önemli olmalarının yanı sıra diğer faktörlerin oluşmasında da önemlidirler. Tüm bu öğeler etkileşimleri sonucu tek bir bütünü oluştururlar.

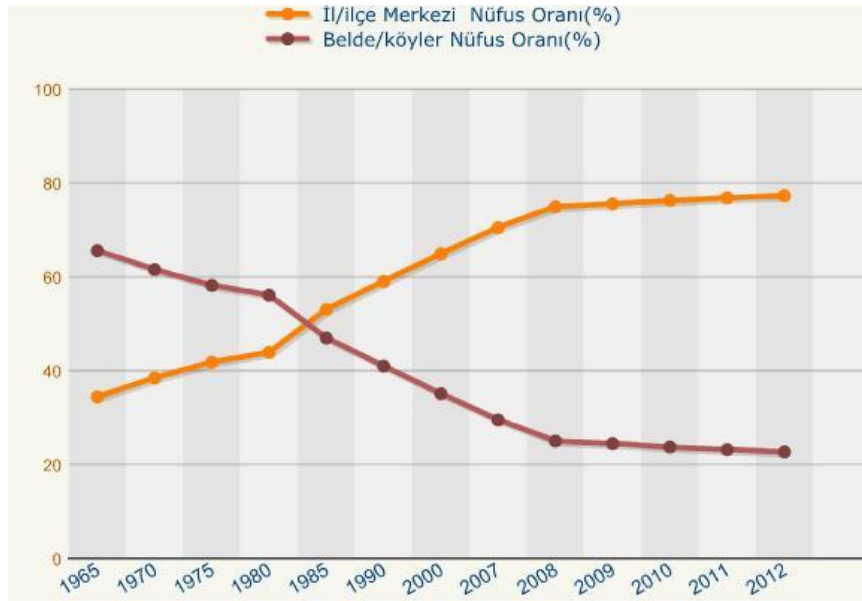
Şekil 2.7. Kentsel mekân bileşenleri (Canter 1977, Schulz 1980, Gehl 1987, Punter 1991, Weisman 2001, Hayden 2003, Montgomery 2008 çalışmalarından faydalanılarak geliştirilmiştir)

2.2. Kentsel Tasarım Kavramı

Son yüz yılda nüfus artışının etkisiyle kentsel amaçlar için insanların kapladığı alan oranı artmaktadır. Birleşmiş Milletlerin yaptığı nüfus projeksiyonlarına bakıldığında kent merkezlerinin gelişmekte olduğu ve gelecekte de bu gelişmenin devam edeceği gözlemlenmektedir. (Kaygalak ve Işık 2007) (Tablo 2.1) Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de kent merkezlerindeki nüfus oranı 1975 yılından sonra hızla artmaya başlamıştır. (Tablo 2.2) İnsanlar sanayi sonrası artan hareketlilik sonucu fazla alan kullanmaya başlamışlardır.

Yıl	Dünya toplam nüfusu (000)	Dünya kent nüfusu (%)	Gelişmiş ülkeler (%)	Gelişmekte olan ülkeler (%)	Az gelişmiş ülkeler (%)
1950	2 535 093	29,1	52,5	17,9	7,4
1960	3 031 931	32,9	58,6	21,7	9,5
1970	3 698 676	36,0	64,7	25,2	13,0
1980	4 451 470	39,2	69,2	29,5	17,5
1990	5 294 879	43,2	71,8	35,2	20,9
2000	6 124 123	47,1	73,9	40,5	25,2
2005	6 514 751	49,2	74,9	43,2	27,7
2010	6 906 558	51,3	76,1	45,9	30,5
2020	7 667 090	55,9	78,7	51,4	36,5
2030	8 317 707	60,8	81,7	57,1	43,3

Tablo 2.1.Yıllara göre dünya kent nüfusu oranları. (Kaygalak ve Işık 2007)

Tablo 2.2.Türkiye’de yıllara göre il / ilçe merkezleri ve belde / köy nüfusu, genel nüfus sayımları (TUİK 2013)

21.yy da kentler büyüdükçe insanların gereksinimlerini karşılamada yetersiz kalmıştır. Planlama, barınma ve altyapı büyüme hızıyla orantılı olarak gelişememiş, tarihi miras alanlarında koruma çalışmaları tek yapı ve anıtsal yapılar ölçeğinde kalmıştır. Yapılan çalışmalar kentlinin kentsel mekân ihtiyacını karşılamada yeterli olmamıştır. Kentsel Tasarım; yapılanmış çevrede, kentsel mekânların yetersizliği ve yenilenme gereksinimi yanı sıra mimarlık ve şehircilik disiplinlerinin tarihsel mirasın korunması ve zenginleştirilmesi çalışmalarında yetersiz kalması sonucu ortaya çıkmıştır. Toplumun kentsel mekân ihtiyacını karşılayabilmek için kentsel tasarım disiplini önem arz etmektedir.

Kentsel Tasarım çok geniş kapsamlı ve tek bir tanım ile kısıtlanamayacak bir kavramdır. Bugüne dek kentsel tasarımla ilgili pek çok araştırmalar ve bu araştırmalardan yola çıkılarak farklı tanımlamalar yapılmıştır. Rowley, kentsel tasarım için “Kısa ve açık bir tanımlamanın imkânı yoktur.” demiştir (Rowley 1994).

1909 yılında University of Liverpool’da açılan “Civic Design” yani “Şehirselsel Tasarım” bölümüyle ilk defa kentsel tasarım adlandırılmıştır. “Civic” kelimesi sözlükte “kentsel, şehre ait, yurttaşlığa dair ve medeni” olarak verilmektedir (Anonim 2013a).

En geniş anlamda kentsel tasarımı ifade etmek gerekir ise; şehirdeki objelerin, elemanların hem tek tek hem de tümünün tasarımını içerir. Kentsel tasarımda en önemli husus çeşitli objelerin, yeni bir tasarım anlayışı içinde kombine edilmesidir. Jose Luis Sert’e (1986) göre kentsel tasarım; kent planlamasının kentin fiziksel formuyla ilgili bölümüdür. Bu, kent planlamasındaki en yaratıcı süreç olup imgelem gücünün ve sanatsal kapasitenin çok önemli olduğu bölümü teşkil eder. Bu nedenle en zor ve tartışmalı süreç olduğu düşünülebilir. (Semerci 2008)

Çubuk (1992) farklı bir bakış açısı ile kentsel tasarımı; sosyal, ekonomik, mekânsal ve politik yönleriyle çağdaş kent yaşamının, sosyal hizmet sistemlerinin değişimi ve gelişimi için gerekli analizleri yapan, projeler üreten, yatırımların kamusal düzenini sağlayan, korunması gereken değerlerin geçmiş ile gelecek arasında dengesini kuran bir disiplin olarak tanımlamaktadır(Ter 2002).

Tekeli (2011)' ye göre, kentsel tasarım kısaca nesneler arası tasarım olarak adlandırılabilir. Kentsel tasarımla kentsel mekânın fiziksel kalitesi, yaşanabilirliği, işlevine uygunluğu/işlevselliği, okunabilirliği/okunaklılığı sağlanır.

Carmona ve arkadaşları (2010) “Kamusal Mekânlar – Kentsel Mekânlar” kitabında kentsel tasarım ifadesinin iki sorunsal kelimeden oluştuğunu belirtmiştir. Kentsel tasarım'daki “kentsel” kelimesi, kentle ilgili (TDK) olarak tanımlanmaktadır. “Tasarım” kelimesi ise “ Bir sanat eserinin, yapının veya teknik ürünün ilk taslağı, tasar çizim, dizayn” ve bir araştırma sürecinin çeşitli dönemlerinde izlenecek yol ve işlemleri tasarlayan çerçeve, tasar çizim, dizayn (TDK) olarak tanımlanmaktadır. Madanipour (1996) kentsel tasarımın belirsiz farklı kullanımları olduğunu, kentsel tasarımın süreç ve ürün kombinasyonu olduğunu ve “urban” yani “kentsel” sözcüğünün ürün, tasarımın ise bir süreç olduğundan bahseder.

Madanipour kentsel tasarım kavramını destekleyen Royal Town Planning Institute'nin son başkanı Francis Tibbalds tarafından toplanan kentsel tasarım tanımlarını incelemiştir. Bunlar , “lots of architecture (birçok mimari) , “yapılar arası alanlar”, “düşünceli kentsel politika”, “pencereden görebileceğimiz her şey” ya da “iş dünyası, devlet, planlama ve tasarımın bir araya gelişi” dir ve Madanipour'a göre karmaşık çeşitlilikte görüşleri içerir.

Madanipour'a göre kentsel tasarımı tanımlayabilmek için anlam belirsizliği yaratan unsurlar tanımlanmalıdır. Bu sebeple Madanipour (1996) kentsel tasarımın kapsadığı yedi farklı yaklaşımı analiz etmiştir. Bunlar;

1. Kentsel tasarımın adreslediği kentsel yapı ölçeği,
2. Kentsel tasarımın görsel ya da mekânsal önemi,
3. Kentsel tasarımın mekânsal ya da sosyal önemi,
4. Şehir tasarımında süreç ve ürün arasındaki ilişki,
5. Farklı disiplinler ve aktivitelerin ilişkisi,
6. Kentsel tasarımın kamusal ve özel bağları,
7. Öznel-rasyonel tasarım ya da anlamlı-kişisel süreç olarak sıralanmaktadır.

Kentlerin gelişme ihtiyaçlarına yanıt veren, daha yaşanabilir kentsel mekânlar oluşturan bir kentsel tasarım anlayışının gelişmesi için kuramcılar birçok çalışma ortaya

koymuşlardır. Yarının Bahçe Şehirleri (Howard 1902), Kent İmgesi (Lynch 1960), Kentlerin Tarihi (Mumford 1961), Büyük Amerikan Şehirlerinin Ölümü (Jacobs 1961), Şehir Manzarası (Cullen 1961), Kentsel Tasarım (Spreiregen 1965), Şehrin Mimarisi (Rossi 1966), Şehirlerin Tasarımı (Bacon 1967), Kamusal Politika Olarak Kentsel Tasarım (Barnett 1974), Kentsel Mekân (Krier 1979) gibi ders kitapları kentsel tasarım kavramının gelişmesindeki dönüm noktalarıdır.

Şekil 2.8’ de gösterilen M.Carmona’nın Kentsel Tasarımın Kavramsal Yapısı Modelinde kentsel tasarım kavramının kapsamı ve tarihsel süreci görülmektedir.

Şekil 2.8. M.Carmona’nın kentsel tasarımın kavramsal yapısı modeli (Samur 2007)

Şehirlerin tasarlanması kutsal savunma, siyasi ve ekonomik hedeflere hizmet etmek gibi şehrin kendisi kadar eskidir. Kentlerin kurulmaya başlamasıyla birlikte gelişim süreci hızla devam eden kentleşme ve yapılaşma birçok surette karşımıza çıkmaktadır. (Kimi zaman korunmuş bir tarihi kent, kimi zaman tüm tarihini kaybetmiş modern şehirler.) Barok ‘ta kentsel tasarım yoktur ama heykel, mimari ve bahçe tasarımı vardır. Fransız bahçeleri vardır (ÖR. Versailles). Çağdaş kentsel tasarım nispeten yenidir. Sanayi devrimi sonrasında kentlerde oluşan sağlıklı durumlarla başa çıkmak için ortaya çıkmıştır. Çok boyutlu bir kavram olan kentsel tasarımın günümüzdeki anlamını belirleyebilmek için tarihi süreç içindeki gelişim süreci incelenmelidir.

2.2.1.Kentsel tasarım kavramı ve tarihsel süreçte gelişimi

Yunan medeniyetinde sosyal-politik ilişkiler, Roma medeniyetinde ise askeri-politik ilişkiler kentsel mekânları oluşturmuştur. Romalılar uzun ömürlü olarak tarihte var olabilen, görkemli kent mekânlara sahip medeniyetlerden biridir. Bu nedenle kentsel mekânları inceleyen birçok çalışmada; Roma kent dokusu ve mekân biçimleri, temel veri olarak kullanılmaktadır (Şehircilik 2012). Bu durum, 1900'lü yılların başlarında Amerika'da ortaya çıkan "Güzel Kent Hareketinin" ilk olarak Amerika'da ortaya çıkmasına rağmen esin kaynağının Avrupa kentleri olduğu düşündürmektedir.

Kentsel tasarım fikrinin sanayileşmeyle birlikte aşırı büyüyen kentlerde oluşan ihtiyaçlara cevap vermek için ortaya çıktığı düşünülmektedir. Uluslararası Modern Mimari Kongreleri (CIAM) tarafından sanayileşme sonrası ortaya çıkan modern hareketi desteklemek amacıyla yapılan kongrelerde ele alınan temel konular; açık alanların binalardan baskın olması, tarihi binaların korunması, yaşam, çalışma, rekreasyon ve ulaşım altyapısı gibi temel kent fonksiyonlarının birbirinden ayrılması için bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar arasındaki dengeyi kurmak olmuştur (Özdal 2010).

CIAM Kongrelerinde İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da yıkılan kentlerin yeniden yapılandırılması çalışmaları da gündeme gelmiştir. Bu dönemde yapılan kongrelerde ilk defa kentsel tasarım ilkeleri tartışılmıştır. Ancak çözüm olarak üretilen "Bahçe ve uydu kentler" gibi insanları yalnızlığa iten yüksek bloklu yapı türleri güvensiz alanlar ve kimliksiz konut bloklarına dönüşmüştür.

Tablo 2.3'te tarihi gelişim süreci gösterilen kentsel tasarım kavramı Avrupa ve Amerika kentlerinde; mimarlar, şehir plancıları ve peyzaj mimarlarının arasında giderek oluşan kopukluktan ortaya çıkmıştır. Kentsel tasarım zamanla Stratejik Planlamanın aşamalarından biri olarak görülmüş ve yerel yönetimler tarafından kentsel sorunların çözülmesinde bir müdahale aracı olarak kabul edilmeye başlamıştır.

Ülkemizde kentsel tasarım, kent planlama süreçlerinde büyük ölçekli vaziyet planlarından öteye geçememektedir. Projeler kentsel tasarım çalışmaları yapılmaksızın üst ölçekli imar planları olarak hazırlanmakta, kentsel çevreyle bağlantıları kurulamamış ve kentsel ihtiyaçlara cevap veremeyen yapılaşmalar ortaya çıkmaktadır. Kavramın Türkiye'de ki tarihsel gelişim süreci görülen Tablo 2.4'te de kentsel tasarım sürecinin

sadece akademik çevrelerde kavramsal olarak tartışıldığını, uygulama anlamındaysa tam olarak kullanılmadığını göstermektedir.

Tablo 2.3.Kentsel tasarım kavramının dünyadaki tarihsel süreçte gelişimi

KENTSEL TASARIM KAVRAMININ TARİHSEL SÜREÇTE GELİŞİMİ		
YIL	GELİŞMELER	GELİŞİM SÜRECİ
1900'lü yılları başı	<i>Güzel Kent Hareketi</i>	Sanayileşme sonrası Amerika'da ortaya çıkmış. Kentsel mekânlar ilk Avrupa'da ortaya çıktığı için esin kaynağı Avrupa'dır.
1928 (İsviçre)	<i>CIAM Grubu Kurulmuştur.</i>	Grubun amacı, fiziksel çevre faktörlerinin dikkate alınması, tarihi binaların korunması ve yaşam, çalışma, rekreasyon ve ulaşım altyapısı gibi temel kent fonksiyonlarının birbirinden ayrılması için bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar arasındaki dengeyi kurmak olmuştur.
1947 (İngiltere)	<i>CIAM 6 Kongresi</i>	2.Dünya Savaşı sonrası, konusu “Kentlerin yeniden inşası” İlk defa kentsel tasarım ilkeleri tartışılmıştır.
1949 (İtalya)	<i>CIAM 7 Kongresi</i>	Kent merkezleri tartışılmıştır. Louis Sert(CIAM Başkanı),mimar ve plancıların kent merkezlerinde toplumsal ihtiyaçlara cevap veren ve yaya öncelikli olan mekânlar tasarlamalarının önemini vurgulamıştır.
1956 (USA)	<i>Kentsel Tasarım Konferansı</i>	Mimarlar, şehir plancıları ve peyzaj mimarlarının arasında giderek oluşan kopukluğu ve bunun kentlere yansımaları ortadan kaldırmak için Harvard Üniversitesi'nde düzenlenmiştir. Kentsel Tasarım terimi ilk kez Louis Sert tarafından kullanılmıştır.
1960 (USA)	<i>Kentsel Tasarım Lisans Programı</i>	Harvard Üniversitesi'nde kentsel tasarım adıyla yüksek lisans bölümlerinin açılmasıyla birlikte kentsel tasarımla ilgili birçok ders kitabı yazılmış ve kentsel tasarım teorileri tartışılmaya başlanmıştır.
1980 yılı sonrası	<i>Kentlerde oluşan kayıp kentsel mekânların incelenmesi.</i>	Kentsel açık mekânın geleneksel değerleri ve anlamlarını ifade etmenin yollarının önerilmesi ve iyi kentsel mekânlar için teoriler oluşturulmaya başlanması.(<i>Roger Trancik ; Finding Lost Space :Theories of Urban Design -1986 yılı</i>)
1990	<i>İnsan ölçeği ve doğal dengeye önem verilmesi.</i>	Kevin Lynch'in kentin fiziksel yapısı ve insan kullanımı arasındaki etkileşimi açıklaması.
2000 yılı sonrası	<i>Disiplinler arası çalışmaların önem kazanması.</i>	Bütünleştirici, çok disiplinli kentsel tasarım projeleri geliştirilmeye başlanmıştır. Yaya öncelikli, kamusal mekânlara sahip tasarımlara önem verilmiştir.

Tekeli (1991), 1980'li yıllardan sonra az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde plansızlıktan doğan eksikliklerin kapatılmaya çalışılmasında, kentsel tasarım adı altında projeler üretilmekte ve uygulanmaya çalışıldığını ifade etmektedir. Birleşmiş Milletler Ajansı'nın (UN-HABITAT) verilerine göre nüfus artışlarının etkisiyle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kent merkezlerindeki nüfus oranları artmaktadır. Bu artış hızlı

ve düzensiz yapılaşmaya sebep olmaktadır. Bu nedenlerle gelişmekte olan ülkemizdeki kentlerde artan hareketlilik ve hızlı büyümeden kaynaklı kentsel mekân ihtiyacından dolayı kentsel tasarım disiplinine olan ihtiyaç gün geçtikçe artmaktadır.

Yüksek Planlama Kurulu'nun 25.10.2010 tarih ve 2010/34 sayılı kararı ile kabul edilen, T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından hazırlanan KENTGES Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı (2010–2023)'ninin ana teması nitelikli kentsel bir yaşamın ve mekânın sağlanması ve bunun sürdürülebilmesi üzerinedir. Komisyon, kentsel kalitenin yükseltilmesinin, bu kavramın yaşama geçirilmesindeki en önemli amaç olduğunu, yurt planlamasına dayandırılan bölgesel tasarımın ardından kentsel tasarımın da bu amaca ulaşmak için etkin bir araç olarak kullanılması gerektiğini kabul etmiştir (KENTGES 2009).

Tablo 2.4.Kentsel tasarım kavramının Türkiye'deki tarihsel süreçte gelişimi

TÜRKİYE'DE KENTSEL TASARIM KAVRAMININ TARİHSEL SÜREÇTE GELİŞİMİ		
YIL	GELİŞMELER	GELİŞİM SÜRECİ
1955-1960	İTÜ	Şehircilik ve Şehirselle Tasarım kürsüleri kurulmuştur.
1970	İTÜ Şehircilik Kürsüsü	Kentsel Tasarım ile ilgili ilk tartışmalar "Kentsel Tasarım Birimi"nde Kemal Ahmet ARÜ "Yerleşmeler ve şehirselle tasarım uygulamaları" dersiyle başlamıştır.
1975-1983	Eğitim Kurumlarında Ders Olarak	Eğitim Kurumlarında Müfredat Programları içinde de yer almıştır. Şehirselle Tasarım - Kent Mimarlığı ve Kent Tasarım Uzmanlığı olarak geçer.
1983	Üniversite Reformu	Kentsel Tasarım olarak tek bir isminle adlandırılır.
1988	İTÜ - Fen Bilimleri Enstitüsü	Şehir ve Bölge Planlaması Anabilim Dalı kapsamında Şehirselle Tasarım Yüksek Lisans ve Doktora Programı kurulmuş ve Kentsel Tasarım bir uzmanlık dalı olarak kabul edilmiştir.
2010	T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından hazırlanan KENTGES Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı (2010–2023)	Kentsel Tasarım Şurasında, Kentsel tasarıma yönelik stratejik, çok disiplinli yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Şurada kentsel tasarımın ülke planlama hiyerarşisi içinde bir yerinin olduğu saptanmıştır.

Kentsel Tasarım, planlamanın politikalar üretme sürecine kaymasıyla gelişme kontrolleri, arazi kullanımı planlaması ve çevrenin biçimlenmesinde etkili olan sosyal, ekonomik ve politik süreçlerden haberdar olan, kentsel gelişme metotları ve süreçleriyle yakından ilgili bir disipline olan ihtiyaçtan ortaya çıkmıştır (Karaman 2006).

Kentsel tasarım disiplininin planlama ve mimarlık arasındaki kopukluğu düzeltmek için ortaya çıktığı söylene de, bu disiplin diğer pek çok disiplinin de üzerinde söz ve düşünce ürettiği geniş bir çalışma alanına sahiptir. Kentsel tasarım insanla ilgilidir, insan ve doğal yapılanmış çevre arasındaki ilişkiyi anlamaya yarayan tüm disiplinlerin kentsel tasarım çalışmalarında önemli bir yeri vardır.

2.2.2. Kentsel tasarımın diğer disiplinler ile ilişkisi

Kentsel tasarım, kentsel büyümeye, korumaya ve değişime fiziksel olarak yön veren; pratikte ise planlama, mimarlık, peyzaj mimarlığı ve diğer disiplinlerin ortak çalışmasını gerektiren bir çalışma alanıdır (Cuthbert 2006). Bu disiplini açıklayan pek çok tanım yapılmıştır.

Berkley'deki Kaliforniya Üniversitesi Kentsel Tasarım Yüksek Lisans bölümünün broşüründe adı; “ Kentsel Alanların Tasarımı Programı” olarak geçer. Alanlardaki bu vurguya rağmen tasarımcıların kentsel alanların bütün ölçeklerinde çalışmaları gerektiği anlatılır : “ Tasarımcıların çok disiplinli takımlar içinde, geniş bir ölçek arasında etkili bir biçimde çalışabilecek kişiler olmasına ihtiyaç duyulur. Bu profesyoneller belli yerlerin alanlarını biçimlendirebilir. Ya da şehir ölçeğinde sistemleri tasarlayabilir” (Madanipour 1996).

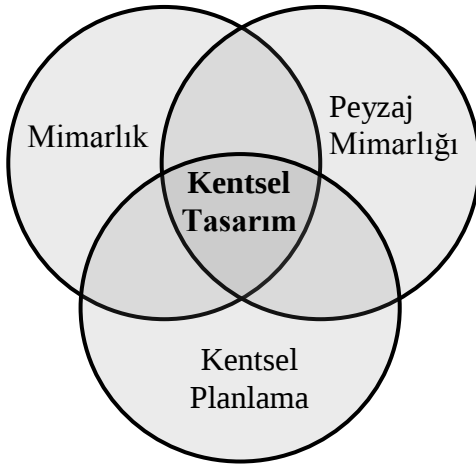
“Kentsel tasarım insan, toplum ve doğanın bağlantılı olduğu kabuklar ve ağlar arasındaki bir ilişki olarak tanımlanabilir fakat bugün sosyal problemler ve diğer sanat, bilim dallarının birçoğu da bu ilişkiye dâhil olmuştur. Kentsel tasarım; doğal çevre içinde fiziksel düzenlemesiyle mimarlıkla eşdeğer tutulabileceği gibi uzun zaman sürecinde büyük ölçekte ve karmaşık projeleri ilgilendirdiği için de planlama ile benzer olarak açıklanabilir” (Doxiadis 1968).

Kentsel tasarım ilk olarak mimarların ilgilendiği bir alan olarak görülürken; zamanla bu alanda uzmanlaşılması ihtiyacı doğmuş ve kentsel tasarım alanı uzmanlık gerektiren bir dal haline gelmiştir. Kentsel tasarım çalışmalarının doğru temeller üzerine kurulması gereklidir ve bu yüzden disiplinler arası bir çalışma zorunlu bir hale gelir. “*Kent tasarımlarının araçları; görsel form analizinden, algısal psikolojiye; trafik akış teorisinden, nakit akış teorisine; tasarım rehberlerinden, performans standartlarına*

kadar geniş bir çerçevedir. Hiç bir disiplin bunu tek başına başaramaz” (Ayataç 1999), ifadesi bu durumu net olarak açıklamaktadır.

Kentsel tasarım; analiz gerektiren geleceğe yönelik varsayımlar geliştiren ve planlayan bir alan olması nedeniyle planlayıcı; eldeki planların üç boyutlu hale getirilmesiyle tasarımcı, bu tasarımın insan yaşantısındaki etkilerinin gözetilmesiyle, zaman içerisinde çevresiyle olan etkileşimlerinin irdelenmeye çalışılmasıyla sosyal, yapım teknikleriyle mühendislik uzmanlığı gerektiren bir çalışmadır.

Kentsel tasarımın mimarlık, peyzaj mimarlığı ve şehir planlama ile ilgisi, yeri ve önemi halen tartışılmaktadır. Schurch (1999) tartışma konusunun, kentsel tasarımın adı geçen üç disiplinden hangisinin bir uzantısı olarak algılanabileceği üzerine yoğunlaştığını ancak kentsel tasarımın, bu üçü arasından herhangi birinin uzantısı olarak düşünülme yerine, kendi amacı ve bu disiplinlerle hangi açılardan birleştiği açısından değerlendirilmelisi gerektiğini vurgular.

Şekil 2.9.Kentsel tasarım-Mimarlık- Kentsel planlama- Peyzaj mimarlığı ilişkisi (Schurch 1999)

Şekil 2.9’da Schurch’un da gösterdiği gibi kentsel tasarımın çalışma alanına birçok disiplin dâhil olsa da genel olarak mimarlık, peyzaj mimarlığı ve planlama arasındaki ilişkilerin yoğunluk kazandığı söylenebilir.

Kentsel tasarım-Mimarlık-Peyzaj mimarlığı Kentsel planlama ilişkisi

Bir kentin sosyal, kültürel, politik yapısının tek bir disiplin tarafından ifade edilmesi oldukça zordur. Çok geniş ve disiplinler arası bir kavram olan kentsel tasarım ve mimarlık disiplini ile işbirliği ile daha kaliteli kentsel alanlar/kamusal alanlar yaratılabilir.

Kentsel tasarım disiplini ile işbirliği halinde olması gereken çalışma disiplinlerinden olan mimarlık en kısa ve net tanımı ile mekân yaratma sanatıdır. Kentsel mekânla doğrudan ilişkilidir. Kentin mimari bağlarından koparılmaması gerekir. Planlama ve mimari ölçeklerindeki uygulamalar bir araya geldiğinde kentsel mekân 3. boyutuna, zamanla süreç içindeki sosyal boyut eklendiğindeyse 4. boyutuna ulaşır. Kentsel tasarım incelenirken sadece mimari ile olan ilişkisi değil diğer uzmanlık alanları ile ilişkisi de ele alınmalıdır. Mimarlık tek başına bu kavramı tanımlamaya yeterli değildir.

Kentsel tasarım yaşanabilir kentsel mekânlar oluşturma amacıyla olduğundan kentsel planlama ile sıkı bir etkileşim halindedir. Mimarlar genellikle özel kişiler ya da kurumlar için binalar tasarlarlar. Kentte herkes için tasarlanan mekânların yapıların dışındaki boşluklarda kendi kendilerine oluşmalarının önlenmesi gereklidir. Bu noktada kentsel tasarımın, mimarlık, peyzaj mimarlığı ve kent planlamanın yetmediği yerlerde devreye girerek araç olması ve sorunların çözülmesinde etkin olarak kullanılması gerekmektedir.

Tablo 2.5'te, Cuthbert (2007) çalışmasında ifade ettiği mimarlık, kentsel tasarım ve kentsel planlama arasındaki benzerlikler ve farklılıklar görülmektedir.

Özellikle 1960'lardan sonra gelişen çevresel akımlarla birlikte, günümüze gelene değin sürdürülebilirlik kavramı kapsamında değişen süreklilikte kentsel açık alanların düzenlenmesine peyzaj mimarlarının da katkıları artmıştır (Moughtin ve Shirley 1996). Spens (2007)'e göre peyzaj alanları kentsel mekânlar için sığınak olabilir. Kentin ortak alanlarına ait olan yeşil alanların yeniden tasarlanması için yeni yöntemler geliştirilmelidir. Kültürel miras alanlarının yeniden canlandırılması için doğal çevre peyzaj alanları ile bütünleştirilmeli ve insan davranışlarının izlendiği ve bu davranışların yeşil alanlara yansıtıldığı yeşil alanlar tasarlanmalıdır (Bullivant 2007).

Tablo 2.5.Mimarlık-Kentsel tasarım-Kentsel planlama ilişkisi (Cuthbert 2007)

	MİMARİ	KENTSEL TASARIM	KENTSEL PLANLAMA
Tanım	Yapılaşmış çevrenin kontrolünün tasarım parametreleri açısından öncelikli olarak kavrandığı, tek yapı ölçeğinde binaların tasarımı.	Özgün mimari öğeler ve çevresel alanı kendi temel sözlüğü olarak kullanan ve kamusal alan içindeki sosyal etkileşime ve iletişime odaklanmış açık bir sistem.	Devletin, sermaye birikimi ve sosyal yeniden üretim amaçlarıyla alan yapımını kontrol eden; hastane, okul ve dini binalar gibi sosyal ürünlerin toplu kullanımı için alan tahsis eden ve emtiaların üretimleri, döngüleri ve nihai tüketimleri için alanlar sağlayan birimi.
(1) Strüktür	Statik+insan aktivitesi	Mekân ve formun şekil bilgisi (tarih+insan aktivitesi)	Devlet bürokrasisi
(2) Çevre	Üç boyutlu (kapalı sistem)	Dört-boyutlu (açık sistem)	Devletin politik ekonomisi
(3) Kaynaklar	Materyal+enerji+tasarım teorisi	Mimari+çevresel alan+sosyal teori	Onay ve iletişim sistemleri
(4) Amaçlar	Sosyal yakınlık/fiziksel koruma	Sosyal iletişim ve etkileşim	Hakim gücün ideolojisinin yürütülmesi.
(5) Davranış	Tasarım parametreleri: Yapılaşmış çevre kontrolü	Kentsel alanın piyasa dinamikleri	Gelişmiş kapitalist toplumun dinamikleri

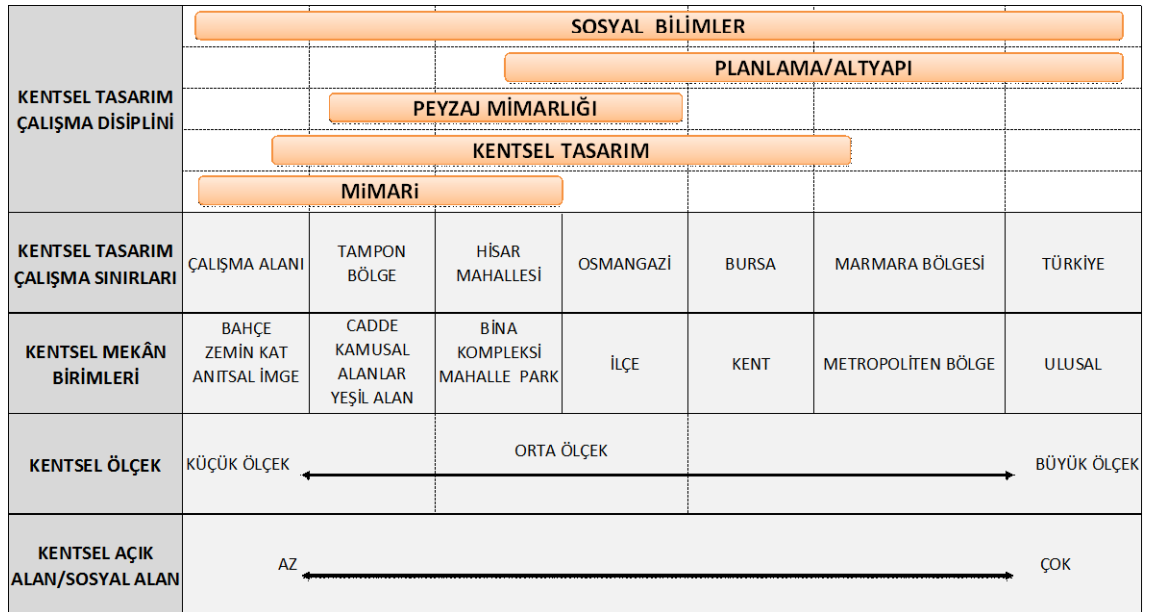
Barnett (1982), kentsel tasarıma yönelik tanımlamalarda binaların olduğu kadar, kent peyzajının, kentsel alanların olduğu kadar kırsal alanların da dâhil olması gereği üzerinde durmaktadır. Konutlar, iş ve rekreasyon ilişkilerinin geliştirilmesi, bu amaçla sirkülasyonun sağlanması, açık ve kapalı alanlar arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi, yapısal açık alanlar (sokaklar, meydanlar) ile yeşil alanlar arasında ilişkilerin geliştirilmesi, insan ile çevresinin ilişkisinin mekânsal olarak gelişmesini sağlar (Eckbo 1996).

Tüm bu görüşler ışığında peyzaj mimarlığının kentsel tasarımla yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Kentsel tasarımın kenti yaşanılır kılabilmek adına mekân yaratma, konfor sağlama, kişilere fayda sağlama amacı taşıyan bir disiplin olması peyzaj mimarlığıyla sürekli bir etkileşim halinde olmasına neden olmaktadır.

Şekil 2.10'da geniş bir alanı kapsayan kentsel tasarımın tüm kentsel ölçeklerdeki (küçük ölçekten-büyük ölçeğe kadar) mekân birimlerini nasıl etkilediği ifade edilmiştir. Şekilde görüldüğü gibi kentsel tasarımın çalışma alanı bir kent ya da kentin en küçük parçası

olan bir bahçe ya da caddeye cephesi olan zemin kat olabilir. Bu yüzden kentsel tasarım sürecinde çok disiplinli bir çalışma zorunludur. Çünkü kentin içindeki büyük ya da küçük değişiklikler zincirleme olarak birbirlerini etkilerler.

2010 yılında oluşturulan Bütünleşik Kentsel Gelişme Strateji ve Eylem Planının (KENTGES)1.6.1 nolu maddesinde: Lisansüstü programlarda disiplinler arası ortak uzmanlık programlarının oluşturulması öngörülmektedir. Planlama eğitiminde kentsel politika, kamu yönetimi, ekonomi, afet yönetimi, alt yapı, sakınım, yerel kalkınma, profesyonel yerel yönetim, gayrimenkul yönetimi, sosyal bütünleşme, kültürel mirasın korunması, kentsel arkeoloji, ekoloji, kentsel tasarım, mimarlık, ilgili mühendislik dalları ve sosyal bilimler gibi alanlarda disiplinler arası eğitim programlarının oluşturulması ve var olanların geliştirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır.(Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nca 3 Mart 2010 tarihinde sonuçlandırılan KENTGES strateji ve eylem planı maddesi) Bu önerme disiplinler arası bir çalışmanın kaçınılmazlığını gösterir.

Şekil 2.10.Kentsel tasarımın disiplinler arasındaki yeri

2.2.3. Kentsel tasarımın kapsamı

İnsanların yoğun yaşadıkları merkezler olarak kentler, fiziksel ve sosyal özellikleriyle kentlilerin ekonomik ve sosyal faaliyetlerinin karakterize edildiği, kendine özgü

özellikleri olan insana bağlı yapay çevre özelliğinde yerleşim sistemidir. Kavramsal olarak kent, fonksiyonel içerikle kentliler için kentte yaşadığını hissettiği alanlar olarak dikkat çekmektedir (Keleş 1998).

Kentli haklarıyla ilgili en önemli adım 1992 yılında kabul edilen 20 maddeden oluşan Avrupa Kentsel Şartı'dır. 2008 yılında kabul edilen Avrupa Kentsel Şartı-2, kentlilere ait olan kentte kentsel yaşama yeni bir yaklaşım sunmayı amaçlamaktadır. Bu şartla vurgulanmak istenen, bu nitelik ve haklara sahip kentler ve kentlileri desteklemek ve daha yaşanabilir kentsel mekânlar oluşturabilmenin önemidir.

Burns ve Kahn (2005) çalışma yapılacak olan alanın fiziksel yapısı incelendikten sonra kavramsal olarak ne ifade ettiğinin sorgulanarak analizler yapılması gerektiğini, fiziksel ve kavramsal araçları kullanarak çevreyi yeniden yapılandırıldığını farz edersek, alanın fiziksel ve kavramsal anlayışının kavranması esas olduğunu belirtmiştir.

- Tasarım alanını meydana getiren nedir?
- Proje alanı ne anlama gelir?
- Toprak parçası sadece fiziksel özelliklere mi sahiptir?
- Disiplinler arası çalışmalar alan çalışması için önemi sorgulanmalıdır.

Kentsel tasarımın kapsamını belirleyebilmek için, temelini oluşturan özelliklerinin ne olduğu, ne olması gerektiği, neyin/nerenin kentsel tasarımın çalışma alanı olduğunu (ölçeği), ve bu süreçte kimlerin katılması gerektiği anlaşılmalıdır.

- **Kentsel tasarımın temelini oluşturan özellikler ve hedefleri nelerdir?**

Kentsel tasarım kaliteli bir kentsel mekânın sağlanması ve sürdürülebilmesi için ortaya çıkmış bir disiplindir ve kentli hakkıdır. Kentsel tasarım kavramının ortaya çıkmasından günümüze kadar yapılan tartışmalar kentsel tasarım ve kaliteli bir kentsel mekânın ilkelerinin nasıl oluşturulması ve geliştirilmesi gerektiğine ilişkindir.

2003 yılında İngiliz Hükümeti tarafından iyi bir kentsel tasarım çalışması için yerel yönetimlere rehber olarak hazırlanan “By Design” kentsel tasarımı “yaşanacak daha iyi mekânlar” olarak tanımlar. By design’a göre iyi bir kentsel tasarım aşağıdaki hedefleri içerir;

- Karakter ve Kimlik
- Süreklilik ve güvenlik
- Kamusal Alan Kalitesi
- Hareket Kolaylığı
- Okunabilirlik
- Uyumluluk
- Çeşitlilik olarak verilmiştir (Moor ve Rowland 2006).

Ülkemizde de 2009 yılında yapılan Kentleşme şurasında (KENTGES 2009) kentlerimizdeki kalitenin yükseltilmesi için aşağıdaki amaçlar sıralanmış, kentsel tasarım tanımlanan amaçların gerçekleştirilmesi için araç olarak görülmüştür.

1. Ülke ve bölge dengeleri içinde kentsel standartlarda tutarlılık, kimlik, anlam gereksinimlerinin karşılanması.
2. Kentlilerin barınma ve konut hakkının bir sosyal hak olarak ele alınan bir planlama anlayışı ile ele alınması.
3. Kentlerin doğal ve kültürel değerlerinin korunarak sürdürülmesi.
4. Sağlıklı kentsel işlev ve olanakların dengeli dağıldığı, kentlilik bilinci olan ve sürdürülebilir bir kentsel yaşam.
5. Yeterli düzeyde kültürel ve sosyal donanımın sağlanması.
6. Gelişmeye açıklık, seçenekler ve özgürlüklerin sunulması.
7. Bugün için yalnızca siyaset ve ekonomiyle sınırlı kent olgusuna kültür ve bilgi akımının sağlanması.
8. Hoşnutluk, konfor, güvenlik.
9. Kentliler arasındaki iletişimi en üst düzeye çıkartacak düzenlemelerin sağlanması.

Carmona (2010) kitabında kentsel mekânın kalitesini geliştirmek için birçok farklı gruplar tarafından farklı sorular hazırlandığını belirtmiştir (“Yaşanılacak iyi bir kentsel mekân nelerden oluşur?”, “başarılı bir kentsel mekân nasıl oluşur” gibi) . Carmona da kentsel tasarım için önerilen taslakları değerlendirerek kaliteli bir kentsel tasarımın sahip olması gereken ana unsurları hatırlatıcı sorular hazırlamıştır. Carmona’ya göre kentsel tasarım; bağlamsal, morfolojik, algısal, sosyal, görsel, işlevsel, geçici unsurlar barındırmalı ve geliştirilebilir, denetlenebilir ve algılanabilir olmalıdır.

2011 yılında Avustralya kentleri için hazırlanan Kentsel Tasarım Protokolü kaliteli bir kentsel tasarımın gelişen ve büyüyen kentler için önemini vurgulamaktadır. Protokol tasarımcılara rehber teşkil edebilecek kentsel tasarımın temelleri ve prensiplerini içeren 5 madde üzerinde temellendirilmiştir. Bu protokole göre; kaliteli bir kentsel tasarım kentli için üretken, sürdürülebilir ve yaşanabilir mekânlar ile yöneticilik ve tasarımda mükemmelliğin birleşmesiyle olabilir.

Yunan Mimar ve Kent Plancısı Constantinos A. Doxiadis insan yaşamı ile insan yerleşimlerinin sürekli olarak birbirlerini şekillendirdiğini belirtir. Doxiadis, insan yerleşimlerinin doğa (*nature*), insan (*antropos*) , toplum (*society*), kabuklar (*shells*) ve ağlar (*networks*) olmak üzere beş ana unsurdan oluştuğunu ve insan yerleşimlerinde yaşanan hızlı ve dinamik gelişimi incelerken problemlerin insan yaşamı ile de değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürmektedir (Doxiadis 1976’dan aktaran Esengil 2010) .

Whyte (1980) ‘da aynı şekilde “Küçük kentsel mekânların sosyal yaşamı” adlı kitabında neden bazı kentsel mekânların diğerlerinden daha çok kullanıldığını ve mekânın fiziksel özelliklerinin kullanımı nasıl etkilediğini inceliyor. Yaptığı karşılaştırmalar sonucu mekânın büyük olmasının daha çok kullanılabilir olması demek olmadığını, kaliteli kentsel özelliklere sahip mekânlarda insanların daha çok vakit geçirdiklerini tespit ediyor.

Kentsel mekânın fiziksel dokusunu oluşturan mekânsal birimlerin koordinasyonu ise kentleri oluşturur. Kentsel tasarım geniş bir uygulama alanını kapsamaktadır. Büyük

ölçekte kentsel mekânsal birimlerden (planlama, ulaşım ve altyapı) sokak mobilyaları ve aydınlatmaları gibi küçük ölçekteki mekânsal birimlere kadar etki etmektedir.

- Kentsel tasarımın çalışma alanı/ölçeği nelerdir?

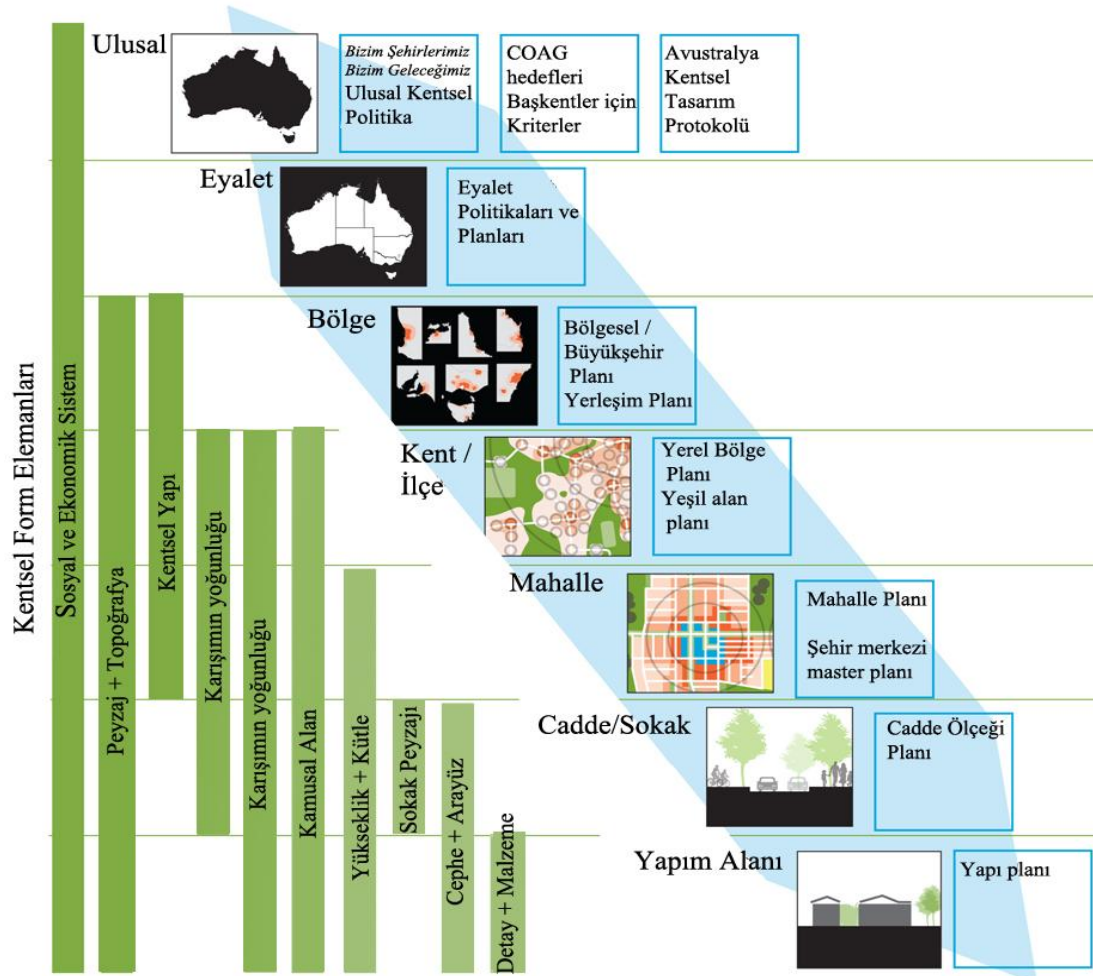
Yunan Mimar ve Kent Plancısı Constantinos A. Doxiadis insan yerleşmeleri birimi anlamına gelen ekistik kavramını ilk olarak ortaya atmıştır. Doxiadis en küçük mekânsal birim olan odanın dahi kentsel ölçekte yeri olduğunu savunur. Şekil 2.11’ de Doxiadis’ın ekistik ölçekteki çalışmalarından uyarlanarak hazırlanmış mekânsal birimler görülmektedir (Doxiadis 1968) .

MEKÂNSAL BİRİM	Oda	Ev	Sokak	Komşuluk	Mahalle	İlçe	Kent	Bölge	Ulus
-------------------	-----	----	-------	----------	---------	------	------	-------	------

Şekil 2.11.Doxiadis ‘in mekânsal birimleri (Moughtin 2003)

Rossi (2006)’ye göre ölçek, alan incelemesi (uygulama ölçeği) anlamında da yapılabilir. Rossi burada ölçek derken yeni bir kentsel ölçekten söz etmek istediğini belirtmiştir. Avustralya kentleri için hazırlanan Kentsel Tasarım Protokolü’nde de kentsel mekânlar büyük ölçekten (ulusal ölçek) küçük ölçeğe (ev-mahal ölçeği) kadar ki büyüklüklerde değerlendirilmiş, etkilediği kentsel form elemanları Şekil 2.12’deki gibi belirlenmiştir.

Şekil 2.13 ‘te küçük, orta ve büyük ölçekteki kentsel mekân birimlerinde gerçekleştirilen kentsel aktivite çeşitleri ve karakteristikleri verilmiştir. Kentsel mekân birimleri parça parça verilmiş olsa da kent sadece onu oluşturan parçaların toplamı değil, tüm bu parçaların etkileşimi ile ortaya çıkan bütündür. Büyük ölçekteki kentsel mekânlar tasarlanırken dahi insan ölçeğinde kentin tümünü nasıl etkileyeceği göz ardı edilmemelidir. Kentsel ölçeklerin tümünde belirlenen noktalarda kentsel mekânlar tasarlanırken parçalardan oluşan bütünün tüm kent için kullanılabilir olabilmesi kentsel tasarım ile gerçekleştirilebilir.

Şekil 2.12. Avustralya kentsel tasarım protokolü-Kentsel form elemanları (Anonim 2013b)

Kentsel Ölçek	Kentsel Aktivitelerin Karakteristiği	Kentsel Mekân Birimleri (Fiziksel Doku)	Aktivite Çeşitleri
Küçük "Yakın"	İnsan ölçeği (Göz Ölçeği) Deneyimlenen kent	Sokak Peyzajı/Yaya/ Binaların giriş cepheleri / Bahçe / Avlu	-Günlük zorunlu aktiviteler -Günlük isteğe bağlı aktiviteler
Orta "Kamusal"	Gelişim ölçeği mekân ve binaların organizasyonu / Kent alt bölgesi	Kamusal alanlar / Caddeler / Meydanlar/Parklar	-İsteğe bağlı aktiviteler -Planlı /Sosyal aktiviteler
Büyük "Anonim"	Direkt bağlantı yok / Bütünsel, uzaktan kentin nasıl görüldüğü	İlçe / Kent / Ana yollar / Metropolitan bölge / Kent	

Şekil 2.13. Kentsel ölçek-Kentin fiziksel dokusu-Kentsel aktivite çeşitleri ilişkisi (Doxiadis 1968, Whyte 1980, Gehl 1987, Rossi 2006, Anonim 2012 çalışmalarından faydalanılarak geliştirilmiştir)

Ülkemizde planlama farklı birçok kurumun yetkisinde olduğu için bütüncül planlama kararları alınamamaktadır. Kentsel tasarım projeleri ilgili yerel kurum ve idareler tarafından hazırlanmaktadır (Şekil2.14).Belirli odak noktalarında uygulanmaya çalışılan kentsel tasarım projelerinin büyük ölçekteki planlamadan ayrı olarak yapılması ve “tek yapı ölçeğinde” değerlendirilmeleri sorun oluşturmaktadır. Kentsel tasarım, yapılı çevre ile ilişkisi bağlamında değil, açık alan tasarımı bağlamında ele alınmaktadır. Bu yaklaşım kentsel tasarımın bütüncül ve kapsayıcı içeriğinin ihmal edilmesi nedeniyle gelişmiştir.

Plan Kademesi	Plan Adı	Ölçeği	Planlama Yetkisi
Üst Ölçekli Planlar	Bölge Planı	1/250.000 1/100.000	Devlet Planlama Teşkilatı
	Çevre Düzeni Planı	1/100.000- 1/25.000	Çevre ve Orman Bakanlığı İl Özel İdareleri Büyükşehir Belediyeleri
İmar Planları	Nazım İmar Planı	1/25.000 – 1/5000	Belediyeler- Valilikler
	Uygulama İmar Planı	1/1000	Belediyeler- Valilikler
Kentsel Tasarım Projeleri (1)	Kentsel Tasarım Prj.	1/1000-1/500- 1/200	Belediyeler- Valilikler

(1) Kentsel tasarım projelerinin hazırlanması ve onaylanması konusunda mevzuat bulunmamakta, ancak merkezi kurumlar veya İdareler tarafından yaptırılan kentsel tasarım projeleri, ilgili İdare tarafından onanmaktadır.

Şekil 2.14.Yürürlükteki mevzuata göre planlama kademeleri ve planlama yetkileri (Kentges 2009)

Kentsel açık alanların, kaliteli yaşam mekânları sunması ve kent bütünüyle ilişkisini koparmadan sürdürülebilirliğinin sağlanması için üst ölçeklerde alınacak ana kararlar ve belirlenen stratejilerin her aşamada etkin olarak kullanılması sağlanmalıdır. Özellikle kültürel miras alanlarının özgün değerlerinin bozulmadan gelecek kuşaklara aktarılması için bu gereklilikler büyük önem taşır. Böylece kentsel ölçekte belirlenen kentsel tasarım çalışma alanı sınırlarında yapılacak projeler kentin tümünü ve tarihi miras alanını olumlu yönde etkileyecektir.

2.3. Kültürel Miras Koruma Çalışmaları ve Kentsel Tasarım

Kültürel miras koruma çalışmaları ve kentsel tasarım başlığı altında kültürel miras koruma çalışmalarının tarihsel süreçteki gelişim ve dönüşümleri, kültürel mirasa sahip kentsel alanların korunması aşamasında karşılaşılan sorunlar tespit edilecek ve bu sorunları ortadan kaldıracak için bu alanların etkin yönetiminin sağlanarak kentsel mirasın korunması ve kalitesinin geliştirilebilmesi çalışmalarında kentsel tasarım disiplininin faydalarına yer verilecektir.

2.3.1.Kültürel miras kavramlarının tarihsel süreçteki gelişimi

Tarih yalnızca geçmişten ibaret değildir. Kentler yaşayan, gelişen organizmalardır. İnsanlar hayatlarını düzenlemek için kentleri yaratırlar, kentler de gelecek kuşakları yaratır. Bir kenti diğer kentlerden ayıran özelliklerinin başında çevresi ve tarihi gelir. Tarihi çevre insanların zamanla oluşturduğu kültürel, fiziksel ve mekânsal bir üründür ve neyi, nasıl hatırladığımıza bağlı olarak geleceğimizi şekillendirir. Shaukland 1996, geçmişin olmayan bir ülkede kısır bir kıtanın boşluğu vardır ifadesi ile, eski binalardan yoksun bir kentin anılarından yoksun bir adam gibi olduğunu belirtir.

Geçmişten günümüze kadarki süreçte tarihi eserler dini inançlar, gelenek ve görenekler sayesinde bilinçsiz olarak korunmuştur. Koruma kavramından bahsedilen ilk yazılı belge M.Ö. 1. Yüzyılda yaşamış olan Mimar Vitrius'un "Mimarlık üzerine 10 kitap" adlı eseridir. Bu eserinde Vitruvius , " bir eser yaratılırken öncekini korumaktan vazgeçmemek gerektiğini " belirtmektedir (Dikçınar Sel 2012).

Miras, bizim geçmişten gelen kalıntımız, bugün neyle yaşadığımız ve gelecek kuşaklara ne aktaracağımızdır. UNESCO miras tanımını malzemeyle –maddeyle- kısıtlandırmamıştır. Miras, insan eseri ya da başka bir şey olabilir (UNESCO 2003).

Kent tarihi içerisinde yaşayan insanların tek başlarına ya da doğayla birlikte yarattığı "kültürel miras"ın korunması çağımızda insanlığın ortak sorumluluğudur. Kentlerin sürekli gelişme ve değişme sürecinde olduğu günümüzde, kültürel miras olarak kabul edilen değerlerin korunması tarihi geleceğe taşıyacak şekilde gerçekleşirse bu gelişme başarılı bir gelişme olabilir.

Rodwell (2007), “Tarihi kentlerde koruma ve sürdürülebilirlik” adlı kitabında korumayı mimari ve kentsel koruma olmak üzere 2 bölümde incelemiştir. Rodwell’e göre mimari korumanın dönüm noktaları Tablo 2.6’da görülmektedir.

Tablo 2.6.Mimari korumanın dönüm noktaları (Rodwell 2007)

Mimari Korumanın Dönüm Noktaları		
Yıl	Gelişmeler	Açıklama
1789	Fransız Devrimi	Fransız devrimi sonrasında kraliyete ve kiliseye ait yapılar yağmalanmaya başlamıştır. Kültürel amaçlı ilk koruma bu yıkımlara tepki olarak "Tek Anıt" ölçeğinde doğmuştur.
19. Yüzyıl	Sanayii Devrimi	Ortaya çıkan hızlı kentleşmeyle birlikte tarihi kent dokularında tahribatlar olmuştur. Koruma kaygısı gütmeyen planlama çalışmaları çözümü sorunlu dokuyu yıkarak ortadan kaldırmakta bulmuştur.
2. Dünya Savaşı	2. Dünya Savaşı Sonrası Avrupa	Savaş sonrası yıkılan kentlerde büyük kayıplar veren tarihi doku pek çok Avrupa ülkesinde savaş sonrası yeniden yapım programlarıyla da yeni kayıplar vermeyi sürdürmüştür.
1975	Avrupa Miras Yılı	UNESCO tarafından kabul edilen sözleşme gereği Avrupa'nın kültürel ve mimari mirasının korunması için tüm üye ülkelerin dayanışma göstermesi gerektiği kabul edilmiştir.

Mimari Korumanın modern anlamda Avrupa tarihinde bir dönüm noktası olarak görülen 1789 yılında Fransız devrimiyle tek anıt ölçeğiyle başladığı düşünülmektedir. Fransız devrimi sonrasında kraliyete ve kiliseye ait yapılar yağmalanmaya başlamıştır. Kültürel amaçlı ilk koruma bu yıkımlara tepki olarak doğmuştur. Alexandre Lenoir ele geçirdiği parçalarla 1790 yılında Fransız Anıtları Müzesi kurmuştur (Tuztaş ve Civelek 2011). Bu tarihten sonra her türlü yapılar kültürel değer olarak görülmeye başlamıştır.

Avrupa’da 19. yy da sanayileşmeyle birlikte ortaya çıkan hızlı kentleşmeyle birlikte tarihi kent dokularında tahribatlar oluşturmuş, koruma kaygısı gütmeyen planlama çalışmaları çözümü sorunlu dokuyu yıkarak ortadan kaldırmakta bulmuştur.

2.Dünya Savaşı sonrası yıkılan kentlerde büyük kayıplar veren tarihi doku pek çok Avrupa ülkesinde savaş sonrası yeniden yapım programlarıyla da yeni kayıplar vermeyi sürdürmüştür(Aygen 1996).1931 “Atina Tüzüğü” ve 1954 yılında yapılan “Lahey

Sözleşmesi”nde de anıtsal mimari eserler, tarihi ve sanatsal açıdan önemli yapılar ve arkeolojik alanlarla sınırlı kültürel miras ve korunması yaklaşımı hâkimdir.

Kentsel korumanın dönüm noktası, 2. Dünya savaşı sonrası tarihi kentsel dokularda yapılan tahribatların fark edilmesiyle olmuştur. Yıkılan kentlerin yeniden inşası sırasında koruma kentsel ölçekte ele alınmıştır. 1964 yılında “Venedik Tüzüğüyle” birlikte anıtı çevresiyle birlikte koruma anlayışı başlamıştır. Tüzüğün 1. Maddesindeki “ Tarihi anıt kavramı sadece bir mimari eseri içine almaz, bunun yanında belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel ya da kırsal bir yerleşmeyi de kapsar” tanımıyla dünyada kentlerin tarihi dokularının kültür mirasının asıl çekirdeğini oluşturdukları görüşü onaylanmış, anıtın anlamı genişletilmiştir (ICOMOS 1964).

UNESCO 1972 yılında Paris’te, “Dünya Kültürel ve Doğal Mirasını Koruma Sözleşmesi”ni kabul ederek, tüm dünya uluslarının sahip oldukları kültürel ve doğal varlıkların, uluslararası bir platformda korunması ve gelecek nesillere aktarılması için tarihi bir adım atmıştır. Sözleşme ile insanlık tarihi boyunca farklı kültür ve medeniyetler tarafından ortaya konan, insanlığın ortak tarihinin farklı evrelerine ve aşamalarına ışık tutan varlıklar, “birinin kaybı tüm insanlık hafızasının kaybıdır” anlayışıyla koruma altına alınmıştır.

Koruma, neyin korunacağını belirlenmesi ile başlamaktadır.1976 yılında UNESCO kültürel geleneklerle ilgili bütün varlıkları kapsayacak şekilde “kültürel varlık” deyimini ortaya atmıştır.”Doğal ve kültürel varlıklar kavramı” dünyada korunacak değerlerin tümünü ifade etmektedir. Sözleşme’nin amacı, Dünya Miras Listesi’nde yer alan tüm kültürel ve doğal miras alanlarını ve onların “üstün evrensel değerlerini” tanımlamak, muhafaza etmek, korumak, sunmak ve en iyi şekilde ilgili tüm paydaşlarıyla birlikte gelecek kuşaklara aktarmaktır. Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS), doğal ve kültürel değerlerin korunmasında UNESCO’nun baş danışmanıdır. Dünya Miras Listesinde yer alacak kültür varlıkları adaylık başvuruları ilk önce ICOMOS tarafından yapılmaktadır.

Türkiye, 1982 yılında 2658 sayılı Kanun’la UNESCO Dünya Kültürel ve Doğal Mirasını Koruma Sözleşmesi’ne Taraf Devlet olmuş ve Dünya Miras Listesine ilk adaylık başvurusunu 1984 yılında yapmış ve İstanbul’un Tarihi Alanları 1985 yılında Dünya Miras Listesi’ne alınmıştır.

Türkiye’de koruma

Rönesans ile birlikte başlayan müzecilik faaliyetlerinin ve giderek “koruma” konusuna olan ilginin artması Osmanlı’ya da yansımış ve İmparatorluk bünyesinde de koruma faaliyetleri başlamıştır. Özellikle Kitab-ı Mukaddes araştırmaları İmparatorlukta yapılan ilk arkeolojik kazıları başlatan faktörler olmuştur. Giderek gelişen müzecilik ve ardından gelen hukuksal düzenlemeler bugünkü yapılanmanın temellerinin atılışına işaret etmektedir.

Kültürel miras varlığı açısından zengin olan ülkemizde tek yapı ölçeğinde mimari anıt eserlerin koruma çalışmaları Osmanlı İmparatorluğu zamanında başlamıştır. 2. Dünya Savaşı ve Sanayileşme sonrası tarihi kent merkezlerini olumsuz etkileyen yıkım ve yapılaşmalar koruma kavramının değişimine yol açmıştır. Anıtlar kentsel ölçek çerçevesinde çevresiyle birlikte korunmaya başlamıştır. Yürürlüğe giren uluslararası sözleşmeler sonucunda tüm devletlerin insanlığın ortak mirasını koruması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu anlaşmalara taraf olan Türkiye’de de zamanla kentsel koruma kavramı önem kazanmaya başlamıştır (Tablo 2.7).

Tablo 2.7.Türkiye’deki koruma kavramının tarihsel süreçteki gelişimi

Türkiye’de Koruma Kavramı		
Yıl	Gelişmeler	Açıklama
1869	<i>I. Asar-ı Atika Nizamnamesi (Eski Eserler Tüzüğü)</i>	Yabancı araştırmacıların yapacakları arkeolojik kazıların izne tabii tutulması ve buluntuların yurt dışına çıkarılması yasaklanmıştır. Anadolu'nun çeşitli yerlerinde müzelerin açılmasını sağlamıştır.
1973	<i>1710 sayılı Eski Eserler Kanunu</i>	Ülkemizde tarihi çevrenin doku bütünlüğü ile korunmasını öngören ilk kanun olması nedeniyle önemlidir.
1983	<i>2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu</i>	Taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımları belirlemek, yapılacak faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilatın kuruluş ve görevlerini tespit etmektir.
1985	<i>3194 Sayılı İmar Kanunu</i>	Kültür ve tabiat varlıklarını, sit alanlarında gerçekleştirilecek olan koruma amaçlı uygulama planı süreçlerini yapılandıran ana kanundur.
2005	<i>5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun</i>	Sit alanlarına ait koruma alanlarında, bölgenin gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek, bu bölgelerde sosyal donatı alanları oluşturulması, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılmasını sağlamıştır.
2010	<i>Kentleşme Şurası ve KENTGES Kararları</i>	Ana teması nitelikli kentsel bir yaşamın ve mekânın sağlanması ve bunun sürdürülebilmesi üzerinedir. Şurada kentsel tasarımın ülke planlama hiyerarşisi içinde bir yerinin olduğu saptanmıştır.
2011	<i>648 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname</i>	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Komisyonları kurularak doğal sitler ve tabiat varlıkları ile ilgili tüm işlemlerin yürütülmesi bu komisyonlara devredilmiştir.

2.3.2.Kültürel miras alanlarında karşılaşılan sorunlar

Günümüz kentlerinin en önemli sorunlarından birisi kentlerin yaşamında ve sürekliliğinde önemli bir rolü olan tarihi çevrelerin içinde veya yakın çevresinde oluşan sağlıksız yapılaşmalar sonucunda bu çevrelerin bütünlüğünün bozulması ve taşıdıkları değerlerin azalmasıdır. Bu süreçte kültürel mirasa sahip kentsel çevrelerin tüm kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için, kentin toplumsal ve kültürel birikimini koruyarak devamlılığını sağlayacak çözüm önerilerinin üretilmesi zorunluluk haline gelmiştir.

Günümüzde UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesinde yer alan 780 adet Dünya Kültür Mirasının 300'ü kentler ya da kentsel oluşum içinde konumlanan merkezlerden oluşmaktadır. Tarihi kentler bir yandan kültürel ve mimari miraslarını korumak bir yandan da artan nüfus nedeniyle modernleşmek ve genişlemek zorundadırlar. Ancak gelişmekte olan tarihi kentlerdeki en büyük sorun tarihsel kent dokusunun unutulması, insanlığın kültürel mirasının yok edilmesidir. Dünya Kültür Mirası Listesi'nde yer alan kentlerin en önemli özelliği, insanlık adına evrensel değerler taşımalarıdır. Bu nedenle belli standartlar çerçevesinde koruma altına alınmışlardır.

Türkiye'de zengin kültürel miras değerlerine sahip olan günümüze kadar sürdürülen tarihsel ve kültürel çevrelerin koruması ve sağlıklılaştırılması politikalarının başarılı olduğu söylenemez. Özellikle, 1950 sonrası kırsal alandan kentlere yaşanan göç ve hızlı kentleşme, 1980 sonrasında kentlerin hızlı büyümesiyle, dünyada ve Türkiye'de geleneksel kent dokularında ve tarihi kent merkezlerinde karşılaşılan sorunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Sanayileşme ve göçle birlikte büyüyen kentlerde ulaşım ve otopark sorunları ortaya çıkmış, tarihi çevreyle uyumsuz yol çalışmaları yapılmış, doğal ve kültürel miras alanları yok edilmiştir.
- Tarihi konutlar yıkılmış, yerine tarihi çevreyle uyumsuz çok katlı binalarla yenileme yapılmıştır,
- Kentsel koruma kararı verilmesiyle yıkım durdurulmuş, ancak koruma çalışmalarının yetersiz olması, mülk sahiplerinin maddi yetersizliğinden dolayı tarihi kentsel merkezler bakımsız, terk edilmiş bölgelere dönüşmeye başlamıştır,
- Tarihi kentsel mekânların korunmasına yönelik bir ulusal kalkınma planlaması ile ilişkilendirilmemiş ve dolayısıyla kentsel dönüşüm ve kentsel yenileme çalışmaları kültürel mirası koruyamamıştır,
- Kentte yaşayanların kentsel karar alma ve uygulama süreçlerine katılımı sağlanamamıştır,
- Kentte yaşayanlar kentlerine sahip çıkma bilincine ve duyarlılığına henüz sahip olmamışlardır,

- Kentteki tarihi alanlar ticari ve ekonomik ihtiyaçları karşılayamamaya başlamış, cazibelerini kaybederek çöküntü alanlarına dönüşmüşlerdir, (Kaynak: Dinçer 2012, KENTGES 2009, Ter 2002)

Tüm bu sorunlar nedeniyle kültürel mirasa sahip kent merkezlerindeki problemlere çözüm üretecek, sürdürülebilir koruma pratiklerini yerleştirecek yeni strateji ve yöntemlerin gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Kent merkezlerindeki yapılaşma çalışmaları kültürel mirasın korunmasını ve sürdürülebilirliğini sağlayabilmelidir. Kültürel mirasın ve kentsel alanların planlanmasını ve korunması sağlamak için UNESCO Dünya Miras Listesindeki alanlar için yönetim planlarının hazırlanmasını zorunlu tutmuştur.

Kentsel ve tarihsel alanlarda alan yönetimi ve yönetim planı çalışmaları, bu alanlar üzerindeki olumsuz baskıları azaltacak ve kültürel kaynakların bulundukları çevre içinde daha iyi algılanmasını sağlayacak ve çevresel kaliteyi yükseltecektir. Çalışmalar hem kültürel mirasın korunmasına, hem yörede yaşayanların gereksinimlerine, hem ziyaretçilerin isteklerine ve hem de miras kullanıcısının beklentilerine yanıt verebilecektir. (KENTGES 2009).

2.3.3.Kültürel mirasa sahip kentsel alanların korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması yaklaşımları

Tarihi kentlerde koruma kavramı UNESCO’nun faaliyetleriyle birlikte 1960’lı yıllardan sonra önem kazanmaya başlamış olan bir kavramdır. “Sürdürülebilir kentsel gelişme” kavramıysa “sürdürülebilirlik” ve “sürdürülebilir gelişme” kavramlarının kentsel ölçekte ele alınarak sağlanmasının öneminin anlaşıldığı 1980’lerde Birleşmiş Milletlerin (UN) faaliyetleriyle birlikte dünya gündemindeki yerini almıştır (Çahantimur 2007). “Sürdürülebilirlik”, UNESCO ve UN’un temel stratejisidir ve doğal ve kültürel mirasın “korunması” sürdürülebilir gelişme için önemli bir katkı sağlar. Bu yüzden kökleri farklı olsa da bu iki kurumun stratejileri birbirini destekler ve ortak bir amacı paylaşırlar. (Rodwell 2007)

Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu tarafından 1975 yılı Avrupa Mimari Miras Yılı olarak kabul edilmiştir. Konsey tarafından kültürel mirasın korunmasında karşılaşılan sorunları ele alan “Avrupa Mimari Miras Sözleşmesi” hazırlanmıştır. Sözleşme sorunların “bütünleşik koruma “ prensibiyle çözülebileceğini savunmaktadır (Aksoy ve Enlil 2012).

Tarihi çevrelerin yeniden değerlendirilmesi aşamalarında özellikle dondurarak koruma anlayışından uzaklaşıldığı ve çağın gerekliliklerini yerine getirerek yaşama fikrinin yaygınlaştığı günümüzde bu bağlamda anıtlar simgeler çevreleri ile ilişkileri kapsamında ele alınmaktadır. Tarihi birikimin bu anlamda korunması ve doğru yansıtılması aynı zamanda kalkınmanın da bir parçası olacaktır. Bu da ancak koruma bağlamında çevresel ve toplumsal sürdürülebilirliğin tüm yönleriyle ele alınması ile mümkün olacaktır (Arabacıoğlu ve Aydemir 2007) .

Son elli yılda, kentsel mirasın korunması, bütün dünyada, önemli bir kamu sektörü politikası olarak ortaya çıkmıştır(UNESCO 2011).Kültürel miras tanımının kapsamının değişmesiyle birlikte mirasın artık nasıl deneyimlendiği, nasıl yönetileceği ve yönetimin paydaşlarının kimler olduğu tartışılmaya başlanmıştır. UNESCO’nun “Dünya Mirası” tanımını tüm insanlığın malı olarak yapmasıyla miras öğeleri sadece devletlerin yönetim alanı olmaktan çıkmış, tüm insanlığın ve uluslar arası kurumların da sorumluluğu olmuştur.

Yönetim planı, kültürel mirasa sahip alanların gereksinimleri ve öncelikleri dengeleyecek şekilde korunması, yaşatılması, kullanılması ve değerlendirilmesine yönelik kararların alınarak uygulanması çerçevesini çizen stratejik yönetim dokümanlarıdır. Gülersoy (2012) , yönetim planının alanı tanımlayan ve yönetim hedeflerini ortaya koyan bir rehber olduğunu ve hazırlanınca tamamlanmış olan bir plan olmadığını, sürekli izlenen revize edilen ve başa dönen bir süreç olduğunu belirtir.

Tarihi kentlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması, kentsel mirasın korunması ve kalitesinin geliştirilebilmesi için kapsamlı bir yaklaşıma gereksinim vardır. Kentsel

planlamalar sadece kanunlar, kurallar getirir, yapılacak eylemleri bildirmez. Kültürel mirasın sürdürülebilir bir Şekilde korunabilmesi için stratejik planlama yöntemi ile geliştirilen yönetim planlarına ihtiyaç vardır. Yönetim planlamasının ana hedefi kültürel miras alanlarının gerek kullanıcısı, gerek ziyaretçisi gibi tüm paydaŐlar tarafından benimsenerek, yaşayan ve üreten bir ilişki içerisinde sürdürülebilirliğinin sağlanmasıdır.

Sürdürülebilir kentler yaratma sürecinde ön plana çıkan Kentsel Tasarım kavramı; yapılanmış çevrede, kentsel mekânların yetersizliği ve yenilenme gereksinimi yanı sıra mimarlık ve Şehircilik disiplinlerinin tarihsel mirasın korunması ve zenginleştirilmesi çalışmalarında yetersiz kalması sonucu ortaya çıkmıştır. Tarihi kentsel alanların korunması, geliştirilmesi ve yönetimi için kentsel tasarıma ihtiyaç vardır. Tarihi kentsel alanlarda uygulanacak başarılı bir kentsel tasarım çalışması disiplinler arası bir yaklaşım ve halkın tarihi miras alanlarına sahip çıkma bilinciyle uygulama süreçlerine katılımı ile gerçekleŐebilir. Özellikle Dünya Miras Listesine giren alanlarda etkin bir yöntem olarak kabul edilen "alan yönetim planlarının" temel amaçlarından birinin tüm paydaşların katılımının sağlanması olduğu düşünülürse alan yönetim planlarının koruma ve sürdürme çalışmalarında kullanılabilecek en etkin yöntem olarak kabul edilebileceği düşünülebilir.

3.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Tez çalışmasıyla ilgili temel kavramların incelendiği literatür analizini içeren ikinci bölümden sonra bu bölümde kültürel miras-kentsel mekân-kentsel tasarım ilişkisinin teorik altyapısının oluşturulması için literatür analizi yapılması ve kavramsal çerçevenin geliştirilmesi üzerine yoğunlaşmıştır.

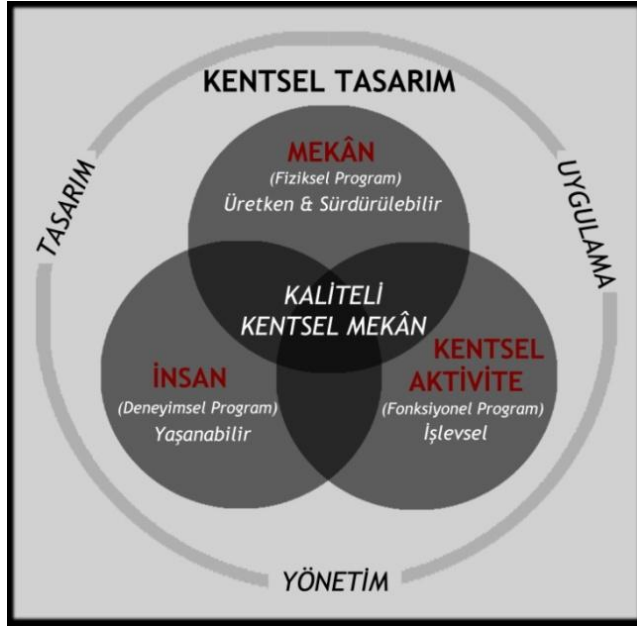
Bu kavramsal çerçevede amaç; kültürel mirasa sahip tezin çalışma alanındaki farklı ölçeklerdeki kentsel mekânların kalitesinin artırılması ve korunması süreçlerinde kentsel mekânların üretken, sürdürülebilir, yaşanılabilir nitelikte, disiplinler arası işbirliği ve tüm paydaşların katılımıyla oluşacak bir kentsel tasarım anlayışıyla değerlendirmesini sağlamaktır.

3.1. Kültürel Miras-Kentsel Mekân- Kentsel Tasarım İlişkisi

Başarılı kent göstergeleri arasında önemli bir yeri olan kentlerin kaliteli, çekici kentsel açık alanlara sahip olmaları ve her kentlinin kentsel aktivitelere erişebilme imkânının olması bu kavramsal çerçevede ele alınan konunun temelini oluşturmaktadır. Kültürel mirasa sahip alanlardaki kentsel mekânların yaşam kalitesi üzerinde yoğunlaşan çalışmada konu, temel hedefi kaliteli kentsel mekân ihtiyacını karşılamak olan “kentsel tasarım” disiplini ölçeğinde ele alınacak, başarılı kentsel tasarımın gerekliliklerinin neler olduğu belirlenmeye çalışılacaktır.

Tasarım-çizim-uygulama (fikir-2.boyut-3.boyut)süreçlerindeki ilişki katı bir mekân anlayışıdır. Mekânın klasik doktrinlerinden kurtulup, 4. boyuta ulaşması için özneyle (kullanıcısıyla) ilişkili olması gerekir (Hill 2005). Kentsel tasarım kavramının mekân ve kentli arasındaki ilişki sonucunda ortaya çıkan ürün olan kentsel mekân ve bir süreç olan tasarımın kombinasyonu olduğu düşünülebilir. Bu sebeple kentsel mekân her şeyden önce insanlar için yaşanabilir olmalı ve kentsel aktivite gereksinimlerini karşılayabilmelidir. Bu gereksinimler sağlanırsa kentsel mekânın kalitesinden bahsedilebilir. Kentsel mekânı meydana getiren tüm bu bileşenler kentsel tasarımın çalışma alanını ilgilendirir. Kentsel tasarımın ana konusu insanlar için yaşanabilir,

kentsel aktiviteler barındıran kentsel mekânın fiziksel kalitesinin oluşturulmasını ve geliştirilmesini sağlamaktır. Başarılı bir kentsel tasarım ile kaliteli bir kentsel mekânın tasarımı, uygulanması ve yönetimden oluşan bir süreçte sahip olmalıdır (Şekil 3.1).

Şekil 3.1. Başarılı kentsel tasarım bileşenleri

Bölüm 2.2.3'te de belirtildiği gibi Kentsel tasarımın kapsamını belirleyebilmek için, kavramın temelini oluşturan özelliklerin neler olduğu, kentsel tasarım çalışma alanının ölçeği, kapsamı ve bu süreçte kimlerin katılması gerektiği anlaşılmalıdır. Tarihi kentsel çevrenin kalitesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için kentsel mekânlar tasarlanırken tüm toplumun ve tüm disiplinlerin katılımcı olduğu bir süreç yürütülmesinin önemi büyüktür. Kentsel alanlar binaların dışında kalan boşluklardır. Herkese açıktırlar ve ölçek kavramı çok geniştir. Mimari binaların ölçeği ve sahibi bellidir. Tek bir kişi ve bina düşünülerek çevresi ve kentteki önemi düşünülmeden gelişen koruma çalışmaları tarihi değere sahip kentsel alanlarda yetersiz kalmaktadır (Tekeli 2011). Kaliteli kent olabilme kriterleri arasında dikkat çeken kentsel hizmetlerin ve kamusal alanların tüm kentlilere hizmet edebilmesi maddesi disiplinler arası bir disiplin olan kentsel tasarımın önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Kentsel tasarım sağlıklı ve kaliteli bir kentsel mekânın sağlanması ve sürdürülebilmesi için ortaya çıkmış bir disiplindir ve kentlinin yaşam hakkıdır. Kentsel tasarım kavramının ortaya çıkmasından günümüze kadar yapılan tartışmalar kentsel tasarım ile kaliteli bir kentsel mekânın ilkelerinin nasıl oluşturulması ve geliştirilmesi gerektiğine ilişkindir. Bu noktada öncelikle farklı kaynaklardan yararlanılarak kentsel mekânların sahip olması gereken bileşenler belirlenmiştir (Şekil 3.2).

Kentsel Mekân Kriterleri		
İnsan (Deneyimsel Program)	Kentsel Aktiviteler (İşlevsel Program)	Mekân (Fiziksel Program)
<u>Yaşanabilirlik Kriterleri</u> - Konfor - Canlılık -Güvenilirlik - Ulaşılabilirlik	<u>Aktivite Çeşidi</u> - Günlük Zorunlu Aktiviteler - Günlük İsteğe Bağlı Aktiviteler - İsteğe Bağlı Aktiviteler - Planlı /Sosyal Aktiviteler	<u>Üretkenlik + Sürdürülebilirlik Kriterleri</u> -Geliştirilebilirlik - Bağlamsallık -Çeşitlilik - Süreklilik

Şekil 3.2. Kentsel mekân kriterleri (Whyte 1980, Gehl 1987, Anonim 2012 çalışmalarından faydalanılarak geliştirilmiştir)

Kentsel mekânı oluşturan insan, mekân ve kentsel aktivite bileşenleri birbirlerini tamamlar ve sürekli etkileşim halindedirler. Kalitesiz kentsel mekânları olan şehirlerde sadece günlük zorunlu aktivitelerin yapıldığı mekânlar bulunmaktadır. Ancak kaliteli fiziksel özelliklere sahip, tüm kullanıcı gruplarının katıldığı ve farklı aktivitelerin gerçekleştirilebildiği mekânlar tasarlandığı zaman başarılı, yaşanılabilir ve yüksek kaliteye sahip kentlerden söz edilebilir.

Gehl (1987) kentsel mekân kullanıcılarını 4 gruba ayırmıştır. Şekil 3.3'te görülen 1 ve 2 numaralı kullanıcı grupları işe giderken otobüs beklemek, okula gitmek gibi zorunlu aktiviteleri yaparlarken kentsel mekânda kalite gözetmezler. Fakat 3 ve 4 numaralı kullanıcı grupları için farklı aktiviteler yapma olanağı olan bir kentsel mekânda insanların daha çok zaman geçirmekten hoşlandıkları mekânlar yaratılabilir. Bu yüzden de tasarımcılar sosyal aktiviteleri barındırma şartlarını oluşturmalıdır.

Gehl' e Göre Kullanıcı Grupları	Gehl' e Göre Aktivite Çeşitleri	Kentsel Aktiviteler
1. Her gün Kullananlar (Ev sahipleri, Çalışanlar, sokak satıcıları) 2. Ziyaretçiler/ Müşteriler (Satıcılar, tedarikçiler, hizmet arayanlar) 3. İsteğe Bağlı Ziyaretçiler (Park/mezdan/bisiklet vs. kullanıcıları/kafe) 4. Etkinliğe Katılanlar (Konser, sergi, festival, toplantı vs)	- Günlük Zorunlu Aktiviteler - Günlük İsteğe Bağlı Aktiviteler - İsteğe Bağlı Aktiviteler - Planlı /Sosyal Aktiviteler	-Yürümek - Oturmak -Durmak -Bakmak -Selamlaşmak -Oyun -Oynamak - Yemek y. -Güneşlenme -Buluşmak -Toplantılar - Kutlamalar -Özel Aktiviteler vs.

Şekil 3.3.Kullanıcı grupları –aktivite çeşitleri ve kentsel aktiviteler arasındaki ilişki (Gehl 1987)

Şekil 3.4'te bileşenleri şematik olarak ifade edilmiş olan kentsel tasarım insanlar için yaşanabilir aktivite seçeneklerinin olduğu kaliteli kentsel mekân tasarımıdır. Kentli insanın yaptığı aktiviteler kentsel mekânların oluşumunu, kentlerin fiziksel dokusunu (programı) ve sosyal imajını etkilemektedir. Mekânın kalitesi kent yaşamı ile sürekli etkileşim halindedir, tüm bu öğeler tek başlarına anlam ifade etmezler.

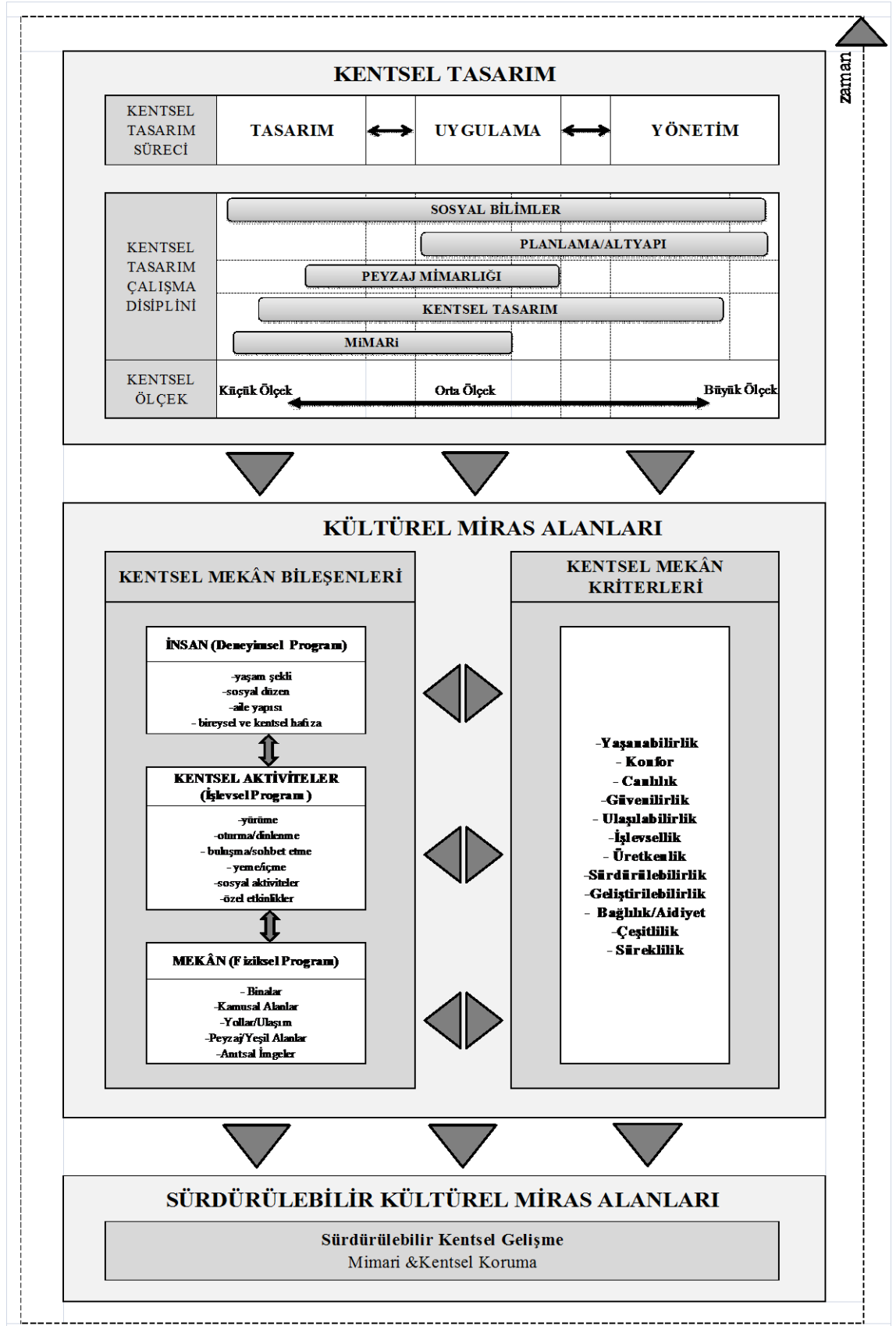
Bu tez çalışması kapsamında oluşturulan kavramsal çerçevede kültürel mirasa sahip alanlarda başarılı kentsel tasarım gerekliliklerinin neler olduğu belirlenmiştir. Kavramsal çerçevede, kültürel miras alanlarını var eden geçmiş değer ve yaşanmışlıklar, bugünün ihtiyaçları ve yaşam şekli, gelecek beklentilerinin zaman döngüsü içerisinde sürekli etkileşim halinde olduğu ve kentsel mekânları içerisinde barındırdığı görülmektedir.

Kentsel tasarımın süreç ve ürün kombinasyonu olduğu düşünülürse; kentsel mekân bir ürün, tasarım ise bir süreçtir. Kentsel tasarım kentsel mekânların tasarımı, uygulaması ve yönetiminden oluşan bir sürecin aşamaları olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda kültürel mirasa sahip alanlardaki kentsel mekânların korunabilmesi için mimari ve kentsel korumayı içerisinde barındıran çok disiplinli ve katılımcı kentsel tasarıma ihtiyaç vardır. Bu amaçla geçmişi bugüne taşıyan ve gelecek için köprü kuran, tarihi kentlerin özgün değerlerinin tasarım, uygulama ve yönetim süreçlerinde korunması ve sürdürülebilir gelişimlerinin sağlanması çok disiplinli bir kavram olan kentsel tasarım ile mümkün olabilir.

Bu bağlamda çalışma kapsamında oluşturulan kavramsal çerçevedeki kültürel mirasa sahip alanlardaki,

- Kentsel mekânları oluşturan bileşenler,
- Kentsel mekân kriterleri,
- Ve bulundukları kentin sürdürülebilir kentsel gelişme dinamikleri içindeki yerlerini kaliteli yaşam alanları sunarak alabilmelerinin yolları irdelenecek, kavramsal çerçevede bileşenleri verilen kentsel tasarım kapsamında değerlendirmeler yapılacaktır.

Bu amaçla oluşturulan kavramsal çerçeveye göre kentsel tasarım ile amaçlanan kaliteli kentsel mekânlara sahip kültürel miras alanları oluşturmaktır. Özellikle tarihi kentlerin karşı karşıya oldukları problemlerin çözümü için kentsel mekânların kavramsal çerçevede belirtilen kaliteli kentsel mekân kriterlerine sahip olması gereklidir. Ve tüm bu süreçlerde mimari ve kentsel korumayı içerisinde barındıran çok disiplinli kentsel tasarım ile kültürel miras alanlarının korunması ve yönetimi ile “Sürdürülebilir Kültürel Miras Alanları” sağlanmış olur.

Şekil 3.4.Kültürel miras alanları-Kentsel mekân- Kentsel tasarım ilişkisi

4. KÜLTÜREL MİRASIN KORUMA ÇALIŞMALARINDA KENTSEL TASARIMIN ROLÜNÜN BURSA ÖRNEĞİNDE İNCELENMESİ

Kültürel Miras Alanları- Kentsel Mekân- Kentsel Tasarım İlişkisini oluşturan bileşenler ve alt bileşenlerin belirlendiği kavramsal çerçevenin yer aldığı 3. Bölümden sonra 4. Bölümde bu ilişkiler sisteminin mekânsal karşılıkları irdelenmektedir. Bu amaçla Bursa Tarihi Kapalı Çarşı ve Hanlar bölgesi ve Tarihi konut alanı olan Hisar bölgesi arasında kalan Tophane ve Çevresi çalışma alanı olarak belirlenmiştir.

Bu bölümde, tez kapsamında, tarihi alanlarda gerçekleştirilecek kentsel tasarım projelerine ışık tutacak bir yol haritası oluşturmaya yönelik geliştirilen yöntem temel özellikleri ile aktarılmaktadır. Bursa İli, Osmangazi Merkez İlçesi'nde belirlenen çalışma alanı örneğinde ele alınan yöntem üç aşamalıdır (Tablo 4.1).

Tablo 4.1. Kültürel miras alanlarındaki koruma çalışmalarında kentsel tasarım sürecinin aşamaları

AŞAMA 1	Çalışma Alanının Belirlenmesi
AŞAMA 2	Çalışma Alanının Mevcut Durum Tespiti (Niteliksel ve Niceliksel Araştırma yöntemleri ile yapılan tespit çalışmaları)
AŞAMA 3	Verilerin Kaliteli Kentsel Mekân Bileşenleri Bağlamında Değerlendirilmesi

Alan çalışması kapsamında, ilk aşamada çalışma alanının konumu, sınırları, alanın seçilme nedenleri ve çalışma yapılacak kentsel mekânlar belirlenmiş, ikinci aşamada alanın tarihsel süreçteki mimari ve kentsel tasarım ölçeklerinde gelişim süreçleri ve mevcut durumda kentsel yapısı incelenmiştir.

Üçüncü aşamadaysa çalışma alanı kentsel tasarım disiplini bakış açısında incelenerek; alanın taşıdığı potansiyeller ve sorunlar belirlenmiştir, alan kavramsal çerçeve kapsamında belirlenen kaliteli kentsel mekân bileşenleri açısından değerlendirilerek yeni katılımlara, kentsel anlam ve gelişmelere açık, kentlinin yaşamına katkıda bulunan, kentsel kültür mirasının sürekliliğini sağlayacak, sağlıklı ve kaliteli mekânların oluşmasına katkı sağlaması hedeflenmiştir. Son üç bölümü mevcut durum analizleri ve kavramsal çerçeveden yola çıkarak hazırlanan anket çalışmalarının sonuçlarının yorumlanması ile geliştirilmiştir.

4.1. Çalışma Alanının Belirlenmesi

Bursa İli Osmangazi İlçesi sınırları içerisindeki Hisar Bölgesi Bithynia döneminden Osmanlılara kadar uzanan süreçte inşa edilmiş kültürel miras niteliğindeki birçok anıtsal ve sivil mimarlık eserine sahiptir. Bursa'nın ilk kurulduğu Hisar Bölgesi'nde Osmanlı Kentinin ilk örneği ve temelleri görülmektedir. Kentin gelişiminin başladığı Tarihi Kapalı Çarşı ve Hanlar bölgesi ile Hisar bölgesi arasında kalan Tophane ve Çevresi değerini hiç kaybetmeyen, önemli bir kültür, tarih ve turizm merkezi olması sebebiyle çalışma alanı olarak belirlenmiştir.

4.1.1. Çalışma alanının konumu ve sınırları

Marmara Bölgesinde bulunan Bursa ili, 40°12" kuzey enlemi ve 29°04" doğu boylamı arasında yer alır. Yaklaşık 67.000 km²'lik bir yüzölçümüne sahip olan Marmara Bölgesi ülkemizin yüz ölçümü bakımından en küçük ikinci bölgesidir. Ancak yaklaşık 22 milyon nüfusa sahip olduğu için yüzölçümü küçük olmasına rağmen ülkemizin nüfus yoğunluğu en fazla olan bölgesidir (Anonim 2013c).

Şekil 4.1.Bursa'nın Türkiye'deki konumu (Anonim 2014a)

Ülkenin nüfus yoğunluğu en fazla olan bölgesinde yer alan Bursa 10,891 km²'lik yüzölçümü ve yaklaşık 2.7 milyonluk nüfusuyla Bölgenin İstanbul'dan sonra 2. , Türkiye'nin 4. büyük kentidir. (TUIK- Adrese Dayalı Kayıt Sisteminin 2011 yılı

verileri)1960 yılından sonra iç ve dış göçler alan Bursa hızlı bir kentleşmeye sahne olmuştur.

Bursa ili idari açıdan doğuda Bilecik, Adapazarı, kuzeyde Kocaeli, Yalova, İstanbul ve Marmara Denizi, güneyde Kütahya, batıda Balıkesir illeriyle çevrilidir (Şekil 4.2). Tezin çalışma alanı Bursa İli Osmangazi İlçesi idari sınırları içerisinde yer almaktadır.

Şekil 4.2.Bursa İli idari sınırları (Anonim 2014b)

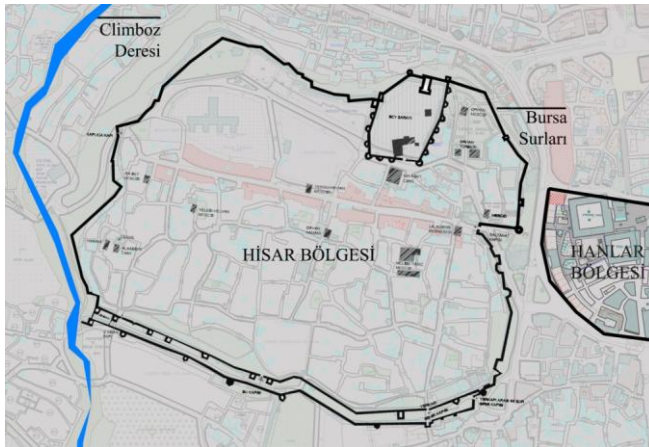
4.1.2. Çalışma alanının genel özellikleri ve seçilme nedenleri

Türkiye ve Osmanlı tarihi için önemli bir belge niteliğindeki kültürel mirası nedeniyle Hisar Bölgesi ile Tarihi Kapalı Çarşı ve Hanlar bölgesi arasında kalan Tophane ve Çevresi çalışma alanı olarak belirlenmiştir (Şekil 4.3). Tarihi Bursa Surları, Bursa Kalesi, Balibey Han, tarihi Bursa evleri, tarihi camiiler, Osmanlı Devletinin Kurucusu Osman Gazi ve oğlu Orhan Gazi'nin Türbeleri, Tophane parkı ve saat kulesi bu bölgede yer almaktadır. Ayrıca yeşil alan olanakları ve Tophane Parkı ve yamaçlarından panoramik Bursa manzarası imkânları vardır (Şekil 4.4).

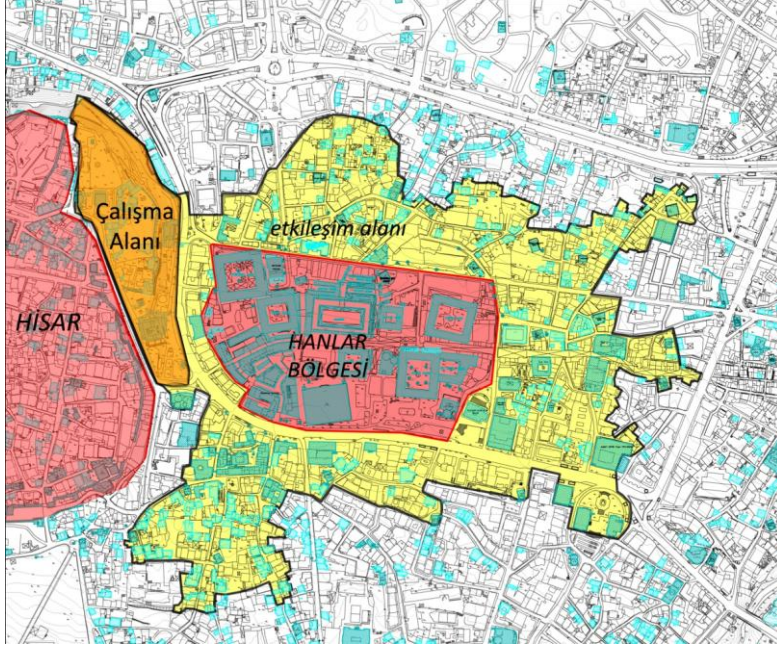
Şekil 4.3.Çalışma alanı sınırları (Google Earth'ten uyarlanmıştır)

Hisar Bölgesi; Bitinyalılar döneminde yapılmaya başlanan surlarla çevriliydi ve Osmanlılar Bursa'yı fethedene kadar kent, Hisar içerisinden ibaret bir kale şehir olarak varlığını sürdürmüştür. Bursa Osmanlı Devleti zamanında 1402 yılına kadar devletin başkentliğini yaparak bir yönetim merkezi haline gelmiştir (Maydaer 2008). Hisar Bölgesi kurulduğu dönemden günümüze kadar geçen süre içerisinde kentin önemli şahıslarının, idarecilerinin ikamet ettiği bir yerleşme alanı olma özelliğini kaybetmemiştir. Günümüzde ise Bursa için önemli ancak tamamı gereken verimlilikte kullanılamayan bir konut stoğu içermektedir (Çahantimur 2007). Hanlar bölgesi ise esnaf kültürünü günümüze taşımıştır ve günümüzde halen ticari işlevini sürdürmektedir (Şekil 4.4).

Şekil 4.4.Hisar'daki iç kale, Bey Sarayı konumu ve Hisar kapıları (Gabriel 1958'den uyarlanmıştır)

Çalışma alanı, günümüzde UNESCO dünya mirası adayı Hanlar Bölgesi'ne olan yakınlığı ve Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan alan yönetim planında (2013-2018) etkileşim alanı olarak belirlenmiş olmasından dolayı önemini hiçbir zaman yitirmeyecektir (Şekil 4.5).

Şekil 4.5.Çalışma alanının yönetim planındaki yeri (BBB Arşivinden)

Dünya miras listesine aday olan alanlar, zengin bir kültürel mirasa sahip olan Bursa şehrinin merkezinde hala yaşayan ve yaşanılan alanlardır. Bölgede bulunan kente ait günümüze ulaşan değerler, tarihi birer anıt olmalarının yanı sıra kent kimliği ve kültürünü içerisinde barındırmaktadır. Sur gibi savunma yapıları, sinagog, kilise, manastır gibi dini yapılar kentin kültürel zenginliklerinin birer ifadesidir.

Kentsel tasarımın diğer disiplinler ile ilişkisi bölümünde açıklandığı gibi, mekân kalitesinin yükseltilmesinde, planlama ile mimarlığı bütünleştiren “Kentsel Tasarım”ın ülke planlama sisteminde yerini alması gerekmektedir (Kentges 2009). Bursa Büyükşehir Belediyesi 2010-2014 Stratejik Planı kapsamındaki Stratejik Amaç 3,1, 11,1 ve 11,2 maddelerinde de sağlıklı ve kaliteli tarihi kentsel mekânlarda kentsel tasarımın ne kadar önemli olduğu ve yol gösterici olması gerektiği açıklanmıştır. Bu kapsamda kültürel mirasa sahip alanların sürdürülebilirliğinin sağlanması, kentsel

mirasın korunması ve kalitesinin geliştirilebilmesi için yapılacak kentsel tasarım çalışmasının Bursa – Tophane ve Çevresi örneğinde incelemesinin Bursa Büyükşehir Belediyesi 2010-2014 Stratejik Planı kapsamında belediyenin faaliyetlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Geleneksel konut ve ticaret alanları günlük zorunlu aktiviteler için yoğun olarak kullanılan tarihsel kent merkezleridir. Bu iki tarihi kent merkezi ayrıca sosyal, kültürel, turistik aktiviteleri de içerisinde barındıran insan ve araç yoğunluğu sebebiyle birçok sorunla mücadele etmekte olan alanlardır. Bu iki bölge arasında seçilen çalışma alanının sahip olduğu açık ve kapalı mekânlar, tarihi çevrenin değerini artıracak, kentsel hayatı canlı tutacak ve her kullanıcının ihtiyacına cevap verebilen kentsel aktiviteler içerecek şekilde tasarlanabilir. Böylelikle tampon bölgenin her iki tarihi çevrenin yaşadığı yoğunluğu paylaşarak bu alanların korunması ve geliştirilmesine destek sağlayabilir.

Tüm bu özellikleri ile Tophane ve Çevresi Bursa için geliştirilebilecek sürdürülebilir kentsel tasarım proje önerisi için örnek alan olarak seçilmiştir.

4.1.3. Çalışma alanındaki kentsel mekân öğeleri

Bu bölümde kentsel tasarım çalışmasının kapsamını belirleyebilmek için tarihi çevredeki çalışma alanında kentsel tasarım disiplini açısından ele alınabilecek olan kentsel mekânların sınırları netleştirilmiştir.

Kentsel tasarım disiplini kapsamında incelenen alanın genel ölçekten özel ölçeğe kadar etkilediği alanlar ve çalışma sürecine katılacak disiplinler Şekil 4.6'da geliştirilen tablodaki gibi belirlenmiştir. Böylece kentsel ölçekte belirlenen kentsel tasarım çalışma alanı sınırlarındaki kentsel mekân birimlerinin en küçük ölçekte kentsel mekânlar tasarlanırken dahi tüm Bursa'yı hatta Türkiye'yi nasıl etkileyeceği ele alınmıştır. Tersî olarak da kent planlama ölçeğinde tasarlanan kentsel mekânların da en küçük ölçekte etkileyeceği mekânlar ve insan yaşamını nasıl etkileyeceği göz önünde bulundurulmuştur.

KENTSEL MEKÂN BİRİMLERİ	KENTSEL TASARIM ÇALIŞMA A. SINIRLARI		ÇALIŞMA DİSİPLİNİ	
BAHÇE ZEMİN KAT ANITSAL İMGE	ÇALIŞMA ALANI			KÜÇÜK ÖLÇEK
CADDE KAMUSAL ALANLAR YEŞİL ALAN	TAMPON BÖLGE		MİMARİ	
BİNA KOMPLEKSİ MAHALLE	HİSAR MAHALLESİ		PEYZAJ MİMARLIĞI	
İLÇE	OSMANGAZİ		KENTSEL TASARIM	
KENT	BURSA			ORTA ÖLÇEK
METROPOLİTEN BÖLGE	MARMARA BÖLGESİ			
ULUSAL	TÜRKİYE		PLANLAMA / ALTYAPI	BÜYÜK ÖLÇEK

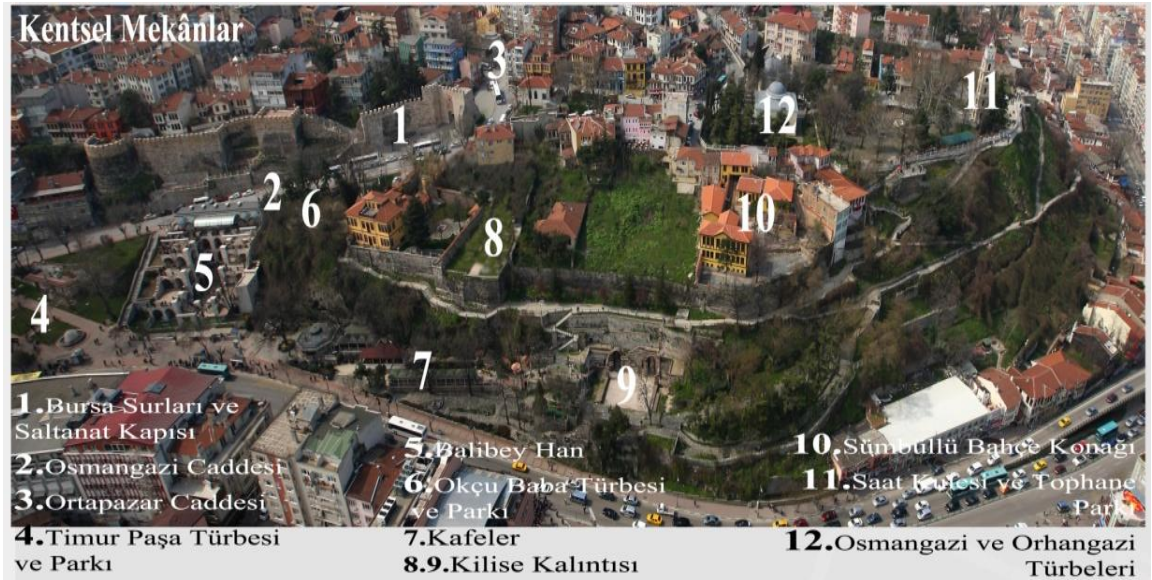
Şekil 4.6.Çalışma alanı kentsel tasarım çalışma sınırları- kentsel mekân birimleri ve kentsel tasarım çalışma disiplinleri

Tablo 4.2’de çalışma alanındaki küçük-orta ve büyük ölçekteki kentsel mekân birimlerinde gerçekleştirilen kentsel aktivite çeşitleri ve karakteristikleri verilmiştir. Türkiye, Bursa ve Osmangazi İlçesi içerisindeki büyük ölçekte hazırlanacak master ve imar planları, stratejiler içerisinde orta ve küçük ölçeklerde kentsel tasarım, mimari ve peyzaj projelerini de barındırmalıdır. Ülke ve kent dinamiklerini içeren Dünya miras listesi aday alanının üst ölçekte yönlendirici ve sınırlandırıcı projeler ile kentsel mekânları içeren alt ölçek çalışmalarının bütünleştirilmesi gereklidir. Bu amaç doğrultusunda çalışma alanıyla ilgili büyük (uzak) ölçekten küçük (yakın) ölçeğe

kadarki kentsel mekânlar belirlenmiştir (Şekil 4.7). Alanda planlanacak-uygulanacak ve yönetilmesi öngörülen kentsel tasarım çalışması tüm bu ölçek ve projeleri kapsamalıdır.

Tablo 4.2.Çalışma alanı kentsel ölçek- kentsel aktivite-kentsel mekân ilişkisi

Kentsel Ölçek	Kentsel Aktivitelerin Karakteristiği	Kentsel Mekân Birimleri (Fiziksel Doku)	Çalışma Alanı
KÜÇÜK "Yakın"	İnsan Ölçeği (Göz Ölçeği) Deneyimlenen Kent	Yaya/ Binaların Giriş Cepheleri / Bahçe / Avlu / Sokak	-Osmangazi ve Ortapazar Caddesindeki yola cephe zemin katları
ORTA "Kamusal"	Gelişim Ölçeği Mekân ve Binaların Organizasyonu / kent alt bölgesi	Kamusal Alanlar / Caddeler / Meydanlar/ Parklar	-Saltanat Kapısı -Balibey Han -Timur Paşa Parkı -Okçu Baba Türbesi ve Parkı -Sur içi Binalar -Tophane Yamaçları, Parkı ve Saat Kulesi -Sümbüllü Bahçe Konağı -Osmangazi Caddesi -Ortapazar Caddesi
BÜYÜK "Anonim"	Direkt Bağlantı yok / Bütünsel, Uzaktan kentin nasıl görüldüğü	İlçe /Ana Yollar / Metropoliten Bölge / Kent	Marmara Bölgesi- Bursa - Osmangazi İlçesi-Hisar Mahallesi -Tophane Yamaçları -Osmangazi Caddesi -Ortapazar Caddesi

Şekil 4.7.Çalışma alanındaki kentsel mekânlar

4.2. Çalışma Alanının Mevcut Durum Tespiti

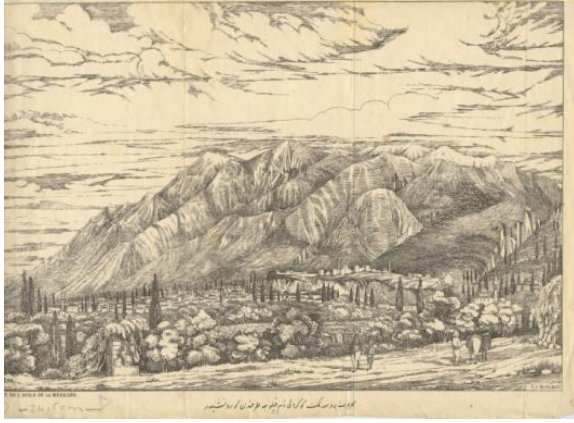
Geliştirilen yöntemin ikinci aşaması, çalışma alanındaki kentsel mekânların kentsel tasarım disiplini bakış açısıyla yapılan analiz çalışmalarını kapsamaktadır. Bu amaçla birinci bölümde, ilk aşamada belirlenmiş olan kentsel mekânların mevcut durumunun tespitinin yapılabilmesi için Tophane ve çevresinin tarihsel süreçteki mimari ve kentsel tasarım ölçeklerindeki gelişim ve değişimleri incelenmiştir. İkinci bölümdeyse çalışma alanının kentsel yapı içerisindeki mevcut kullanımları, çalışma alanındaki kentsel mekânların özellikleri, günümüzdeki kullanımları ve yapılan uygulamalar incelenmiştir.

4.2.1. Çalışma alanının tarihsel gelişim süreci

Bursa yaklaşık 2500 yıllık tarihsel geçmişi ile Prusa'dan günümüz Bursa'sına değin Bithynia, Roma, Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemine ait zengin kültürel mirasın bir arada yaşandığı bir kenttir. Çalışma alanının günümüzdeki yapısını ortaya koymak amacıyla, Bursa kentinin ilk kuruluşundan bugüne değin geçirdiği mekânsal, fiziksel ve ekonomik dönüşümler tarihi gelişim süreci içerisinde incelenmiştir ve bu dönemler aşağıda kısaca açıklanmıştır. İnceleme yapılırken araştırma alanına ait geçmişte hazırlanan gravürler, fotoğraflar, kartpostallar, haritalar ve imar plan kararlarından faydalanılmıştır.

• Antik Dönemde Bursa (Osmanlı İmparatorluğu öncesi Bursa)

M.Ö. 2000 yılında Bursa'nın yazılı tarihi Bithyni'liler ve Thyni'lilerin Ege Göçleri ile bu çevreye yerleşmeleriyle başlar. Bölge M.Ö.546'ya kadar Lidya Devletinin, M.Ö.334 yılına kadar Perslerin egemenliği altında yaşar. M.Ö. 185 yılında Bitinya Kralı Prusias kurduğu şehre Prusa adını vermiştir. Kentin adı buradan gelmektedir (BBB 2013). M.Ö. 74 yılında Roma imparatorluğunun egemenliğine geçen Bithynia Roma'dan gönderilen Proconsullerce (Eyalet Valisi) tarafından yönetilen bir Asya Eyaleti haline gelmiştir. M.S. 385-1326 yıllarında Bizans dönemini yaşayan bölgede M.S. 555 yılında ipek üretimine başlanmış ve doğal sıcak sulu kaplıcaların üretilmesi ile küçük bir kaplıca kenti kurulmuştur. 1204-1261 yıllarında Bursa Nikaia(iznik)'a bağlı, genelde kale içinde kalmış, fazla büyümemiştir (BBB Arşivinden).

Şekil 4.8.Hisar Bölgesi'nin Antik dönemde yerleşimini gösteren bir gravür (BBB Arşivinden)

- **Osmanlı İmparatorluğu döneminde Bursa**

Şehrin en eski yerleşim yeri; medeniyetlere beşiklik etmiş olan Tarihi Hisar Bölgesidir. Hisar Bölgesi; Osmanlı Bursa'yı fethedene kadar Bitinyalılar döneminde yapılmaya başlanan surlarla çevrili ve Hisar içerisinden ibaret bir kale şehir olarak varlığını sürdürüyordu (Maydaer 2008).

Fetih ile beraber Türkler kale içine yerleştirilmiş ve kale içindeki Rum halkı güvenlik gerekçesiyle Hisar dışına yerleştirilmiştir. Böylelikle fetih ile kale içinden ibaret olan şehir düzlüğe yayılmaya başlamıştır (Oğuzoğlu 2007).

Fotoğraf 7. Bursa Minyatürü (Kaynak:Pococke, 1745:114)

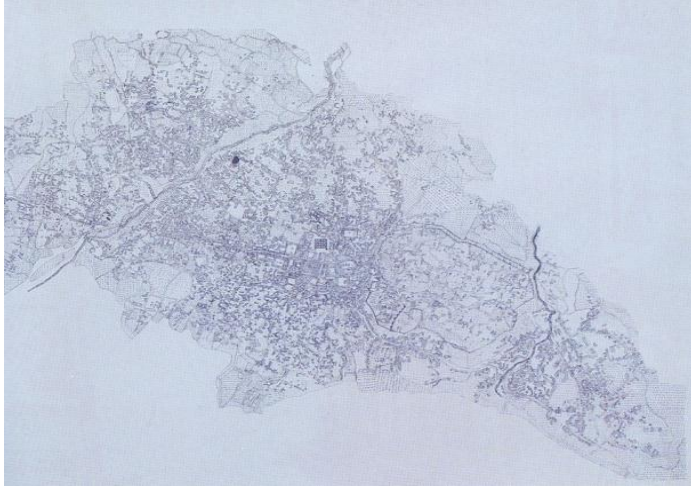
Şekil 4.9.Hisar Bölgesi'nin kent içindeki yerini ifade eden tarihi bir kartpostallar (BBB Arşivinden)

Tekeli (2007)Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'nde kentin mekânsal olarak 2 kez dönüşüme uğradığını ifade etmektedir. Bu dönüşüm süreçleri aşağıda özetlenmektedir;

1-14.yüzyılın ikinci yarısında kale dışında bedestenli çarşı sisteminin oluşması;

Bizans döneminde küçük bir kale içi yerleşmesinden ibaret olan Bursa Osmanlı tarafından fethedildikten sonra İmparatorluğa başkentlik yapmasının yanı sıra İpek Yolu gibi ticari bir merkezde bulunması sebebiyle Anadolu ile Rumeli arasında bir ticaret merkezi durumuna gelmiştir. Bu nedenle Bursa'da birçok han yapılmıştır.

Orhan Gazi döneminde yapılan Emir Han, ölümünün ardından oğlu tarafından yaptırılan Kapan Han ve Yıldırım Beyazıt döneminde Emir Han'ın kuzeyine yaptırılan Bedesten ile Bursa ticaretinin kalitesini arttıran Hanlar Bölgesinin temelleri atılmıştır. 16.yüzyıla kadar biçimlenmesi devam eden Hanlar Bölgesi günümüzde "Kapalıçarşı" olarak bilinen alan içinde büyük ölçüde özgünlüğünü koruyarak yaşamaktadır (Çiftçi 2005).

Şekil 4.10.1862 Suphi Bey Bursa haritası (BBB Arşivinden)

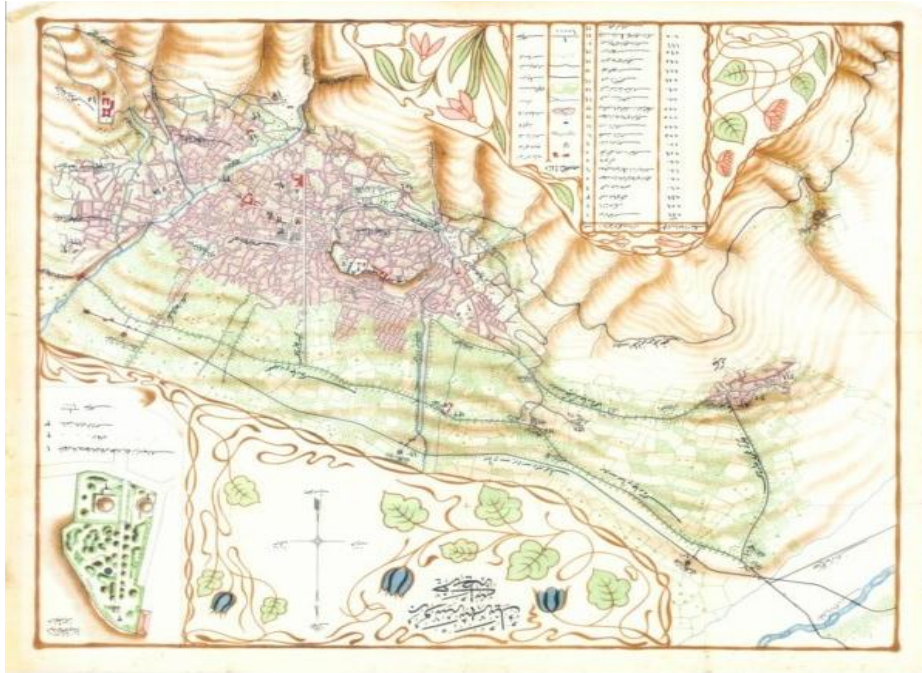
2-19.yy kentin Osmanlı modernitesiyle yaşadığı yeniden yapılanmalar;

Bursa, Osmanlı İmparatorluğunun ilk 200 yıllık döneminde diğer kentlere göre büyük gelişmeler göstermiş, birçok mimari yapı ile süslenmiş, devrinin tanınmış medreseleri ile bilim âleminin merkezi olmuş, canlı bir ticaret şehridir. I.Murad zamanından başlayan Hüdavendigâr Külliyesi, I. Beyazıt'ın yaptırdığı Yıldırım Külliyesi, I.Mehmed (Çelebi) döneminde başlayıp II. Murad zamanında tamamlanan Yeşil Külliyesi

Bursa'nın mekânsal gelişimini etkileyen ve bugünde ayakta duran büyük yapı gruplarıdır (Tekeli 2007).

1863-1923 yılları arasında: Bursa'da modern anlamda şehircilik çalışmaları Ahmet Vefik Paşa'nın valiliği döneminde yapılmıştır. Bu dönemde (1863-1882) şehir içi ve şehirlerarası ulaşım önem verilmiş, fabrikalar ile bağlantı sağlayan yolları yaptırılmıştır. Ayrıca bu dönemde tarihi yapıların restorasyonu yapılmış, çok sayıda resmi bina inşa ettirilmiştir (Kaplanoğlu 2008).

Ahmet Vefik Paşa ve sonrasında göreve gelen valiler Tanzimat'ın getirdiği anlayışla yeni akslar ve yollar açarak imar çalışmaları yapmışlardır. Tarihi kent merkeziyle yeni gelişen bölgeler ve şehirlerarası yollar arasında bağlantı kurulması ve kente çağdaş bir görünüm kazandırılması hedeflenmiştir. Bu dönemde Tarihi merkez olan Hisar ve Hanlar Bölgesinin tarihi dokusuna önemli bir müdahale olmadığı, tarihi dokunun korunduğu görülmektedir (Polat 2005) .

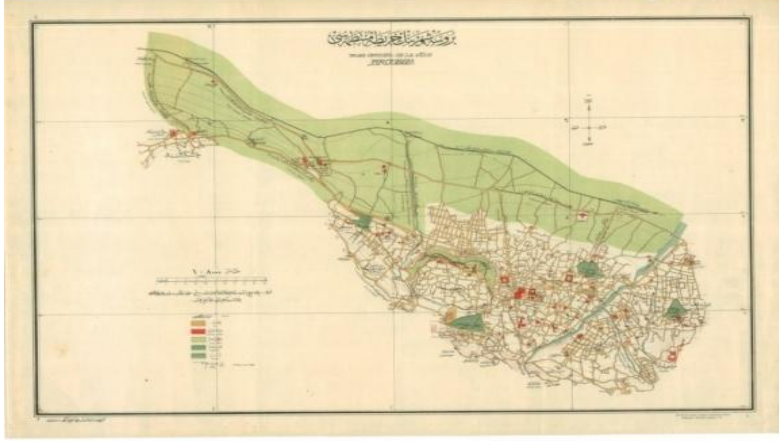

Şekil 4.11.1908 yılı Bursa haritası (BBB Arşivinden)

• Cumhuriyet Döneminde Bursa

Cumhuriyet döneminde Bursa'nın planlanmasında yabancı plancıların büyük rolü olmuştur.

1924 yılında yapılan Lörcher planıyla; Bahçe-kent akımı etkisi altında yapılan bu plan mevcut dokuyu yok saymasından dolayı tam olarak uygulanmamıştır. Ancak Atatürk Caddesi ve Hisar girişi bu plan kararları doğrultusunda açılmıştır.

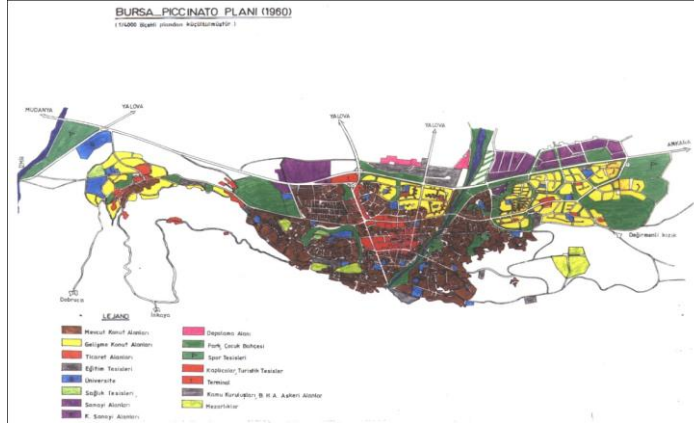
Şekil 4.12.1924 yılı Bursa haritası-Lörcher (BBB Arşivinden)

Şekil 4.13.Hisar-1939 tarihli hava fotoğrafı (BBB Arşivinden)

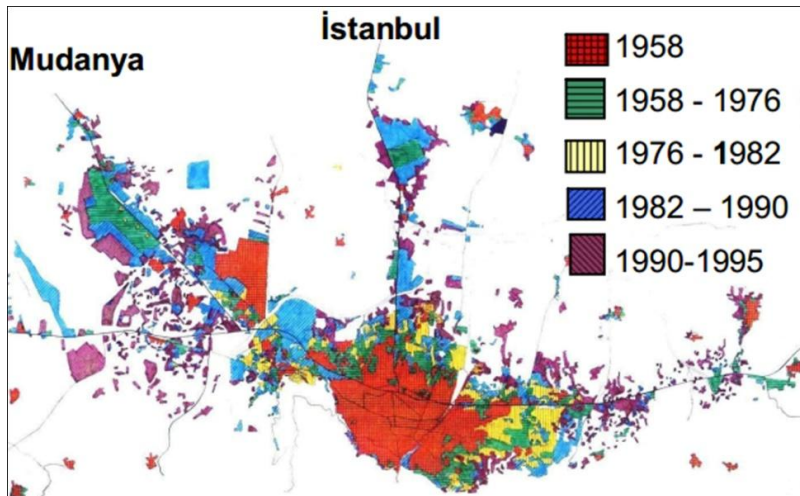
Cumhuriyet dönemiyle birlikte planlama çalışmalarına başlanan şehirde, 1960'lı yıllardan itibaren 2. Dünya Savaşı sonrası sanayide yaşanan sıçramayla beraber, kentin nüfus ve kentsel gelişimi hızlı bir değişime uğramıştır. Coğrafi konumu, tarımsal, ticari ve sanayi potansiyelinin yüksek oluşu kentin çekiciliğini her dönem korumasını sağlamıştır.

1958 yılında kent merkezinin yaşadığı büyük yangın ve bunun yanında nüfusun artması kentin yeniden planlanmasını gerektirmiştir. Luigi Piccinato danışmanlığında hazırlanan nazım planında kuzeyde ova kenarında yeni bir eksen oluşturularak, 19.yy.da güney-kuzey eksenine yönelen kentin gelişmesi yeniden doğu –batı eksenine oturtulmaya çalışılmış, böylelikle gelişmenin kentin eski dokusu ve merkezi üzerindeki baskıları azaltılarak korumacı bir eğilim yaratılmıştır.

Şekil 4.14.1960 yılı Bursa haritası - Piccinato (BBB Arşivinden)

Kentsel gelişim süreci açıklanan Bursa' nın tarihi organik kent dokusunun büyük oranda korunmuş olduğu anlaşılmaktadır. Ancak kentin yaşadığı hızlı kentleşme süreçleri nedeniyle bölge tarih, kültür ve doğa değerlerinin aşınması tehlikesi ile yüz yüze gelmiştir.Bursa kentinin özellikle 1958 yılı sonrasında yaşadığı hızlı yapılaşma incelenen haritalarda da net bir şekilde görülmektedir (Çahantimur 2007) (Şekil 4.15).

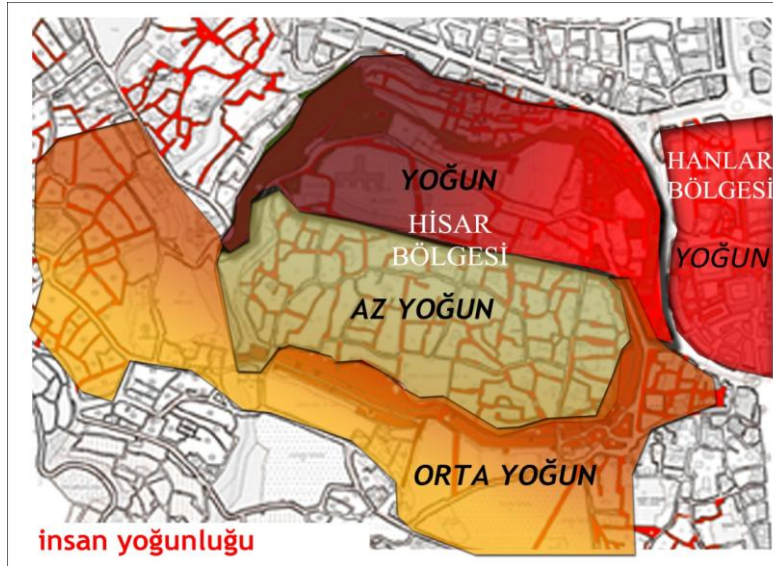

Şekil 4.15.Bursa'nın kentsel gelişim süreçleri (BBB Arşivi 2007)

4.2.2.Çalışma alanının kentsel yapı içerisinde mevcut kullanımları

Bu bölümde Tophane ve çevresinin mekânsal dinamiklerini içeren Dünya miras listesi aday alanının üst ölçekte yönlendirici ve sınırlandırıcıları ile kentsel mekânları içeren alt ölçek çalışmalarının bütünleştirilmesi hedeflenmektedir. Bu amaç doğrultusunda çalışma alanıyla ilgili büyük ölçekten küçük ölçeğe kadar mevcut durum analizleri arşiv analizi ve gözlem teknikleri ile yapılmıştır.

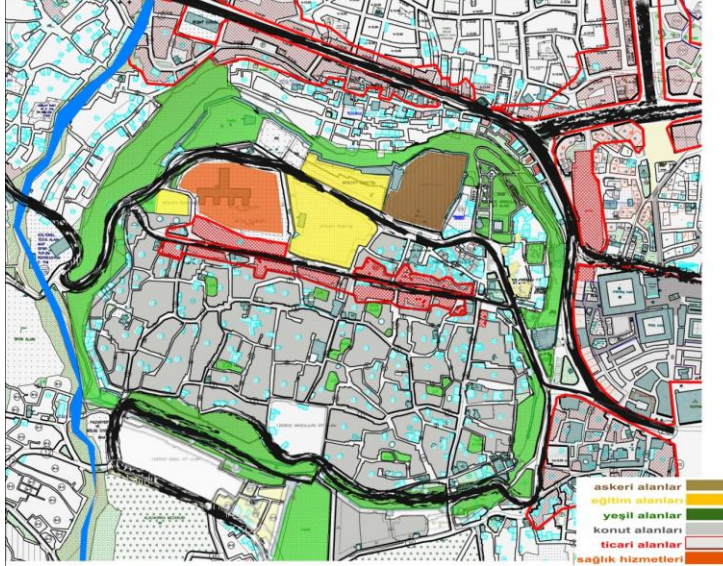
Yapılan incelemeler sonucu kentin ilk kurulduğu alan olan Hisar Bölgesi ile ve Tarihi Kapalı Çarşı ve Hanlar Bölgesi arasında kalan bölgenin kentsel doku içerisindeki önemini tarih boyunca kaybetmemiş olduğu anlaşılmaktadır. Çalışma alanı tarihi kimliğinin yanı sıra ticari, sosyal ve turistik aktivitelerin yoğun olduğu kent merkezine yakın, ulaşılabilirliği yüksek, insan yoğunluğu fazla olan bölgedir (Şekil 4.16).

Şekil 4.16.Çalışma alanı ve dünya miras listesi aday alanının insan yoğunluğu (Çahantimur 2013)

Çalışma alanının fonksiyon analizine bakıldığında Hanlar Bölgesi'nin kentlinin alışveriş ihtiyacını karşıladığı tarihi bir alışveriş merkezi olduğu görülmektedir. Ticaret kullanımından dolayı yoğun olarak kullanılan bölgede aynı zamanda sosyo-kültürel ve turizm amaçlı kullanımların da olması alanın yoğunluğunu arttırmaktadır. Hisar Bölgesi'nde içerdiği konut alanı, ticaret kullanımları, etrafındaki hastane ve okullara olan yakınlığından dolayı özellikle gün içerisinde yoğun yaya ve araç trafiğine sahiptir(Şekil

4.17). Hisar bölgesinin topografyası gereği yamaçlarda yoğun olarak görülen yeşil alanın ticaret ve konut alanları arasında tampon bölge oluşturduğu görülmektedir.

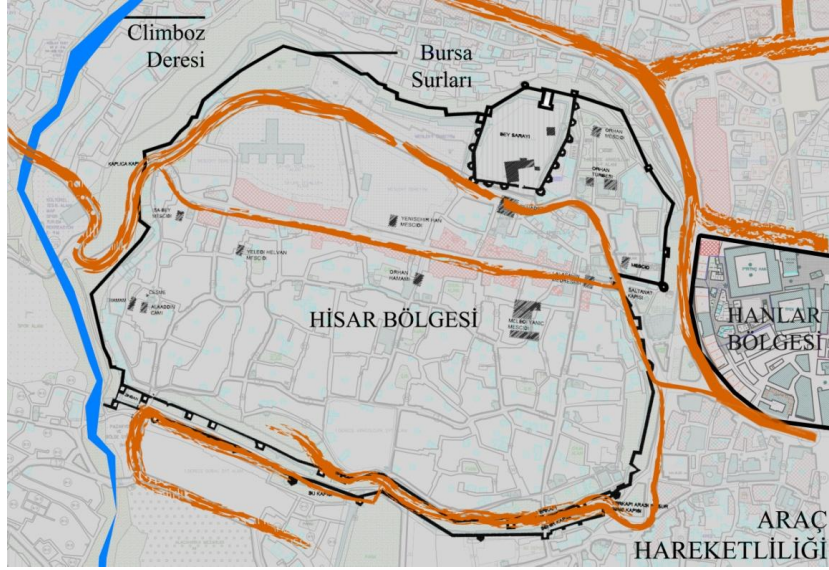
Şekil 4.17.Çalışma alanı ve çevresi fonksiyon analizi

Çalışma alanına ulaşım ana arterler üzerinden metro, tramvay ve otobüs gibi toplu taşıma araçlarıyla sağlanmaktadır (Şekil 4.18).Bölge kent merkezinde olduğu için ulaşım sorunu yoktur. Ancak ulaşım ile ilgili en büyük problem otopark sorunu ve bu sorunu çözmek için yol kenarlarında araçlara ayrılan otopark yerleridir. Bu park yerlerinden dolayı daralan yollar sebebiyle araç trafiği sıkışmakta, bu sıkışıklık yaya trafiği içinde problemler oluşturmaktadır.

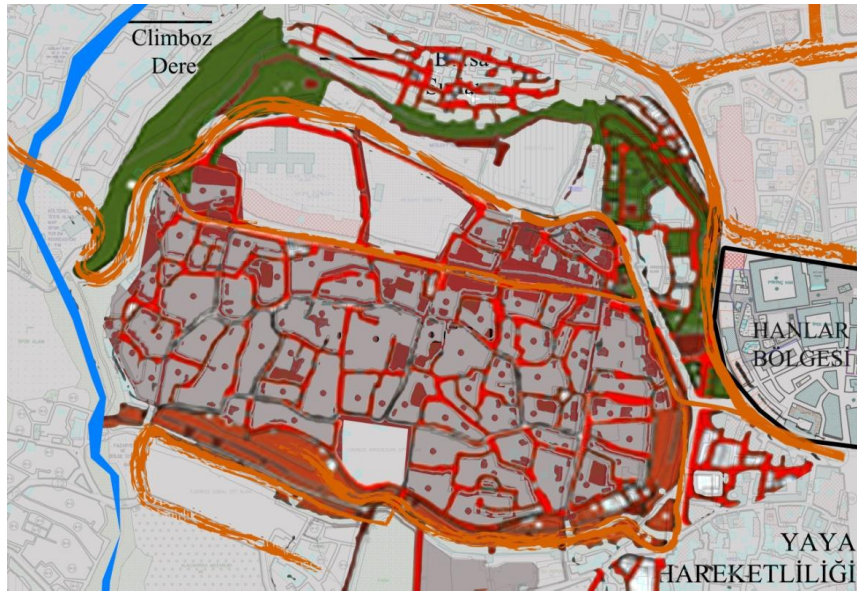

Şekil 4.18.Çalışma alanı ve dünya miras listesi aday alanının toplu taşıma alternatifleri (google earth den uyarlanmıştır. Erişim tarihi: 15.11.2013)

Çalışma alanı tarihi ticaret ve konut alanına olan yakınlığı ve yakınındaki hastane ve okullardan dolayı yoğun hareketliliğin olduğu bir kentsel açık mekân niteliğindedir. Tarihi Bursa turu yapan otobüslerin ve gününbirlik turistik amaçlı geziler yapan otobüslerin durak noktasının Tophane Parkı ve Türbelerin önü olması sebebiyle yoğun araç ve yaya trafiği olmaktadır (Şekil 4.19-4.20)

Şekil 4.19.Çalışma alanı ve dünya miras listesi aday alanı araç ulaşımı

Şekil 4.20.Çalışma alanı ve dünya miras listesi aday alanı yaya ulaşımı

Alanda uygulanan koruma ve planlama kararları:

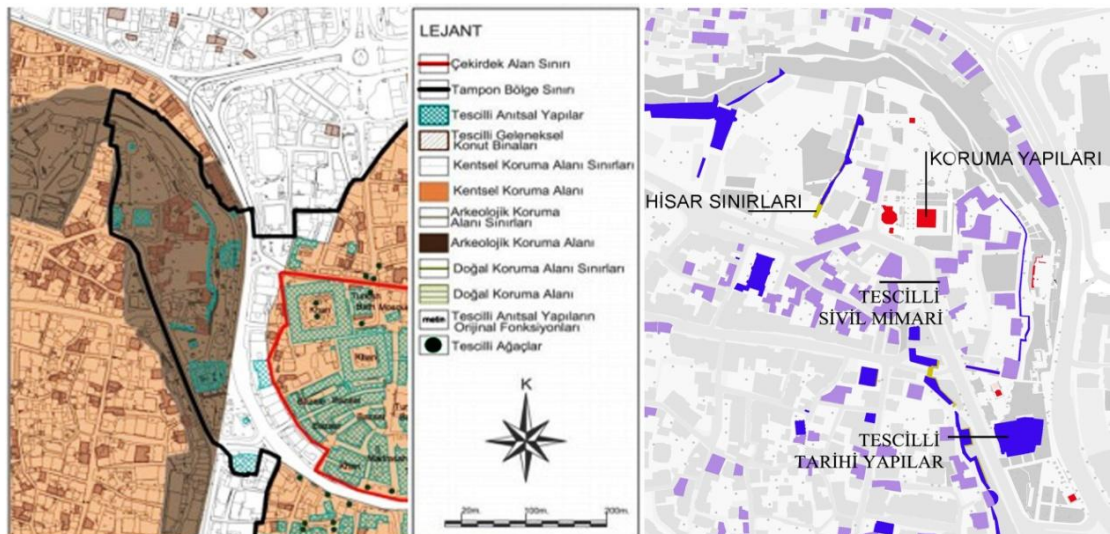
Dünya Miras Listesi aday alanı, Hisar Bölgesi ve çalışma alanının tümü 1986 yılından beri kentsel sit alanlarıyla ilgili koruma mevzuatına göre koruma altındadır (Tablo 4.3).

İlçe	Yeri	Adı	Tescil Tarihi
Osmangazi	Merkez	Muradiye-Hisar-Maksem Batısı	14.02.1986/1919
Osmangazi	Merkez	Reyhan-Kayhan-Hanlar Bölgesi	14.02.1986/1918
Osmangazi	Hisar	Prussia ad olympium antik kenti 1,3	BBK 04.05.1991/1730

Tablo 4.3.Çalışma alanı ve dünya miras listesi aday alanın içinde yer alan kentsel ve arkeolojik sit alanları (BKTVKKBK 2011)

Tophane ve çevresi içerisinde bulunan arkeolojik sit alanlarından “Prussia ad Olympium Antik Kenti “nin yönetim planı içerisinde yer alan çalışma alanının korunmuşluk durumu Şekil 4.21’de görülmektedir.

Hisar Bölgesi ile ve Tarihi Kapalı Çarşı ve Hanlar Bölgesi’nin 1986 yılında Koruma Yüksek Kurulunun 1918 ve 1919 sayılı kararlarıyla Kentsel Sit ve Kentsel Sit Koruma alanı ilan edilmelerinden sonra 1989 yılında Bursa Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlama çalışmaları başlamıştır. Hazırlanan plan BKTVKKBK’nun 25.08.2005 ve 886 sayılı kararıyla yürürlüğe girmiştir.

Şekil 4.21.Çalışma alanı ve Dünya miras listesi aday alanının korunmuşluk durumu ve koruma altında olan yapılar (Bursa Büyükşehir Belediyesi ve yüklenici firma Sama İnşaat arşivinden)

1/1000 ölçekli Bursa Merkez-Muradiye-Hisar-Maksem-Reyhan-Kayhan Hanlar Bölgesi Koruma Amaçlı İmar Planı'na göre her türlü inşaat faaliyetlerinden önce kentsel tasarım projeleri hazırlanmadan ve BKTVKBK'nın kararı alınmadan uygulama yapılamayacağı kararı alınmıştır.

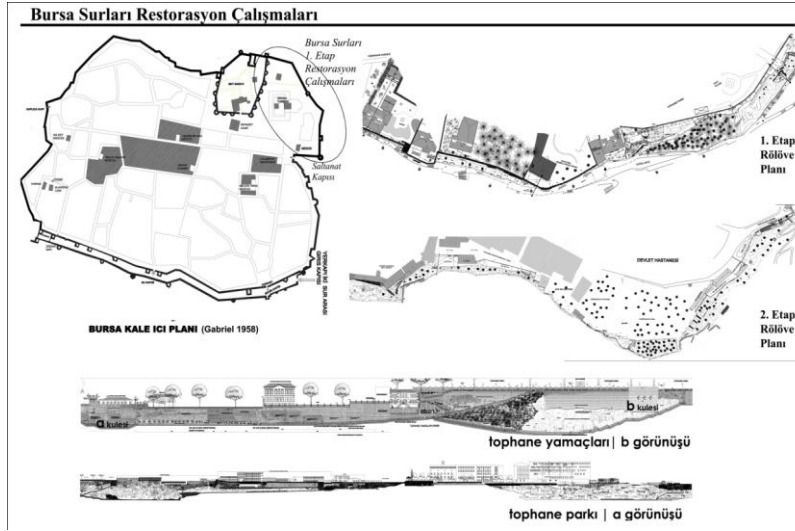
1.derece arkeolojik sit alanı olan Tophane ve çevresinde planlama kararı gereği herhangi bir yapılaşmaya izin verilmemektedir. Planlama kararına göre bu alanlarda tescili olmayan yapıların alandan uzaklaştırılması ön görülmektedir.

Mülkiyetinin çoğunluğu Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde olan çalışma alanında alınan bu kararlar çerçevesinde ilgili kurumlarca koruma ve çevre düzenleme çalışmaları yapılmaktadır.

Çalışma alanındaki kentsel mekânların fiziksel durumu ve uygulanan koruma çalışmaları:

Çalışma alanının içerisinde bulunan Hisar Bölgesi, Bithynia döneminden Osmanlılar'a kadar uzanan süreçte inşa edilmiş korunma altında olan eserleri bünyesinde toplar (Şekil 4.22). Bölgedeki tarihi yapıların çoğunluğu yangınlar ve depremlerde yıkılmış, özgün değerlerinin büyük çoğunluğunu yitirmişlerdir. Ancak Bursa Kalesinin bir kısmı ve izleri, restorasyonu yapılan Balibey Han, tarihi camiler ve Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Gazi ile oğlu Orhan Gazi'nin türbeleri, İstiklal Şehitleri Anıtı ve Bursa Saat Kulesi günümüze kadar gelebilmiştir. Bu anıt eserler kentsel ölçekte yarattıkları etkiler bağlamında büyük değer taşımaktadırlar.

Bursa Surları : M.Ö.185 yılında kenti çevreleyecek şekilde inşa edilen surlar zaman içerisinde çeşitli kuşatmalarla hasar görmüş, Bizans ve Osmanlılar tarafından zaman zaman onarılmıştır. Zaman içerisinde çeşitli nedenlerle yangın ve depremlerle tahrip olan Bursa Surları Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2006 yılında başlayan çalışmalarla etaplar halinde restore edilmektedir (Şekil 4.23- 4.24).

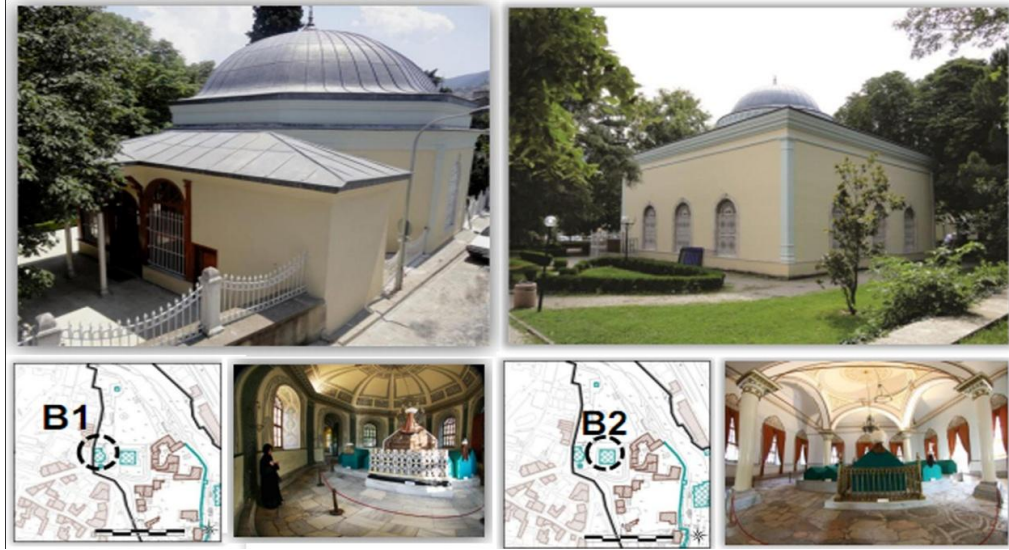
Şekil 4.23.Bursa surları restorasyon çalışmaları (Yüklenici firma SAMA İnşaat arşivinden)

Şekil 4.24.Restorasyonu devam eden Bursa surlarının konumu ve mevcut durumu (BBB Arşivinden)

Tophane Parkı ve Türbeler : Bursa'da yerli ve yabancı turistlerce en çok ziyaret edilen Osmangazi Devleti'nin kurucusu Osman Gazi ve Orhan Gazi Türbeleri Tophane Parkı'nda bulunmaktadır. Eskiden Bizans Kilise şapeli olarak bilinen yapı alanında Osmangazi'nin türbesi bulunmaktadır. Orhangazi Bursa'yı fethettikten sonra babası

Osmangazi'nin kabrini buraya taşımıştır. Türbeler 1855 yılındaki depremde yıkılmış, 1868'de Sultan Abdülaziz tarafından yeniden yaptırılmıştır (Şekil 4.25).

Şekil 4.25.Osmangazi –Orhangazi Türbeleri mevcut durumu (BBB Arşivinden)

Sultan Abdülaziz (1861-1876) döneminde yangın kulesi olarak yapılan Bursa Saat Kulesi de Tophane Park'ında bulunmaktadır (Şekil 4.26).

Şekil 4.26.Saat Kulesi'nin konumu ve mevcut durumu (BBB Arşivinden)

Bursa kültür turizmi ve tarihi için önemli eserleri bünyesinde bulunduran Tophane Parkı'nda eski selvi ve tarihi çınar ağaçlarının gölgelediği Osmangazi hazîresi ve İstiklal Savaşı Şehitliği bulunmaktadır. Osmanlı Devleti döneminde oluşturulan bu hazire günümüzde hem tarihi bir değer taşımakta hem de çevredeki yeşil alanların

önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Tophane Parkı'ndan Ramazan aylarında iftar saatini belirten top atılması Bursalılar için önemlidir.

Şekil 4.27.Osmangazi Haziresi'nin konumu ve mevcut durumu (BBB Arşivinden)

Tophane Parkı'nın daha etkin olarak kullanılmasını amacıyla Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2013 yılında yapımına başlanan çevre düzenleme çalışmaları devam etmektedir (Şekil 4.28).

Şekil 4.28.Tophane Parkı çevre düzenleme projesi (Yüklenici firma SAMA İnşaat arşivinden)

Saltanat Kapı : Sur kapılarından en önemlisi olduğu kabul edilen Hisar Kapı (Saltanat Kapısı) Osmangazi Belediyesi tarafından restore edilmiştir. Saltanat kapı önündeki açık alan ile birlikte günümüzde birçok özel etkinliğe ev sahipliği etmesi ve Bursa turistik

gezi otobüsünün buradan kalkmasından dolayı önemli konumdadır. Ayrıca Saltanat Kapısı'na bitişik olan çay ocağı ve kafe olarak kullanılan binaların önündeki boşluklarda insanların oturup sohbet edebileceği mekânlar insanlar tarafından yoğun olarak kullanılmaktadır. Ancak bu kentsel mekânların yeterli fiziksel ve mekânsal özelliklere sahip olmadıkları da gözlemlenmektedir. (Şekil 4.29).

Şekil 4.29.Saltanat Kapısı'na ait eski bir fotoğraf (BBB arşivinden), günlük kullanımlardan örnekler (Erkan H. B. Arşivi)

Kilise Kalıntıları : Bursa surları restorasyon çalışmaları yapılırken ortaya çıkan kilise kalıntısının bir Rum kilisesi olduğu tahmin edilmektedir. (Bursa Yönetim Planı) Rum Kilisesi depremlerle yıkılmıştır. Günümüzde kalan kalıntının ön tarafı BBB tarafından meydan olarak kullanımı planlanmıştır. Çevrede geçen yıllarda İl Kültür Turizm Müdürlüğü Binası'nın yanındaki Müftülük Binası'nın altında anıtsal değeri olmayan yapılardan birinin yıkımı yapılırken bir başka kilise kalıntısına rastlanmıştır. Kilise kalıntısı ile ilgili bir çalışma yoktur, üzeri kapatılarak koruma altına alınmıştır (Şekil 4.30).

Şekil 4.30.Rum Kilisesi'ne ait eski bir fotoğraf (BBB arşivinden), Kiliselerin fiziksel durumları(Erkan H. B. arşivi)

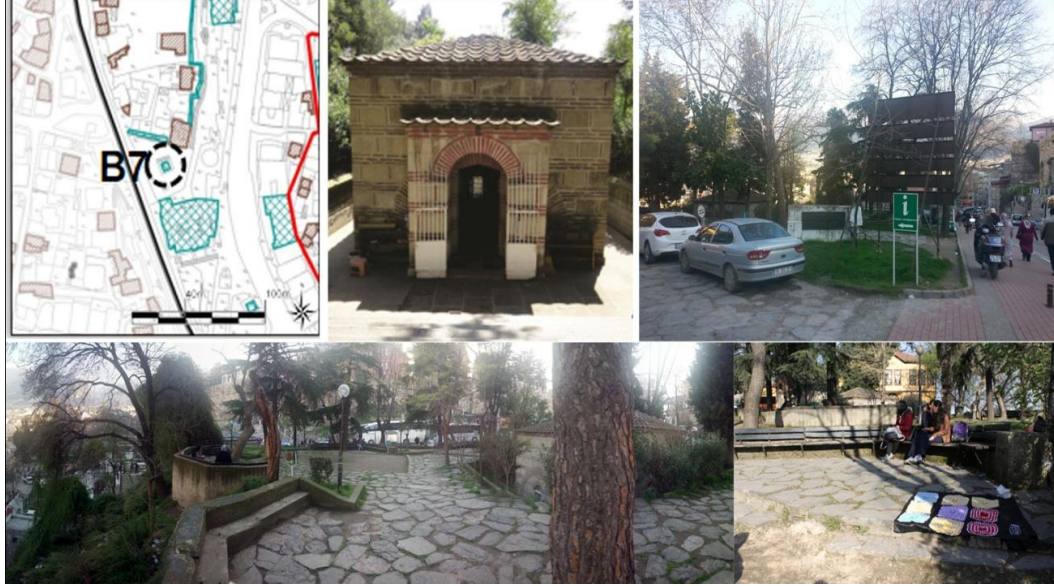
Balibey Han: 15.yy da yapılan Han üç katlı olarak inşa edilmiştir. Hanlar bölgesinden ayrı konumda olmasından dolayı 18.yy dan sonra kullanımı azalmaya başlamıştır. Ancak han 20.yy. da kullanılamaz atıl bir yapı olmuş, yıkıntıya dönmüştür. 1984 yılında han ortaya çıkarılmaya başlamış, 2006-2009 yılları arasında Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından restore edilmiştir. Günümüzde yeme-içme birimlerinin bulunduğu bir el sanatları çarşısı olarak kullanılmaktadır. Han sahip olduğu fonksiyonlardan dolayı Tophane Parkı ve Türbeler'den sonra en çok kullanılan mekândır (Şekil 4.31).

Şekil 4.31.Balibey Han konumu ve mevcut durumu (BBB arşivinden)

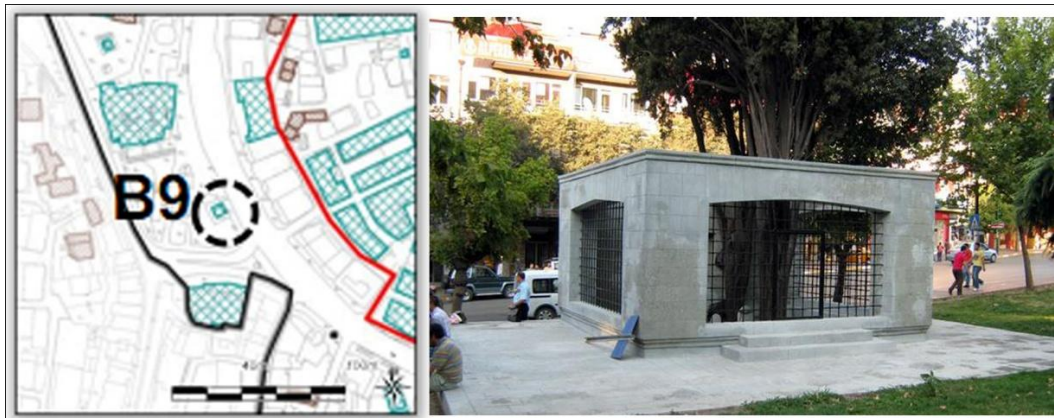
Okçu Baba Türbesi ve Parkı: Hisar Bölgesinde Bursa'nın en çok ziyaret edilen yerlerden biri olan Okçu Baba lakabıyla bilinen Nasreddin Nusred Paşa'nın mezarı

bulunmaktadır. Türbe, Tophane Parkı'nın hemen aşağısında, Balibey Hanının yanında yer almaktadır (Şekil 4.32).

Şekil 4.32.Okçu Baba Türbesi konumu ve mevcut durumu (BBB arşivi- Erkan H. B. arşivi)

Timurtaşpaşa Türbesi ve Parkı: Balibey Han'ın yanında bulunan parkta içerisinde ağaçlar da bulunan Timurtaşpaşa Türbesi yer almaktadır. Konumu ve sahip olduğu yeşil alanlardan dolayı önemli olan parkın genelde geçiş ve toplu taşıma bekleme alanı olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.33).

Şekil 4.33.Timurtaşpaşa Türbesi konumu ve mevcut durumu (BBB arşivinden)

Tophane ve Çevresi Bursa için geliştirilebilecek sürdürülebilir kentsel tasarım proje önerisi için örnek alan olarak seçilmiştir. Alan çalışması kapsamında, çalışma alanının tarihsel süreçteki değişim ve gelişimler ele alınmış, kavramsal çerçeve kapsamında mevcut durum analizleri yapılmıştır. Bu çalışmalar kavramsal çerçeveden yola çıkarak yapılan anket çalışmalarının sonuçlarıyla desteklenecektir.

4.3. Çalışma Alanının Kentsel Mekân Bileşenleri Bağlamında Değerlendirilmesi

Bursa tarihi kent merkezinde yapılacak kentsel tasarım çalışmalarının bu alanı kullanacak topluma yönelik olduğu dikkate alınarak, tüm kullanıcı tiplerinin alan ile ilgili görüş ve beklentilerinin tespit edilmesinin gerekliliği göz önünde bulundurularak anket çalışması yapılmasına karar verilmiştir.

Tezin Çalışma Alanında 145 kişiye yapılan anket soruları 4 bölümde incelenmesi amaçlanmıştır. Tez kavramsal çerçevesini oluşturan bileşenler göz önünde bulundurularak hazırlanan anket formunun çalışma alanı kullanıcılarına uygulanması ile elde edilecek veriler aşağıdaki bilgilerin elde edilmesi hedeflenmiştir;

1. Araştırma alanının kullanım sıklığı ve kullanım amacı,
2. Araştırma alanının kullanıcı tarafından nasıl algılandığı, alan hakkındaki kullanıcı düşünceleri ve kentsel mekânlardan beklentiler;
3. Kullanıcıların tarihi çevre koruma çalışmaları ve kentsel tasarım uygulamalarına ilişkin görüşleri;
4. Kullanıcıların çalışma alanındaki kentsel mekânların mevcut durumu ile ilgili görüşleri

Bu kapsamda yapılan mekânsal ve sosyal içerikli sorulardan oluşan anket çalışmalarıyla kentsel mekân birimlerinin sahip oldukları önemli özellikler tespit edilerek, kentsel alanların potansiyelleri ve sorunları belirlenmiştir. Yapılan bu anket çalışmasının yardımıyla çalışma alanındaki kentsel mekânlarda tüm kullanıcı tiplerinin karşılaştığı sorunlar tespit edilerek bu sorunların üzerinden gelebilmek için gereken kaliteli kentsel tasarım gerekliliklerinin tespit edilmesi, bu gereklilikler ışığında kentsel tasarımın etkin olarak kullanılmasını destekler ve devam ettirir nitelikte koruma ve geliştirme çalışmaları yapılmasının sağlanması amaçlanmaktadır.

Yöntem

Ankete tabi olan ana kitle çalışma alanının ve sınır mahallelerin nüfuslarının tespit edilmesiyle hesaplanmıştır (Tablo 4.4).

Tablo 4.4.TUIK adrese dayalı nüfus sistemi 2013 nüfus verileri (Anonim 2014c)

İlçe	Belediye	Mahalle	Toplam Nüfus
Osmangazi	Osmangazi	Osmangazi	2432
Osmangazi	Osmangazi	Kavaklı	1383
Osmangazi	Osmangazi	Mollagürani	978
Osmangazi	Osmangazi	Tahtakale	1343
Osmangazi	Osmangazi	Şehreküstü	581
Çalışma Alanı Toplam Nüfusu			6717

Basit tesadüfî örnekleme yöntemiyle yapılan anket çalışmasının örneklem hacmi hedef kitledeki birey sayısı bilindiği için aşağıdaki gibi belirlenmiştir (Anonim 2014d) ;

$$n = \frac{N t^2 p q}{d^2(N-1) + t^2 p q}$$
$$n = \frac{6717 \times (1,96)^2 \times 0,9 \times 0,1}{(0,05)^2 \times (6717-1) + (1,96)^2 \times 0,9 \times 0,1} \quad n = 136$$

Tablo 4.5.Simgelerin Türkçe karşılığı

N	Evrendeki birey sayısı	6717
n	Örnekleme alınacak birey sayısı	136
p	İncelenecek olayın görülüş sıklığı (olasılığı)	0,9
q	İncelenecek olayın görülmeyiş sıklığı (1-p)	0,1
t	Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değer	1,96
d	Olayın görülüş sıklığına göre yapılmak istenen + sapma olarak simgelenmiştir.	0,05 (%5 örnekleme hatası)

Örnekleme büyüklüğünün belirlenmesi için gerekli olan p ve q değerleri örneklem homojen olduğu (anket konusu ile ilgili benzer özellikler gösterdiği) için p=0,9 ve q=0,1 olarak alınmıştır. %95 güven düzeyinde , ± %5 örnekleme hatası içerebileceğini

kabul ettiğimiz şartlarda yukarıdaki formüle göre yapılan hesaplamalara göre örneklem büyüklüğü (n) 136 olarak bulunmuştur.

Çalışma alanındaki kullanıcı tiplerinden ikamet eden (%25) ve diğer (%25) değişkenlerin örneklem büyüklüğünün en az % 50 'sini sağlayacak şekilde anket çalışması uygulanmıştır. 145 kişi ile yapılan anket görüşmeleri sonucunda elde edilen veriler sayısal olarak kodlanarak SPSS 20.0 programına aktarılmış ve daha önce belirlenmiş olan üst başlıklar kapsamında analiz edilerek bulgular tablolar ve grafikler ile özetlenmiştir (SPSS 20.0 ortamındaki anket sonuçları Ek 2' de görülmektedir). Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Ekonometri Bölümü Araştırma Görevlisi Şahika Gökmen tarafından SPSS 20.0 programı yardımıyla gerçekleştirilen analiz çalışmalarının sonuçları aşağıda özetlenmiştir.

Araştırmada toplanan veriler ile ankette kullanılan ölçeğin güvenirliği analiz edilmiştir. Buna göre Cronbach'ın alfa homojenlik katsayısı 0,781 olarak elde edilmiştir. Bu katsayı, kullanılan likert ölçeğin, veriler için güvenilir kategorisinde yer aldığını göstermektedir (Şencan 2005).

Tablo 4.6.Güvenilirlik analizi

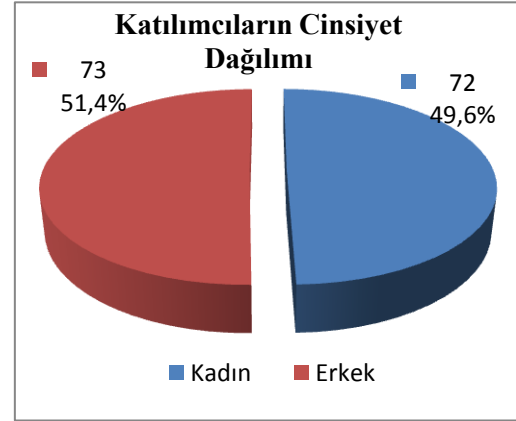
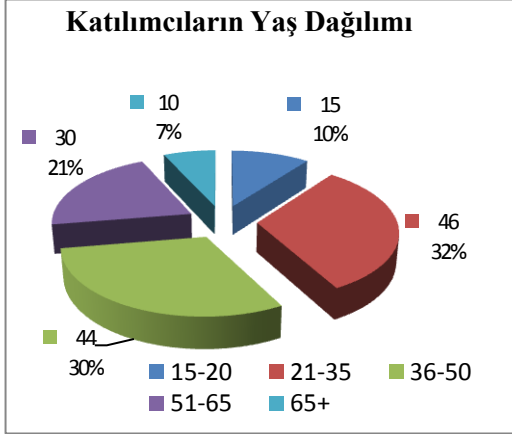
Cronbach'ın Alfa Katsayısı	Değişken Sayısı
0,781	62

Anket gereği oluşturulan değişkenler ordinal ve nominal olduğundan bu tip değişkenler arasındaki ilişkiyi ölçmek için Spearman Korelasyon katsayıları, cinsiyet gibi diğer değişkenlerdeyse Cramer'in v'sü kullanılmıştır.

Ankete katılanların kullanıcı profili,

Anket çalışmasının 1.bölümünde kullanıcı profilinin belirlenebilmesi için katılımcıların yaşları, cinsiyetleri, öğrenim durumları, meslekleri ile ilgili sorular sorulmuştur.

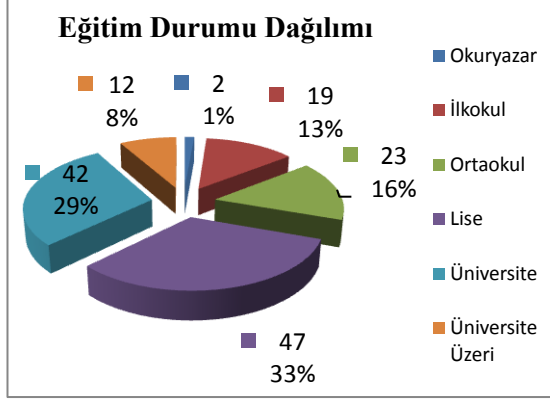
- Genel olarak bakıldığında ankete dahil olan 145 kişinin %82,8 i 21-65 yaş arası erişkinlerden oluşmaktadır. Geri kalan %10,3 ü 15-20 yaş arası gençler ve %6,9 u 65 yaş üstü yaşlılardan oluşmaktadır (Şekil 4.34).
- Görüşme yapılan insanların %49,6 'sı (72 kişi) kadın,%51,4'ü (73 kişi) erkektir (Şekil 4.35).

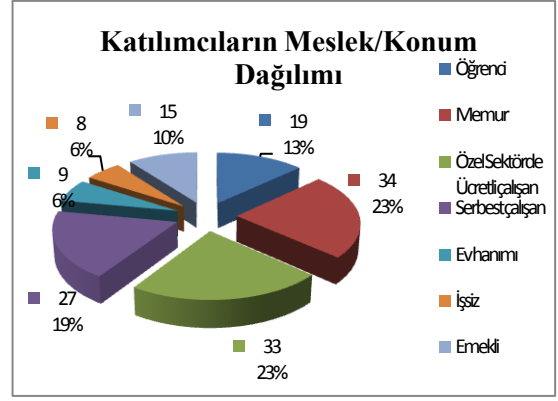
Şekil 4.34.Katılımcıların yaş dağılımı

Şekil 4.35.Katılımcıların cinsiyet dağılımı

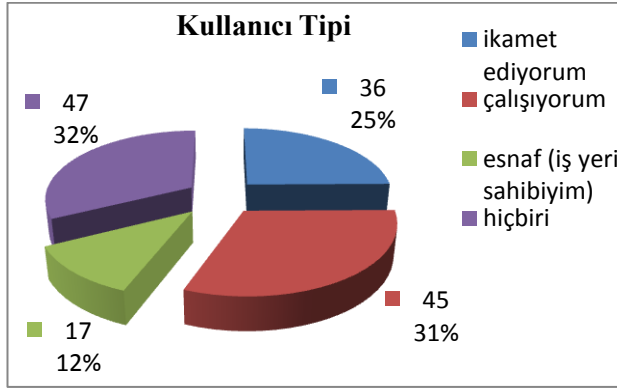
- Görüşme yapılan insanların %33'ü lise,%29'u üniversite , %16'sı ortaokul,%13'ü ilkokul, %8'i üniversite üzeri, %1'i ise okuryazardır (Şekil 4.36).
- Görüşme yapılan 145 kişinin %23'ü özel sektörde çalışan ve memurdur.%19'u serbest çalışan, %13'ü öğrenci,%10'ü ev hanımı, %6'sı işsiz ve emeklidir (Şekil 4.37).
- Görüşme yapılan 145 kişinin %25'i o bölgede ikamet ediyor, %31'i o bölgede çalışıyor, %12'si çevredeki esnaf ve %32'si ise diğer kategoride yer almaktadır (Şekil 4.38).

Şekil 4.36. Kullanıcıların eğitim durumu

Şekil 4.37. Kullanıcıların meslek dağılımı

Şekil 4.38. Kullanıcı tipi

4.3.1. Alanın kullanım sıklığı ve kullanım amacı

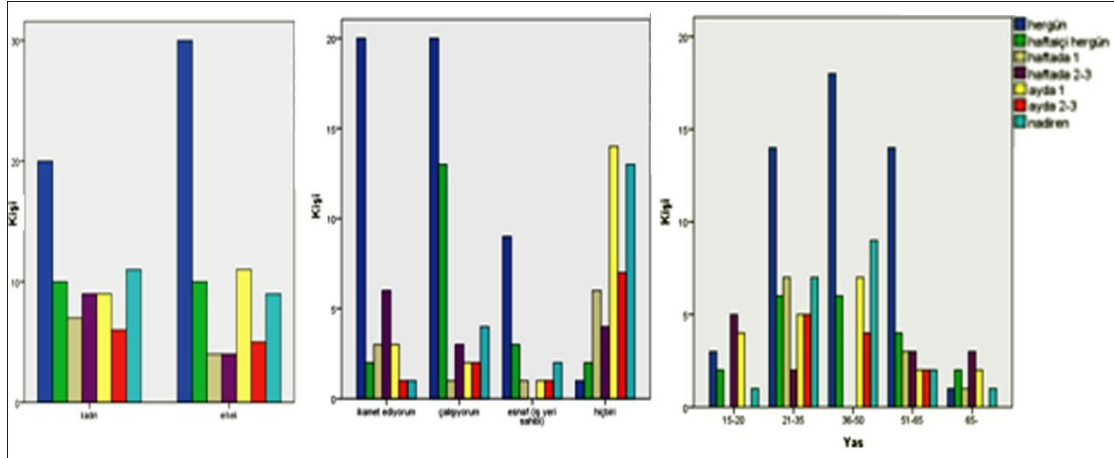
• Kullanım sıklığı (Soru 9)

Ankete dahil olan 145 kişinin bölgeyi kullanım sıklığına bakıldığında %34,5 (50 kişi) bölgeyi her gün, %13,8 (20 kişi) hafta içi her gün, %7,6 (11 kişi) haftada 1 gün, %9 (13 kişi) haftada 2-3 gün, %13,8 (20 kişi) ayda bir, %7,6 (11 kişi) ayda 2-3 kez ve %13,8'ide (20 kişi) nadiren kullandığını belirtmiştir.

Bölgeyi her gün kullanmayı tercih eden kişiler içinde en büyük kısmı 36-50 yaş arası kişiler (18 kişi - %36) oluşturmaktadır. Sonrasında ise 21-35 yaş arası (14 kişi - %28) kişiler ve 54-65 yaş arası (14 kişi - %28) kişiler yer almaktadır. Bunun yanı sıra bölgeyi her gün kullandığını beyan edenler arasında yalnızca 1 kişi (%2) 65 yaş ve üstü bireyken, 3 kişi de (%6) 15-20 yaş aralığında yer almaktadır (Ek2-Tablo 1).

Bölgeyi her gün kullanmayı tercih ettiğini söyleyen, ankete yanıt verenlerin %34,5'ini oluşturan kişilerin, çoğunluğu (%40 – 20 kişi) beklentilere de uygun olarak bölgede ikamet eden, çalışan ve iş yeri sahibi (%18-9 kişi) olan kişilerdir. Buna karşılık bölge dışından %2 (1 kişi) gibi düşük bir kısmın bölgeyi her gün kullandığı, nadiren, ayda 2-3 ve ayda 1 kullananların çoğunluğunun bölge dışından olması alanın zorunlu olduğu için kullanıldığını göstermektedir. Bunu takiben bölgeyi hafta içi her gün kullananlar (%13,8) yer almaktadır. Yine beklentilere de uygun olarak, bölgeyi hafta içi her gün kullananların büyük çoğunluğu (%65) bölgede çalışmaktadır (Ek2-Tablo 8).

Ayrıca bölgeyi her gün kullanan kişilerin %60'ı erkek iken %40'ı kadındır. Bunun Bölgeyi hafta içi her gün kullananların yarısı kadın iken bölgeyi ayda 1 kullananların %45'i ve diğer zamanlarda kullandığını belirtenlerin ise %55'i kadındır. Buradan elde edilen oranlara göre kullanım sıklığının cinsiyete göre pek farklılık göstermediği yorumu yapılabilir. Bu konudaki benzer sonuç, cinsiyet ve kullanım sıklığı arasındaki ilişki sınavında da gözlenmiştir (Ek2-Tablo 13).

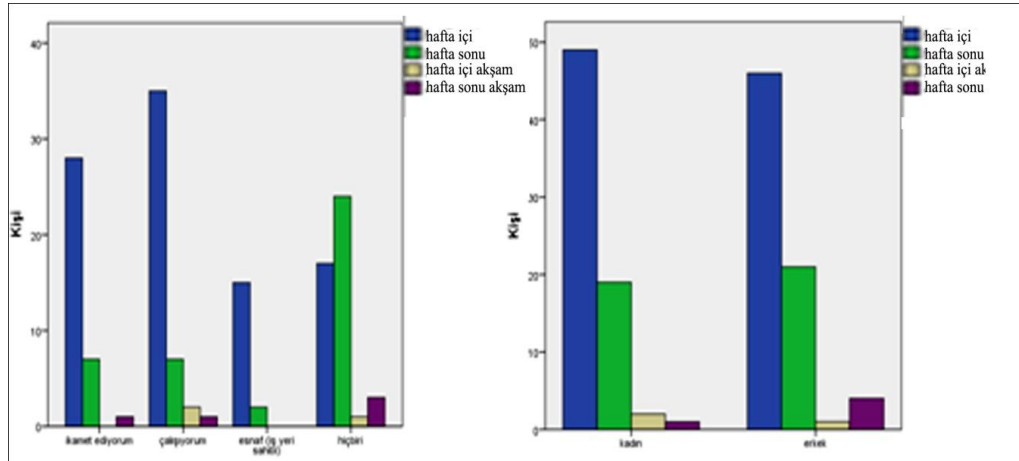
Şekil 4.39. Cinsiyet ve kullanım sıklığı Şekil 4.40. Kullanıcı tipi ve kullanım sıklığı
Şekil 4.41. Yaş ve kullanım sıklığı

- **Kullanım zamanı (Soru 8)**

Ankete katılan bireylerin çoğunluğu (%66,4) bölgeyi hafta içi kullanmaktadır. Bölgeyi hafta içi kullananların %51,6'sı bayanken %48,4'ü erkektir. Beklentilere de uygun olarak hafta içi bölgeyi kullananların çoğunluğu (%36,8 – 35 kişi) çalışmak için

kullanmaktadır. Bunu takiben %29,5'i (28 kişi) ikamet eden, %15,8'i iş yeri sahibi ve %17,9'u diğer amaçlar için bölgeyi kullanan kişilerden oluşmaktadır.

Bölgeyi kullananların %28'i hafta sonu kullandığını belirtmiştir. Hafta sonu kullananların %52,5'i erkek iken %47,5'i kadındır. Hafta sonu bölgeyi kullananların çoğunluğu (%42,5) 21-35 yaş arasındaki gençler ve 36-50 yaş (%30,0) aralığındaki kişilerden oluşmaktadır. Hafta sonu bölgeyi kullanan kişilerin ise en büyük çoğunluğunun (%60) bölgede ikamet eden, çalışan ya da iş yeri sahibi olanların dışındaki kişilerden oluştuğu dikkati çekmektedir. Ankete katılanların hafta içi (%2,19) ve hafta sonu akşamları (%3,5) bölgeyi çok tercih etmediği de dikkat çekicidir. (Ek2.Tablo 5,7,12) 15-20, 51-65 ve 65 yaş üzeri kullanıcılardan hiç kimsenin bölgeyi akşamları kullanmayı tercih etmediği görülmüştür.

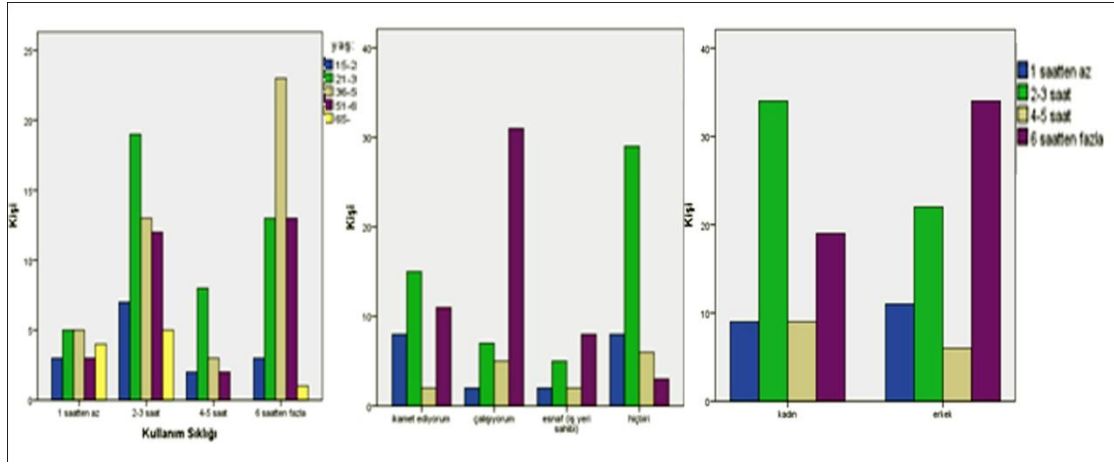
Şekil 4.42.Kullanıcı tipi ve kullanım zamanı Şekil 4.43.Cinsiyet ve kullanım zamanı

• Kullanım süresi (Soru 10)

Ankette kullanım süresi hakkında bilgi veren 144 kişiye göre bölge ağırlıklı olarak 2-3 saat (%13,9 – 56 kişi) veya 6 saatten fazla (%36,8 – 53 kişi) kullanılmaktadır. Bölgeyi 2-3 saat kullananların %33,9'u ise (19 kişi) 21-35 yaş aralığına sahiptir. Bölgeyi 6 saatten fazla kullananların çoğunluğu ise (23 kişi - %43,4) 36-50 yaş aralığındadır.

Bölgeyi 2-3 saat kullandığını belirten kişilerin %60,7'si kadın, %39,3'ü erkektir. Bölgeyi 6 saatten fazla kullandığını belirten kişilerin ise, %64,2'si erkek iken %35,8'i kadındır. Buna karşılık olarak bölge en az 4-5 saat kullanılmaktadır (%10,4). Bu kişilerin ise çoğunluğu kadındır (%60).

Beklentilere de uyduğu üzere, bölgede 2-3 saat çalışanların çoğunluğu ikamet/ çalışma/ işyeri sahibi olanların dışındaki sebeplerden dolayı bölgeyi kullanırken, bölgede 6 saatten fazla zaman geçirdiğini belirtenlerin çoğunluğu da bölgede çalışan ve bu bölgenin çevresinde ikamet edenlerden oluşmaktadır. Bunların dışındaki kişilerin bölgeyi 4-5 saat (%13,0) ve 6 saatten fazla kullanan (%6,5) kişi oranının düşük olması, bu kişilerin bölgeyi çoğunlukla 2-3 saat ve 1 saatten az süreyle kullanmaları dikkat çekicidir.

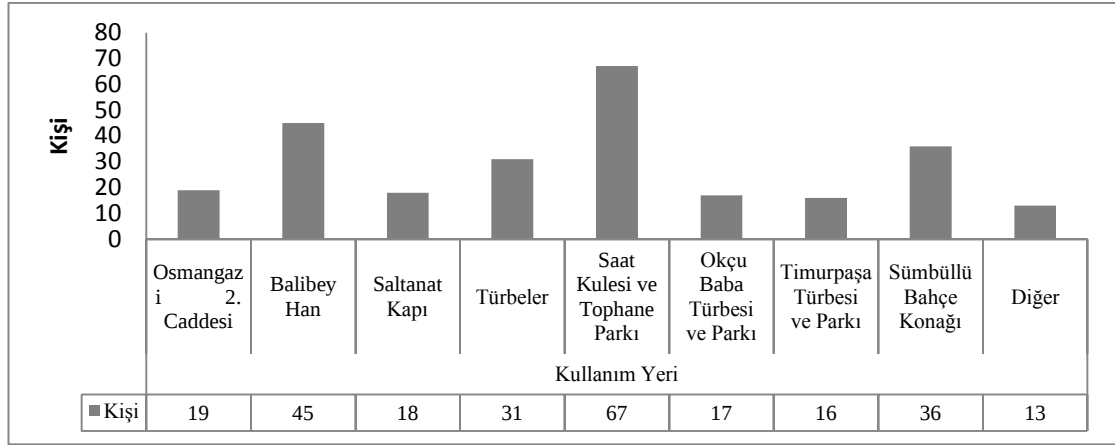
Şekil 4.44.Yaş ve kullanım süresi

Şekil 4.45.Kullanıcı tipi ve kullanım süresi

Şekil 4.46.Cinsiyet ve kullanım süresi

• Kullanım yeri (Soru 7)

Ankete katılan kişilerin çoğunluğu (%46,2-67 kişi) Saat Kulesi ve Tophane Parkı'nı kullandığını belirtmiştir. Burayı tercih eden kişilerin %49,3'ü erkek iken %50,7'si kadındır. Burayı kullanan kişilerin %25,4'ü (17 kişi) bölgede ikamet etmekte, %19,4'si (13 kişi) bölgede çalışmakta, %13,4'ü bölgede iş yeri sahibi ve kalan %41,8'i (28 kişi) ise bölgeyi diğer amaçlarla kullanmaktadır. Diğer amaçlarla kullanımın fazla olması Saat Kulesi ve Tophane Parkı'nın turistik ve isteğe bağlı aktiviteler için daha çok kullanılıyor olduğunu gösterebilir. Ayrıca tüm yaş gruplarında en çok kullanılan yerin burası olduğu görülmektedir (Ek2.Tablo 2,6,11).

Şekil 4.47.Kullanıcıların kullanım yeri tercihi

En çok tercih edilen diğer yerler Balibey Han (%31-45 kişi) ve sümbüllü bahçe konağı (%24,8-36 kişi) 'dır .Bu yerleri kullananlara bakıldığında da diğer amaçlar için ve 21-35 yaş aralığında kullanımın fazla olması bu mekânlarında zorunlu aktiviteler dışında kullanımının yüksek olduğunu göstermektedir. (Bunun sebebi bu mekânların açık ve kapalı kamusal alanlara sahip olması gösterilebilir.)

Ankete dahil olan bireylerin %21,4'nün türbeleri kullandığı gözlenmiştir. Bu bölgeyi kullanan kişilerin %29'u (9 kişi) bölgeyi ikamet için, %19,4'ü (6 kişi) bölgeyi işyeri olduğu için, %3,2'si (1 kişi) bölgede kendi iş yeri olduğu için ve %48,4'ünün ise diğer amaçlar için bölgeyi kullandığını bildirmiştir. Diğer amaçlarla kullanımın çok yüksek olması çevresinde hastane olmasından ve turistik sebeplerden kaynaklanabilir. Ayrıca türbelerin gençler tarafından tercih edilmediği görülmektedir(15-36 yaş aralığı-%18,3). (Ek2.Tablo 2,6,11)

Benzer şekilde çok kullanılan yerlerden olan Sümbüllü Bahçe Konağı'dır. Bu bölgeyi kullanan kişilerin %19,4'ü (7 kişi) bölgeyi ikamet için, %33,3'ü (12 kişi) bölgeyi işyeri olduğu için, %11,1'i (4 kişi) bölgede kendi iş yeri olduğu için ve kalan %36,1'nin ise diğer kullanıcılarıdır.

Anket kapsamındaki kişilerin %11,7'si Okçu Baba ve Türbesi'ni ve 11'i ise Timur paşa türbesi ve parkını kullandığını belirtmiştir. Bölgeyi diğer amaçlarla kullandığını belirten kullanıcıların düşük oranda buraları tercih etmesi türbelerdeki diğer kullanıcıların çoğunluğu oluşturmasıyla uyumlamamaktadır. Bunun sebebi bu kamusal mekânların

algılanabilirliğin az ve bakımsız olmasından kaynaklanabilir. Bu bölgeyi tercih eden kişilerin %37,5'i erkek iken %62,5'i kadındır.

145 kişinin sadece 19'u Osmangazi 2. Caddeyi kullanıyor. Bu 19 kişinin çoğunluğu ise (8 kişi - %42,1) 21-35 yaş aralığına sahip.

Ankete tabi olan bireylerin %12,4'ü Saltanat Kapı civarını kullandığını beyan etmiştir. Bu bireylerin büyük çoğunluğu (6 kişi - %33,3) bölgede çalıştığını dile getirmiştir. Benzer olarak 5 kişinin (%27,8) bu bölgeyi ikamet etmek için, 2 kişinin (%11,1) işyeri sahibi olduğu için ve kalan 5 kişinin ise (%27,8) bölgeyi diğer amaçlar için kullandığı gözlenmiştir. Burayı tercih eden kişilerin %66,7'si erkek iken %33,3'ü kadındır. Burayı erkeklerin daha çok tercih etmesinin sebebi saltanat kapısı arkasında çay içilecek alanların olması olabilir.

- **Kullanım amacı (Soru 14)**

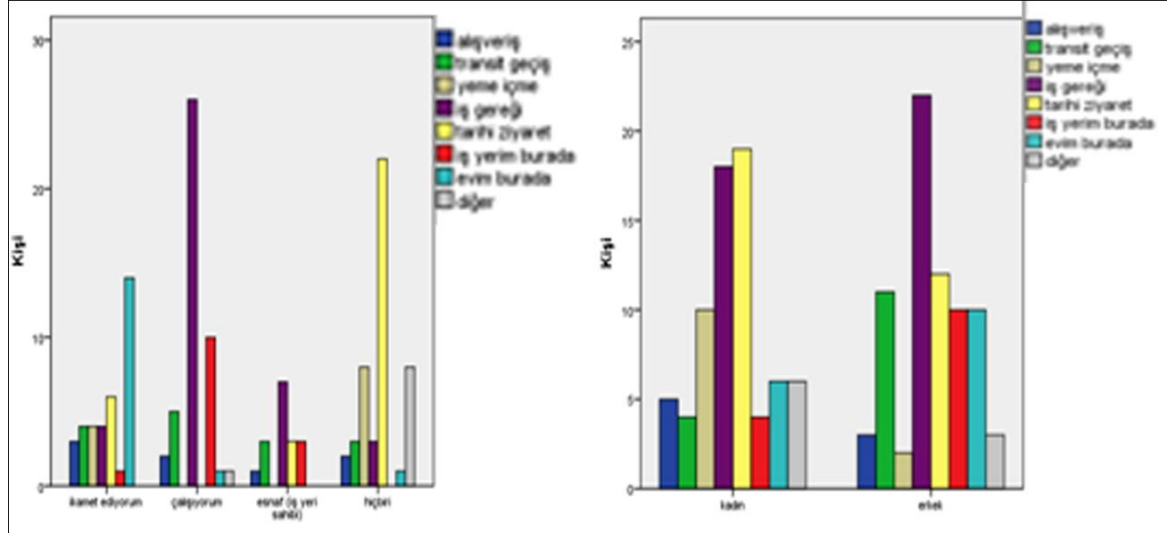
Kullanım amacına göre anket verileri incelendiğinde bölgenin en çok iş gereği kullanıldığı (40 kişi) görülmektedir. İş gereği kullananların büyük çoğunluğu ise (16 kişi - %40) 36-50 yaş aralığındadır. Ankete dahil olan 145 kişinin %27,6'sı bölgeyi iş amaçlı (40 kişi) kullanmaktadır. Bu kişilerin %65'i o bölgede çalışıyor, %17,5'u bölgede iş yeri sahibi esnafken aynı zamanda %10'u da o bölgede ikamet etmektedir.

İş amaçlı kullanımdan sonra en çok kullanım sebebi tarihi ziyaret amaçlı olduğu (%21,4 – 31 kişi) görülmüştür. Bu tarihi ziyareti yapanların büyük çoğunluğunu ise (11 kişi - %35,5) 51-65 yaş aralığındaki kişilerdir ve çoğunluğu kadındır (%61,3).

Bölgenin diğer kullanım amaçlarına göre dağılımına bakılırsa; bireylerin %11'nin evinin o bölgede olduğu, %10,3'nün transit geçiş amaçlı bölgeyi kullandığı, %9,7'sinin iş yerinden dolayı kullandığı, %8,3'nün yeme içme amacıyla, %6,2'sinin diğer amaçlarla ve %5,5'nin de alışveriş amacıyla bölgeyi kullandığı gözlenmiştir. Evi o bölgede olan, iş yeri o bölgede olan ve transit geçiş için bölgeyi kullanan kişilerin oranlarının ise hemen hemen aynı olduğu dikkati çekmektedir (sırayla 16, 14, 15).

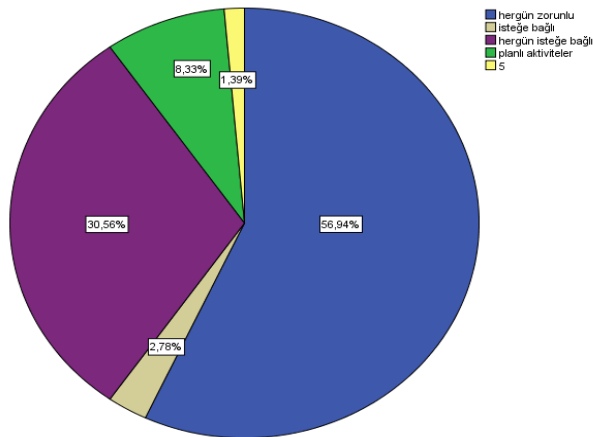
Buna karşılık bölgenin en az alışveriş amacıyla kullandığı dikkati çekmiştir (%5,5). Bu kişilerin ise çoğunluğunu kadınlar (%62,5) oluşturmaktadır. Bu oranlar da dikkate

alındığında, cinsiyet ile kullanım amacı arasında ilişki var gibi görünmektedir. Bunun kanıtlanması için aşağıdaki tablo incelenmelidir.

Şekil 4.48.Kullanım amacı-kullanıcı tipi Şekil 4.49.Kullanım amacı-cinsiyet ilişkisi

Ankete katılan bireylerin en büyük kısmı (%56,6) bölgeyi her gün zorunlu kullandığını belirtirken bunu %30,3 ile her gün isteğe bağlı bölgeyi kullananlar takip etmektedir. Bunun dışında bölgeyi planlı aktiviteler için kullananların oranı sadece %8,3, isteğe bağlı kullananların oranı ise %2,8'dir. Bu oranlar aşağıdaki grafikten de görülebilir.

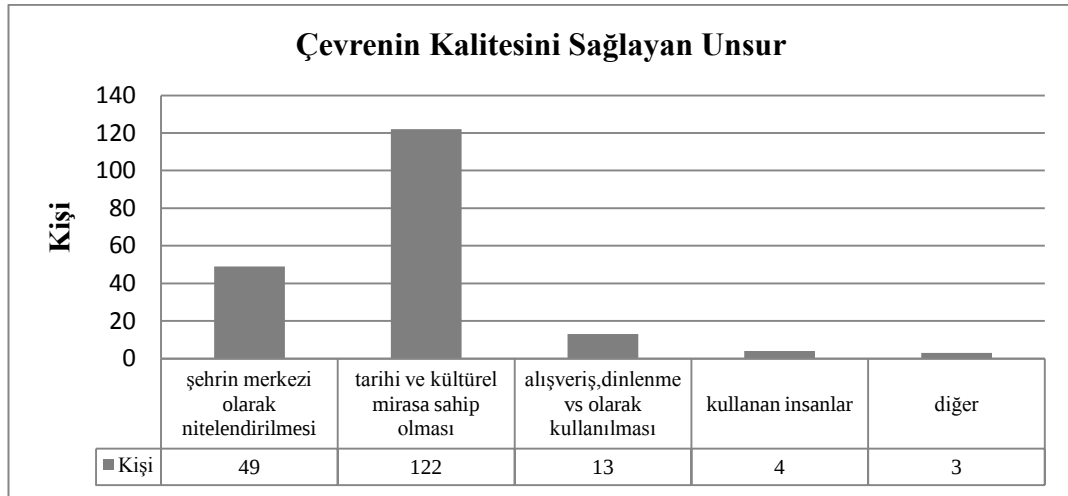

Şekil 4.50.Kullanıcıların aktivite tercihi

Yapılan değerlendirme çalışmaları sonunda alanın genellikle zorunlu nedenlerle, iş gereği ve gündüzleri kullanıldığı, çalışan ve ikamet eden kullanıcıların dışındakilerin alanı ayda 2-3 kez ve 1-3 saatten fazla kullanmadıkları, en çok kullanılan yerin Saat Kulesi ve Tophane Parkı olduğu, en az kullanılan yerin ise Okçu Baba ve Timurpaşa Türbe ve Parkları olduğu belirlenmiştir.

4.3.2. Alanda kullanıcı algısı, değerlendirmeleri ve beklentileri

- Ankete katılan bireylerin çoğuna göre (%63,9-122 kişi) Tophane çevresinin kalitesini sağlayan en önemli unsur bu bölgenin “kültürel mirasa sahip olması” dır. İkinci çoğunluğa sahip kişiler ise (%25,6-49 kişi) “şehrin merkezi olarak nitelendirilmesi” nin bu çevrenin kalitesini sağlayan unsur olduğunu belirtmiştir. Bunun dışında alışveriş, dinlenme vs olarak kullanılması diyenlerin oranı %6,8, kullanan insanlar diyenlerin oranı %2,1 ve diğer diyenlerin oranı ise %1,6’dır. Bu oranlar aşağıdaki grafikten de görülebilir.

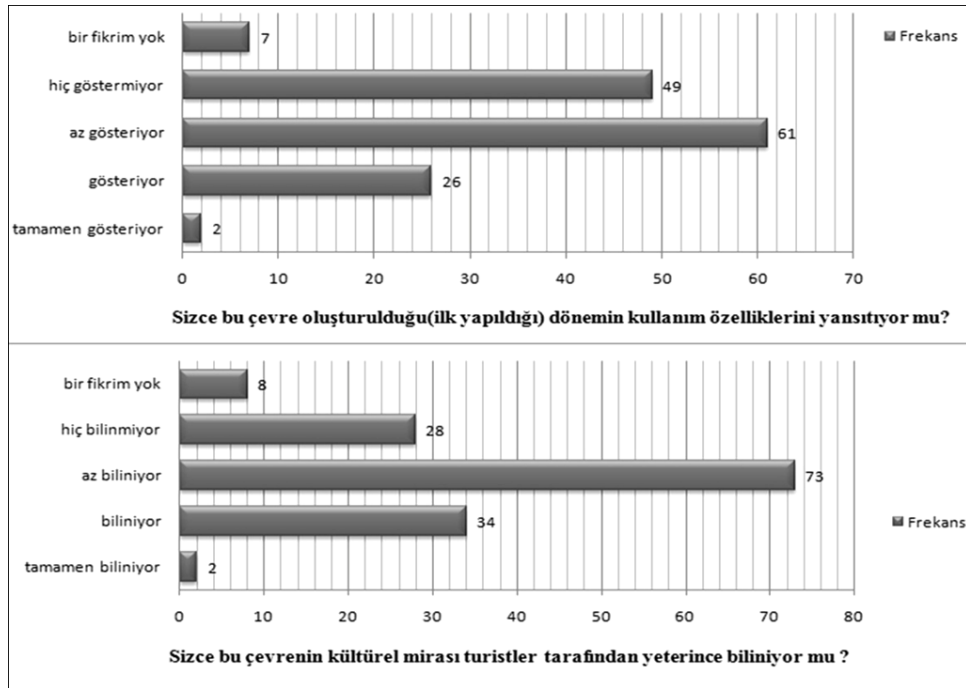
Şekil 4.51. Tophane ve çevresinin kullanıcılara göre kalitesini sağlayan unsurlar

Verilen cevaplar yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, meslek durumu ve kullanıcı tiplerine göre incelendiğinde de en çok kültürel mirasa sahip olması cevabı verildiği görülmektedir. Bu şekilde düşünen kişilerin çoğunluğunu ise 36-50 yaş arası (%32,0) , 21-35 yaş arası (%28,7) ve 51-65 yaş arası (%22,1) bireyler oluşturmaktadır. Yine Tophane çevresinin kalitesini sağlayan unsurun şehrin merkezi olarak görülmesini

düşünen kişilerin çoğunluğunu 21-35 yaş arası (%36,7) , 36-50 yaş arası (%32,7) , ve 51-65 yaş arası (%22,4) bireyler oluşturmaktadır (Ek2. Tablo 23,24,25,26,27).

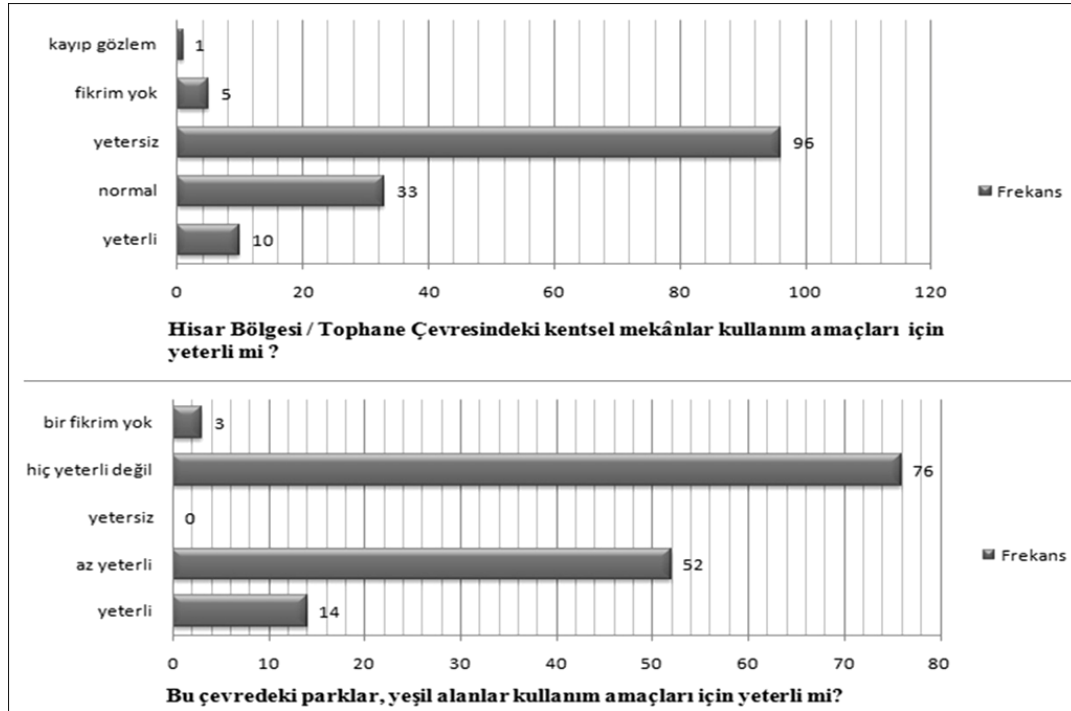
Bölgenin kalitesini alışveriş, dinlenme vs olarak kullanılması olarak görenlerin çoğunluğunu (%61,5-8 kişi) beklendiği üzere kadınlar oluşturmaktadır. Kullanan insanlar cevabı verenlerin %75'i ise erkektir. Diğer cevapları verenlerin oranlarıysa hemen hemen aynıdır (Ek2.Tablo 24).

- Görüşme yapılan kişilerin çalışma alanının yapıldığı dönemin özelliklerini az gösterdiği (%42,1) veya hiç göstermediği (%33,8) fikri hakimdir. Ankete katılanların yalnızca %17,9'u çevrenin yapıldığı dönemin özelliklerini gösterdiğini belirtmiştir (Şekil 4.52).
- Ankete katılanların alan hakkında ne düşündüğüne yönelik bir diğer soruyla ilgili ankete katılanların çoğunluğu çevrenin kültürel mirasının turistlerce az bilindiği %50,3 (73 kişi)ve %19,3 (28 kişi)'lük kısmıysa hiç bilinmediğini düşünmektedir. Bu bölgenin turistlerce bilindiğini düşünenlerin oranı %23,4 ve tamamen bilindiğini düşünenlerin oranıysa yalnızca %1,4'tür (Şekil 4.52).

Şekil 4.52.Çevrenin kültürel mirasının turistlerce bilinme oranı

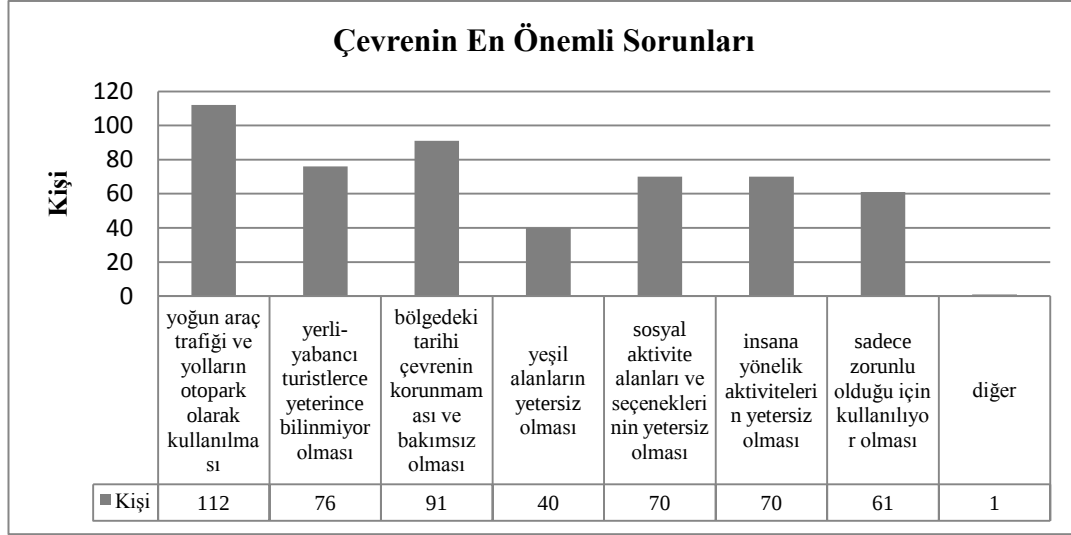
- Ankete katılan bireylerin çoğunluğu (%66,2-96 kişi) çevredeki kentsel mekânları kullanım amaçları için yetersiz bulmaktadır. Buna karşılık ikinci çoğunluğa sahip kişiler ise (%22,8-33 kişi) bu mekânları kullanım amaçları için normal bulmaktadır. Bu bölgedeki mekânların amaçları için yeterli görenlerin oranının %6,9 (10 kişi) çıkması da dikkat çekicidir (Şekil 4.53).
- Benzer bir şekilde ankete katılan bireylerin %52,4 ise bu çevredeki parklar ve yeşil alanları kullanım amaçları için hiç yeterli olmadığını düşünmektedir. İkinci çoğunluğa sahip kişiler ise (%35,9-52 kişi) bu alanları kullanım amaçları için az yeterli bulmaktadır. Bu bölgedeki yeşil alan ve parkları kullanım amaçları için yeterli görenlerin oranı da yalnızca %9,7 (10 kişi) 'dir (Şekil 4.53).

Şekil 4.53.Kentsel mekân kullanımı (Soru 18), yeşil alan kullanımı (Soru25)

- Ankete katılanların çoğunluğunun bölgedeki kentsel mekânları ve yeşil alanları kullanımları için yetersiz bulduğu görülmektedir. Kullanıcılara göre bölgedeki en önemli sorunların ne olduğunun belirlenmeye çalışıldığı soruya ise sırayla; yoğun araç trafiği ve yolların otopark olarak kullanılması (112 kişi), bölgedeki tarihi çevrenin korunmaması ve bakımsız olması (91 kişi), yerli-yabancı turistlerce

yeterince bilinmiyor olması (76 kişi), sosyal aktivite alanları ve seçeneklerinin yetersiz olması (70 kişi), insana yönelik aktivitelerin yetersiz olması (70 kişi) ve sadece zorunlu olduğu için kullanılıyor olması (61 kişi) cevabını vermişlerdir (Şekil 4.54) (Ek2.Tablo 17,18,19,20,21).

Şekil 4.54.Tophane ve Çevresinin kullanıcılara göre en önemli sorunları

Ankete katılan 145 kişiden 112'si bölgedeki yoğun araç trafiği ve yolların otopark olarak kullanılmasından şikayetçidir. Bu şikâyetle sahip kişilerin çoğunluğunu ise 36-50 yaş arası (%34,8) , 21-35 yaş arası (%28,6) ve 51-65 yaş arası (%20,5) bireyler oluşturmaktadır. Yoğun araç trafiği ve yolların otopark olarak kullanmasından şikayetçi olanlar meslek durumuna göre incelendiğinde ise öğrenciler hariç tüm meslek gruplarının en çok bu sorundan şikayetçi oldukları görülmektedir. İlk sırada memurlar (%25,9) gelmektedir. Bunu takiben ise, özel sektör çalışanı (%23,2), serbest meslek veya esnaflar (%19,6), emekliler (%10,7), öğrenciler (%8,9), ev hanımları (%6,3) ve işsizler (%5,4) gelmektedir. Yoğun araç trafiği ve yolların otopark olarak kullanmasından şikayetçi olanların çoğunluğu üniversite (%33) ve lise (%29,5) mezunudur. Bu şikayeti yapanların mezuniyet durumu, ilk okul (%14,3) ve orta okul (%13,4) olarak devam etmektedir. Burada ilgi çeken bir diğer sonuç ise, yüksek lisans mezunu kişilerin 9'u (ankete katılıp yüksek lisans mezunu olanların %75'i) bu durumdan şikayetçidir (Ek2.Tablo 17,18,19,20,21).

Yoğun araç trafiği ve yolların otopark olarak kullanmasından şikayetçi olanların kullanıcı tiplerine göre incelendiğinde ise ilk sırada çalışanlar (%33) yer almaktadır. Çalışanlar o bölgede çalışanlarsa işyerlerine ulaşamıyor arabalarını park edemiyor olabilir. Çalışanları müteakip, diğer gruptaki kişiler (%29,5), bölgede ikamet edenler (%24,1) ve iş yeri sahipleri (%29,5) yer almaktadır.

Ankete katılan 145 kişiden 91'i, bölgenin bölgedeki tarihi çevrenin korunmaması ve bakımsız olmasını en önemli sorunlardan biri olarak düşünmektedir. Bu şikayeti yapan kadınların (%57,1) erkeklere oranla (%42,9) daha fazla olduğu dikkati çekmektedir. Bu durum da beklentileri karşılamaktadır. Bu durumdan en çok şikayetçi olanların lise mezunları (%37,4) olduğu dikkati çekmektedir. Bunu takiben üniversite mezunları (%28,6), ortaokul mezunları (%17,6), ilkokul mezunları (%11), yüksek lisans mezunları (%4,4) ve okuma yazma bilenler (%1,1) yer almaktadır. Bölgenin yerli tarihi çevrenin korunmaması ve bakımsız olmasından şikayetçi olan insanlar ağırlıklı olarak 21-35 (%31,6) yaş aralığına sahiptir. Bu kişileri, 51-65 (%26,3), 36-50 (%23,7), 65 ve üstü (%11,8) ve 15-20 (%6,6) yaş aralığındaki kişiler takip etmektedir.

Bölgenin tarihi çevrenin korunmaması ve bakımsız olmasından şikayetçi olanların kullanıcı tiplerine göre sıralaması; diğer kullanıcı tipinde olanlar (%31,9), o bölgede çalışanlar (%30,8), bölgede ikamet edenler (%25,3) ve esnaflar (%12,1) şeklindedir.

Ankete katılan 145 kişiden 76'sı, bölgenin yerli-yabancı turistlerce yeterince bilinmiyor olmasından şikayetçi olmuşlardır. Bölgenin yerli-yabancı turistlerce yeterince bilinmiyor olmasından şikayetçi olanların cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, bu şikayetlerin kadın ve erkek bakımından çok büyük bir farklılık göstermediği dikkati çekmektedir (kadınlar %52,6 ve erkekler %47,4). Bölgenin yerli-yabancı turistlerce yeterince bilinmiyor olmasından şikayetçi olanların eğitim durumlarına göre dağılımı incelendiğinde, bu şikayeti yapanların çoğunluğunun üniversite (%28,9) ve lise (%26,3) mezunu olduğu görülmektedir. Bu kişileri, ortaokul mezunları (%19,7), ilkokul mezunları (%15,8), yüksek lisans mezunları (%6,6) ve okuma yazma bilenler (%2,6) takip etmektedir. Bölgenin tarihi çevrenin korunmaması ve bakımsız olmasından şikayetçi olanların mesleklerine göre incelendiğinde, bu şikayeti yapanların büyük çoğunluğunun özel sektör çalışanı (%24,2) olduğu dikkati çekmektedir. Özel sektör çalışanlarını müteakip memurlar (%20,9), serbest meslek sahipleri veya esnaflar

(%17,6), öğrenciler (%14,3) ev hanımları (%6,6) ve işsizler (%5,5) yer almaktadır. Turistlerin artması en çok bu meslek sahiplerini sevindireceğinden, bu sonuç şaşırtıcı değildir. Bunu takiben ise memurlar (%21,1), emekliler (%13,2), öğrenciler (%7,9), ev hanımları (%6,6) ve işsizler (%5,3) yer almaktadır .

Bölgenin yerli-yabancı turistlerce yeterince bilinmiyor olmasından şikayetçi olanların kullanıcı tiplerine göre dağılımı incelendiğinde, bu şikayeti yapanların çoğunluğunun o bölgede çalışanlar (%31,6) olduğu dikkati çekmektedir. Bu sonuç yukarıdaki meslek gruplarıyla da örtüşmektedir. Bu şikayeti yapanlar arasından çalışanları, %27,6 oranıyla bölgede ikamet edenler, %26,3 oranıyla diğer kullanıcı tipi arasında yer alanlar ve %14,5'ini de bölgede iş yeri sahibi olanlar izlemektedir.

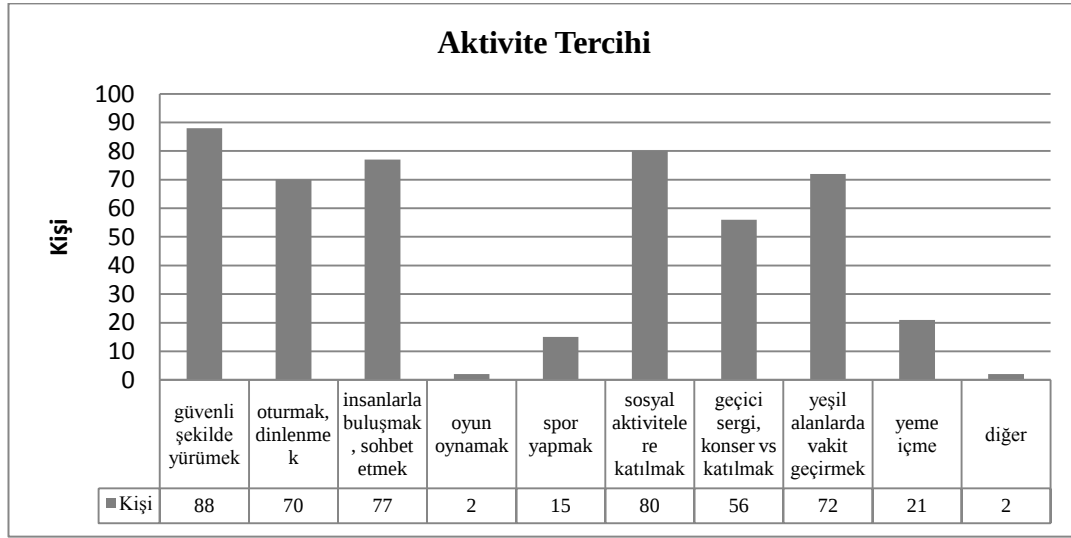
Ankete katılan 145 kişiden yalnızca 40'ı, bölgedeki yeşil alanların yetersiz olmasından şikayetçi olmuşlardır. Yeşil alanların yetersizliğinden şikayet eden kişilerin çoğunluğu 21-35 yaş grubunda (%47,5) yer almaktadır. Aynı zamanda tabloya dikkat edilirse, yaş arttıkça, yeşil alanların yetersizliğine ilişkin şikayetin daha az olduğu dikkat çekmektedir. Bölgede yeşil alanların yetersiz olmasından şikayetçi olanların cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, bu şikayetlerin erkeklerde (%57,5) kadınlara oranla (%42,5) daha fazla olduğu dikkati çekmektedir (Ek2.Tablo 17,18,19,20,21).

Ayrıca ankete katılanların bazıları diğer seçeneğinde bölgenin en önemli sorununun insanların rahatlıkla yürüyememesi olduğunu belirtmiştir. Bölgedeki esnafa yoğun araç trafiğinin yayalar için tehlike oluşturduğunu, bu sebeple yaya ulaşımı az olduğu için bu durumun işlerini etkilediğini belirtmiştir. İnsanlar özellikle bölgedeki güvenlik zafiyeti ve inşaatın uzun sürmesinden şikayetçi olduklarını belirtmişlerdir.

Çalışma alanının nasıl algılandığı ve ankete katılanların alan hakkındaki düşünceleri ile ilgili sorulardan sonra kullanıcıların kentsel mekânda hangi aktiviteleri yapmak istedikleri ve hizmet binası beklentilerinin ne olduğu ile ilgili sorular sorulmuştur.

- Ankete katılan 145 kişiden 88'i güvenli şekilde yürümek; 80'i sosyal aktivitelere katılmak; 77'si insanlarla buluşmak, sohbet etmek; 72'si yeşil alanlarda vakit geçirmek; 70'i oturmak, dinlenmek; 56'sı geçici sergi, konser vs. gibi etkinliklere katılmak istediğini belirtmiştir. En az yapılmak istenen aktivite oyun oynamak (2

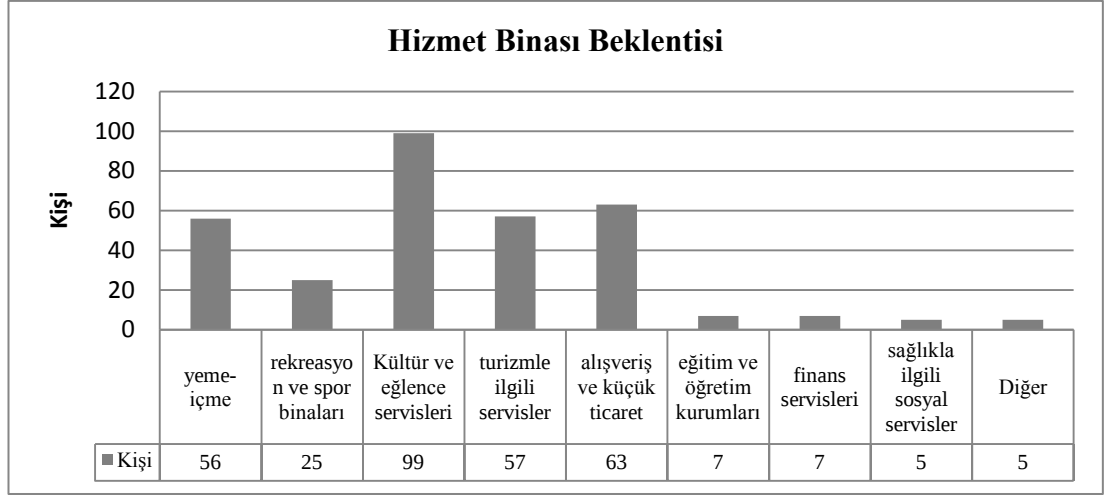
kişi), spor yapmak (15 kişi) ve yeme içme (21 kişi) aktivitelerinde bulunmak olmuştur. Cinsiyet durumuna göre incelendiğinde kadın ve erkeklerin hemen hemen aynı oranda cevap verdikleri görülmektedir. Geçici sergi, konser vs. gibi etkinliklere katılmak(%57,1) , yeşil alanlarda vakit geçirmek (55,6) ve güvenli şekilde yürümek(55,7) aktivitelerini yapmak isteyen kadınların oranı erkeklere oranla fazladır (Ek2.Tablo 36, 37, 38, 39, 40).

Şekil 4.55.Tophane ve Çevresinde kullanıcıların aktivite tercihi

- Ankete katılan 145 kişinin 99'unun bölgede kültür ve eğlence servisleri beklentisi vardır. Bu kişilerin %31,3'nü 21-35 yaş arasındaki kişiler oluştururken, %29,3'nü oluşturan 36-50 yaş grubunun da aynı beklentide olması dikkati çekmektedir. Bunu %22 ile 51-65 yaş arası kişiler takip etmektedir. Bu oran da o bölgedeki 36-50 yaş grubu insanların sosyallığe yatkın olduğunun kanıtıdır (Ek2.Tablo 31.32.33.34.35).

Anketi yanıtlayan bireylerden 63'ü, bölgede alışveriş ve küçük ticarete yönelik hizmet beklediğini beyan etmiştir. Bu 63 kişinin çoğunluğu (24 kişi - %38,1) 36-50 yaş aralığında yer almaktadır. Bu sırayı takiben, 16 kişi (%25,4) 21-35 yaş aralığında, 14 kişi (%22,2) 51-65 yaş aralığında, 5 kişi (%7,9) 15-20 yaş aralığında ve 4 kişi ise (%6,3) 65 ve üstündeki yaş aralığında yer almaktadır.

Şekil 4.56.Tophane ve çevresindeki kullanıcıların hizmet binası beklentisi

Anketi yanıtlayan bireylerden 57'si, bölgede turizm ile ilgili servislere yönelik hizmet beklediğini beyan etmiştir. Bu beyanda bulunan kişilerin %31,6'sı (18 kişi) 36-50 yaş aralığında, %28,1'i (16 kişi) 51-65 yaş aralığında, %22,8'i (13 kişi) 21-35 yaş aralığında yer almaktadır. Burada da 36-50 ve 51-65 yaş aralığındaki kişilerin kültürel beklentilerinin yüksek olması sosyal açıdan dikkati çekmektedir.

Ankete katılan 145 kişinin 56'sı (%38,6) bölgeyi yeme-içme amaçlı hizmet binası beklentilerinin olduğunu belirtmiştir. Bu beklentilerin çoğunluğu ise (%41,1) , 21-35 yaş aralığındadır.

Ankete katılanların %17,2'si (25 kişi) rekreasyon ve spor binaları istediğini belirtmiştir. Bu kişilerin ise büyük çoğunluğunu ise (%40) 36-50 yaş arası kişilerden oluşturmaktadır. Spor ve rekreasyon ile ilgilenenler yaş aralığı genç değil aksine 36-50 yaş aralığındadır.

Ankete yanıt veren bireyler arasında, bölgede eğitim ve öğretim kurumlarına ilişkin beklenti içinde olan yalnızca 7 kişi yer almaktadır. Bu beklentiye sahip kişilerden 3'ü (%42,9) 51-65 yaş aralığında, 2'si ise (%28,6) 21-35 ve 36-50 yaş aralığında yer almaktadır. Buna karşılık 65 yaş ve üstü ve 15-20 yaş aralığındaki bireylerden bu konuda bir beklenti beyan edilmemiştir

Ankete yanıt veren bireyler arasında, bölgede finans servislerine ilişkin beklenti içinde olan yalnızca 7 kişi yer almaktadır. Bu beklentiye sahip kişilerden 3'ü (%42,9) 36-50 yaş aralığında, 2'si ise (%28,6) 51-65 yaş aralığında yer almaktadır. Ayrıca bu beklentiye sahip kişilerden yalnızca 1 kişi (%14,3) 21-35 ve 65 yaş ve üstü yaş aralığında yer almaktadır. Buna karşılık 15-20 yaş aralığındaki bireylerden bu konuda bir beklenti beyan edilmemiştir ki bu durum yaşları itibariyle beklentileri de karşılamaktadır.

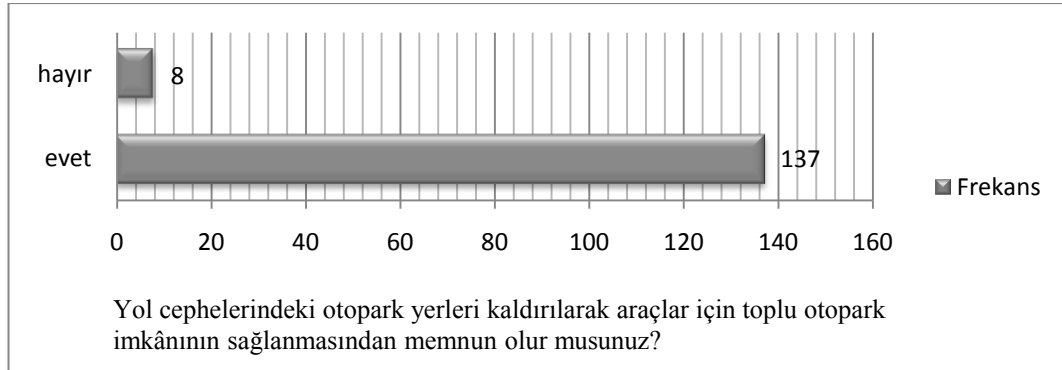
Ankete yanıt veren bireyler arasında, sağlıkla ilgili sosyal servis beklentisi içinde olan yalnızca 5 kişi yer almaktadır. Bu beklentiye sahip kişilerden 2'si (%40) 36-50 yaş aralığında ve 51-65 yaş aralığında yer almaktadır. Ayrıca bu beklentiye sahip kişilerden yalnızca 1 kişi (%20) 21-35 yaş aralığında yer almaktadır. Buna karşılık 15-20 yaş aralığındaki bireylerden bu konuda bir beklenti beyan etmemesi yaşları itibariyle beklentileri de karşılarken, 65 yaş ve üstü kişilerin bu beklenti içinde olmaması beklentinin dışında bir durumdur.

Hizmet binası beklentileri meslek ve öğrenim durumlarına göre incelendiğinde tüm gruplarda en çok beklentinin yine kültür ve eğlence servisleri olduğu görülmektedir. Cinsiyetle ilişkisine bakıldığında kültür ve eğlence servisleri (%53,5) , alışveriş ve küçük ticaret hizmetleri (%54,0) ve turizmle ilgili servisler (%54,4) kadınlar tarafından daha çok istenmektedir.(Tablo 31.32.33.34.35)

Ayrıca kültür ve eğlence servisleri isteyenlerin %26,3'ü bu bölgede ikamet edenler, %27,3'ü bu bölgede çalışanlar, %14,1'i esnaf ve çoğunluğunu (%32,3-32 kişi) bunların dışındakiler oluşturmaktadır. Alışveriş ve küçük ticaret hizmetleri bekleyenlerin %33,3'ü bölgede ikamet edenler, 28,6'sı bu bölgede çalışanlar, %14,3 'ü esnaf ve %23,8 'ini bunlar dışındakiler oluşturmaktadır. Yeme içme servisi beklentisi olanların çoğunluğunu bu bölge dışından olanların (%35,7) oluşturması da dikkat çekicidir.

- Ankete katılanların çoğunluğu tarafından bölgedeki en önemli sorun olarak görülen yoğun araç trafiği ve yolların otopark olarak kullanılmasına çözüm olarak yol cephelerindeki otopark yerlerinin kaldırılarak araçlar için toplu otopark imkânının

sağlanmasından memnun olur musunuz sorusuna 137 kişi (% 94,5) evet cevabını vermiştir (Şekil 4.57).

Şekil 4.57.Otopark yerlerinin kaldırılarak araçlar için toplu otopark imkânının sağlanması ile ilgili görüşler

Yapılan değerlendirme çalışmaları sonunda alanın kalitesini sağlayan en önemli unsurun kültürel mirasa sahip olması olduğu, yapıldığı dönemin özelliklerini az gösterdiği veya hiç göstermediği, çevrenin kültürel mirasının turistlerce az bilindiği, alanının en önemli sorunun yoğun araç trafiği ve yolların otopark olarak kullanılması olduğu, en çok güvenli bir şekilde yürümek, sosyal aktivitelere katılmak, insanlarla buluşmak sohbet etmek aktivitelerinin tercih edildiği, en çok kültür ve eğlence servisleri, alışveriş ve küçük ticaret hizmetlerinin beklendiği ve yol cephelerindeki otopark yerlerinin kaldırılarak araçlar için toplu otopark imkanının sağlanmasını istedikleri belirlenmiştir.

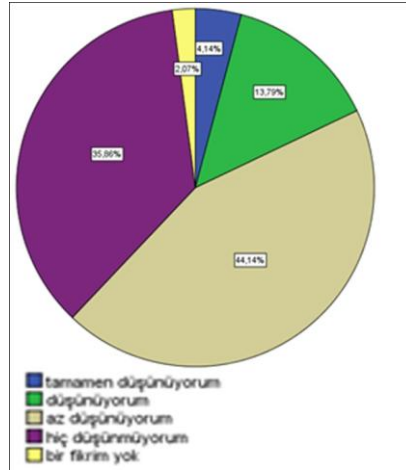
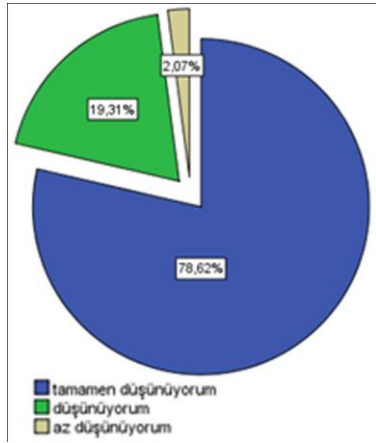
4.3.3.Alan kullanıcılarının tarihi çevre koruma çalışmaları ve kentsel tasarım uygulamalarına ilişkin görüşleri

Bu bölümdeki anket sorularıyla ankete katılanların kültürel miras, bölgede yapılan koruma ve kentsel tasarım çalışmaları hakkında ne düşündükleri, koruma çalışmalarından memnun olup olmadıkları ve nasıl bir kentsel tasarım uygulaması yapılmasını istedikleri sorulmuştur.

- Ankete katılan bireylerin çoğunluğu (%78,6-114 kişi) bölgedeki kültürel mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması gerektiği tamamen düşündüğünü ,

%19,3'ü de düşündüğünü belirtmiştir. Bölgedeki kültürel mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması gerektiğini az düşünüyorum diyenler ise sadece 3 kişidir ve hiç düşünmüyorum diyen çıkmamıştır (%2,1)(Şekil 4.58).

- Ankete katılan bireylerin çoğunluğu bölgedeki kültürel mirasın tamamen korunması gerektiğini düşünmesine rağmen bireylerin büyük çoğunluğu bu çevrenin yeterince korunmadığını düşünmektedir. Bu çevredeki kültürel mirasın korunduğunu hiç düşünmeyen 52 kişi (%35,9) ve az düşünenler ise 64 kişidir (% 44,1). Kültürel mirasın korunduğunu tamamen düşünenler sadece 6 kişi (%4,1)ve düşünenler ise 20 kişidir (%13,8) (Şekil 4.59).

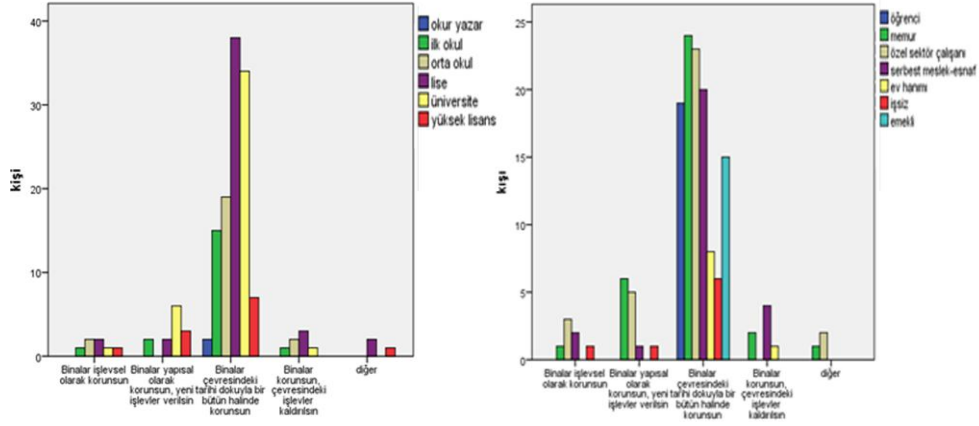

Şekil 4.58. Kültürel mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması

Şekil 4.59. Kültürel mirasın korunmuşluğu

- Çevredeki koruma çalışmalarından genel olarak memnun olmayan ankete katılan kullanıcıların çoğunluğunu oluşturan 115 kişi (%79,3) bu çevredeki koruma çalışmalarında binaların çevresindeki tarihi dokuyla bir bütün halinde korunmasını istediklerini belirtmişlerdir.

Bu beklentiye sahip kişilerin 38'i (%33,0) lise, 34'ü (%29,6) üniversite, 19'u ortaokul, 15'i ilkokul, 7'si yüksek lisans, 2'si ise (%1,7) okuryazardır. Binalar yapısal olarak korunsun, yeni işlevler verilsin diyen 13 kişinin (%9,0) 6'sı yüksek lisans mezunlarıdır. Binalar işlevsel olarak korunsun ve binalar korunsun, çevresindeki işlevler kaldırılсын diyenler ise sadece yedişer (%4,8) kişidir (Şekil 4.60).

Şekil 4.60.Koruma çalışması tercihi-Öğrenim durumu

Şekil 4.61.Koruma çalışması tercihi-Meslek durumu ilişkisi

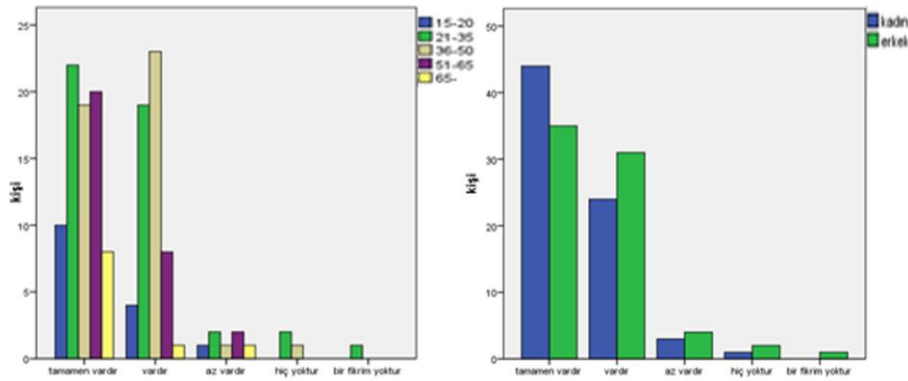
Koruma çalışması tercihi meslek durumları ilişkisi incelendiğinde tüm meslek gruplarının çoğunluğunun, tüm öğrenci ve emeklilerin koruma çalışmalarında binaların çevresindeki tarihi dokuyla bir bütün halinde korunmasını istediği görülmektedir (Şekil 4.61) .

Ankete katılan bireylerin büyük bir çoğunluğu çevredeki kültürel mirasa sahip binaların çevresindeki tarihi dokuyla bir bütün halinde korunmasını istediklerini belirtmişlerdir. Tek yapı ölçeğinde koruma çalışmasından yana olanların az sayıda olmasından dolayı kullanıcılarında kentsel ölçekte koruma çalışmaları istediği düşünülebilir. Aynı şekilde tarihi çevrenin korunması için kentsel tasarıma ihtiyaç olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna ankete katılanların büyük çoğunluğunun tamamen vardır (%54,5) ve vardır (%38,0) cevabı vermeleri de bu görüşü kanıtlamaktadır.

- Tarihi çevrenin korunması için kentsel tasarıma az ihtiyaç vardır diyenler %4,8 ve hiç yoktur diyenler ise sadece %2,0'dır . 36-50 yaş aralığı haricindeki tüm yaş aralığındaki bireylerin çoğunluğu tarihi çevrenin korunması için kentsel tasarıma tamamen ihtiyaç olduğunu düşünmektedir. 36-50 yaş aralığındaki kullanıcıların 23'ü vardır, 19'u ise tamamen vardır cevabını vermiştir (Şekil 4.62).

Tarihi çevrenin korunması için kentsel tasarıma hiç ihtiyaç yoktur (%66,7) ve az yoktur (%57,1) diyenlerin çoğunluğu erkeklerin oluşturduğu görülmektedir. Tamamen vardır diyenlerin %55,7'sini de kadınlar oluşturmaktadır (Şekil 4.63).

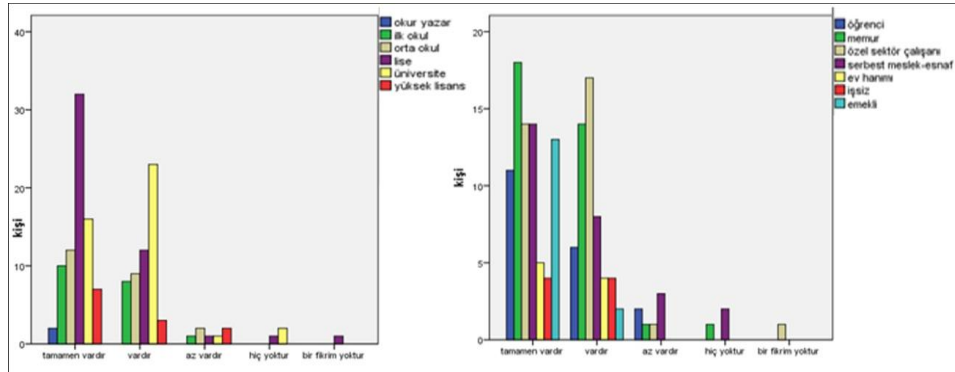
Üniversite mezunları haricindeki öğrenim durumundaki bireylerin çoğunluğu tarihi çevrenin korunması için kentsel tasarıma tamamen ihtiyaç olduğunu düşünmektedir. Üniversite mezunlarının 23'ü vardır,16'sı ise tamamen vardır cevabını vermiştir (Şekil 4.64).

Şekil 4.62. Kentsel tasarım ihtiyacı-Yaş ilişkisi

Şekil 4.63. Kentsel tasarım ihtiyacı-Cinsiyet ilişkisi

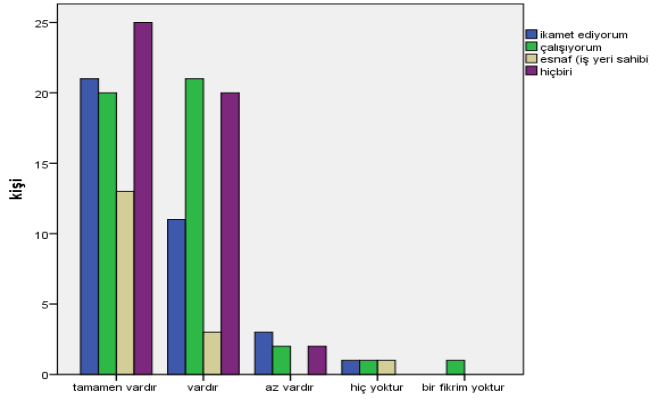
Tarihi çevrenin korunması için kentsel tasarıma tamamen ihtiyaç olduğunu düşünenlerin meslekleriyle ilişkisine bakıldığında özel sektör çalışanları haricindeki tüm mesleklerin bu şekilde düşündüğü görülmektedir. Özel sektör çalışanlarının 17'si vardır,14'ü ise tamamen vardır cevabını vermiştir (Tablo 55, Şekil 4.64).

Şekil 4.64. Kentsel tasarım ihtiyacı-Öğrenim durumu ilişkisi

Şekil 4.65. Kentsel tasarım ihtiyacı-Meslek durumu ilişkisi

Benzer şekilde Tarihi çevrenin korunması için kentsel tasarıma tamamen ihtiyaç olduğunu düşünenlerin kullanıcı tipleriyle ilişkisine bakıldığında tüm kullanıcıların bu şekilde düşündüğü görülmektedir (Şekil 4.66).

Şekil 4.66.Kentsel tasarım ihtiyacı-kullanıcı tipi ilişkisi

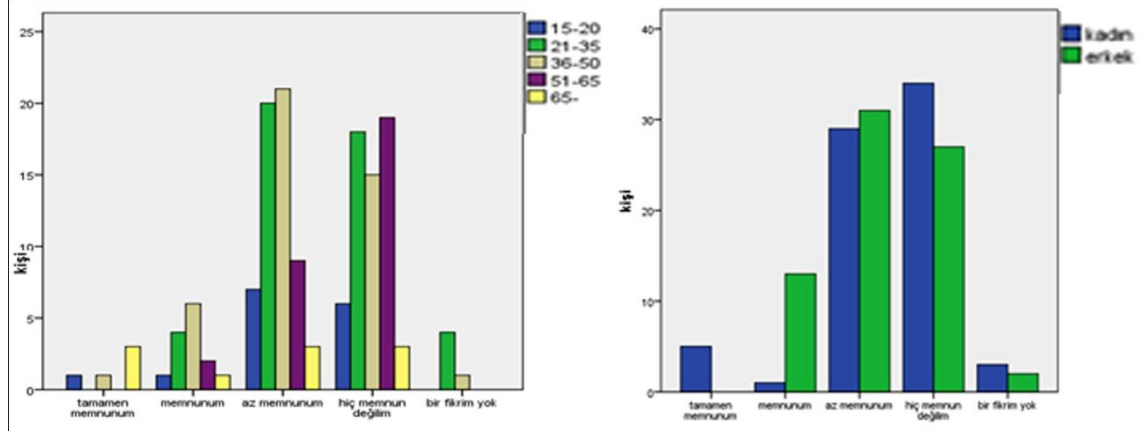
Çevre halkının bölgede uygulanmakta olan kentsel tasarım uygulamalarından memnun olup olmadıklarını belirlemek ve nasıl bir kentsel tasarım uygulaması yapılmasını istedikleriyle ilgili sorular sorulmuştur.

- Ankete katılanların çoğunluğu kentsel tasarım uygulamalarından hiç memnun değilim (42,0-61 kişi) ve benzer çoğunlukta olan% 41,4'ü de az memnun olduğunu belirtmiştir. Yalnız %3,4'ü tamamen memnun, sadece memnun olanlar ise %9,8'dir (Ek2.Tablo 47).

Verilen cevaplar cinsiyete göre incelendiğinde de memnun olanların %92,9'unun erkek olması dikkat çekicidir (Tablo 48,Şekil 4.29) .Verilen cevaplar öğrenim durumuna göre incelendiğindeyse tüm grupların çoğunluğunun az memnun ya da hiç memnun olmadığı görülmektedir (Şekil 4.67).

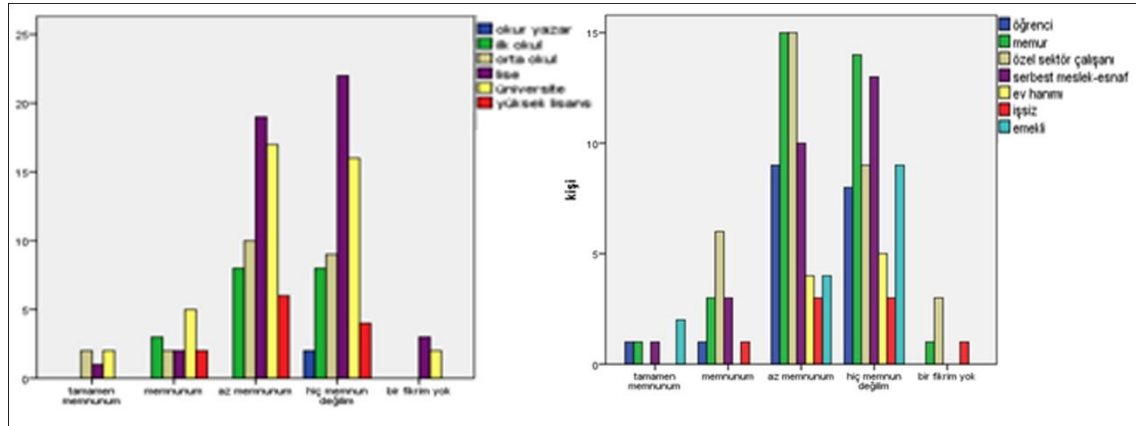
Görüşme yapılanların kullanıcı tipine bakıldığında genel olarak tüm kullanıcı gruplarının kentsel tasarım çalışmalarından hiç memnun ya da az memnun olduğu, memnun olanlarınsa %50'sinin bölgede ikamet edenler ve %35,7'sinin bölgede çalışanlar olduğu görülmektedir. Bölgede oturmayan, çalışmayan, işyeri sahibi

dışındakilerden tamamen memnun olan yoktur ve sadece 1 kişi çalışmalardan memnun olduğunu belirtmiştir (Şekil 4.68).

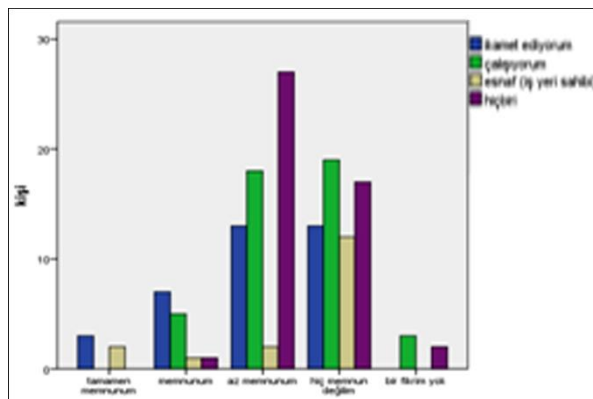
Şekil 4.67.Kentsel tasarım uygulamaları memnuniyeti-yaş ilişkisi

Şekil 4.68.Kentsel tasarım uygulamaları memnuniyeti-cinsiyet ilişkisi

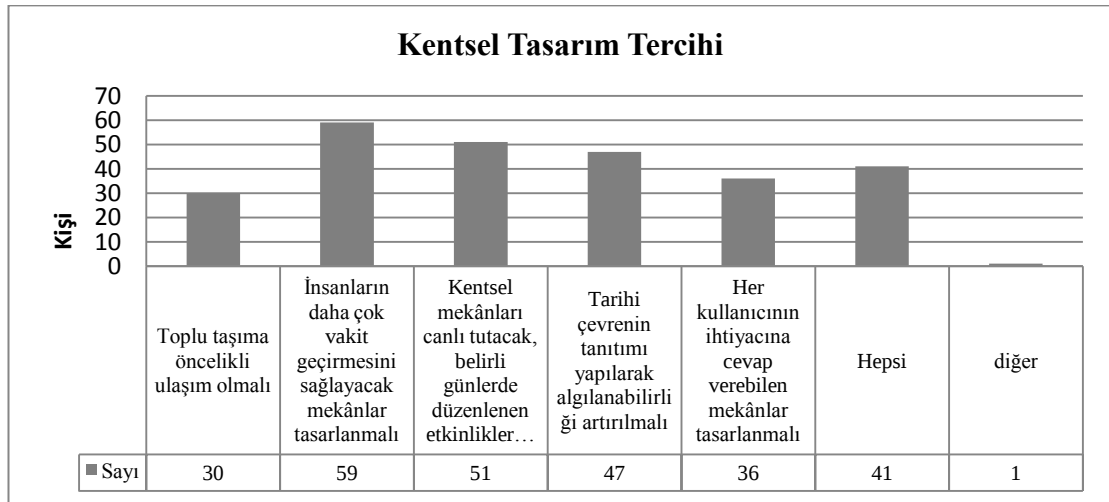
Şekil 4.69.Kentsel tasarım uygulamaları memnuniyeti-öğrenim durumu ilişkisi

Şekil 4.70.Kentsel tasarım uygulamaları memnuniyeti-meslek ilişkisi

Şekil 4.71. Kentsel tasarım uygulamaları memnuniyeti-kullanıcı tipi ilişkisi

- Ankete katılanların %40,7'si (59 kişi) bu çevrenin daha çok kullanılması için yapılacak kentsel tasarım uygulamalarının “insanların daha çok vakit geçirmesini sağlayacak mekânların tasarlanmasını” sağlaması gerektiğini düşünmektedir. Diğer kişilerin %35,2'si (51 kişi) “Kentsel mekânları canlı tutacak, belirli günlerde düzenlenen etkinlikler olmalı”, %32,4 'ü (47 kişi) “Tarihi çevrenin tanıtımı yapılarak algılanabilirliği artırılmalı”,%28,3'ü (41 kişi) hepsi, %24,8'i (36 kişi) “Her kullanıcının ihtiyacına cevap verebilen mekânlar tasarlanmalı”,%20,7'si (30 kişi) ise “Toplu taşıma öncelikli ulaşım olmalı” cevabını vermişlerdir (Ek2.Tablo 57). Ayrıca ankete katılanlardan bazıları kentsel tasarım kapsamında yayalaştırma ve turistlerin daha çok vakit geçireceği mekânlar yapılmasını istemektedirler.

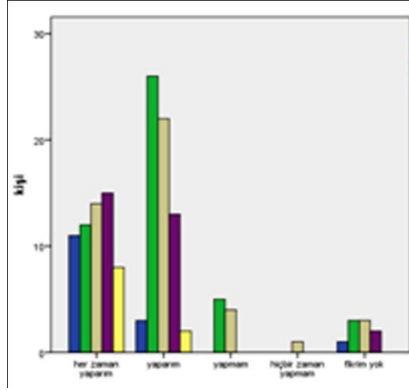

Şekil 4.72.Kullanıcıların kentsel tasarım tercihi

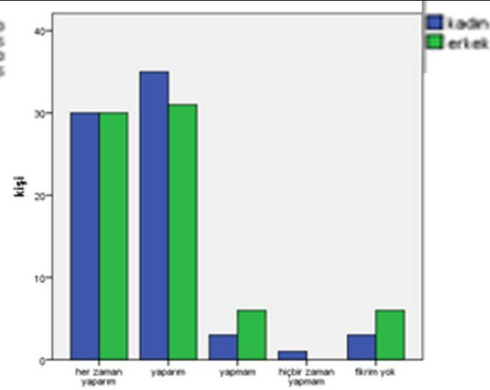
- Sürdürülebilirlik bilincinin belirlenmesi amacıyla daha iyi yaşam çevreleri sağlayarak gelecek kuşaklara aktarabilmemiz için yerel yönetim ve gönüllü kuruluşlarla işbirliği yapar mısınız sorusuna ankete katılanların %45,5'i yaparım ve %41,4 'ü her zaman yaparım cevabını vermiştir. % 6,2'si işbirliği yapmayacağını, %0,7'si hiçbir zaman işbirliği yapmayacağını ve %6,2'si ise fikri olmadığını ifade etmiştir (Ek2.Tablo 58).

Cevaplar cinsiyete göre incelendiğinde işbirliği yapmam (%66,7) ve fikrim yok (%66,7) diyenlerin çoğunluğunun erkek olduğu görülmektedir. Cevaplara yaş, öğrenim durumu

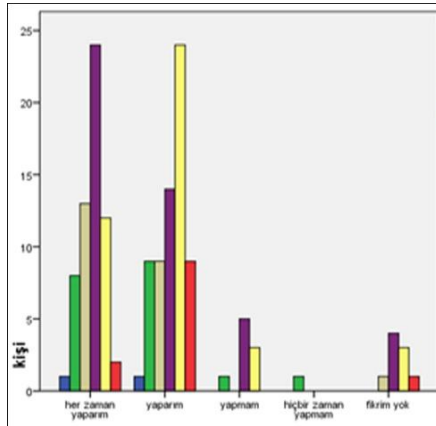
ve meslek ile ilişkisi bağlamında bakıldığında çok büyük bir fark olduğu görülmemekle birlikte işbirliği yaparım diyenlerin çoğunluğunu 21-35 yaş aralığındaki gençlerin oluşturması ve tüm öğrenim gruplarının sürdürülebilirlik bilincine sahip olması olumlu bir ifadedir (Ek2. Tablo 58, 59, 60).

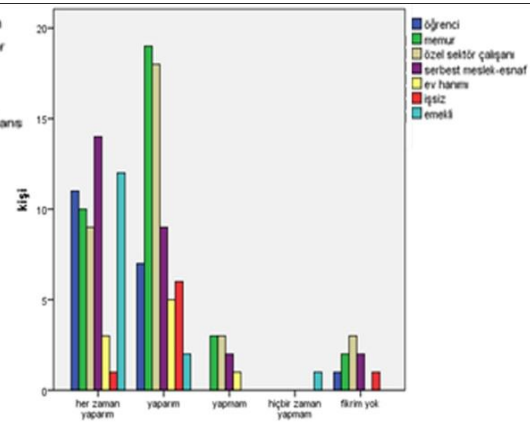
Şekil 4.73. Yaş-sürdürülebilirlik bilinci

Şekil 4.74. Cinsiyet-sürdürülebilirlik bilinci

Şekil 4.75. Öğrenim- sürdürülebilirlik bilinci

Şekil 4.76. Meslek- sürdürülebilirlik bilinci

Yapılan değerlendirme çalışmaları sonunda alanın kültürel mirasının korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması gerektiğinin düşünüldüğü, ancak kültürel mirasın yeterince korunmadığını, koruma çalışmalarında binaların çevresiyle birlikte korunmasını istedikleri, tarihi çevrenin korunması için kentsel tasarıma ihtiyaç olduğunu, alandaki kentsel tasarım uygulamalarından hiç memnun olmadıkları ve sürdürülebilirlik bilincinin belirlenmesi amacıyla daha iyi yaşam çevreleri sağlayarak gelecek kuşaklara aktarabilmemiz için yerel yönetim ve gönüllü kuruluşlarla işbirliği yapmak istedikleri belirlenmiştir.

4.3.4.Alan kullanıcılarının mevcut kentsel mekânlar ile ilgili görüşleri

Anket çalışmasının bu bölümünde kültürel miras alanlarındaki kentsel mekânların sürdürülebilir tarihi çevreler sağlanması, kentsel mirasın korunması ve kalitesinin geliştirilebilmesi için önemli olan kriterler tespit edilecektir. Kavramsal çerçevede belirlenmiş kültürel mirasa sahip alanları oluşturan kentsel mekânların kalitesinin sağlanması için gerekli olan kriterler ile ilgili veriler sınıflandırılarak oluşturulan sorulardan elde edilen sayısal sonuçların incelemesinden oluşmaktadır.

Kaliteli kentsel mekân kriterleriyle ilgili ilk bölümde “Geliştirilebilirlik”, “Bağlılık /Aidiyet” , “Çeşitlilik”, “Süreklilik” başlıkları altında sorulan sorular ile çevre halkının ve bölgeyi kullananların fiziksel olarak üretken ve sürdürülebilir kriterlere sahip kentsel mekânlarda olması gerekenlerin neler olduğunu ve mevcut durumda çevrenin bu özellikleri barındırıp barındırmadığının anlaşılması hedeflenmiştir.

- “Geliştirilebilirlik” başlığı altında sorulan sorulara verilen cevaplara bakıldığında; Bölgenin görsel, fiziksel ve işlevsel değerini artırıcı; tarihi değerlerin tanıtımını sağlayan; geleneksel konutların gerektiğinde yeni işlevler ile yaşatılmasını ve farklı ihtiyaçların karşılanmasını sağlayan kriterlerin ankete katılan bireylerin çoğunluğu için önemli olduğu görülmektedir.
- Ancak çevredeki mevcut durumdaki kentsel mekânların ve kentsel tasarım projelerinin, uygulamalarının bu kriterleri oluşturmak için yeterli olmadığı görülmektedir. Soruların çoğuna katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum cevabı verilmiştir. Bölgedeki geleneksel konutların bazılarının konaklama hizmeti veriyor olmasından dolayı 33. sorudaki şartları kısmen sağladığı sayısal verilerde görülmektedir (Ek2.Tablo 4.7).

Ankete katılanlar bölgenin potansiyelinin yüksek olduğunu ama kullanımının az olduğunu düşünmektedirler. Bölgede şu haliyle düzensizlik ve kargaşa olduğunu, nereye gideceğinizin ve nerede olduğunuzun belli olmadığını belirtmektedirler. Yapılabilecek kentsel tasarım uygulamaları ve tanıtımlarla bölgenin görsel, fiziksel ve sosyal olarak değerinin artacağını ve daha çok kullanılabileceğini düşünmektedirler.

Tablo 4.7.Kaliteli kentsel tasarım kriterleri ve üretkenlik-sürdürülebilirlik öğeleri ile ilgili soruların önem ve katılım seviyeleri

	KRİTER	SORULAR	ÖNEM SEVİYESİ	KATILIM SEVİYESİ
KALİTELİ KENTSEL MEKÂN KRİTERLERİ (ÜRETKENLİK + SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK)	Geliştirilebilirlik	Tarihi değerlerin korunması ve tanıtılması çalışmaları turizmin gelişmesini, yeni iş imkânları yaratılmasını sağlıyor	% 51,0 çok önemli %40,0 önemlidir %0,7 hiç önemli değil %2,1 önemli değil %4,1'lik kısım kararsız %2,1 fikri yok	%40,0 bölgedeki çalışmaların yeni iş imkanları yarattığına katılmıyor ve %28,3'ü kesinlikle katılmıyor. %13,8 kararsız,Katılan %9,0 ve tamamen katılan %6,9.
		Yapılaşmış çevrenin görsel, fiziksel ve işlevsel değerini artırıyor.	%93,1'lik çoğunluğa göre çok önemli ve önemlidir. %4,8 önemli değil, %3,4'lük kısım kararsızdır.	%43,4 katılmıyor, %28,3 kesinlikle katılmıyor. Katılanlar %11 oranında, %16,6 kararsız.
		Geleneksel konutların gerektiğinde yeni işlevler ile yaşatılmasını ve farklı ihtiyaçların karşılanmasını sağlıyor. (konaklama, yeme-içme vb.)	%46,2 önemli, % 42,1 çok önemli. %3,5 önemli değil . %6,9'luk kısım kararsız, %1,4 fikri yok.	%32,4 katılmıyor, %24,1 kesinlikle katılmıyor. Katılanlar %20 oranında, %22,1 kararsız,%1,4 fikri yok.
	Bağlılık / Aidiyet	Fiziksel olarak çevresiyle uyumlu yapısı (bağları) vardır.	%45,5 çok önemli, % 39,3 önemli. %1,4 önemli değil . %9,7'luk kısım kararsız.%4,1 fikri yok.	%29,7 katılmıyor, %24,1 kesinlikle katılmıyor. Katılanlar %15,9 oranında, %26,2 kararsız.%4,1 fikri yok.
		Mahalle sakinlerinin buluşup toplanabileceği ortak alanlar mevcut , mahalle kültürünün tanıtılmasını sağlıyor.	%43,4 çok önemli, % 36,6önemli. %5,5 önemli değil %9,7'luk kısım kararsız. %4,8 fikri yok.	%29,7 kesinlikle katılmıyor., %29,0 katılmıyor. Katılanlar %10,4 oranında, %25,5 kararsız.%5,5 fikri yok.
		Çevre halkı bu bölgeye bağlıdır, koruma bilinci gelişmiştir.	%49,0 çok önemli, % 35,8 önemli. Önemli değil diyen sadece %1,4. %6,2 kararsız,%7,6 fikri yok	%27,6 katılmıyor, %21,4 kesinlikle katılmıyor. Katılanlar %15,9 oranında, %24,1 kararsız.%9,0 fikri yok.
	Çeşitlilik	Yerli ve yabancı farklı turist gruplarına hitap eden, tüm kullanıcı gruplarının ihtiyaç ve isteklerini karşılayan mekânlar vardır.	%51,0 çok önemli, %41,4 önemli.Önemli değil diyen sadece %0,7. %4,8 kararsız,%2,1 fikri yok	%44,8 katılmıyor, %31,7 kesinlikle katılmıyor. Katılanlar %9,7 oranında, %13,1 kararsız.%0,7 fikri yok.
		Alandaki tüm kamusal bina ve açık alanlara herkesin erişimi sağlanabiliyor.	%48,3 önemli, %44,8 çok önemli. Önemli değil diyen sadece %2,1. %4,1 kararsız,%0,7 fikri yok	%30,3 katılmıyor, %27,6 kesinlikle katılmıyor. Katılanlar %23,5 oranında, %17,9 kararsız.%0,7 fikri yok.
		Alanın önemi ile ilgili yapılan bilgilendirmeler ve düzenlenen etkinliklerle kentsel hayat canlı ve güçlü tutuluyor.	%49,0 çok önemli, %44,8 önemli.%2,1 kararsız,%3,4 fikri yok. Önemli değil diyen sadece %0,7.	%35,9 katılmıyor, %32,4 kesinlikle katılmıyor.%15,2 kararsız. Katılanlar %14,4 oranında, %2,1 fikri yok.
	Süreklilik	Mirasın ve kültürün devamlılığını sağlayan sosyal aktivitelerin yapılabildiği kamusal mekânlar mevcuttur.	%46,9 çok önemli, %46,9 önemli. %2,8 kararsız,%2,8 fikri yok. Önemli değil diyen sadece %0,7.	%33,1 katılmıyor, %32,4 kesinlikle katılmıyor. %20,0 kararsız. Katılanlar %10,4 oranında, %4,1 fikri yok.
		Değişen iklim şartlarına (hava koşullarına) karşı dirençlidir.	%47,6 çok önemli, %35,9 önemli. %7,6 kararsız,%6,2 fikri yok. Önemli değil diyen sadece %2,8.	%26,9 katılmıyor, %22,1 kesinlikle katılmıyor.%28,3 kararsız. Katılanlar %15,1 oranında, .%7,6 fikri yok.
		Gelecek kuşaklara daha iyi ve sağlıklı yaşam çevreleri sağlayan kentsel/kamusal mekânlar mevcuttur.	%45,5 çok önemli, %43,4 önemli.%5,5 kararsız,%4,1 fikri yok. Önemli değil diyen sadece %1,4.	%32,4 katılmıyor, %31,7 kesinlikle katılmıyor.%15,2 kararsız. Katılanlar %15,8 oranında, .%4,8 fikri yok.

- “Bağlılık /Aidiyet” başlığı altında sorulan sorulara bakıldığında bölgeye bağlılık ve koruma bilinci %84,8 gibi büyük çoğunluk tarafından önemli olarak görülmektedir. Ankete katılanların büyük bir çoğunluğu çevreyi korumak ve geliştirmek konusunda olumlu düşüncelere sahip olduğu cevabını vermiştir.. Buda halkın bu çevreye bağlılık ve aidiyet duygularının geliştiğini göstermektedir. Mahalle kültürünün tanıtılması, mahalle sakinlerinin toplanabileceği mekânların olması ankete katılanlar için önemli kriterler olarak görülmektedir (Tablo 4.7).

Ancak anket sonuçlarına bakıldığında tüm sorularda %50'den fazla kişinin çevrelerindeki kentsel mekânların bu gereklilikleri taşımadığını, yapılan proje, uygulama ve koruma çalışmalarının fiziksel olarak çevresiyle uyumlu bağlar sağlamadığını, mahalle kültürünün tanıtımının yeterince yapılmadığı ve çevre halkının koruma bilincinin gelişmediğini düşünmektedirler (Tablo 4.7).

Ankete katılanlardan bazıları koruma çalışmalarının önemli olduğunu ancak bu çalışmalar yapılırken geçmişe saygı duyulması gerektiğini, koruma çalışmalarının eskiyi yansıtmadığını, kullanılan malzemelerin yeni gibi olduğunu belirtmişlerdir. Bölgede ikamet edenler, bölgeye yeni yerleşenler dışındakilerin bu bölgeye bağlı olduğunu mahallelinin günümüzde halen evlerde toplandığını belirtmiştir.

- “Çeşitlilik” başlığı altında sorulan sorulara ankete katılanların verdiği cevaplara bakıldığında; her kullanıcıya hitap eden ve ihtiyaçlarını karşılayan, açık ve kapalı kamusal alanlara herkesin erişiminin sağlanabildiği çeşitlilikte kentsel hayat büyük çoğunluk tarafından önemli görülmektedir (%90,00 ve üzeri).

Ancak ankete katılanların büyük bir çoğunluğu çevredeki kentsel mekânların mevcut durumda çeşitlilik gerekliliklerini sağlayamadığını düşünmektedir. Sonuçlara bakıldığında sadece kamusal alanların erişilebilir olduğunu düşünenlerin diğerlerine göre fazla olduğu görülmektedir (Tablo 4.7).

Ankete katılanlar bölgeye ulaşımın rahat olduğunu, birçok otobüsün buradan geçtiğini fakat yoğun araç trafiği olduğunu belirtmişlerdir. Ankete katılanlar turistlerin sadece

şehir turu yapan otobüse binmek için çevreye geldiğini, çevreyi kullanmadığını, turistlerin daha çok vakit geçirebileceği mekânlar yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca halk yabancı turist sayısında azalma olduğunu, bölgenin tanıtımının yapılması gerektiğini düşünmektedir. Ankete katılanlar özellikle de işyeri sahipleri ve çalışanların çevrenin canlılık kazanmasını, herkes için mekânlar tasarlanmasını, değişik fonksiyonlar, etkinlikler ve ilgi çeken şeyler olmasını istemektedirler. Yapılacak kentsel tasarım çalışmaları ile sadece açık alanlar düzenlenmemesini, kış kullanımını artırmak için kapalı alanlarda da düzenleme yapılmasını da istiyorlar.

- “Süreklilik” başlığı altında sorulan sorulara ankete katılanların verdiği cevaplara bakıldığında; ankete katılanların büyük bir çoğunluğunun kültürel mirasa sahip çevreyi korumak, geliştirmek ve devamlılığını sağlamak konusunda olumlu düşüncelere sahip olduğu görülmektedir. Gelecek kuşaklara daha iyi ve sağlıklı yaşam çevreleri sağlayan, değişen iklim şartlarına karşı dirençli kentsel mekânlara sahip olunması gerektiği bilinci %88,9 ve %83,5 gibi büyük çoğunluk tarafından önemli olarak görülmektedir. Buda halkın sürdürülebilirlik bilincinin geliştiğini göstermektedir (Tablo 4.7).

Ancak anket sonuçlarına bakıldığında tüm sorularda %49'dan fazla kişinin çevrelerindeki kentsel mekânların bu gereklilikleri sağlamadığını, yapılan proje, uygulama ve koruma çalışmalarının gelecek kuşaklara daha iyi ve sağlıklı yaşam çevreleri sağlayan, kültürel mirasın devamlılığını sağlayan mekânlar olmadığını düşünmektedirler (Tablo 4.7).

Ankete katılanlar yapılan koruma ve çevre düzenleme çalışmalarıyla sadece duvarların onarıldığını, bu uygulamalar yapılırken çevre halkının dinlenmediğini, yapılan çalışmalarının önemli olduğunu ancak bu çalışmalar yapılırken geçmişe saygı duyulması gerektiğini, insanların kullanımının, kültürel mirasın devamlılığının önemsenmediğini belirtmişlerdir. Çevre halkı tarihi dokuyu bozmadan da iyileştirme yapılabileceğini düşündüklerini belirtmiştir.

Kentsel mekân kriterleriyle ilgili ikinci bölümde “Konfor”, “Canlılık” , “Güvenlik”, “Ulaşılabilirlik” başlıkları altında sorulan sorular ile çevre halkının ve bölgeyi kullanan insanların deneyimsel olarak yaşanabilirlik kriterlerine sahip kentsel mekânlardan neler bekledikleri ve mevcut durumda çevrenin bu özellikleri barındırıp barındırmadığının anlaşılması hedeflenmiştir.

- “Konfor” başlığı altında sorulan sorulara verilen cevaplara bakıldığında; Alanın en az %85’i için konfor öğelerine sahip kentsel mekânların önemli olduğu görülmektedir. Bölgede yürürken, otururken, konuşurken, oynarken, dinlenirken vb. rahat hissetmek; gürültü, iklim koşulları, trafik vb. istenmeyen durumlara maruz kalmamanın ankete katılan bireylerin %97,9 ve %97,2 gibi büyük çoğunluğu için önemli olduğu görülmektedir. Ayrıca kentsel mekanların ücret ödemek zorunda olmadan vakit geçirebilecekleri mekânlar olması ve kendilerini çevrenin bir parçası hissetmelerinin de ankete katılanların çoğunluğu için önemli olduğu görülmektedir (Tablo 4.8).

Ancak anket sonuçlarına bakıldığında tüm sorularda en az %52’den fazla kişinin çevrelerindeki kentsel mekânların konfor öğeleri barındırmadığını düşünmektedirler (Tablo 4.8). Ankete katılanlar yoğun trafiğin yayanın konforlu ulaşımını zorlaştırdığını ve trafik kirliliğine maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Halk yollara park edilen araçlar ve araç trafiğinden yaya ulaşımının kullanıcılar için kolay olmadığını düşünmektedir. Ankete katılanlar bölgedeki yeşil alanlar olan Tophane Parkı, Okçu baba türbesi Parkı ve oturlan yerlerin konforlu olmadığını ve yapılan herhangi bir düzenleme olmadığı için kullanamadıklarını belirtmişlerdir.

- “Canlılık” başlığı altında sorulan sorulara verilen cevaplara bakıldığında; Alanın en az %92’si için canlılık öğelerine sahip kentsel mekânların önemli olduğu görülmektedir. İnsanların bireysel veya toplu olarak eğlenceli vakit geçirebilecekleri mekânların olması ankete katılan bireylerin %95,9’u için önemlidir. Başka insanların da etrafta olduğunu görmek, çeşitli aktiviteler yapabilecekleri canlı öğelere sahip kentsel mekânların olması da kullanıcılar için önemli bir kriter olarak görülmektedir. (Tablo 4.8).

Tablo 4.8.Kaliteli kentsel tasarım kriterleri ve yaşanabilirlik ölçerleri ile ilgili soruların önem ve katılım seviyeleri

	KRİTER	SORULAR	ÖNEM SEVİYESİ	KATILIM SEVİYESİ
KALİTELİ KENTSEL MEKÂN KRİTERLERİ (YAŞANABİLİRLİK)	Konfor	Bu bölgede yürürken, otururken, konuşurken, oynarken, dinlenirken vb. rahat hissediyorum.	% 66,9 çok önemli ve %31,0 önemlidir.hiç önemli değil yada önemli değil diyen yoktur , %0,7'lik kısım kararsız. %1,4 fikri yok.	%37,9 katılmıyor ve %33,1'i kesinlikle katılmıyor. %13,8 kararsız, Katılan %10,3 ve tamamen katılan %4,8.
		Gürültü, iklim koşulları, trafik vb. istenmeyen durumlara maruz kalmıyorum.	%63,4 çok önemli önemli ve %33,8 önemlidir. %1,4 önemli değil, %0,7 kararsızdır.0,7 fikri yok.	%44,1 kesinlikle katılmıyor, %40,0 katılmıyor, %9,0 kararsız.Katılanlar %6,2 oranında.
		Ücret ödemek zorunda olmadan vakit geçirebileceğim mekânlar mevcut	%55,2 çok önemli , % 40,7 önemli .%3,4'lük kısım kararsız %0,7 önemli değil .	%32,4 katılmıyor, %24,1 kesinlikle katılmıyor. Katılanlar %20 oranında, %22,1 kararsız.%1,4 fikri yok.
		Kendimi bu çevrenin bir parçası olarak hissediyorum.	%49,7 çok önemli, % 35,2 önemli, 42,1 . %9,6 önemli değil . %3,4'lük kısım kararsız, %2,1 fikri yok.	%29,0 kesinlikle katılmıyor. %23,4 katılmıyor, %24,8 kararsız.%20,7 katılanlar. %2,1 fikri yok.
	Canlılık	Başka insanların da etrafta olduğunu görebiliyorum, canlı bir hayat vardır.	%48,3 çok önemli, % 44,1 önemli. %4,8 önemli değil . %2,8'lik kısım kararsız.	%30,3 kesinlikle katılmıyor,%30,3 katılmıyor, %20,7 kararsız. Katılanlar %18,6 oranında.
		İnsanların bireysel veya toplu olarak eğlenceli vakit geçirebilecekleri mekânlar var.	%49,0 çok önemli, % 46,9 önemli. %1,4 önemli değil %2,1kararsız. %0,7 fikri yok.	%33,8 kesinlikle katılmıyor., %30,3 katılmıyor. Katılanlar %20,0 oranında, %13,8 kararsız.%2,1 fikri yok.
		Ziyaret etmek ya da çeşitli aktiviteler yapmak istediğim mekânlar var.	%51,7 çok önemli, % 41,4 önemli.%3,4 kararsız. Önemli değil diyen sadece %2,1.%1,4 fikri yok	%31,0 kesinlikle katılmıyor., %26,9 katılmıyor. Katılanlar %28,3 oranında, %13,1 kararsız.%0,7 fikri yok.
	Güvenlik	Bu çevrede kendimi gece ya da yalnızken dahi güvende hissediyorum.	%73,1 çok önemli, %22,1 önemli.Önemli değil diyen sadece %0,7. %2,8 kararsız,%1,4 fikri yok	%51,0 kesinlikle katılmıyor, %29,7 katılmıyor.%9,7 kararsız. Katılanlar %6,9 oranında,%2,8 fikri yok.
		Yollar, bahçeler ve diğer mekânlar büyük ve küçükler için yürürken ya da başka bir aktivite yaparken güvenlidir.	%72,4 çok önemli, %25,5 önemli.Önemli değil diyen sadece %0,7.%1,4 kararsız.	%46,2 kesinlikle katılmıyor, %34,5 katılmıyor.%10,3 kararsız. Katılanlar %7,5 oranında,%1,4 fikri yok.
		Yasa dışı faaliyete teşvik edebilecek terk edilmiş yapılar yoktur.	%66,2 çok önemli, %25,5 önemli.Önemli değil diyen sadece %1,4.%2,1 kararsız.%4,8 fikri yok	%37,2 kesinlikle katılmıyor, %28,3 katılmıyor.%20,0 kararsız. Katılanlar %8,2 oranında,%6,2 fikri yok.
	Ulaşılabilirlik	Araçlardan ziyade insanların yürütmesi ya da bisiklete binmesi öncelikli sağlıklı bir hayat tarzına olanak sağlayan mekânlar mevcuttur.	%66,9 çok önemli, %29,7 önemli. %1,4 kararsız,%1,4 fikri yok.Önemli değil diyen sadece %0,7.	%46,9 kesinlikle katılmıyor, %35,9 katılmıyor.%10,3 kararsız. Katılanlar %5,5 oranında,%0,7 fikri yok.
		Her türlü günlük fiziksel ve sosyal ihtiyaca cevap verebilir. (sağlık,eğitim, spor, eğlence)	%59,3 çok önemli, %39,3 önemli. %0,7 kararsız. Önemli değil diyen sadece %0,7.	%42,1 kesinlikle katılmıyor, %35,2 katılmıyor.%13,8 kararsız. Katılanlar %6,8 oranında,%2,1 fikri yok.
		Bu çevre sürdürülebilir ulaşım modellerini (yaya, bisiklet, toplu taşıma) teşvik eder, herkes tarafından erişilebilirdir, Kentin diğer bölgelerine ulaşım sorunu yoktur.	%65,5 çok önemli, %31,7 önemli.%1,4 kararsız. Önemli değil diyen sadece %1,4.	%33,8 kesinlikle katılmıyor, %22,8 katılmıyor. %25,5 kararsız. Katılanlar %17,9 oranında.

Ancak anket sonuçlarına bakıldığında kullanıcıların en az %60'dan fazlasının çevrelerindeki kentsel mekânların canlılıkla ilgili gereklilikleri barındırmadığını düşünmektedirler (Tablo 4.8).

- “Güvenlik” başlığı altında sorulan sorulara verilen cevaplara bakıldığında; Bölgenin en az %92’si için güvenlik öğelerine sahip kentsel mekânların önemli olduğu görülmektedir. Kendilerini gece ya da yalnızken dahi güvende hissetmek ve yollar, bahçeler ve diğer mekânların herkes için güvenli olması ankete katılan bireylerin %95,2’si ve 97,9’u için önemlidir. Ankete katılanların %91,7’si yasa dışı faaliyete teşvik edebilecek terk edilmiş yapıların olmadığı bir çevrenin de önemli bir ölçüt olduğunu düşünmektedirler. (Tablo 4.8).

Ancak anket sonuçlarına bakıldığında kullanıcıların çoğunluluğunun çevrelerindeki kentsel mekânları güvenli bulmadıkları ve akşamları kullanımın çok az olduğu belirlenmiştir. Kullanıcılar özellikle Tophane yamaçları ve surların etrafını güvensiz bulduklarını, bu çevrede yaşa dışı madde kullananların çok olduğunu belirtmişlerdir. Çevre halkı ayrıca çevrede kameralar dışında güvenlik kontrolü olmamasından şikâyet etmektedirler. Kameralar her yeri görmediği için güvenlik artırılması gerektiğini belirtmişlerdir (Tablo 4.8).

- “Ulaşılabilirlik” başlığı altında sorulan sorulara verilen cevaplara bakıldığında; Bölgenin en az %92’si insanların yürümesi ya da bisiklete binmesi öncelikli sağlıklı bir hayat tarzına olanak sağlayan, her türlü günlük fiziksel ve sosyal ihtiyaca cevap verebilen, sürdürülebilir ulaşım modelleri öncelikli olan kentsel mekânların ulaşılabilirlik öğelerine sahip olmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 4.8).

Ancak anket sonuçlarına bakıldığında kullanıcıların çoğunluluğu bölgedeki kentsel mekânları ulaşılabilir bulmadıklarını belirtmişlerdir. Ankete katılanlar bölgenin kentin diğer bölgelerine ulaşım sorunu olmadığını ancak tüm otobüslerin buradan geçmesinden, çevredeki okullar ve hastanelerden dolayı trafik yoğunluğu olduğunu, caddelerin arabalara kaldığını, yaya öncelikli ulaşım modellerinin olumsuz etkilendiğini belirtmişlerdir.

4.4.Alan Çalışması Sonuçları

Alan çalışmasının ilk bölümünde yapılan gözlem ve arşiv analizi çalışmaları ile çalışma alanının genel özellikleri belirlenmiştir. Bu bağlamda alanın konumu, sınırları, genel özellikleri ve seçilme nedenleri açıklandıktan sonra çalışma alanındaki kentsel mekân öğeleri belirlenmiş, bu bileşenlerin üst ölçekten alt ölçeğe kadar genel özellikleri ve Bursa kenti için taşıdığı önemler açıklanmıştır. Bu incelemeler sonucunda çalışma alanının büyük ölçekte kent içerisinde önemli bir kamusal alan konumunda olduğu ve yakın ölçeklerde birçok kültürel mirasa sahip kentsel mekân birimlerini içerisinde bulundurduğu görülmüştür. Ayrıca bölgenin tarihi kimliğinin yanı sıra, ticaret, turizm, sağlık ve eğitim fonksiyonlarını içeren mekânlara yakınlığından dolayı özellikle gün içerisinde yoğun olarak kullanıldığı, yaya ve araç trafiğinin bu durumdan olumsuz olarak etkilendiği tespit edilmiştir.

İkinci bölümde yapılan arşiv analizi çalışmaları kapsamında çalışma alanının tarihsel süreçte yaşadığı kentsel gelişmelere bakıldığında çevrenin kent içerisindeki tarihi kent dokusunun büyük oranda korunmuş olduğu görülmüştür. Ancak çevre Bursa kentinin yaşadığı hızlı kentleşme süreçlerinde oluşan yoğunlukla kültürel mirasın bozulması tehlikesiyle karşı karşıya gelmiştir. Çalışma alanındaki koruma kararlarına bakıldığında bölgenin 1. derece arkeolojik sit ve kentsel sit alanı olarak koruma altında olduğu görülmektedir. Çevrede birçok koruma çalışmaları yapılmasına rağmen bu çalışmaların tek yapı ölçeğinde olması nedeniyle çevreyi kullananların ihtiyaçlarını karşılayamadığı belirlenmiştir.

Kültürel miras alanlarının korunması çalışmalarının başarılı olabilmesi çevrede ikamet edenlerin, işyeri sahiplerinin, çalışanların ve tüm kullanıcı tiplerinin tarihi çevreye bağlı olmaları ve sürdürülebilirlik bilincine sahip çıkmaları ile gerçekleşebildiği tüm dünya tarafından kabul edilmiş bir gerçektir. Bu nedenle alan çalışmasının üçüncü bölümünde seçilen tarihi çevrenin kullanıcılarına uygulanan anket ile çevre halkının söz konusu alana bağlılık düzeyi, alandan memnuniyetleri ve beklentileri belirlenmiştir. İçerdiği adımlar ile çalışma bütüncül bir yaklaşım ile ele alınmıştır. Çalışmanın kurgulanmasında kentsel tasarım disiplininin gerekleri göz önünde bulundurulmuştur.

Çalışma alanının mevcut durum analizleri ve alanda gerçekleştirilen anketler sonucundaki tespitler aşağıda özetlenmiştir;

- Yapılan mevcut durum analizleri sonucunda olduğu gibi kullanıcıların da çevreyi genellikle zorunlu nedenlerle kullandıkları tespit edilmiştir. Ankete katılan kullanıcıların büyük bir oranı çevreyi her gün zorunlu (%56,6) ve isteğe bağlı olarak kullandığını belirtmiştir. Çevreyi planlı aktiviteler (%8,3) ve isteğe bağlı (%2,8) olarak kullananların ise çok az olduğu görülmüştür. Görüşme yapılan kullanıcıların insana yönelik aktivitelerin olmamasından, sosyal aktivite alanları ve seçeneklerinin yetersizliğinden, sadece zorunlu olarak kullanılmasından, yeşil alanların yetersiz olmasından şikayetçi olmaları ve çevrede en çok sosyal aktivitelere katılmak, insanlarla buluşmak, yeşil alanlarda vakit geçirmek ve güvenli bir şekilde yürümek istediklerini belirtmeleri çevredeki kamusal mekanların belirtilen aktiviteleri yapmak için yetersiz olduğunu göstermektedir. Ayrıca kullanıcıların kültür, eğlence, turizm, alışveriş ve rekreasyon alanları ile ilgili hizmet binası beklentisi içinde olmaları da çevredeki kamusal mekânların bu gereksinimleri karşılayamadığını göstermektedir.

Anket tespitleri sonucunda da çevreyi 6 saatten fazla kullananların çoğunluğunun bölgede ikamet edenler, çalışanlar ve iş yeri sahipleri olduğu görülmektedir. Bu kullanıcıların dışındaki kişilerin çevreyi ayda sadece 2-3 kez ve 1 -3 saatten fazla kullanmadığını belirtmiş olması da bölgenin çoğunlukla zorunlu aktiviteler için kullandığını göstermektedir. Ayrıca bölge güvensiz bulunduğu için akşamları kullanım oranının da çok az olduğu tespit edilmiştir.

- Ankete katılanların büyük çoğunluğu Tophane Parkı'nı kullandıklarını belirtmişlerdir. Sosyal aktivitelere imkân sağlayan ve diğer mekânlara göre daha düzenli olan Balibey Han ve Sümbüllü Bahçe Konağı'nın kullanıcılar tarafından en çok tercih edildiği tespit edilmiştir. Türbelerin de bölgede çalışmayan oturmayan kullanıcılar tarafından çoğunlukla turistik amaçlı olarak kullanıldığı görülmektedir.

Mevcut durum analizlerinde de düzensiz ve bakımsız olduğu için az kullanıldığı tespit edilen Okçu Baba ve Timurtaşpaşa Parkları'nın, ankete katılan kullanıcılar tarafından da en az kullanılan mekânlar olduğu belirlenmiştir.

- Mevcut durum analizleri sonucunda kent içindeki konumu ve anıtsal öğelere sahip olmasından dolayı alanın olumlu özelliklere sahip olduğu belirlenmiştir. Anket çalışması, kullanıcılar için de çevrenin kalitesini sağlayan en önemli unsurun kültürel mirasa sahip olması olduğunu belirlemiştir. Kullanıcıların büyük çoğunluğuna göre çevrenin sahip olduğu en önemli özelliğin yerli ve yabancı turistlerce yeteri kadar bilinmemesi ve tarihi çevrenin bakımsız olması bölgenin en önemli sorunlarından biridir.

Anket tespitleri sonucunda da görüldüğü gibi kullanıcılar için bölgenin en önemli sorunu yoğun araç trafiği ve yolların otopark olarak kullanılmasından dolayı kültürel mirasa sahip alana erişimin ve yaya ulaşımının olumsuz etkilenmesidir.

- Kullanıcılara tarihi çevrenin korunması ve kentsel tasarım uygulamalarına ilişkin sorulan sorular ile sürdürülebilir kentsel gelişme için yapılacak düzenlemelerin belirlenmesinde yönlendirici olması amaçlanmıştır. Ankete katılanların çoğunluğu çevrenin sahip olduğu kültürel mirasın kesinlikle korunması gerektiğini ancak mevcut durumda yapılan koruma çalışmalarının yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca kullanıcıların çoğunluğu kültürel mirasın korunması için kentsel tasarım uygulamalarına ihtiyaç olduğunu (tamamen vardır %54,5, vardır %38,0), bölgedeki kentsel tasarım uygulamalarından memnun olmadıklarını (hiç memnun değilim %42,0, az memnunum %41,4) belirtmişlerdir.
- Anket çalışmasının son bölümünde, kavramsal çerçevede belirlenmiş olan “kaliteli kentsel mekân kriterleri” ne yönelik sorularla çalışma alanının potansiyelleri, eksiklikleri ve hangi özelliklerinin insanlar için önemli olduğu tespit edilmiştir. Yapılan gözlemlerde önemli olduğu tespit edilen kaliteli kentsel mekân kriterlerinin, ankete katılan kullanıcıların büyük bir çoğunluğu tarafından

sürdürülebilir kültürel miras alanlarının sağlanabilmesi için önemli olduğu ifade edilmiştir.

Yapılan mevcut durum analizleri ve anket tespit çalışmaları sonucunda özetle; Tophane ve çevresinde sürdürülebilir kültürel miras alanlarının sağlanabilmesi için çevrenin fiziksel olarak olumlu kentsel mekân bileşenlerine sahip olduğu, ancak bu bileşenlerin mevcut durumu ile kaliteli kentsel mekân kriterlerini sağlayamadığı belirlenmiştir.

Ankete katılan kullanıcıların görüşleri bu sonucu desteklemektedir. Anket sonuçlarına göre Tophane ve çevresindeki kentsel mekânlar aşağıda sıralanan özelliklerin hiçbirine sahip değildir;

- Yerel ekonominin, çevre ve toplumun değerlerini **geliştirebilecek** fırsatlar,
- Fiziksel ve sosyal bir **bağlılık**,
- Yerli ve yabancı farklı turist gruplarına hitap eden, her türlü fiziksel ve sosyal ihtiyaçlara cevap veren **çeşitlilik**,
- Mirasın ve kültürün **sürekliliğini** sağlayan aktiviteler,
- **Konforlu** aktiviteler yapma olanağı,
- **Canlı**, eğlenceli vakit geçirebilecekleri açık ve kapalı alanlar,
- Gece ya da yalnızken dahi herkes için **güvenlik**,
- **Ulaşılabilir**, yaya öncelikli ulaşım modelleri.

Kültürel miras alanlarına sahip Tophane ve çevresinin sürdürülebilir alanlar olabilmesi, kentsel tasarımın uygulanabilirliğinin ve öneminin belirlenebilmesi için yapılan alan çalışmalarının sonuçlarının değerlendirilmesinde kullanılan GZFT analizi yöntemi ile alanın sahip olduğu güçlü ve zayıf yanlar ile alanın içerdiği ve karşı karşıya olduğu tehditler belirlenmiştir. Alanın belirlenen özellikleri Tablo 4.9’da özetlenmiştir.

Tablo 4.9.Alan çalışması kapsamında yapılan analiz sonuçlarının değerlendirilmesi

GÜÇLÜ YANLAR	ZAYIF YANLAR	FIRSATLAR	TEHDİTLER
Kentin ilk yerleşim bölgesi olması ve organik dokusunu koruması	Çoğunlukla zorunlu amaçlar için kullanılıyor olması.	Mevcut açık ve kapalı kamusal mekânların farklı fonksiyonlarla kullanılabilen fiziksel özelliklere sahip olması	Sosyal aktivite alanları ve seçeneklerinin yetersiz olması
Sahip olduğu kültürel miras öğeleri	Diğer kullanıcıların çevreyi sık ve uzun süre kullanmaması	Kullanıcıların kültür, sanat, alışveriş ve küçük ticaret hizmet binaları beklentilerinin olması	İnsana yönelik aktivitelerin yetersiz olması
Kent merkezine yakınlık	Yaya ulaşımı zorluğu. (insanlar rahat yürüyemiyor)	Bölgeye erişimin rahat olması ve yerel yönetimin toplu taşıma öncelikli ulaşım önem vermesi	Tarihi çevrenin korunmaması ve bakımsız olması
Ulaşım alternatiflerinin çeşitliliği, ulaşılabilir olması	Trafik yoğunluğu ve yolların otopark olarak kullanılması	BBB'si tarafından yapılan alan yönetim planında etkileşim alanı olması	Koruma projelerinin "tek yapı" ölçeğinde ele alınması
Çevredekilerin sürdürülebilirlik bilincine sahip olması	Tarihi çevre bakımsız, düzensiz ve kargaşa var	Kullanıcıların çoğunluğunun Tarihi çevrenin korunması gerektiğini ve kentsel tasarıma hiç ihtiyaç olduğunu düşünmesi	Hastanelerden dolayı bölgedeki trafik yoğunluğu
Çevre halkının bölgeye bağlı olması ve sürdürülebilirlik bilincinin yüksek olması	Güvenlik problemi, yetersiz ışıklandırma	Kullanıcıların çoğunluğunun binaların çevresindeki tarihi dokuyla bir bütün halinde korunması gerektiğini düşünmesi	Yamaçlardaki çevre kirliliği ve güvenlik sorunu
Yerel Yönetimin tarihi eserlerin korunması çalışmalarına önem vermesi	Çevrenin yerli-yabancı turistlerce yeterince bilinmiyor olması	Kullanıcıların yol cephelerindeki otopark yerlerinin kaldırılarak araçlar için toplu otopark imkânının sağlanmasını istemeleri	Yapılan koruma ç. tüm tasarım süreçlerine ve tüm paydaşların katılımcı olmasına önem verilmemesi
Yüzyıllardır Bursa kentinin merkezi olması	Yapılan koruma çalışmaları ve kullanılan malzemeler eskiyi yansıtmıyor.	Kullanıcıların turizmin gelişmesini istemeleri	Koruma çalışmalarının tüm kentsel ölçeklerde düzenlenmemesi ve uzun süreli olarak düşünülmemesi
Yönetim planı içinde etkileşim alanı olması	İnşaat çalışmalarının uzun sürmesi		
Turistlerin gezi güzergâhında olması	Kamusal binalara erişim sınırlıdır. Para ödemek gerekiyor.		
Farklı işlevlerle kullanılabilen yeşil alanlarının olması	Koruma projeleri alanın daha çok kullanılmasını ve ekonomik olarak gelişmesini sağlamıyor		
	Kentsel mekânlar kullanım amaçları için yetersiz, sosyal ve isteğe bağlı aktiviteler için kullanım az		
	Çevre halkı kentsel tasarım ve koruma çalışmalarını büyük bir oranda yetersiz bulmaktadır		

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

Tez çalışması kapsamında çok disiplinli bir kavram olan kentsel tasarımın, kültürel mirasa sahip kentsel mekânların kalitesinin arttırılması ve sürdürülebilirliklerinin sağlanması sürecindeki rolü irdelenmiştir. Tezin kavramsal çerçevesi; kültürel miras alanlarının sürdürülebilirliğini sağlayan kaliteli kentsel(kamusal) alanlar tasarlama, uygulama ve yönetim süreçlerinde rol alması gerektiği ileri sürülen kentsel tasarım disiplininin aşamaları ve bileşenlerini belirlemek üzere kurgulanmıştır. Bunun için öncelikle süreçte etkili olan temel kavramlar ulusal ve uluslar arası literatürde incelenmiştir.

Bu çalışma ile yüzlerce yıllık geçmişe sahip olan ve tarih boyunca çeşitli faktörler sebebiyle gelişen ve değişen mekânsal ilişkiler ile günümüze ulaşan Bursa kent merkezinin kültürel miras alanlarındaki kentsel mekânların sahip olduğu değerlerin belirlenmesi, algılanabilirliğinin ve dolayısıyla kullanımının arttırılması amacıyla kentsel tasarım çalışmalarının rolünün anlaşılması hedeflenmektedir.

Çalışmanın öncelikli hedeflerinden biri, çalışma sonucunda Bursa kentine ve kentlisine fayda sağlayacak kentsel mekân önermek olduğundan bunun için en uygun çalışma alanı seçilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle Bursa kenti için yapılan gözlemler ve günümüze kadar geçen döneme ait planlar incelenerek; yoğun kullanımın olduğu tarihi kent merkezi Hisar Bölgesi ile Tarihi Çarşı ve Hanlar Bölgesi arasındaki bölge çalışma alanı olarak seçilmiştir. Çalışma alanı Tophane Parkı – Timurtaşpaşa Parkı arasındaki yol aksı ve yakın çevresidir.

Literatür ve arşiv analizleri, mevcut durum analizleri ve kavramsal çerçeve bağlamında yapılan alan çalışması sonucunda elde edilen veriler şöyle sıralanabilir;

- Tophane ve Çevresi kentsel ölçekte kamusal mekânları içerisinde barındıran bir açık hava müzesi gibidir. Ayrıca çalışma alanı Tarihi Çarşı ve Hanlar Bölgesi ile Hisar Bölgesi arasında kalmış topoğrafyası nedeniyle yeşil doku yönünden zengin bir alan olduğundan kentsel tasarımın çalışma alanı olabilecek özelliklere sahiptir.

- Tezin çalışma alanını oluşturan tarihi alanda günümüze kadar uygulanan projeler incelendiğinde; özellikle son yıllarda yerel yönetimler tarafından tarihi mirası koruma konusuna özen gösterildiği, ancak kentsel mirasın korunması konusunda noktasal olarak düşünüldüğü, restorasyon projelerinin kentsel ölçekte düşünülmesine ve kentsel tasarım projelerine önem verilmediği görülmektedir. Çevre halkının da çevredeki koruma çalışmalarını yetersiz bulduğu, kültürel mirasa sahip alanın çevresiyle birlikte korunması gerektiği ve kentsel tasarımın bu süreçlerde çok önemli olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir.
- Bursa tarihi kent merkezinin kaliteli kentsel mekân öğelerine sahip, sürdürülebilir kültürel miras alanları niteliğine sahip olabilmeleri için kentsel tasarım çalışmalarının yanı sıra yerel yönetimlerin çabalarının ve halkın payının büyük olduğu düşünülebilir. Yapılan görüşmelerde kullanıcıların; koruma kavramının gerekliliğine inandıkları ve bu sürece katılacaklarını belirtmeleri, tarihi çevrede sürdürülebilirlik bilincinin gelişmiş olduğunu göstermektedir. Tüm kullanıcı tipleri ile birlikte -özellikle gençlerin- de bu şekilde düşünmesi kültürel mirasa sahip alanın sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için çok önemlidir.

Bu bağlamda çalışma alanının sürdürülebilir kentsel gelişimini sağlayabilecek kentsel mekânlar olarak korunabilmesi için disiplinler arası ve katılımcı kentsel tasarım disiplinine ihtiyaç olduğu görülmektedir. Yapılacak kentsel tasarım projeleri kapsamında yerel yönetimler tüm ölçek ve aşamalarındaki çalışmaları organize ederek çalışmaların devamlılığını sağlamalıdır. Üst ölçekli planlama kararlarına uyum sağlamak hem tasarım hem uygulama aşamasında bu konu üzerinde çalışan mimar, peyzaj mimarı, kentsel tasarımcı ve şehir plancılarına kolaylık sağlayacaktır. Tarihi çevrede en küçük ölçekte bir düzenleme yapılırken dahi herkesin bu sürece katılımı sağlanmalıdır. Bu aşamada yerel yönetimlere halkı bilgilendirme ve bu süreçlerde katılımı sağlama konusunda iş düşmektedir.

- Tophane ve Çevresinin sahip olduğu kültürel mirasın yeteri kadar bilinmediği, genellikle zorunlu nedenlerle kullanıldığı ve gereken ilgiyi görmediği ortaya

çıkıştır. Kültürel mirasa sahip çalışma alanındaki kentsel mekânların kavramsal çerçevede belirlenen kaliteli kentsel mekân kriterlerine sahip olmadığı görülmektedir (Şekil 5.1). Ancak kavramsal çerçevede belirlenen bileşenlerin çevre halkı için önemli olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, kültürel miras belleğini canlı tutacak, üretken, sürdürülebilir ve yaşanabilir niteliklere sahip kentsel mekânlar geliştirilerek alandaki problemlerin ortadan kalkması sağlarsa tüm kullanıcıların bu bölgede daha çok vakit geçirmek istediği görülmüştür.

Şekil 5.1.Çalışma alanındaki kentsel mekânların günlük kullanımlarından örnekler (Erkan H. B. Arşivi)

- Çalışma alanındaki kamusal mekânlardan; Saltanat Kapısı, Balibey Han ve Sümbüllü Bahçe Konağı'nın restorasyonu yerel yönetim tarafından önceki yıllarda tamamlanmıştır. Bursa Surları planlanmış olarak etaplar halinde restore ediliyor olsa da bu çalışmalar “noktasal” ölçekte kalmıştır. Bu anıt eserler çevresiyle birlikte düşünülmediği için yapılan çalışmalar kullanımı artırıcı özelliğe sahip olamamıştır.

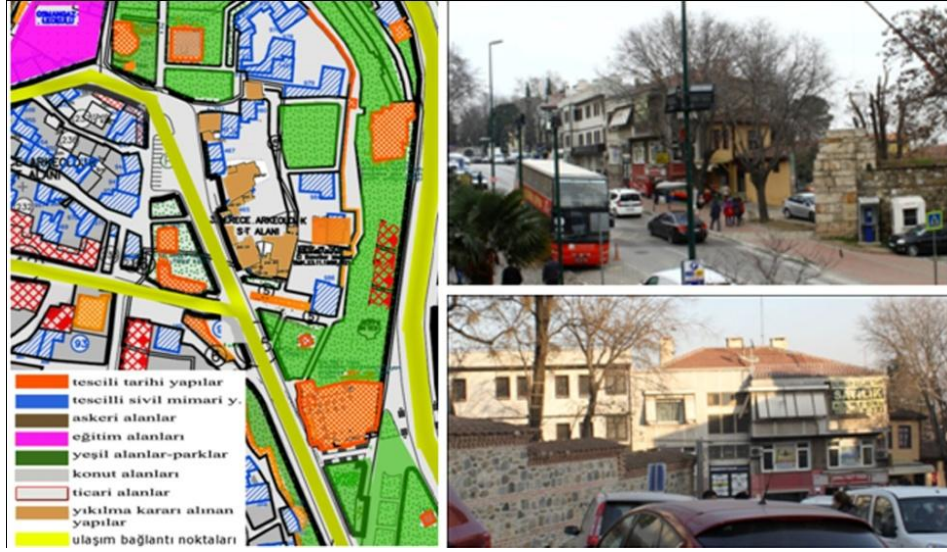
Çalışma alanındaki kültürel mirasa sahip yapıların restorasyon çalışmaları yapılırken çevrenin ihtiyaçlarına cevap veren mekânlar oluşturulmasına önem verilmelidir. Farklı aktiviteler yapma olanağı sağlayan Tophane ve Çevresi işlevsel programlara sahip açık ve kapalı kentsel mekânların birbirleriyle bağlantılı olduğu, kaliteli kentsel mekân kriterlerini içerisinde barındıran kentin yeni tarih, kültür ve sanat merkezi olabilir.

- Tarihi çevredeki mekânlar arasında bütünlük oluşturmaları için çok önemli bir rolü olan Osmangazi Caddesi, çevresindeki işlevlerin yoğun olarak kullanılmasından dolayı yaya- araç yoğunluğunun yüksek olduğu bir caddedir (Şekil 5.2). Bu aks üzerindeki araç park yerleri kaldırılarak yaya ve araç hareketliliği rahatlatılabilir. Caddede kentsel aktiviteleri barındıran mekânlar oluşturulmalı ve yaya kullanımı arttırılmalıdır. Doğal ve tarihi çevre ile ilişkili, herkes tarafından rahatça bedelsiz olarak kullanılabilen özgürlükçü, güvenli, konforlu, erişilebilir ve algılanabilir olmalıdır. Böylece cadde sadece transit geçiş olarak kullanılmaktan çıkacak ve buna bağlı olarak diğer ölçeklerdeki kentsel mekânların kullanımı da artacaktır.

Şekil 5.2.Osmangazi Caddesinin mevcut konumu (google earth'ten uyarlanmıştır) ve günlük kullanımlardan örnekler (Erkan H. B. Arşivi)

- Osmangazi Caddesi'nin doğu cephesindeki tarihi değeri olmayan bitişik nizam yapıların çevrenin 1. Derece arkeolojik sit alanı olması nedeniyle yıkılması kararı vardır. Cadde üzerindeki binalar fiziksel ve mekânsal olarak kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap verecek niteliklere sahip değildir (Şekil 5.2). Tarihi dokuyla uyum sağlamayan bu binalar çevrenin görsel bütünlüğünü bozmaktadır. Bu aks üzerinde küçük ölçekte uygulanabilecek kentsel tasarım çalışmaları ile tarihi çevreyle uyumlu, kentsel bir hayata olanak veren, kavramsal çerçevede belirlenen kriterlere sahip kentsel mekânlar tasarlanabilir. Böylelikle hem alanın kullanımını hem de iş imkânlarını arttıran, görsel ve estetik açıdan tarihi çevreyle uyumlu mekânlar oluşturulmalıdır.

Şekil 5.3.Osmangazi Caddesine cephesi olan tarihi değeri olmayan bitişik nizam yapıların mevcut konumu ve günlük kullanımlardan örnekler (Erkan H. B. Arşivi)

- Okçu Baba Türbesi ve Tophane Parkı arasındaki yola cephesi olan yapıların arkası büyük bir yeşil alana sahiptir. Arkeolojik sit alanı üzerine inşa edilmiş, koruma altında olmayan bitişik nizam yapıların planlama kararına göre yıkımı gerçekleştirilerek, bu alanlar yeni işlevlerle donatılabilir. Tarihi yapıları tamamlayıcı unsur olarak devamlılık sağlayacak kentsel açık alanlar olarak değerlendirilebilir. Alan bir bütün olarak ele alınmalı, boş araziler çevreyle uyumlu bütünlüğe sahip ya da farklı fonksiyonlara olanak tanıyacak kentsel mekânlar olarak değerlendirilmelidir. Bu şekilde isteğe bağlı ve planlı aktiviteler amacıyla kentsel mekânların kullanımı arttırılabilir. Barındırdığı bu fiziksel özelliklerden dolayı Tarihi Çarşı ve Hanlar Bölgesi ile Hisar Bölgesi arasındaki çalışma alanı tampon bölge olabilir. Yeşil alanların düzenlemesi ile çevrenin kent dokusu ile bağı sağlamlaşmış olabilecektir.

Topografyanın yardımıyla manzara olanakları değerlendirilerek, UNESCO aday alanıyla olan ilişkiler bu şekilde güçlendirilebilir. Yeşil alanların farklı fonksiyonlarla kullanılması kültürel mirasa sahip alanın algılanabilirliği ve değerini arttırıcı kentsel mekânlar olmalı ve çevrenin tarihi ve ekonomik yapısını geliştirici farklı hizmetler sunan alanlar olarak değerlendirilmelidir.

- Alanda yapılabilecek kentsel tasarım çalışmaları ve yürüyüş yolları ile yeşil alanlar arasında ilişkiler kurularak daha kaliteli kentsel aktiviteleri içerisinde barındıran yeşil alanlar yapılabilecek yayalaştırma projelerine yardımcı olacaktır. Büyük potansiyele sahip tarihi çevrede yayalaştırma uygulamalarından faydalanabilmek için öncelikle kent bütününde oluşturulacak açık ve yeşil alanların bütünlüğü sağlanmalıdır. Çalışma alanında yeşil alanların mevcut olması kentsel koruma için büyük şanstır. Peyzaj alanları kentsel mekânlar için sığınak olabilir. Kentin ortak alanlarına ait olan yeşil alanların yeniden tasarlanması için yeni yöntemler geliştirilmelidir. Tez çalışmasının uygulama alanının kullanımını arttırmak için insan davranışlarının izlendiği ve bu davranışların yeşil alanlara yansıtıldığı bir yöntem izlenebilir. Doğal çevre peyzaj alanlarıyla bağdaştırılarak gezi yolları ile kolay gezilebilir bir hale getirilebilir. Böylece çevrede eksik olduğu tespit edilen kullanım ve aktivite çeşitliliği sağlanmış olur. Yapılacak kentsel tasarım çalışmaları ile alana kazandırılacak kültürel ve sosyal işlevler yeşil alanlarla bütünleştirilebilir.

Bu kapsamda az kullanıldığı görülen Timurtaşpaşa Türbesi Parkları, Okçu Baba Türbesi Parkı ve hiç kullanılmadığı görülen yapıların arkasındaki yeşil alanların düzenlenmesi ile çevre halkının en çok beklenti içerisinde olduğu kültürel, sosyal aktiviteler ve küçük alışveriş birimlerine hizmet eden mekânlar oluşturularak çevrenin kullanımı arttırılabilir. Ayrıca bu mekânların mevcut yeşil dokusu kentsel hayatı canlı tutacak aktivitelere olanak sağlayarak çevrenin tarihi dokuyla olan bütünlüğünü sağlayacaktır.

Sonuç olarak, Tarihi Kapalı Çarşı ve Hanlar Bölgesi ile Tarihi Hisar Bölgesi arasındaki Tophane ve çevresi tarihi kültürel mirasça zengin kentsel mekânları bünyesinde barındıran ve kurulduğu dönemden itibaren konumu ve işlevi açısından kentin en önemli noktası olma işlevini sürdürmektedir. Ancak tez çalışması kapsamında çok disiplinli bir kavram olan kentsel tasarım bakış açısıyla ele alınan çalışma alanının sahip olduğu kültürel mirasın kentli ve turistlerce yeteri kadar bilinmediği, gereken ilgiyi görmediği ortaya çıkmıştır. Alanın tarihi değerini canlı tutacak “üretken ve sürdürülebilir” niteliklere sahip kentsel mekânlar geliştirilir ve alandaki problemlerin

ortadan kalkması sağlanırsa tüm kullanıcıların Hisar Bölgesi'nde vakit geçirmek istediği görülmüştür. Çalışma alanındaki kentsel mekânlar, tüm kullanıcılar için çevre ve toplumsal değerleri geliştirici, kentlinin toplumsal ve kültürel birikimi ile bağı bulunan, tüm kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayacak çeşitlilikte ve kentsel mekânların devamlılığını sağlayarak gelecek kuşaklara aktarılabilir olmalıdır.

Kavramsal çerçeveyi oluşturan kaliteli kentsel mekân kriterlerine sahip kentsel mekânların konforlu olması, canlılığının artırılması, güvenilirliğinin ve ulaşılabilirliğinin sağlanması ile tarihi kent merkezinin tüm kullanıcılar - kentli, esnaf ve turistler- için “yaşanabilir” olmasının önemli olduğu görülmüştür. Kültürel mirasa sahip alanın tüm kullanıcılar için kentsel aktivitelere olanak sağlayarak, özgürlükçü ve bedelsiz olarak kullanılabilmesi, kamusal mekânlar sağlayacak şekilde tasarlanması ve uygulanabilmesi için üretken ve sürdürülebilir niteliklere sahip yaşanılabilir kentsel mekânların geliştirilmesi gerektiği görülmektedir.

Çalışma alanında yapılan değerlendirmeler sonucunda kavramsal çerçeve kapsamında irdelenen kaliteli kentsel mekân kriterleriyle ilgili bu doğrultuda sonuçlar alınması, ön görülen kentsel tasarım kavramının sürdürülebilir kültürel miras alanları için önemli olduğunu göstermektedir. Günümüzde kentlerin içinde bulunduğu hızlı değişim ve gelişim sürecinde, tarihi kentsel çevrelerin de günümüz gereksinimlerini karşılaması ve çöküntü alanları haline dönüşmemesi için çevre ve yaşam kalitelerinin artırılması gerekmektedir. Bu amaçla kültürel miras alanlarının sürdürülebilirliğini sağlayan kaliteli kentsel mekânlar tasarlama, uygulama ve yönetim süreçlerinde kentsel tasarım disiplininin etkin rol alması zorunludur. Tezin kavramsal çerçevesi kapsamında aşamaları ve bileşenleri belirlenen kentsel tasarım kavramı, kültürel mirasa sahip kentsel mekânların kalitesinin artırılmasını ve sürdürülebilirliklerini sağlayacaktır. Kentin içinde yapılan en ufak bir müdahale, insanın kentsel mekânla olan ilişkilerini ve birçok değeri etkiler. Kentsel tasarım; üretken, sürdürülebilir ve yaşanabilir bir yaklaşımla, kaliteli kentsel mekânlara sahip kentsel çevre ve tarihi miras değerlerini koruyan, kentlinin kentsel aktivite ihtiyaçlarını karşılayabilen mekânlara yön verecektir. Bu bölgede yapılacak kentsel tasarım çalışmaları binlerce yıllık geçmişi olan kentin anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Aksoy, A., Enlil, Z. 2012.** Kültürel miras yönetiminde çağdaş yaklaşımlar, *T.C.Anadolu Üniversitesi Yayını-Kültürel Miras Yönetimi*, 2573: 2-29.
- Alexander, C., Ishikawa, S., Silverstein, M. 1977.** A Pattern Language: Towns, Buildings, Construction, Oxford University Press, New York, 1171 pp.
- Altunbaş, U. 2006.** Kent Merkezlerinde Yayalaştırmanın İşlevsel Değişim Üzerine Etkileri: İstiklal Caddesi Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlaması Anabilim Dalı, İstanbul.
- Anonim, 2009.** Bursa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı 2010-2014. <http://www.bursa.bel.tr>.
- Anonim, 2013a.** <http://oxforddictionaries.com/definition/english/civic>-(Erişim tarihi: 10.06.2013).
- Anonim, 2013b .** <http://www.urbandesign.gov.au>-(Erişim tarihi: 02.07.2013).
- Anonim, 2013c.** <http://tr.wikipedia.org/wiki/Bursa>-(Erişim tarihi: 03.11.2013).
- Anonim, 2014a.** http://en.wikipedia.org/wiki/Marmara_Region- (Erişim Tarihi: 27.01.2014)
- Anonim, 2014b.** <http://www.bursaozelidaresi.gov.tr/il-ozel-idareleri.html> - (Erişim Tarihi: 28.01.2014)
- Anonim, 2014c.** <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>- (Erişim Tarihi: 30.01.2014)
- Anonim, 2014d.** http://www.istatistikanaliz.com/orneklem_buyuklugunu_saptanmasi.asp- (Erişim Tarihi: 17.01.2014)
- Arabacıoğlu, P., Aydemir I. 2007.** Tarihi çevrelerde yeniden değerlendirme kavramı, *Megaron-YTÜ Mim. Fak. E-dergisi*, 2(4): 204-212.
- Aydoğan, B.E. 2005.** İnsan-Mekân-Kent ilişkisi üzerine resimsel yorumlar. *Yüksek Lisans Tezi*, MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Anasanat Dalı, Mersin.
- Ataç, B. 2006.** Mekânın ruhu. Trakya Üniversitesi, Edirne, 233 s.
- Balamir, A. 2009.** Mimarlık Zamanın Barometresi: Woods'un Ölçerinden Hadid'in Mimarisi, *Mimarlık*, Sayı:348.
- Barnett, J. 1982.** An introduction to urban design. Harper & Row, Michigan Üniversitesi, Michigan, USA, 260 pp.
- Bebka. 2010.** Bursa Eskişehir Bilecik TR41 Düzey 2 Bölge Planı 2010-2013. www.bebka.org.tr.
- Bektaş, C. 1996.** Cogito: Kent ve Kültürü. YKY, İstanbul, 291 s.
- Bullivant, L. 2007.** 'Activating Nature': the magic realism of contemporary landscape architecture in Europe, *Architectural Design*, 77(2): 76-87.
- Burns, C., Kahn, A. 2004.** Why Site Matters, Routledge, New York and London, 376 pp.
- Bursa İl Özel İdaresi. 2009.** T.C. Bursa İl Özel İdaresi Stratejik Planı 2010-2014. www.bursaozelidaresi.gov.tr.
- Bursa Osmangazi Belediyesi. 2007.** Osmangazi 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planı Plan Açıklama Raporu. <http://www.osmangazi.bel.tr>.
- Canter, D.V. 1977.** The psychology of place. Architectural Press, Michigan, USA, 198 pp.
- Carmona, M., Heath, T., Tiesdell, S., Oc, T. 2010.** Public Places - Urban Spaces, the Dimensions of Urban Design, Routledge, United Kingdom, 320 pp.

- Castells, M. 2003.** Designing Cities: Critical Readings in Urban Design, Wiley, Malden, USA, 416 pp.
- Cuthbert, A.R. 2006** The Form of Cities: Political Economy and Urban Design, Wiley-Blackwell, London, 328 pp.
- Çahantimur, A. 2007.** Sürdürülebilir Kentsel Gelişmeye Sosyo-kültürel Bir Yaklaşım: Bursa Örneği. *Doktora Tezi*, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Çahantimur, A.I. 2013.** Bursa Osmangazi İlçesi/Hisar Bölgesi Yönetim Planı" basılmamış bilimsel araştırma projesi raporu
- Çiftçi, C. 2005.** Payitaht Bursa'nın Kültürel ve Ekonomik İlişkileri. Osmangazi ve Bursa Sempozyumu : Erken Osmanlı Döneminde Bursa'nın Dış Ticaret Bağlantıları, Editör: Çiftçi, C., Bursa, s. 147-167.
- Çubuk, B. 2009.** Türkiye'de Netleşemeyen ve Uzlaşılmayan Bir Kavram: Kentsel Tasarı. Uluslararası 4. Kentsel Tasarım Kongresi, 27-28 Mayıs 2009, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- Çubuk, M. 1992.** Kentsel tasarım üzerine düşünceler. 1. Kentsel tasarım ve uygulamalar sempozyumu, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- Diñçer, İ. 2012.** Türkiye'de Kültürel miras Politikaları ve Uygulama Araçları, *T.C.Anadolu Üniversitesi Yayını-Kültürel Miras Yönetimi*, 2573: 66-91.
- Doxiadis, C.A. 1976.** Action for Human Settlements, Athens Publishing Center, Atina, 207 pp.
- Doxiadis, C.A. 1968.** Ekistics: An Introduction to the Science of Human Settlements, Oxford University Press, New York, 527pp.
- Ertürk, E. 1997.** Kent Ekonomisi, Ekin Basım Yayın, Bursa, 298 s.
- Esengil, Z. 2010.** Ekistik 2009 Kongresi'nden İzlenimler, *Mimarlık*, Sayı: 351.
- Fisher-Gewirtzman, D. 2005.** View-oriented three-dimensional visual analysis models for the urban environment, *Urban Design International*, 10: 23-37.
- Gehl, J. 1987.** Life Between Buildings: Using Public Space, Island Press, New York, 216 pp.
- Gülersoy, Z.N. 2012.** Dünyada ve Türkiye'de Alan Yönetimi Tanımı ve Örnekleri, *T.C.Anadolu Üniversitesi Yayını-Kültürel Miras Yönetimi*, 2573: 92-123.
- Gür, F.B. 2012.** Şifre Çözücü: Yapı Kredi Bankası Bankacılık Akademisi. *Mimarlık*, Sayı:364.
- Gür, M. 2009.** Alt ve orta gelir grubuna yönelik Toki konutlarında kullanıcı memnuniyetinin araştırılması: Bursa Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*, UÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Bursa.
- Gür, Ş.Ö. 1996.** Mekân Örgütlenmesi, Gür Yayıncılık, Trabzon, 280 s.
- Hasol, D. 2005.** Ansiklopedik mimarlık sözlüğü, Yapı Yayıncılık, İstanbul, 510 s.
- Hayden, D. 2003.** Designing Cities: Critical Readings in Urban Design, Wiley, Malden, USA, 416 pp.
- Heidegger, M. 1996.** Kentin felsefesi, *Kent ve Kültürü - Yapı Kredi Yayınları*, 8: 67-69.
- Hill, J. 2005.** Building the Drawing, *Architectural Design*, 75(4): 13-21.
- Holm, L., Guzzardo, P. 2007.** Is There a Digital Future Landscape Terrain?, *Architectural Design*, 77(2): 109-111.
- Holl, S. 2009.** Urbanisms: Working with Doubt, Princeton Architectural Press, 176 pp.
- Icomos. 1964.** Venedik Tüzüğü, Venedik, İtalya.
- Kapnanoğlu, R. 2008.** Kent Haritalarına göre Bursa'nın Kentsel Gelişmesi, *Bursa Osmangazi Belediyesi Yayınları*.

- Karaman, A. 2006.** Soylulaştırmanın Kent Planlama Dinamiklerine Etkileri, İstanbul'da Soylulaştırma: Eski Kentin Yeni Sahipleri, *İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayını*.
- Kaygalak, İ., Işık, Ş. 2007.** Kentleşmenin yeni ekonomik boyutları, *Ege Coğrafya Dergisi*, 16: 17-35.
- Keleş, R. 1998.** Kentbilim Terimleri Sözlüğü, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 224 s.
- Kentges. 2009.** Kentsel Gelişim Stratejiler Raporu. T.C.Bayındırlık Bakanlığı, Ankara.
- Kentleşme Şurası. 2009.** Kentsel miras, mekân kalitesi ve kentsel tasarım komisyonu raporu. T.C.Bayındırlık Bakanlığı, Ankara.
- Koçyiğit, G.R. 2007.** Mimarlıkta Yersizleştirme ve Yerin-Yeniden-Üretimi. *Doktora Tezi*, MSGSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Komisyon. 2011.** Bursa Kültür Varlıkları Envanteri: Anıtsal Eserler / Komisyon / Bursa Kültür Sanat ve Turizm Tic. A.Ş., Bursa Kültür Sanat ve Turizm Tic. A.Ş.
- Konuk, G. 1987.** Türkiye'de Kentsel Dış Mekânların Düzenlenmesi, Tübitak Yapı Arastırma Enstitüsü, Ankara, 105 s.
- Krier, R. 1979.** Urban Space, Academy Editions, London, 175 pp.
- Lynch, K. 1984.** Good City Form, Massachusetts institute of technology, Cambridge, USA, 524 pp.
- Madanipour, A. 1996.** Design of urban space: an inquiry into a socio-spatial process, Wiley, Michigan Üniversitesi, Michigan, USA, 254 pp.
- Malcolm, M., Rowland, J. 2006.** Urban Design Futures, Routledge, New York, USA, 216 pp.
- Maydaer, S. 2008.** Klasik Dönem'de Bursa'da Bir Semt:Hisar. *Doktora Tezi*, UÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Miner, H. 1955.** Body ritual among the nacimera, *American Anthropologist*, 58:3.
- Montgomery, J. 2008.** Making a city ; Urbanity, vitality and urban design, *Journal of Urban design*, Vol. 3,No.1.
- Moughtin, C. 2003.** Urban Design :Street and Square (3th Edition), Elsevier Architectural Press, UK, 300 pp.
- Moughtin, C., Shirley, P. 1996.** Urban design-green dimensions, Elsevier Architectural Press, UK, 254 pp.
- Norberg-Schulz, C. 1963.** Intentions in Architecture, Michigan Üniversitesi, Michigan, USA, 242 pp.
- Norberg-Schulz, C. 1980.** Genius loci: towards a phenomenology of architecture, Academy Editions, Minnesota,USA, 213 pp.
- O'Carrol, D. 2006.** Unified Design: Collaborative Working at Arup Associates, *Architectural Design*, 76(4): 98-105.
- Oğuzoğlu, Y.2007.** Arşiv Belgelerinin Bursa'nın Kent Dokusuna İlişkin Verdiği Bilgiler : Bursa'nın Kentsel ve Mimari Gelişimi, Editör: Çiftçi, C., Bursa, s. 107-151.
- Polat, S. 2005.** Mimarlık ve Kentsel Yaşam Kalitesinin Sağlanmasında Dönüşüm Projelerinin Rolü : Bursa-Santral Garaj Bölgesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, UÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Bursa.
- Polat, S. 2005.** Mimarlık ve Kentsel Yaşam Kalitesinin Sağlanmasında Dönüşüm Projelerinin Rolü : Bursa-Santral Garaj Bölgesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, UÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Bursa.
- Punter, J. 1991.** The Design Dimension of Planning, Routledge, UK, 395 pp.
- Rodwell, D. 2007.** Conversation and sustainability in historic cities, Blackwell Publishing, UK, 272 pp.
- Rossi, A. 2006.** Şehrin Mimarisi, Kanat Kitap, İstanbul, 244 s.

- Semerci, F. 2008.** Kentsel Tasarım Gereklilikleri açısından Beyazıt Meydanı Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Shaukland, G. 1996.** Tarihi değeri olan kentlere neden el atmalıyız, *Kent ve Kültürü - Yapı Kredi Yayınları*, 8: 25.
- Spens, M. 2007.** Site / Non-Site: extending the parameters in contemporary landscape, *Architectural Design*, 77(2): 6-11.
- Şencan, H. 2005.** Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 867 s.
- Taneli, Y. 2009.** Tasarıma Kapsayıcı Yaklaşım: Herkes İçin Tasarım, *Mimarlık*, Sayı: 347.
- Tekeli, İ. 2011.** Tasarım, Mimarlık ve Mimarlar, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 315 s.
- Tekeli, İ. 2007.** Anadolu'da Kent Tarihi yazıcılığı üzerinde bir yöntem önerisi, *Bursa Osmangazi Belediyesi Yayınları*, 49-97.
- Tekeli, İ. 1991.** Kent Planlaması Konuşmaları, TMMOB Mimarlar Odası, Ankara, 189 s.
- Ter, Ü. 2002.** Konya Kenit açık ve yeşil alan varlığı içinde tarihi kent merkezinin kentsel tasarımı üzerine bir araştırma. *Doktora Tezi*, AÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Tuztaş, U., Civelek, Y. 2011.** Yüksek kültürden halk kültürüne: Batı mimarlığında “Ulusal Anıt” düşüncesi ve vernaküler mimarinin idealleştirilmesi, *Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(18): 274-289.
- Unesco. 2011.** Tarihi Kentsel Peyzaja İlişkin Tavsiye Kararı. UNESCO 36. Genel Konferansı, Paris, Fransa.
- Unesco. 2003.** Somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi. 17 Ekim 2003. Paris, Fransa.
- Vardar, B. 2007.** Bursa'nın Kentsel Mirasının Korunması ve Yaşatılması: Osmangazi Belediyesi Örneği, Bursa'nın Kentsel ve Mimari Gelişimi, Gaye Yayınları, Bursa, 139 s.
- Velioğlu, A. 1992.** Tarihi çevre içinde Mimari tasarım ve süreci üzerine bir araştırma. *Doktora Tezi*, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Trabzon.
- Yeang, K. 2008.** Ecomasterplanning, Yeang's Eco-Files, *Architectural Design*, 128-131.
- Yılmaz, A. 2009.** Mimar'ın Ölümü: Eleştirel Bakışta Müellifin Yeri. *Mimarlık*, Sayı:348.
- Weisman, G. 2001.** Architectural design portable handbook: a guide to excellent practice, McGraw-Hill, Michigan Üniversitesi, 158 pp.

EKLER

- EK 1** Anket Çalışması
- EK 2** Anket Sonuçlarının Tabloları

EK 1.Anket Çalışması

“Tarihi Çarşı ve Hanlar Bölgesi - Hisar Bölgesi/ Tophane ve Çevresi Değerlendirilmesi” Anket Formu Mimar Burcu HEMİTLİ ERKAN <i>Uludağ Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi olarak, Bursa İlinde yaşayan farklı yaş ve meslek gruplarındaki kişilerin Hisar Bölgesi/Tophane Çevresi'ne ilişkin görüşleri ve beklentilerine ilişkin bir araştırma yapmaktayım. Vereceğiniz yanıtlar ile derlenecek bilgiler, yüksek lisans tez çalışmamda kullanılmak amacı ile toplanmakta olup <u>TAMAMEN GİZLİ KALACAKTIR</u>. Araştırmaya zaman ayırarak doğru yanıtlar vermeniz ve titizlik göstermeniz araştırmamın güvenilirliğinin artmasına katkı sağlayacaktır. İlginiz ve yardımınız için teşekkürler.</i>
--

Görüşmenin yapıldığı tarih :/12/2013

Görüşmenin yapıldığı saat :

Anketörün Adı Soyadı :

1.Yaşınız: (1) 15-20 (2) 21-35 (3) 36-50 (4) 51-65 (5) 65+

2.Cinsiyetiniz: (1) Kadın (2) Erkek

3.Öğrenim Durumunuz : (1) okur yazar (2) ilk okul (3) ortaokul (4) lise (5) üniversite

4.Mesleğinizi-konumunuzu belirtiniz.

(1) Öğrenci (2) Memu (3) Özel Sektörde Ücretli Çalışan (4) Serbest Meslek-Esnaf (5) Ev Hanımı (6) İşs (7) Emekli

5. Hisar Bölgesi / Tophane ve Çevresinde ;

(1) İkamet ediyorum (2) çalışıyorum (3) işyeri sahibiyim (esnaf) (4) Hiçbiri

6 . Hisar Bölgesi / Tophane ve Çevresi'ni hangi aktiviteler için kullanıyorsunuz?

(1) Her gün zorunlu (işe gitmek,okula gitmek,transit geçiş vs) (2) Her gün isteğe bağlı (iş ziyareti,Pazar ,yemek için vs.)
(3) İsteğe bağlı olarak (yürüyüş,parkta oturma,oyun vs) (4) Planlı Aktiviteler için (özel eğlenceler,toplantılar,konser vs.)
(5) Hiçbiri

7.Hisar Bölgesi / Tophane Çevresinde en çok gittiğiniz yeri belirtiniz.

(1) Osmangazi 2. Caddesi (2) Balibey Han (3) Saltanat Kapı (4) Türbeler (5) Saat Kulesi ve Tophane parkı
(6) Okçu Baba Türbesi ve Parkı (7) Timurpaşa Türbesi ve Parkı (8) Sümbüllü Bahçe Konağı (9) Diğer

8.Hisar Bölgesi / Tophane ve Çevresi 'ne en çok ne zamanlar geliyorsunuz?

(1) Hafta içi (2) Hafta sonu (3) Hafta içi akşam (4) Hafta sonu akşam

9. Hisar Bölgesi / Tophane ve Çevresi'ne hangi sıklıkta geliyorsunuz?

(1) Her gün (2) Hafta içi her gün (3) Haftada 1 kere (4) Haftada 2-3 kere (5) Ayda 1 kere (6) Ayda 2-3 kere (7)Nadiren

10. Hisar Bölgesi / Tophane ve Çevresi'ne geldiğinizde, genelde ne kadar vakit geçiriyorsunuz?

(1) 1 saatten az (2) 2-3 saat (3) 4-5 saat (4) 6 saatten fazla

11. Hisar Bölgesi / Tophane ve Çevresi'ne en çok kimlerle geliyorsunuz?

(1) Yalnız (2) Ailem ile (3) Arkadaşım ile (4) Arkadaş grubum ile (..... kişi)

12. Hisar Bölgesi / Tophane ve Çevresi'ne nasıl ulaşıyorsunuz?

(1) Yaya olarak (2) Bisiklet (3) Metro/Tramvay (4) Otobüs (5) Dolmuş (6) Timur paşa'ya kadar tramvayla sonra yürüyerek (7) Özel aracım

13. Hisar Bölgesi / Tophane ve Çevresi'ne ne kadar sürede ulaşıyorsunuz?

(1) 5-15 dakika (2) 15-30 dakika (3) 30-45 dakika (4) 45-60 dakika

14. Hisar Bölgesi / Tophane ve Çevresi'nin genel olarak kullanılış amacınız nedir ?

(1)Alışveriş (2)Transit Geçiş (3)Yeme/İçme (4) İş Gereği (5) Tarihi yerleri ziyaret (6) İş yerim burada (7) Evim burada (8)Diğer

15. Bu Bölgede gelecekte hangi hizmet binalarını görmek istiyorsunuz?

(1) Yeme/içme (lokanta, çay bahçesi,cafe, vs) (2) Rekreasyon ve spor binaları
(3) Kültür ve eğlence servisleri (müze,kütüphane,sinema,tiyatro vb.) (4) Turizmle ilgili servisler (otel,pansiyon,turizm rehberliği vb.) (5) Alışveriş, küçük ticaret (hediyeelik eşya yapımı ve satışı , market, vs.) (6) Eğitim ve öğretim kurumları
(7) Finans servisleri (bankacılık,sigortacılık vb.) (8) Sağlıkla ilgili sosyal servisler (hastane,sağlık ocağı vb.) (9) Diğer

16. Bu Bölgedeki kentsel mekânlarda hangi aktiviteleri yapmak istiyorsunuz?

(1) Güvenli bir şekilde yürümek. (2) Oturmak, dinlenmek.
(3) İnsanlarla buluşmak, sohbet etmek. (4) Oyun oynamak.
(5) Spor yapmak. (6) Sosyal aktivitelere katılmak. (konser, özel etkinlikler gibi)
(7) Geçici sergiler, konser, festivallere vs. katılmak. (8) Yeşil alanlarda vakit geçirmek. (9) Yeme/İçme. (10) Diğer

17. Sizce Hisar Bölgesi / Tophane ve Çevresi ile ilgili önemli sorunlar nelerdir?

- (1) Yoğun araç trafiği ve yolların otopark olarak kullanılması.
- (2) Yerli- Yabancı turistlerce yeterince bilinmiyor, tercih edilmiyor olması.
- (3) Bölgedeki tarihi çevrenin korunmaması ve bakımsız olması.
- (4) Yeşil alanların yetersiz olması.
- (5) Sosyal aktivite alanları ve seçeneklerinin yetersiz olması.
- (6) İnsana yönelik aktivitelerin yetersiz olması.
- (7) Sadece zorunlu olduğu için kullanılıyor olması.
- (8) Diğer.....

18. Hisar Bölgesi / Tophane ve Çevresindeki kentsel mekânlar kullanım amaçları için yeterli mi ?

- (1) Çok yeterli (2) yeterli (3) normal (4) yetersiz (5) bir fikrim yok

19. Sizce Hisar Bölgesi / Tophane ve Çevresinin kalitesini sağlayan unsurlar hangisidir?

- (1) Şehrin merkezi olarak nitelendirilmesi
- (2) Kültürel mirasa sahip olması.
- (3) Alışveriş, dinlenme, ibadet, turistik gezi, geçiş olarak kullanılması.
- (4) Kullanan insanlar.
- (5) Diğer

20. Sizce bu çevre oluşturulduğu(ilk yapıldığı) dönemin kullanım özelliklerini yansıtıyor mu? Neden ?

- (1) tamamen gösteriyor (2) gösteriyor (3) az gösteriyor (4) hiç göstermiyor (5) bir fikrim yok

21. Sizce bu çevrenin kültürel mirası turistler tarafından yeterince biliniyor mu ?

- (1) tamamen biliniyor (2) biliniyor (3) az biliniyor (4) hiç bilinmiyor (5) bir fikrim yok

22. Bu çevredeki kültürel mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması gerektiğini düşünüyor musunuz ? Neden ?

- (1) tamamen düşünüyorum (2) düşünüyorum (3) az düşünüyorum (4) hiç düşünmüyorum (5) bir fikrim yok

23. Bu çevredeki kültürel mirasın yeterince korunduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

- (1) tamamen düşünüyorum (2) düşünüyorum (3) az düşünüyorum (4) hiç düşünmüyorum (5) bir fikrim yok

24. Bu çevredeki koruma çalışmalarının nasıl olmasını istersiniz?

- (1) Binalar işlevsel olarak korunsun.
- (2) Binalar yapısal olarak korunsun, yeni işlevler verilsin.
- (3) Binalar çevresindeki tarihi dokuyla bir bütün halinde korunsun.
- (4) Binalar korunsun, çevresindeki işlevler kaldırılsın.
- (5) Diğer

25. Bu çevredeki parklar, yeşil alanlar kullanım amaçları için yeterli mi?

- (1) tamamen yeterli (2) yeterli (3) az yeterli (4) hiç yeterli değil (5) bir fikrim yok

26. Bu çevredeki kentsel tasarım uygulamalarından memnun musunuz?

- (1) tamamen memnunum (2) memnunum (3) az memnunum (4) hiç memnunum değilim (5) bir fikrim yok

27. Sizce bu çevrede kültürel mirasın korunabilmesi için kentsel tasarıma ihtiyaç var mıdır ? Neden ?

- (1) tamamen vardır (2) vardır (3) az vardır (4) hiç yoktur (5) bir fikrim yok

28. Bu çevrenin daha çok kullanılması için nasıl bir kentsel tasarım yapılması gerektiğini düşünüyorsunuz?

- (1) Toplu taşıma öncelikli ulaşım olmalı (kabul edilebilir yürüyüş uzaklıkları,raylı sistem)
- (2) İnsanların daha çok vakit geçirmesini sağlayacak mekânlar tasarlanmalı.
- (3) Kentsel mekânları canlı tutacak, belirli günlerde düzenlenen etkinlikler olmalı.
- (4) Tarihi çevrenin tanıtımı yapılarak algılanabilirliği artırılmalı.
- (5) Her kullanıcının ihtiyacına cevap verebilen mekânlar tasarlanmalı.
- (6) Hepsi
- (7) Diğer

29. Yaşadığımız dünyayı torunlarımıza daha iyi yaşam çevreleri sağlayarak aktarabilmemiz için yerel yönetim ve gönüllü kuruluşlarla bu konuda işbirliği yapar mısınız?

- (1) her zaman yaparım (2)yaparım (3)yapmam (4)hiç bir zaman yapmam (5) fikrim yok

30. Yol cephelerindeki otopark yerleri kaldırılarak araçlar için toplu otopark imkânının sağlanmasından memnun olur musunuz? Neden?

-evet

- Yollar daha sakin ve güvenli hale gelir
- buluşma, konuşma, oyun alanları oluşur
- diğer.....

-hayır

- yürüme mesafesi artar
- Çevreye ulaşım zorlaşır.
- diğer.....

FİKRİM YOK	ÖNEM SEVİYESİ					Aşağıdaki ifadeleri okuyarak, öncelikle her bir ifadeye katılıp katılmadığınızı sağ taraftaki dikdörtgenlere X koyarak ve daha sonra, bu ifadelerin sizin için ne kadar önemli olduğunu sol taraftaki dikdörtgenlere X koyarak belirtiniz. Böylece, her bir ifade için 1 ile 5 arasında önem ve katılma puanı olmak üzere iki ayrı not vermiş (X ile işaretlemiş) olacaksınız. Konu hakkında bilginizin olmaması durumunda FİKRİM YOK kutusunu işaretleyiniz veya soruyu boş bırakınız.	KATILMA SEVİYESİ					FİKRİM YOK
	1- Hiç önemli değil	2- Önemli değil	3- Ne önemli ne önemsiz (Kararsızım)	4- Önemli	5- Çok önemli		1- Kesinlikle katılmıyorum	2- Katılmıyorum	3- Ne katılmıyorum ne katılmıyorum (Kararsızım)	4- Katılmıyorum	5- Tamamen katılmıyorum	
						HİSAR BÖLGESİ / TOPHANE ve ÇEVRESİNDEKİ KENTSEL MEKÂNLAR;						
						31.Tarihi değerlerin korunması ve tanıtılması çalışmaları turizmi gelişmesini, yeni iş imkânları yaratılmasını sağlıyor.						
						32.Yapılaşmış çevrenin görsel, fiziksel ve işlevsel değerini artırıyor.						
						33.Geleneksel konutların gerektiğinde yeni işlevler ile yaşatılma ve farklı ihtiyaçların karşılanmasını sağlıyor. (konaklama, -çeme						
						34.Fiziksel olarak çevresiyle uyumlu yapısı (bağları) vardır.						
						35.Mahalle sakinlerinin buluşup toplanabileceği ortak alanlar mevcut , mahalle kültürünün tanıtılmasını sağlıyor.						
						36.Çevre halkı bu bölgeye bağlıdır, koruma bilinci gelişmiştir.						
						37.Yerli ve yabancı farklı turist gruplarına hitap eden, tüm kullanıcı gruplarının ihtiyaç ve isteklerini karşılayan mekânlar vardır.						
						38.Alandaki tüm kamusal bina ve açık alanlara herkesin erişimi sağlanabiliyor.						
						39.Alanın önemi ile ilgili yapılan bilgilendirmeler ve düzenlenen etkinliklerle kentsel hayat canlı ve güçlü tutuluyor.						
						40.Mirasın ve kültürün devamlılığını sağlayan sosyal aktivitelerin yapılabildiği kamusal mekânlar mevcuttur.						
						41.Değişen iklim şartlarına (hava koşullarına) karşı dirençlidir.						
						42.Gelecek kuşaklara daha iyi ve sağlıklı yaşam çevreleri sağlayan kentsel/kamusal mekânlar mevcuttur.						
						HİSAR BÖLGESİ / TOPHANE ve ÇEVRESİNDEKİ KENTSEL MEKÂNLARIN YAŞANABİLİRLİĞİ;						
						43.Bu bölgede yürürken, otururken, konuşurken, oynarken, dinlenirken vb. rahat hissediyorum.						
						44.Gürültü, iklim koşulları, trafik vb. istenmeyen durumlara mar kalmıyorum.						
						45.Ücret ödemek zorunda olmadan vakit geçirebileceğim mekânlar mevcut.						
						46.Kendimi bu çevrenin bir parçası olarak hissediyorum.						
						47.Başka insanların da etrafta olduğunu görebiliyorum, canlı bir hayat vardır.						
						48.İnsanların bireysel veya toplu olarak eğlenceli vakit geçirebilecekleri mekânlar var.						
						49.Ziyaret etmek ya da çeşitli aktiviteler yapmak istediğim mekânlar var.						
						50.Bu çevrede kendimi gece ya da yalnızken dahi güvende hissediyorum.						
						51.Yollar, bahçeler ve diğer mekânlar büyük ve küçükler için yürürken ya da başka bir aktivite yaparken güvenlidir.						
						52.Yasa dışı faaliyete teşvik edebilecek terk edilmiş yapılar yoktur.						
						53.Araçlardan ziyade insanların yürümesi ya da bisiklete binmesi öncelikli sağlıklı bir hayat tarzına olanak sağlayan mekânlar mevcuttur.						
						54.Her türlü günlük fiziksel ve sosyal ihtiyaca cevap verebilir.(sağlık,eğitim, spor, eğlence)						
						55.Bu çevre sürdürülebilir ulaşım modellerini (yaya, bisiklet, toplu taşıma) teşvik eder, herkes tarafından erişilebilirdir, Kentin diğer bölgelerine ulaşım sorunu yoktur.						

EK2.Anket Sonuçlarının Tabloları

Tablo 1.a : Yaş / Kullanım Sıklığı İlişkisi (Soru 9)

Yaş Aralığı		Kullanım Sıklığı							
		hergün	haftaiçi hergün	haftada 1	haftada 2-3	ayda 1	ayda 2-3	nadiren	Toplam
15-20	Sayı Yüzde	3 20,0%	2 13,3%	0 0,0%	5 33,3%	4 26,7%	0 0,0%	1 6,7%	15 10,4%
21-35	Sayı Yüzde	14 30,4%	6 13,0%	7 15,2%	2 4,3%	5 10,9%	5 10,9%	7 15,2%	46 31,7%
36-50	Sayı Yüzde	18 40,9%	6 13,6%	0 0,0%	0 0,0%	7 15,9%	4 9,1%	9 20,5%	44 30,3%
51-65	Sayı Yüzde	14 46,7%	4 13,3%	3 10,0%	3 10,0%	2 6,7%	2 6,7%	2 6,7%	30 20,7%
65+	Sayı Yüzde	1 10,0%	2 20,0%	1 10,0%	3 30,0%	2 20,0%	0 0,0%	1 10,0%	10 6,9%
Toplam	Sayı Yüzde	50 34,5%	20 13,8%	11 7,6%	13 9,0%	20 13,8%	11 7,6%	20 13,8%	145 100,0%

Tablo 1.b : Yaş / Kullanım Sıklığı İlişki Durumu

Spearman'ın rho'su	Korelasyon Katsayısı	-,092
	p değeri	,273

Yaş ve kullanım sıklığı arasındaki Spearman ilişki katsayısı -0,092'dir. Yani, yaş ve kullanım sıklığı arasında ters yönlü olmakla beraber oldukça zayıf doğrusal bir ilişki gözlenmektedir. Bu ilişki katsayısına ilişkin p değeri 0,273 $\alpha=0,05$ 'den büyük olduğundan, elde edilen ilişki istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 2.a : Yaş / Kullanım Yeri İlişkisi (Soru 7)

Yaş Aralığı		Kullanım Yeri								
		Osmangazi 2. Caddesi	Balibey Han	Saltanat Kapı	Türbeler	Saat Kulesi ve Tophane Parkı	Okçu Paşa Türbesi ve Parkı	Timurpaşa Türbesi ve Parkı	Sümbüllü Bahçe Konağı	Diğer
15-20	Sayı Yüzde	2 10,5 %	4 8,9%	0 0,0%	1 3,2%	7 10,4 %	1 5,9%	1 6,3%	3 8,3%	1 7,7%
21-35	Sayı Yüzde	8 42,1 %	16 35,6%	5 27,8 %	5 16,1%	15 22,4 %	1 5,9%	8 50,0 %	15 41,7 %	6 46,2%
36-50	Sayı Yüzde	3 15,8 %	11 24,4%	6 33,3 %	10 32,3%	23 34,3 %	5 29,4%	2 12,5 %	9 25,0 %	5 38,5%
51-65	Sayı Yüzde	5 26,3 %	8 17,8%	6 33,3 %	10 32,3%	14 20,9 %	8 47,1%	4 25,0 %	6 16,7 %	1 7,7%
65+	Sayı Yüzde	1 5,3%	6 13,3%	1 5,6%	5 16,1%	8 11,9 %	2 11,8%	1 6,3%	3 8,3%	0 0,0%
Toplam	Sayı Yüzde	19 13,1%	45 31,0%	18 12,4%	31 21,4%	67 46,2 %	17 11,7%	16 11,0	36 24,80%	13 9,0%

Tablo 2.b: Yaş / Kullanım Yeri Frekanslar ve İlişki Durumu

Spearman'ın rho'su	Korelasyon Katsayısı	,272
	p değeri	,001

Yaş ve kullanım yeri arasındaki Spearman ilişki katsayısı 0,272'dir. Yani, yaş ve kullanım yeri arasında aynı yönlü olmakla beraber zayıf doğrusal bir ilişki gözlenmektedir. Ancak elde edilen ilişki katsayısı için, p değeri= 0,001 $\alpha=0,05$ 'den küçük olduğundan, elde edilen ilişki istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 3.a: Yaş / Kullanım Süresi İlişkisi (Soru10)

Yaş Aralığı		Kullanım Süresi				
		1 saatten az	2-3 saat	4-5 saat	6 saatten fazla	Toplam
15-20	Sayı	3	7	2	3	15
	Yüzde	15,0%	12,5%	13,3%	5,7%	10,4%
21-35	Sayı	5	19	8	13	45
	Yüzde	25,0%	33,9%	53,3%	24,5%	31,3%
36-50	Sayı	5	13	3	23	44
	Yüzde	25,0%	23,2%	20,0%	43,4%	30,6%
51-65	Sayı	3	12	2	13	30
	Yüzde	15,0%	21,4%	13,3%	24,5%	20,8%
65+	Sayı	4	5	0	1	10
	Yüzde	20,0%	8,9%	,0%	1,9%	6,9%
Toplam	Sayı	20	56	15	53	144
	Yüzde	13,9%	38,9%	10,4%	36,8%	100,0%

Tablo 3.b: Yaş / Kullanım Süresi Frekanslar ve İlişki Durumu

Spearman'ın rho'su	Korelasyon Katsayısı	,022
	p-değeri	,793

Yaş ve kullanım süresi arasındaki Spearman ilişki katsayısı 0,022'dir. Yani, yaş ve kullanım süresi arasında aynı yönlü olmakla beraber oldukça zayıf doğrusal bir ilişki gözlenmektedir. Bu ilişki katsayısına ilişkin p değeri 0,793 $\alpha=0,05$ 'den büyük olduğundan, elde edilen ilişki istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 4.a: Yaş / Kullanım Amacı İlişkisi (Soru14)

Kullanım Amacı		Yaş Aralığı					Toplam
		15-20	21-35	36-50	51-65	65-	
alışveriş	Sayı	0	6	0	2	0	8
	Yüzde	0,0%	75,0%	0,0%	25,0%	0,0%	5,5%
transit geçiş	Sayı	2	3	7	1	2	15
	Yüzde	13,3%	20,0%	46,7%	6,7%	13,3%	10,3%
yeme içme	Sayı	1	7	2	2	0	12
	Yüzde	8,3%	58,3%	16,7%	16,7%	0,0%	8,3%
iş gereği	Sayı	4	9	16	9	2	40
	Yüzde	10,0%	22,5%	40,0%	22,5%	5,0%	27,6%
tarihi ziyaret	Sayı	4	6	7	11	3	31
	Yüzde	12,9%	19,4%	22,6%	35,5%	9,7%	21,4%

İş yerim burada	Sayı Yüzde	1 7,1%	6 42,9%	4 28,6%	3 21,4%	0 0,0%	14 9,6%
evim burada	Sayı Yüzde	2 12,5%	4 25,0%	5 31,3%	2 12,5%	3 18,8%	16 11,0%
diğer	Sayı Yüzde	1 11,1%	5 55,6%	3 33,3%	0 0,0%	0 0,0%	9 6,2%
Toplam	Sayı Yüzde	15 10,3%	46 31,7%	44 30,3%	30 20,7%	10 6,9%	145 100,0%

Tablo 4.b: Yaş / Kullanım Amacı Frekanslar ve İlişki Durumu

Spearman'ın rho'su	Korelasyon Katsayısı	,020
	p-değeri	,810

Yaş ve kullanım amacı arasındaki Spearman ilişki katsayısı 0,020'dir. Yani, yaş ve kullanım süresi arasında aynı yönlü olmakla beraber oldukça zayıf doğrusal bir ilişki gözlenmektedir. Bu ilişki katsayısına ilişkin p değeri 0,810 $\alpha=0,05$ 'den büyük olduğundan, elde edilen ilişki istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 5 : Yaş ve Kullanım Zamanı İlişkisi (Soru8)

Yaş Aralığı		Kullanım Zamanı				
		Hafta içi	Hafta sonu	Hafta içi Akşam	Hafta sonu Akşam	Toplam
15-20	Sayı Yüzde	11 11,6%	4 10,0%	0 0,0%	0 0,0%	15 10,5%
21-35	Sayı Yüzde	24 25,3%	17 42,5%	2 66,7%	3 60,0%	46 32,2%
36-50	Sayı Yüzde	27 28,4%	12 30,0%	1 33,3%	2 40,0%	42 29,4%
51-65	Sayı Yüzde	26 27,4%	4 10,0%	0 0,0%	0 0,0%	30 21,0%
65+	Sayı Yüzde	7 7,4%	3 7,5%	0 0,0%	0 0,0%	10 7,0%
Toplam	Sayı Yüzde	95 66,4%	40 28,0%	3 2,1%	5 3,5%	143 100%

Tablo 6 : Kullanıcı tipi ve kullanım yeri (Soru 7)

Kullanıcı tipi		Kullanım Yeri								
		Osmangazi 2. Caddesi	Balibey Han	Saltanat Kapı	Türebeler	Saat Kulesi ve Tophane Parkı	Okçu Baba Türbesi ve Parkı	Timurpaş Türbesi ve Parkı	Sümbüllü Bahçe Konağı	Diğer
ikamet ediyorum	Sayı Yüzde	6 31,6%	11 24,4%	5 27,8%	9 29%	17 25,4%	7 41,2%	8 50%	7 19,4%	2 15,4%
çalışıyorum	Sayı Yüzde	2 10,5%	12 26,7%	6 33,3%	6 19,4%	13 19,4%	7 41,2%	4 25%	12 33,3%	8 61,5%
esnaf (iş yeri sahibi)	Sayı Yüzde	4 21,1%	5 11,1%	2 11,1%	1 3,2%	9 13,4%	2 11,8%	2 12,5%	4 11,1%	1 7,7%
hiçbiri	Sayı Yüzde	7 36,8%	17 37,8%	5 27,8%	15 48,4%	28 41,8%	1 5,9%	2 12,5%	13 36,1%	2 15,4%
Toplam	Sayı Yüzde	19 13,1%	45 31,0%	18 12,4%	31 21,4%	67 46,2 %	17 11,7%	16 11,0 %	36 24,80 %	13 9,0%

Tablo 7 : Kullanıcı tipi ile kullanım zamanı (Soru8)

Kullanıcı tipi		Kullanım Zamanı			
		haftaiçi	haftasonu	Haftaiçi akşam	Haftasonu akşam
ikamet ediyorum	Sayı Yüzde	28 29,5%	7 17,5%	0 0,0%	1 20,0%
çalışıyorum	Sayı Yüzde	35 36,8%	7 17,5%	2 66,7%	1 20,0%
esnaf (iş yeri sahibi)	Sayı Yüzde	15 15,8%	2 5,0%	0 0,0%	0 0,0%
hiçbiri	Sayı Yüzde	17 17,9%	24 60,0%	1 33,3%	3 60,0%
Toplam	Sayı Yüzde	95 66,4%	40 28,0%	3 2,1 %	5 3,5%

Tablo 8 : Kullanıcı tipi ve kullanım sıklığı (Soru9)

Kullanıcı tipi		Kullanım sıklığı						
		hergün	haftaiçi hergün	haftada 1	haftada 2-3	ayda 1	ayda 2-3	Nadiren
ikamet ediyorum	Sayı Yüzde	20 40,0%	2 10,0%	3 27,3%	6 46,2%	3 15,0%	1 9,1%	1 5,0%
çalışıyorum	Sayı Yüzde	20 40,0%	13 65,0%	1 9,1%	3 23,1%	2 10,0%	2 18,2%	4 20,0%
esnaf (iş yeri sahibi)	Sayı Yüzde	9 18,0%	3 15,0%	1 9,1%	0 0,0%	1 5,0%	1 9,1%	2 10,0%
hiçbiri	Sayı Yüzde	1 2,0%	2 10,0%	6 54,5%	4 30,8%	14 70,0%	7 63,6%	13 65,0%
Toplam	Sayı Yüzde	50 34,5%	20 13,8%	11 7,6%	13 9,0%	20 13,80%	11 7,6%	20 13,8%

Tablo 9 : Kullanıcı tipi ve kullanım süresi (Soru10)

Kullanıcı tipi		Kullanım süresi				
		1 saatten az	2-3 saat	4-5 saat	6 saatten fazla	Toplam
ikamet ediyorum	Sayı Yüzde	8 40,0%	15 26,8%	2 13,3%	11 20,8%	36 25,0%
çalışıyorum	Sayı Yüzde	2 10,0%	7 12,5%	5 33,3%	31 58,5%	45 31,3%
esnaf (iş yeri sahibi)	Sayı Yüzde	2 10,0%	5 8,9%	2 13,3%	8 15,1%	17 11,8%
hiçbiri	Sayı Yüzde	8 40,0%	29 51,8%	6 40,0%	3 5,7%	46 31,9%
Toplam	Sayı Yüzde	20 13,9%	56 38,9%	15 10,4%	53 36,8%	144 100%

Tablo10: Kullanıcı tipi ve kullanım amacı(Soru14)

Kullanıcı tipi		Kullanım amacı								
		alışveriş	transit geçiş	yeme içme	iş gereği	tarihi ziyaret	iş yerim burada	evim burada	diğer	Toplam
ikamet ediyorum	Sayı Yüzde	3 37,5%	4 26,7%	4 33,3%	4 10%	6 19,4%	1 7,1%	14 87,5%	0 0,0%	36 24,8%
çalışıyorum	Sayı Yüzde	2 25,0%	5 33,3%	0 0,0%	26 65,0%	0 0,0%	10 71,4%	1 6,3%	1 11,1%	45 31,0%
esnaf (iş yeri sahibi)	Sayı Yüzde	1 12,5%	3 20%	0 0,0%	7 17,5%	3 9,7%	3 21,4%	0 0,0%	0 0,0%	17 11,7%
hiçbiri	Sayı Yüzde	2 25,0%	3 20%	8 66,7%	3 7,5%	22 71,0%	0 0,0%	1 6,3%	8 88,9%	47 32,4%
Toplam	Sayı Yüzde	8 5,5%	15 10,3%	12 8,3%	40 27,6%	31 21,4%	14 9,7%	16 11,0%	9 6,2%	145 100,0%

Tablo 11: Cinsiyet ve kullanım yeri (Soru7)

Cinsiyet		Kullanım Yeri								
		Osmanгази 2. Caddesi	Balibey Han	Saltanat Kapı	Türbeler	Saat Kulesi ve Tophane Parkı	Okçu Baba türbesi ve Parkı	Timurpaş Türbesi ve Parkı	Sümbüllü Bahçe Konağı	Diğer
Kadın	Sayı Yüzde	9 47,4%	27 60,0%	6 33,3%	15 48,4%	34 50,7%	9 52,9%	10 62,5%	20 55,6%	4 30,8%
Erkek	Sayı Yüzde	10 52,6%	18 40,0%	12 66,7%	16 51,6%	33 49,3%	8 47,1%	6 37,5%	16 44,4%	9 69,2%
Toplam	Sayı Yüzde	19 13,1%	45 31,0%	18 12,4%	31 21,4%	67 46,2 %	17 11,7%	16 11,0%	36 24,80%	13 9,0%

Tablo 12 : Cinsiyet ve kullanım zamanı (Soru8)

Cinsiyet		Kullanım Zamanı				
		haftaiçi	haftasonu	haftaiçi akşam	haftasonu akşam	Toplam
Kadın	Sayı Yüzde	49 51,6%	19 47,5%	2 66,7%	1 20,0%	71 49,7%
Erkek	Sayı Yüzde	46 48,4%	21 52,5%	1 33,3%	4 80,0%	72 50,3%
Toplam	Sayı Yüzde	95 66,4%	40 28,0%	3 2,1%	5 3,5%	143 100,0%

Tablo 13 : Cinsiyet ve kullanım sıklığı(Soru9)

Cinsiyet		Kullanım sıklığı						
		hergün	haftaiçi hergün	haftada 1	haftada 2-3	ayda 1	ayda 2-3	Nadiren
Kadın	Sayı Yüzde	20 40,0%	10 50,0%	7 63,6%	9 69,2%	9 45,0%	6 54,5%	11 55,0%
Erkek	Sayı Yüzde	30 60,0%	10 50,0%	4 36,4%	4 30,8%	11 55,0%	5 45,5%	9 45,0%
Toplam	Sayı Yüzde	50 34,5%	20 13,8%	11 7,6%	13 9,0%	20 13,8%	11 7,6%	20 13,8%

Tablo 14 : Cinsiyet ve kullanım süresi (Soru10)

Cinsiyet		Kullanım süresi				
		1 saatten az	2-3 saat	4-5 saat	6 saatten fazla	Toplam
Kadın	Sayı Yüzde	9 45,0%	34 60,7%	9 60,0%	19 35,8%	71 49,3%
Erkek	Sayı Yüzde	11 55,0%	22 39,3%	6 40,0%	34 64,2%	73 50,7%
Toplam	Sayı Yüzde	20 13,9%	56 38,9%	15 10,4%	53 36,8%	144 100,0%

Tablo 15 : Cinsiyet ve kullanım amacı(Soru14)

Cinsiyet		Kullanım amacı								
		alışveriş	transit geçiş	yeme içme	iş gereği	tarihi ziyaret	iş yerim burada	evim burada	diğer	Toplam
Kadın	Sayı Yüzde	5 62,5 %	4 26,7 %	10 83,3 %	18 45,0 %	19 61,3 %	4 28,6 %	6 37,5 %	6 66,7 %	72 49,7 %
Erkek	Sayı Yüzde	3 37,5 %	11 73,3 %	2 16,7 %	22 55,0 %	12 38,7 %	10 71,4 %	10 62,5 %	3 33,3 %	73 50,3 %
Toplam	Sayı Yüzde	8 5,5%	15 10,3 %	12 8,3%	40 27,6 %	31 21,4 %	14 9,7%	16 11,0 %	9 6,2%	145 100,0 %

Tablo 16 : Hisar Bölgesi / Tophane Çevresi'ni hangi aktiviteler için kullanıyorsunuz? (Soru 6)

	Sayı	Yüzde
hergün zorunlu	82	56,6
isteğe bağlı	4	2,8
hergün isteğe bağlı	44	30,3
planlı aktiviteler	12	8,3
diğer	2	1,4
Kayıp gözlem	1	0,7
toplam	145	100,0

Tablo 17. Sizce Hisar Bölgesi / Tophane Çevresi ile ilgili en önemli sorunlar nelerdir? (Soru 17-Yaş)

SORU 17a		Yaş Aralığı					
		15-20	21-35	36-50	51-65	65-	Toplam
yoğun araç trafiği ve yolların otopark olarak kullanılması	Sayı Yüzde	8 7,1%	32 28,6%	39 34,8%	23 20,5%	10 8,9%	112 77,2%
yerli-yabancı turistlerce yeterince bilinmiyor olması	Sayı Yüzde	5 6,6%	24 31,6%	18 23,7%	20 26,3%	9 11,8%	76 52,4%
bölgedeki tarihi çevrenin korunmaması ve bakımsız olması	Sayı Yüzde	10 11,0%	29 31,9%	25 27,5%	21 23,1%	6 6,6%	91 62,8%
yeşil alanların yetersiz olması	Sayı Yüzde	7 17,5%	19 47,5%	8 20,0%	5 12,5%	1 2,5%	40 27,6%
sosyal aktivite alanları ve seçeneklerinin yetersiz olması	Sayı Yüzde	8 11,4%	25 35,7%	22 31,4%	14 20,0%	1 1,4%	70 48,3%
insana yönelik aktivitelerin yetersiz olması	Sayı Yüzde	5 7,1%	20 28,6%	22 31,4%	17 24,3%	6 8,6%	70 48,3%
sadece zorunlu olduğu için kullanılıyor olması	Sayı Yüzde	6 9,8%	22 36,1%	18 29,5%	9 14,8%	6 9,8%	61 42,1%
diğer	Sayı Yüzde	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 0,7%

Tablo 18. Sizce Hisar Bölgesi / Tophane Çevresi ile ilgili en önemli sorunlar nelerdir? (Soru 17-Cinsiyet)

SORU 17b		Cinsiyet		
		Kadın	Erkek	Toplam
yoğun araç trafiği ve yolların otopark olarak kullanılması	Sayı Yüzde	55 49,1%	57 50,9%	112 77,2%
yerli-yabancı turistlerce yeterince bilinmiyor olması	Sayı Yüzde	40 52,6%	36 47,4%	76 52,4%
bölgedeki tarihi çevrenin korunmaması ve bakımsız olması	Sayı Yüzde	52 57,1%	39 42,9%	91 62,8%
yeşil alanların yetersiz olması	Sayı Yüzde	17 42,5%	23 57,5%	40 27,6%
sosyal aktivite alanları ve seçeneklerinin yetersiz olması	Sayı Yüzde	38 54,3%	32 45,7%	70 48,3%
insana yönelik aktivitelerin yetersiz olması	Sayı Yüzde	36 51,4%	34 48,6%	70 48,3%
sadece zorunlu olduğu için kullanılıyor olması	Sayı Yüzde	34 55,7%	27 44,3%	61 42,1%
diğer	Sayı Yüzde	1 100,0%	0 0,0%	1 0,7%

Tablo 19. Sizce Hisar Bölgesi / Tophane Çevresi ile ilgili en önemli sorunlar nelerdir? (Soru 17- Öğrenim Durumu)

SORU 17c		Öğrenim Durumu						Toplam
		okur yazar	ilk okul	orta okul	lise	üniversite	yüksek lisans	
yoğun araç trafiği ve yolların otopark olarak kullanılması	Sayı Yüzde	2 1,8%	16 14,3%	15 13,4%	33 29,5%	37 33,0%	9 8,0%	112 77,2%
yerli-yabancı turistlerce yeterince bilinmiyor olması	Sayı Yüzde	2 2,6%	12 15,8%	15 19,7%	20 26,3%	22 28,9%	5 6,6%	76 52,4%
bölgedeki tarihi çevrenin korunmaması ve bakımsız olması	Sayı Yüzde	1 1,1%	10 11,0%	16 17,6%	34 37,4%	26 28,6%	4 4,4%	91 62,8%
yeşil alanların yetersiz olması	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 2,5%	4 10,0%	19 47,5%	12 30,0%	4 10,0%	40 27,6%
sosyal aktivite alanları ve seçeneklerinin yetersiz olması	Sayı Yüzde	0 0,0%	6 8,6%	9 12,9%	22 31,4%	25 35,7%	8 11,4%	70 48,3%
insana yönelik aktivitelerin yetersiz olması	Sayı Yüzde	2 2,9%	11 15,7%	14 20,0%	21 30,0%	15 21,4%	7 10,0%	70 48,3%
sadece zorunlu olduğu için kullanılıyor olması	Sayı Yüzde	1 1,6%	7 11,5%	11 18,0%	14 23,0%	19 31,1%	9 14,8%	61 42,1%
diğer	Sayı Yüzde	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 0,7%

Tablo 20. Sizce Hisar Bölgesi / Tophane Çevresi ile ilgili en önemli sorunlar nelerdir? (Soru 17- Meslek Durumu)

SORU 17d		Meslek Durumu							Toplam
		öğrenci	memur	özel sektör çalışanı	serbest meslek-esnaf	ev hanımı	işsiz	emekli	
yoğun araç trafiği ve yolların otopark olarak kullanılması	Sayı Yüzde	10 8,9%	29 25,9%	26 23,2%	22 19,6%	7 6,3%	6 5,4%	12 10,7%	112 77,2%
yerli-yabancı turistlerce yeterince bilinmiyor olması	Sayı Yüzde	6 7,9%	16 21,1%	17 22,4%	18 23,7%	5 6,6%	4 5,3%	10 13,2%	76 52,4%
bölgedeki tarihi çevrenin korunmaması ve bakımsız olması	Sayı Yüzde	13 14,3%	19 20,9%	22 24,2%	16 17,6%	6 6,6%	5 5,5%	10 11,0%	91 62,8%
yeşil alanların yetersiz olması	Sayı Yüzde	8 20,0%	11 27,5%	11 27,5%	5 12,5%	1 2,5%	2 5,0%	2 5,0%	40 27,6%
sosyal aktivite alanları ve seçeneklerinin yetersiz olması	Sayı Yüzde	9 12,9%	15 21,4%	18 25,7%	13 18,6%	5 7,1%	5 7,1%	5 7,1%	70 48,3%
insana yönelik aktivitelerin yetersiz olması	Sayı Yüzde	7 10,0%	11 15,7%	15 21,4%	15 21,4%	7 10,0%	5 7,1%	10 14,3%	70 48,3%
sadece zorunlu olduğu için kullanılıyor olması	Sayı Yüzde	10 16,4%	15 24,6%	9 14,8%	12 19,7%	2 3,3%	5 8,2%	8 13,1%	61 42,1%
diğer	Sayı Yüzde	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0 %	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 0,7%

Tablo 21. Sizce Hisar Bölgesi / Tophane Çevresi ile ilgili en önemli sorunlar nelerdir? (Soru 17- Kullanıcı Tipi)

		Kullanıcı Tipi				
		ikamet ediyorum	çalışıyorum	esnaf (iş yeri sahibi)	hiçbiri	Toplam
SORU 17e						
yoğun araç trafiği ve yolların otopark olarak kullanılması	Sayı Yüzde	27 24,1%	37 33,0%	15 13,4%	33 29,5%	112 77,2%
yerli-yabancı turistlerce yeterince bilinmiyor olması	Sayı Yüzde	21 27,6%	24 31,6%	11 14,5%	20 26,3%	76 52,4%
bölgedeki tarihi çevrenin korunmaması ve bakımsız olması	Sayı Yüzde	23 25,3%	28 30,8%	11 12,1%	29 31,9%	91 62,8%
yeşil alanların yetersiz olması	Sayı Yüzde	12 30,0%	13 32,5%	3 7,5%	12 30,0%	40 27,6%
sosyal aktivite alanları ve seçeneklerinin yetersiz olması	Sayı Yüzde	12 17,1%	20 28,6%	10 14,3%	28 40,0%	70 48,3%
insana yönelik aktivitelerin yetersiz olması	Sayı Yüzde	21 30,0%	20 28,6%	4 5,7%	25 35,7%	70 48,3%
sadece zorunlu olduğu için kullanılıyor olması	Sayı Yüzde	18 29,5%	13 21,3%	7 11,5%	23 37,7%	61 42,1%
diğer	Sayı Yüzde	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%	1 0,7%

Tablo 22. Hisar Bölgesi / Tophane Çevresindeki kentsel mekânlar kullanım amaçları için yeterli mi ? (Soru 18)

SORU 18	Frekans	Yüzde
yeterli	10	6,9
normal	33	22,8
yetersiz	96	66,2
fikrim yok	5	3,4
kayıp gözlem	1	0,7
Toplam	145	100,0 %

Tablo 23. Sizce Hisar Bölgesi / Tophane Çevresinin kalitesini sağlayan unsurlar hangisidir? (Soru 19)

SORU 19a		Yaş Aralığı					Toplam
		15-20	21-35	36-50	51-65	65-	
şehrin merkezi olarak nitelendirilmesi	Sayı Yüzde	1 2,0%	18 36,7%	16 32,7%	11 22,4%	3 6,1%	49 25,6%
kültürel mirasa sahip olması	Sayı Yüzde	13 10,7%	35 28,7%	39 32,0%	27 22,1%	8 6,6%	122 63,9%
alışveriş,dinlenme vs olarak kullanılması	Sayı Yüzde	2 15,4%	7 53,8%	3 23,1%	0 0,0%	1 7,7%	13 6,8%
kullanan insanlar	Sayı Yüzde	0 0,0%	2 50,0%	2 50,0%	0 0,0%	0 0,0%	4 2,1%
diğer	Sayı Yüzde	0 0,0%	2 66,7%	0 0,0%	1 33,3%	0 0,0%	3 1,6%

Tablo 24.

SORU 19b		Cinsiyet		
		Kadın	Erkek	Toplam
şehrin merkezi olarak nitelendirilmesi	Sayı Yüzde	27 55,1%	22 44,9%	49 25,6%
kültürel mirasa sahip olması	Sayı Yüzde	58 47,5%	64 52,5%	122 63,9%
alışveriş,dinlenme vs olarak kullanılması	Sayı Yüzde	8 61,5%	5 38,5%	13 6,8%
kullanan insanlar	Sayı Yüzde	1 25,0%	3 75,0%	4 2,1%
diğer	Sayı Yüzde	0 0,0%	3 100,0%	3 1,6%

Tablo 25.

SORU 19c		Öğrenim Durumu						
		okur yazar	ilk okul	orta okul	lise	üniversite	yüksek lisans	Toplam
şehrin merkezi olarak nitelendirilmesi	Sayı Yüzde	2 4,1%	6 12,2%	7 14,3%	13 26,5%	15 30,6%	6 12,2%	49 25,6%
kültürel mirasa sahip olması	Sayı Yüzde	2 1,6%	13 10,7%	18 14,8%	44 36,1%	37 30,3%	8 6,6%	122 63,9%
alışveriş,dinlenme vs olarak kullanılması	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 7,7%	3 23,1%	6 46,2%	1 7,7%	2 15,4%	13 6,8%
kullanan insanlar	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 25,0%	0 0,0%	1 25,0%	1 25,0%	1 25,0%	4 2,1%
diğer	Sayı Yüzde	0 0,0%	0 0,0%	1 33,3%	0 0,0%	2 66,7%	0 0,0%	3 1,6%

Tablo 26.

SORU 19d		Meslek Durumu							
		öğrenci	memur	özel sektör çalışanı	serbest meslek -esnaf	ev hanımı	işsiz	emekli	Topla m
şehrin merkezi olarak nitelendirilmesi	Sayı Yüzde	3 6,1%	16 32,7%	9 18,4%	13 26,5%	2 4,1%	2 4,1%	4 8,2%	49 25,6%
kültürel mirasa sahip olması	Sayı Yüzde	15 12,3%	31 25,4%	28 23,0%	21 17,2%	7 5,7%	7 5,7%	13 10,7%	122 63,9%
alışveriş,dinlenme vs olarak kullanılması	Sayı Yüzde	3 23,1%	2 15,4%	3 23,1%	2 15,4%	1 7,7%	2 15,4%	0 0,0%	13 6,8%
kullanan insanlar	Sayı Yüzde	0 0,0%	2 50,0%	1 25,0%	1 25,0 %	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	4 2,1%
diğer	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 33,3%	0 0,0%	1 33,3 %	0 0,0%	1 33,3 %	0 0,0%	3 1,6%

Tablo 27.

SORU 19e		Kullanıcı Tipi				
		ikamet ediyorum	çalışıyorum	esnaf (iş yeri sahibi)	hiçbiri	Toplam
şehrin merkezi olarak nitelendirilmesi	Sayı Yüzde	15 30,6%	13 26,5%	9 18,4%	12 24,5%	49 25,6%
kültürel mirasa sahip olması	Sayı Yüzde	29 23,8%	40 32,8%	14 11,5%	39 32,0%	122 63,9%
alışveriş,dinlenme vs olarak kullanılması	Sayı Yüzde	1 7,7%	4 30,8%	2 15,4%	6 46,2%	13 6,8%
kullanan insanlar	Sayı Yüzde	0 0,0%	2 50,0%	0 0,0%	2 50,0%	4 2,1%
diğer	Sayı Yüzde	1 33,3%	1 33,3%	0 0,0%	1 33,3%	3 1,6%

Tablo 28. Sizce bu çevre oluşturulduğu(ilk yapıldığı) dönemin kullanım özelliklerini yansıtıyor mu? (Soru 20)

SORU 20	Frekans	Yüzde
tamamen gösteriyor	2	1,4
gösteriyor	26	17,9
az gösteriyor	61	42,1
hiç göstermiyor	49	33,8
bir fikrim yok	7	4,8
Toplam	145	100,0

Tablo 29. Sizce bu çevrenin kültürel mirası turistler tarafından yeterince biliniyor mu ?

SORU 21	Frekans	Yüzde
tamamen biliniyor	2	1,4
biliniyor	34	23,4
az biliniyor	73	50,3
hiç bilinmiyor	28	19,3
bir fikrim yok	8	5,5
Toplam	145	100,0

Tablo 30. Bu çevredeki parklar, yeşil alanlar kullanım amaçları için yeterli mi? (Soru 25)

SORU 25	Frekans	Yüzde
yeterli	14	9,7
az yeterli	52	35,9
yetersiz	0	0,3
hiç yeterli değil	76	52,4
bir fikrim yok	3	2,1
Toplam	145	100,0

Tablo 31. Yaş ve hizmet binası beklentisi ilişkisi (Soru15)

SORU15a.Hizmet Binası Beklentisi		Yaş Aralığı					
		15-20	21-35	36-50	51-65	65-	Toplam
yeme-içme	Sayı Yüzde	4 7,1%	23 41,1%	17 30,4%	8 14,3%	4 7,1%	56 38,6%
rekreasyon ve spor binaları	Sayı Yüzde	4 16,0%	4 16,0%	10 40,0%	6 24,0%	1 4,0%	25 17,2%
Kültür ve eğlence servisleri	Sayı Yüzde	11 11,1%	31 31,3%	29 29,3%	22 22,2%	6 6,1%	99 68,3%
turizmle ilgili servisler	Sayı Yüzde	4 7,0%	13 22,8%	18 31,6%	16 28,1%	6 10,5%	57 39,3%
alışveriş ve küçük ticaret	Sayı Yüzde	5 7,9%	16 25,4%	24 38,1%	14 22,2%	4 6,3%	63 43,4%
eğitim ve öğretim kurumları	Sayı Yüzde	0 0,0%	2 28,6%	2 28,6%	3 42,9%	0 0,0%	7 4,8%
finans servisleri	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 14,3%	3 42,9%	2 28,6%	1 14,3%	7 4,8%
sağlıkla ilgili sosyal servisler	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 20,0%	2 40,0%	2 40,0%	0 0,0%	5 3,4%
Diğer	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 20,0%	2 40,0%	2 40,0%	0 0,0%	5 3,4%

Tablo 31.b. Yaş ve hizmet binası beklentisi Frekanslar ve İlişki Durumu

Spearman'ın rho'su	Korelasyon Katsayısı	,186
	p-değeri	,025

Yaş ve hizmet binası beklentisi arasındaki Spearman ilişki katsayısı 0,186'dır. Yani, yaş ve hizmet binası beklentisi arasında aynı yönlü olmakla beraber zayıf doğrusal bir ilişki gözlenmektedir. Ancak elde edilen ilişki katsayısı için, p değeri= 0,025 $\alpha=0,05$ 'den küçük olduğundan, %5 hata payı ile değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 32.Cinsiyet ve hizmet binası beklentisi ilişkisi (Soru15)

SORU15b.Hizmet Binası Beklentisi		Cinsiyet		
		kadın	erkek	Toplam
yeme-içme	Sayı Yüzde	28 50,0%	28 50,0%	56 38,6%
rekreasyon ve spor binaları	Sayı Yüzde	12 48,0%	13 52,0%	25 17,2%
Kültür ve eğlence servisleri	Sayı Yüzde	53 53,5%	46 46,5%	99 68,3%
turizmle ilgili servisler	Sayı Yüzde	31 54,4%	26 45,6%	57 39,3%
alışveriş ve küçük ticaret	Sayı Yüzde	34 54,0%	29 46,0%	63 43,4%
eğitim ve öğretim kurumları	Sayı Yüzde	2 28,6%	5 71,4%	7 4,8%
finans servisleri	Sayı Yüzde	3 42,9%	4 57,1%	7 4,8%
sağlıkla ilgili sosyal servisler	Sayı Yüzde	0 0,0%	5 100,0%	5 3,4%
Diğer	Sayı Yüzde	1 20,0%	4 80,0%	5 3,4%

Tablo 33. Öğrenim durumu ve hizmet binası beklentisi ilişkisi

SORU15c.Hizmet Binası Beklentisi		Öğrenim Durumu						
		okur yazar	ilk okul	orta okul	lise	üniversite	yüksek lisans	Toplam
yeme-içme	Sayı	1	8	4	18	18	7	56
	Yüzde	1,8%	14,3%	7,1%	32,1%	32,1%	12,5%	38,6%
rekreasyon ve spor binaları	Sayı	0	2	5	9	7	2	25
	Yüzde	0,0%	8,0%	20,0%	36,0%	28,0%	8,0%	17,2%
Kültür ve eğlence servisleri	Sayı	2	9	17	33	29	9	99
	Yüzde	2,0%	9,1%	17,2%	33,3%	29,3%	9,1%	68,3%
turizmle ilgili servisler	Sayı	2	6	11	22	13	3	57
	Yüzde	3,5%	10,5%	19,3%	38,6%	22,8%	5,3%	39,3%
alışveriş ve küçük ticaret	Sayı	1	6	9	25	19	3	63
	Yüzde	1,6%	9,5%	14,3%	39,7%	30,2%	4,8%	43,4%
eğitim ve öğretim kurumları	Sayı	0	1	2	1	3	0	7
	Yüzde	0,0%	14,3%	28,6%	14,3%	42,9%	0,0%	4,8%
finans servisleri	Sayı	0	4	0	1	2	0	7
	Yüzde	0,0%	57,1%	0,0%	14,3%	28,6%	0,0%	4,8%
sağlıkla ilgili sosyal servisler	Sayı	0	1	2	1	1	0	5
	Yüzde	0,0%	20,0%	40,0%	20,0%	20,0%	0,0%	3,4%
Diğer	Sayı	0	1	1	1	2	0	5
	Yüzde	0,0%	20,0%	20,0%	20,0%	40,0%	0,0%	3,4%

Tablo 34. Meslek durumu ve hizmet binası beklentisi ilişkisi

SORU 15d.Hizmet Binası Beklentisi		Meslek Durumu							
		öğrenci	memur	özel sektör çalışanı	serbest meslek-esnaf	ev hanımı	işsiz	emekli	Toplam
yeme-içme	Sayı Yüzde	6 10,7%	16 28,6%	14 25,0%	8 14,3%	3 5,4%	3 5,4%	6 10,7%	56 38,6%
rekreasyon ve spor binaları	Sayı Yüzde	3 12,0%	5 20,0%	7 28,0%	5 20,0%	2 8,0%	1 4,0%	2 8,0%	25 17,2%
Kültür ve eğlence servisleri	Sayı Yüzde	15 15,2%	23 23,2%	21 21,2%	21 21,2%	5 5,1%	4 4,0%	10 10,1%	99 68,3%
turizmle ilgili servisler	Sayı Yüzde	5 8,8%	10 17,5%	12 21,1%	14 24,6%	6 10,5%	1 1,8%	9 15,8%	57 39,3%
alışveriş ve küçük ticaret	Sayı Yüzde	6 9,5%	14 22,2%	18 28,6%	11 17,5%	5 7,9%	2 3,2%	7 11,1%	63 43,4%
eğitim ve öğretim kurumları	Sayı Yüzde	0 0,0%	2 28,6%	1 14,3%	2 28,6%	0 0,0%	2 28,6%	0 0,0%	7 4,8%
finans servisleri	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 14,3%	3 42,9%	2 28,6%	0 0,0%	0 0,0%	1 14,3%	7 4,8%
sağlıkla ilgili sosyal servisler	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 20,0%	1 20,0%	2 40,0%	0 0,0%	1 20,0%	0 0,0%	5 3,4%
Diğer	Sayı Yüzde	0 0,0%	2 40,0%	1 20,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 20,0%	1 20,0%	5 3,4%

Tablo 35. Kullanıcı tipi ve hizmet binası beklentisi ilişkisi

SORU 15e.Hizmet Binası Beklentisi		Kullanıcı Tipi				
		ikamet ediyorum	çalışıyorum	esnaf (iş yeri sahibi)	hiçbiri	Toplam
yeme-içme	Sayı Yüzde	11 19,6%	17 30,4%	8 14,3%	20 35,7%	56 38,6%
rekreasyon ve spor binaları	Sayı Yüzde	6 24,0%	7 28,0%	7 28,0%	5 20,0%	25 17,2%
Kültür ve eğlence servisleri	Sayı Yüzde	26 26,3%	27 27,3%	14 14,1%	32 32,3%	99 68,3%
turizmle ilgili servisler	Sayı Yüzde	19 33,3%	12 21,1%	13 22,8%	13 22,8%	57 39,3%
alışveriş ve küçük ticaret	Sayı Yüzde	21 33,3%	18 28,6%	9 14,3%	15 23,8%	63 43,4%
eğitim ve öğretim kurumları	Sayı Yüzde	2 28,6%	1 14,3%	1 14,3%	3 42,9%	7 4,8%
finans servisleri	Sayı Yüzde	3 42,9%	3 42,9%	0 0,0%	1 14,3%	7 4,8%
sağlıkla ilgili sosyal servisler	Sayı Yüzde	1 20,0%	3 60,0%	0 0,0%	1 20,0%	5 3,4%
Diğer	Sayı Yüzde	1 20,0%	3 60,0%	0 0,0%	1 20,0%	5 3,4%

Tablo 36. Bu Bölgedeki kentsel mekânlarda hangi aktiviteleri yapmak istiyorsunuz? (Soru16)

SORU16a		Yaş Aralığı					
		15-20	21-35	36-50	51-65	65-	Toplam
güvenli şekilde yürümek	Sayı Yüzde	6 6,8%	22 25,0%	29 33,0%	22 25,0%	9 10,2%	88 60,7%
oturmak, dinlenmek	Sayı Yüzde	5 7,1%	21 30,0%	24 34,3%	14 20,0%	6 8,6%	70 48,3%
insanlarla buluşmak, sohbet etmek	Sayı Yüzde	10 13,0%	27 35,1%	15 19,5%	19 24,7%	6 7,8%	77 53,1%
oyun oynamak	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 50,0%	1 50,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 1,4%
spor yapmak	Sayı Yüzde	4 26,7%	3 20,0%	4 26,7%	4 26,7%	0 0,0%	15 10,3%
sosyal aktivitelere katılmak	Sayı Yüzde	9 11,3%	29 36,3%	21 26,3%	16 20,0%	5 6,3%	80 55,2%
geçici sergi, konser vs katılmak	Sayı Yüzde	6 10,7%	20 35,7%	16 28,6%	14 25,0%	0 0,0%	56 38,6%
yeşil alanlarda vakit geçirmek	Sayı Yüzde	5 6,9%	24 33,3%	20 27,8%	16 22,2%	7 9,7%	72 49,7%
yeme içme	Sayı Yüzde	2 9,5%	10 47,6%	8 38,1%	1 4,8%	0 0,0%	21 14,5%
diğer	Sayı Yüzde	0 0,0%	0 0,0%	2 100,0 %	0 0,0%	0 0,0%	2 1,4%

Tablo 37. Soru16b : Bu bölgedeki kentsel mekânlarda hangi aktiviteleri yapmak istiyorsunuz?

SORU16b		Cinsiyet		
		kadın	erkek	Toplam
güvenli şekilde yürümek	Sayı Yüzde	49 55,7%	39 44,3%	88 60,7%
oturmak, dinlenmek	Sayı Yüzde	36 51,4%	34 48,6%	70 48,3%
insanlarla buluşmak, sohbet etmek	Sayı Yüzde	41 53,2%	36 46,8%	77 53,1%
oyun oynamak	Sayı Yüzde	1 50,0%	1 50,0%	2 1,4%
spor yapmak	Sayı Yüzde	6 40,0%	9 60,0%	15 10,3%
sosyal aktivitelere katılmak	Sayı Yüzde	39 48,8%	41 51,3%	80 55,2%
geçici sergi, konser vs katılmak	Sayı Yüzde	32 57,1%	24 42,9%	56 38,6%
yeşil alanlarda vakit geçirmek	Sayı Yüzde	40 55,6%	32 44,4%	72 49,7%
yeme içme	Sayı Yüzde	10 47,6%	11 52,4%	21 14,5%
diğer	Sayı Yüzde	2 100,0%	0 0,0%	2 1,4%

Tablo 38.

SORU16c		Öğrenim Durumu						
		okur yazar	ilk okul	orta okul	lise	üniversite	yüksek lisans	Toplam
güvenli şekilde yürümek	Sayı Yüzde	2 2,3%	12 13,6%	14 15,9%	30 34,1%	22 25,0%	8 9,1%	88 60,7%
oturmak, dinlenmek	Sayı Yüzde	2 2,9%	8 11,4%	10 14,3%	23 32,9%	19 27,1%	8 11,4%	70 48,3%
insanlarla buluşmak, sohbet etmek	Sayı Yüzde	2 2,6%	11 14,3%	15 19,5%	22 28,6%	23 29,9%	4 5,2%	77 53,1%
oyun oynamak	Sayı Yüzde	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 50,0%	1 50,0%	0 0,0%	2 1,4%
spor yapmak	Sayı Yüzde	0 0,0%	4 26,7%	3 20,0%	4 26,7%	4 26,7%	0 0,0%	15 10,3%
sosyal aktivitelere katılmak	Sayı Yüzde	0 0,0%	12 15,0%	12 15,0%	27 33,8%	25 31,3%	4 5,0%	80 55,2%
geçici sergi, konser vs katılmak	Sayı Yüzde	0 0,0%	4 7,1%	6 10,7%	21 37,5%	20 35,7%	5 8,9%	56 38,6%
yeşil alanlarda vakit geçirmek	Sayı Yüzde	2 2,8%	10 13,9%	8 11,1%	24 33,3%	20 27,8%	8 11,1%	72 49,7%
yeme içme	Sayı Yüzde	0 0,0%	2 9,5%	1 4,8%	5 23,8%	9 42,9%	4 19,0%	21 14,5%
diğer	Sayı Yüzde	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 100,0%	0 0,0%	2 1,4%

Tablo 39.

SORU 16d		Meslek Durumu							
		öğrenci	memur	özel sektör çalışanı	serbest meslek-esnaf	ev hanımı	işsiz	emekli	Toplam
güvenli şekilde yürümek	Sayı Yüzde	8 9,1%	24 27,3%	18 20,5%	18 20,5%	5 5,7%	2 2,3%	13 14,8%	88 60,7%
oturmak, dinlenmek	Sayı Yüzde	6 8,6%	21 30,0%	16 22,9%	11 15,7%	5 7,1%	5 7,1%	6 8,6%	70 48,3%
insanlarla buluşmak, sohbet etmek	Sayı Yüzde	13 16,9%	13 16,9%	18 23,4%	13 16,9%	6 7,8%	5 6,5%	9 11,7%	77 53,1%
oyun oynamak	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 50,0%	1 50,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 1,4%
spor yapmak	Sayı Yüzde	2 13,3%	6 40,0%	4 26,7%	2 13,3%	1 6,7%	0 0,0%	0 0,0%	15 10,3%
sosyal aktivitelere katılmak	Sayı Yüzde	11 13,8%	17 21,3%	21 26,3%	10 12,5%	4 5,0%	7 8,8%	10 12,5%	80 55,2%
geçici sergi, konser vs katılmak	Sayı Yüzde	7 12,5%	19 33,9%	14 25,0%	7 12,5%	2 3,6%	3 5,4%	4 7,1%	56 38,6%
yeşil alanlarda vakit geçirmek	Sayı Yüzde	7 9,7%	15 20,8%	14 19,4%	18 25,0%	6 8,3%	4 5,6%	8 11,1%	72 49,7%
yeme içme	Sayı Yüzde	4 19,0%	9 42,9%	3 14,3%	3 14,3%	1 4,8%	1 4,8%	0 0,0%	21 14,5%
diğer	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 50,0%	1 50,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 1,4%

Tablo 40.

SORU 16e		Kullanıcı Tipi				
		ikamet ediyorum	çalışıyorum	esnaf (iş yeri sahibi)	hiçbiri	Toplam
güvenli şekilde yürümek	Sayı Yüzde	25 28,4%	27 30,7%	14 15,9%	22 25,0%	88 60,7%
oturmak, dinlenmek	Sayı Yüzde	14 20,0%	25 35,7%	7 10,0%	24 34,3%	70 48,3%
insanlarla buluşmak, sohbet etmek	Sayı Yüzde	23 29,9%	20 26,0%	11 14,3%	23 29,9%	77 53,1%
oyun oynamak	Sayı Yüzde	0 0,0%	2 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 1,4%
spor yapmak	Sayı Yüzde	2 13,3%	9 60,0%	0 0,0%	4 26,7%	15 10,3%
sosyal aktivitelere katılmak	Sayı Yüzde	24 30,0%	24 30,0%	7 8,8%	25 31,3%	80 55,2%
geçici sergi, konser vs katılmak	Sayı Yüzde	10 17,9%	25 44,6%	4 7,1%	17 30,4%	56 38,6%
yeşil alanlarda vakit geçirmek	Sayı Yüzde	16 22,2%	19 26,4%	14 19,4%	23 31,9%	72 49,7%
yeme içme	Sayı Yüzde	1 4,8%	7 33,3%	2 9,5%	11 52,4%	21 14,5%
diğer	Sayı Yüzde	1 50,0%	1 50,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 1,4%

Tablo 41.Yol cephelerindeki otopark yerleri kaldırılarak araçlar için toplu otopark imkânının sağlanmasından memnun olur musunuz? (Soru30)

Soru30	Frekans	Yüzde
evet	137	94,5
hayır	8	5,5
Toplam	145	100,0 %

Tablo 42.a. Bu çevredeki kültürel mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması gerektiğini düşünüyor musunuz? (Soru 22)

Soru 22	Frekans	Yüzde
tamamen düşünüyorum	114	78,6 %
düşünüyorum	28	19,3 %
az düşünüyorum	3	2,1 %
Toplam	145	100,0 %

Tablo 43.a: Bu çevredeki kültürel mirasın yeterince korunduğunu düşünüyor musunuz? (Soru 23)

Soru 23	Frekans	Yüzde
tamamen düşünüyorum	6	4,1 %
düşünüyorum	20	13,8 %
az düşünüyorum	64	44,1 %
hiç düşünmüyorum	52	35,9 %
bir fikrim yok	3	2,1 %
Toplam	145	100,0 %

Tablo 44.Bu çevredeki koruma çalışmalarının nasıl olmasını istersiniz? (Soru 24)

SORU 24a		Öğrenim Durumu						
		okur yazar	ilk okul	orta okul	lise	üniversite	yüksek lisans	Toplam
Binalar işlevsel olarak korunsun	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 14,3%	2 28,6%	2 28,6%	1 14,3%	1 14,3%	7 4,8%
Binalar yapısal olarak korunsun, yeni işlevler verilsin	Sayı Yüzde	0 0,0%	2 15,4%	0 0,0%	2 15,4%	6 46,2%	3 23,1%	13 9,0%
Binalar çevresindeki tarihi dokuyla bir bütün halinde korunsun	Sayı Yüzde	2 1,7%	15 13,0%	19 16,5%	38 33,0%	34 29,6%	7 6,1%	115 79,3%
Binalar korunsun, çevresindeki işlevler kaldırılınsın	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 14,3%	2 28,6%	3 42,9%	1 14,3%	0 0,0%	7 4,8%
Diğer	Sayı Yüzde	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 66,7%	0 0,0%	1 33,3%	3 2,1%
Toplam	Sayı Yüzde	2 1,4%	19 13,1%	23 15,9%	47 32,4%	42 29,0%	12 8,3%	145 100,0%

Tablo 45: Bu çevredeki koruma çalışmalarının nasıl olmasını istersiniz? (Soru 24)

SORU 24b		Meslek							
		öğrenci	memur	özel sektör çalışanı	serbest meslek -esnaf	ev hanımı	işsiz	emekli	Toplam
Binalar işlevsel olarak korunsun	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 14,3%	3 42,9%	2 28,6%	0 0,0%	1 14,3%	0 0,0%	7 4,8%
Binalar yapısal olarak korunsun, yeni işlevler verilsin	Sayı Yüzde	0 0,0%	6 46,2%	5 38,5%	1 7,7%	0 0,0%	1 7,7%	0 0,0%	13 9,0%
Binalar çevresindeki tarihi dokuyla bir bütün halinde korunsun	Sayı Yüzde	19 16,5%	24 20,9%	23 20,0%	20 17,4%	8 7,0%	6 5,2%	15 13,0%	115 79,3%
Binalar korunsun, çevresindeki işlevler kaldırılın	Sayı Yüzde	0 0,0%	2 28,6%	0 0,0%	4 57,1%	1 14,3%	0 0,0%	0 0,0%	7 4,8%
Diğer	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 33,3%	2 66,7%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	3 2,1%
Toplam	Sayı Yüzde	19 13,1%	34 23,4%	33 22,8%	27 18,6%	9 6,2%	8 5,5%	15 10,3%	145 100,0%

Tablo 46. Bu çevredeki koruma çalışmalarının nasıl olmasını istersiniz? (Soru 24)

SORU 24c		Kullanıcı Tipi				
		ikamet ediyorum	çalışıyorum	esnaf (iş yeri sahibi)	hiçbiri	Toplam
Binalar işlevsel olarak korunsun	Sayı Yüzde	2 28,6%	3 42,9%	1 14,3%	1 14,3%	7 4,8%
Binalar yapısal olarak korunsun, yeni işlevler verilsin	Sayı Yüzde	4 30,8%	7 53,8%	1 7,7%	1 7,7%	13 9,0%
Binalar çevresindeki tarihi dokuyla bir bütün halinde korunsun	Sayı Yüzde	28 24,3%	31 27,0%	13 11,3%	43 37,4%	115 79,3%
Binalar korunsun, çevresindeki işlevler kaldırılın	Sayı Yüzde	2 28,6%	2 28,6%	2 28,6%	1 14,3%	7 4,8%
Diğer	Sayı Yüzde	0 0,0%	2 66,7%	0 0,0%	1 33,3%	3 2,1%
Toplam	Sayı Yüzde	36 24,8%	45 31,0%	17 11,7%	47 32,4%	145 100,0%

Tablo 47. Bu çevredeki kentsel tasarım uygulamalarından memnun musunuz?(Yaş)

SORU 26a		Yaş				
		15-20	21-35	36-50	51-65	65- Toplam
tamamen memnunum	Sayı Yüzde	1 20,0%	0 0,0%	1 20,0%	0 0,0%	3 3,4%
memnunum	Sayı Yüzde	1 7,1%	4 28,6%	6 42,9%	2 14,3%	14 9,8%
az memnunum	Sayı Yüzde	7 11,7%	20 33,3%	21 35,0%	9 15,0%	60 41,4%
hiç memnun değilim	Sayı Yüzde	6 9,8%	18 29,5%	15 24,6%	19 31,1%	61 42,0%
bir fikrim yok	Sayı Yüzde	0 0,0%	4 80,0%	1 20,0%	0 0,0%	5 3,4%

Tablo 48. Bu çevredeki kentsel tasarım uygulamalarından memnun musunuz? (Cinsiyet)

SORU 26b		Cinsiyet		
		kadın	erkek	Toplam
Tamamen memnunum	Sayı Yüzde	5 100,0%	0 0,0%	5 3,4%
memnunum	Sayı Yüzde	1 7,1%	13 92,9%	14 9,8%
az memnunum	Sayı Yüzde	29 48,3%	31 51,7%	60 41,4%
hiç memnun değilim	Sayı Yüzde	34 55,7%	27 44,3%	61 42,0%
bir fikrim yok	Sayı Yüzde	3 60,0%	2 40,0%	5 3,4%
Toplam	Sayı Yüzde	72 49,7%	73 50,3%	145 100,0%

Tablo 49. Bu çevredeki kentsel tasarım uygulamalarından memnun musunuz? (Öğrenim Durumu)

SORU 26c		Öğrenim Durumu						
		okur yazar	ilk okul	orta okul	lise	üniversite	yüksek lisans	Toplam
tamamen memnunum	Sayı Yüzde	0 0,0%	0 0,0%	2 40,0%	1 20,0%	2 40,0%	0 0,0%	5 3,4%
memnunum	Sayı Yüzde	0 0,0%	3 21,4%	2 14,3%	2 14,3%	5 35,7%	2 14,3%	14 9,8%
az memnunum	Sayı Yüzde	0 0,0%	8 13,3%	10 16,7%	19 31,7%	17 28,3%	6 10,0%	60 41,4%
hiç memnun değilim	Sayı Yüzde	2 3,3%	8 3,1%	9 14,8%	22 36,1%	16 26,2%	4 6,6%	61 42,0%
bir fikrim yok	Sayı Yüzde	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	3 60,0%	2 40,0%	0 0,0%	5 3,4%
Toplam	Sayı Yüzde	2 1,4%	19 13,1%	23 15,9%	47 32,4%	42 29,0%	12 8,3%	145 100,0%

Tablo 50. Bu çevredeki kentsel tasarım uygulamalarından memnun musunuz?(Meslek)

SORU 26d		Meslek						
		öğrenci	memur	özel sektör çalışanı	serbest meslek -esnaf	ev hanımı	işsiz	emekli
tamamen memnunum	Sayı Yüzde	1 20,0%	1 20,0%	0 0,0%	1 20,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 40,0%
memnunum	Sayı Yüzde	1 7,1%	3 21,4%	6 42,9%	3 21,4%	0 0,0%	1 7,1%	0 0,0%
az memnunum	Sayı Yüzde	9 15,0%	15 25,0%	15 25,0%	10 16,7%	4 6,7%	3 5,0%	4 6,7%
hiç memnun değilim	Sayı Yüzde	8 13,1%	14 23,0%	9 14,8%	13 21,3%	5 8,2%	3 4,9%	9 14,8%
bir fikrim yok	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 20,0%	3 60,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 20,0%	0 0,0%
Toplam	Sayı Yüzde	19 13,1%	34 23,4%	33 22,8%	27 18,6%	9 6,2%	8 5,5%	15 10,3%

Tablo 51.Bu çevredeki kentsel tasarım uygulamalarından memnun musunuz?(Kullanıcı tipi)

SORU 26e		Kullanıcı tipi				
		ikamet ediyorum	çalışıyorum	esnaf (iş yeri sahibi)	hiçbiri	Toplam
tamamen memnunum	Sayı Yüzde	3 60,0%	0 0,0%	2 40,0%	0 0,0%	5 3,4%
memnunum	Sayı Yüzde	7 50,0%	5 35,7%	1 7,1%	1 7,1%	14 9,8%
az memnunum	Sayı Yüzde	13 21,7%	18 30,0%	2 3,3%	27 45,0%	60 41,4%
hiç memnun değilim	Sayı Yüzde	13 21,3%	19 31,1%	12 19,7%	17 27,9%	61 42,0%
bir fikrim yok	Sayı Yüzde	0 0,0%	3 60,0%	0 0,0%	2 40,0%	5 3,4%
Toplam	Sayı Yüzde	36 24,8%	45 31,0%	17 11,7%	47 32,4%	145 100,0%

Tablo 52. Sizce bu çevrede kültürel mirasın korunabilmesi için kentsel tasarım disiplinine ihtiyaç var mıdır?(Öğrenim durumu,meslek,kullanıcı tipi)

SORU 27a		Yaş					
		15-20	21-35	36-50	51-65	65-	Toplam
tamamen vardır	Sayı Yüzde	10 12,7%	22 27,8%	19 24,1%	20 25,3%	8 10,1%	79 54,5%
vardır	Sayı Yüzde	4 7,3%	19 34,5%	23 41,8%	8 14,5%	1 1,8%	55 38,0%
az vardır	Sayı Yüzde	1 14,3%	2 28,6%	1 14,3%	2 28,6%	1 14,3%	7 4,8%
hiç yoktur	Sayı Yüzde	0 0,0%	2 66,7%	1 33,3%	0 0,0%	0 0,0%	3 2,0%
bir fikrim yok	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 0,7%
Toplam	Sayı Yüzde	15 10,3%	46 31,7%	44 30,3%	30 20,7%	10 6,9%	145 100,0%

Tablo 53. Sizce bu çevrede kültürel mirasın korunabilmesi için kentsel tasarım disiplinine ihtiyaç var mıdır?(Cinsiyet)

SORU 27b		Cinsiyet		
		kadın	erkek	Toplam
tamamen vardır	Sayı Yüzde	44 55,7%	35 44,3%	79 54,5%
vardır	Sayı Yüzde	24 43,6%	31 56,4%	55 38,0%
az vardır	Sayı Yüzde	3 42,9%	4 57,1%	7 4,8%
hiç yoktur	Sayı Yüzde	1 33,3%	2 66,7%	3 2,0%
bir fikrim yok	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 100,0%	1 0,7%
Toplam	Sayı Yüzde	72 49,7%	73 50,3%	145 100,0%

Tablo 54. Sizce bu çevrede kültürel mirasın korunabilmesi için kentsel tasarım disiplinine ihtiyaç var mıdır ?(Öğrenim Durumu)

SORU 27c		Öğrenim Durumu						
		okur yazar	ilk okul	orta okul	lise	üniversite	yüksek lisans	Toplam
tamamen vardır	Sayı Yüzde	2 2,5%	10 12,7%	12 15,2%	32 40,5%	16 20,3%	7 8,9%	79 54,5%
vardır	Sayı Yüzde	0 0,0%	8 14,5%	9 16,4%	12 21,8%	23 41,8%	3 5,5%	55 38,0%
az vardır	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 14,3%	2 28,6%	1 14,3%	1 14,3%	2 28,6%	7 4,8%
hiç yoktur	Sayı Yüzde	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 33,3%	2 66,7%	0 0,0%	3 2,0%
bir fikrim yok	Sayı Yüzde	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 0,7%
Toplam	Sayı Yüzde	2 1,4%	19 13,1%	23 15,9%	47 32,4%	42 29,0%	12 8,3%	145 100,0%

Tablo 55. Sizce bu çevrede kültürel mirasın korunabilmesi için kentsel tasarım disiplinine ihtiyaç var mıdır ?(Meslek)

SORU 27d		Meslek							
		öğrenci	memur	özel sektör çalışanı	serbest meslek-esnaf	ev hanımı	işsiz	emekli	Toplam
tamamen vardır	Sayı Yüzde	11 13,9%	18 22,8%	14 17,7%	14 17,7%	5 6,3%	4 5,1%	13 16,5%	79 54,5%
vardır	Sayı Yüzde	6 10,9%	14 25,5%	17 30,9%	8 14,5%	4 7,3%	4 7,3%	2 3,6%	55 38,0%
az vardır	Sayı Yüzde	2 28,6%	1 14,3%	1 14,3%	3 42,9%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	7 4,8%
hiç yoktur	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 33,3%	0 0,0%	2 66,7%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	3 2,0%
bir fikrim yok	Sayı Yüzde	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 0,7%
Toplam	Sayı Yüzde	19 13,1%	34 23,4%	33 22,8%	27 18,6%	9 6,2%	8 5,5%	15 10,3%	145 100,0%

Tablo 56.Sizce bu çevrede kültürel mirasın korunabilmesi için kentsel tasarım disiplinine ihtiyaç var mıdır ?(Kullanıcı tipi)

SORU 27e		Kullanıcı tipi				
		ikamet ediyorum	çalışıyorum	esnaf (iş yeri sahibi)	hiçbiri	Toplam
tamamen vardır	Sayı Yüzde	21 26,6%	20 25,3%	13 16,5%	25 31,6%	79 54,5%
vardır	Sayı Yüzde	11 20,0%	21 38,2%	3 5,5%	20 36,4%	55 38,0%
az vardır	Sayı Yüzde	3 42,9%	2 28,6%	0 0,0%	2 28,6%	7 4,8%
hiç yoktur	Sayı Yüzde	1 33,3%	1 33,3%	1 33,3%	0 0,0%	3 2,0%
bir fikrim yok	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 0,7%
Toplam	Sayı Yüzde	36 24,8%	45 31,0%	17 11,7%	47 32,4%	145 100,0%

Tablo 57.Bu çevrenin daha çok kullanılması için nasıl bir kentsel tasarım çalışması yapılması gerektiğini düşünüyorsunuz?

SORU 28	Toplu taşıma öncelikli ulaşım olmalı	İnsanların daha çok vakit geçirmesini sağlayacak mekânlar tasarlanmalı	Kentsel mekânları canlı tutacak, belirli günlerde düzenlenen etkinlikler olmalı	Tarihi çevrenin tanıtımı yapılarak algılanabilirliği artırılmalı	Her kullanıcının ihtiyacına cevap verebilen mekânlar tasarlanmalı	Hepsi	diğer
Sayı	30	59	51	47	36	41	1
Yüzde	20,7%	40,7%	35,2%	32,4%	24,8%	28,3%	0,7%

Tablo 58.Yaşadığımız dünyayı torunlarımıza daha iyi yaşam çevreleri sağlayarak aktarabilmemiz için yerel yönetim ve gönüllü kuruluşlarla bu konuda işbirliği yapar mısınız? (Yaş)

SORU 29a		Yaş					
		15-20	21-35	36-50	51-65	65-	Toplam
her zaman yaparım	Sayı Yüzde	11 18,3%	12 20,0%	14 23,3%	15 25,0%	8 13,3%	60 41,4%
yaparım	Sayı Yüzde	3 4,5%	26 39,4%	22 33,3%	13 19,7%	2 3,0%	66 45,5%
yapmam	Sayı Yüzde	0 0,0%	5 55,6%	4 44,4%	0 0,0%	0 0,0%	9 6,2%
hiçbir zaman yapmam	Sayı Yüzde	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 0,7%
fikrim yok	Sayı Yüzde	1 11,1%	3 33,3%	3 33,3%	2 22,2%	0 0,0%	9 6,2%
Toplam	Sayı Yüzde	15 10,3%	46 31,7%	44 30,3%	30 20,7%	10 6,9%	145 100,0%

Tablo 59.

SORU 29b		Cinsiyet		
		kadın	erkek	Toplam
her zaman yaparım	Sayı Yüzde	30 50,0%	30 50,0%	60 41,4%
yaparım	Sayı Yüzde	35 53,0%	31 47,0%	66 45,5%
yapmam	Sayı Yüzde	3 33,3%	6 66,7%	9 6,2%
hiçbir zaman yapmam	Sayı Yüzde	1 100,0%	0 0,0%	1 0,7%
fikrim yok	Sayı Yüzde	3 33,3%	6 66,7%	9 6,2%
Toplam	Sayı Yüzde	72 49,7%	73 50,3%	145 100,0%

Tablo 60.

SORU 29c		Öğrenim Durumu						
		okur yazar	ilk okul	orta okul	lise	üniversite	yüksek lisans	Toplam
her zaman yaparım	Sayı Yüzde	1 1,7%	8 3,3%	13 21,7%	24 40,0%	12 20,0%	2 3,3%	60 41,4%
yaparım	Sayı Yüzde	1 1,5%	9 13,6%	9 13,6%	14 21,2%	24 36,4%	9 13,6%	66 45,5%
yapmam	Sayı Yüzde	0 0,0%	1 11,1%	0 0,0%	5 55,6%	3 33,3%	0 0,0%	9 6,2%
hiçbir zaman	Sayı	0	1	0	0	0	0	1

yapmam	Yüzde	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,7%
fikrim yok	Sayı Yüzde	0 0,0%	0 0,0%	1 11,1%	4 44,4%	3 33,3%	1 11,1%	9 6,2%
Toplam	Sayı Yüzde	2 1,4%	19 13,1%	23 15,9%	47 32,4%	42 29,0%	12 8,3%	145 100,0%

Tablo 61.

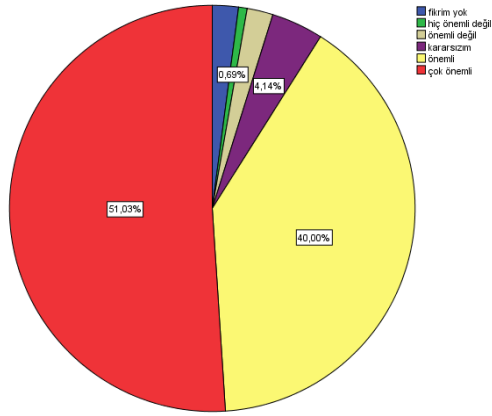
SORU 29d		Meslek							
		öğrenci	memur	özel sektör çalışanı	serbest meslek- esnaf	ev hanımı	işsiz	emekli	Toplam
her zaman yaparım	Sayı Yüzde	11 18,3%	10 16,7%	9 15,0%	14 23,3%	3 5,0%	1 1,7%	12 20,0%	60 41,4%
yaparım	Sayı Yüzde	7 10,6%	19 28,8%	18 27,3%	9 13,6%	5 7,6%	6 9,1%	2 3,0%	66 45,5%
yapmam	Sayı Yüzde	0 0,0%	3 33,3%	3 33,3%	2 22,2%	1 11,1%	0 0,0%	0 0,0%	9 6,2%
hiçbir zaman yapmam	Sayı Yüzde	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%	1 0,7%
fikrim yok	Sayı Yüzde	1 11,1%	2 22,2%	3 33,3%	2 22,2%	0 0,0%	1 11,1%	0 0,0%	9 6,2%
Toplam	Sayı Yüzde	19 13,1%	34 23,4%	33 22,8%	27 18,6%	9 6,2%	8 5,5%	15 10,3%	145 100,0%

Tablo 62.

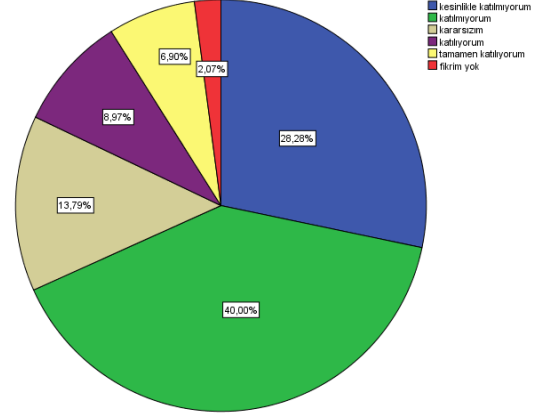
SORU 29e		Kullanıcı tipi				
		ikamet ediyorum	çalışıyorum	esnaf (iş yeri sahibi)	hiçbiri	Toplam
her zaman yaparım	Sayı Yüzde	22 36,7%	15 25,0%	8 13,3%	15 25,0%	60 41,4%
yaparım	Sayı Yüzde	10 15,2%	20 30,3%	6 9,1%	30 45,5%	66 45,5%
yapmam	Sayı Yüzde	3 33,3%	5 55,6%	0 0,0%	1 11,1%	9 6,2%
hiçbir zaman yapmam	Sayı Yüzde	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%	0 0,0%	1 0,7%
fikrim yok	Sayı Yüzde	1 11,1%	5 55,6%	2 22,2%	1 11,1%	9 6,2%

Tablo 63.Geliştirici Faktörler

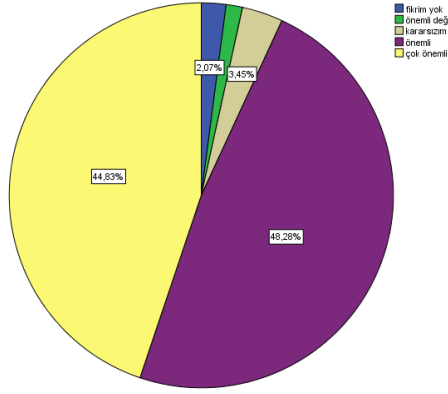
SORU31. Tarihi değerlerin korunması ve tanıtılması çalışmaları turizmin gelişmesini, yeni iş imkânları yaratılmasını sağlıyor.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	3	2,1	kesinlikle katılmıyorum	41	28,3
hiç önemli değil	1	0,7	katılmıyorum	58	40,0
önemli değil	3	2,1	kararsızım	20	13,8
kararsızım	6	4,1	katılıyorum	13	9,0
önemli	58	40,0	tamamen katılıyorum	10	6,9
çok önemli	74	51,0	fikrim yok	3	2,1
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0
SORU32. Yapılaşmış çevrenin görsel, fiziksel ve işlevsel değerini artırıyor.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	3	2,1	kesinlikle katılmıyorum	41	28,3
hiç önemli değil	0	0,0	katılmıyorum	63	43,4
önemli değil	2	1,4	kararsızım	24	16,6
kararsızım	5	3,4	katılıyorum	10	6,9
önemli	70	48,3	tamamen katılıyorum	6	4,1
çok önemli	65	44,8	fikrim yok	1	0,7
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0
SORU33. Geleneksel konutların gerektiğinde yeni işlevler ile yaşatılmasını ve farklı ihtiyaçların karşılanmasını sağlıyor. (konaklama,yeme-içme vb.)					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	2	1,4	kesinlikle katılmıyorum	35	24,1
hiç önemli değil	1	0,7	katılmıyorum	47	32,4
önemli değil	4	2,8	kararsızım	32	22,1
kararsızım	10	6,9	katılıyorum	22	15,2
önemli	67	46,2	tamamen katılıyorum	7	4,8
çok önemli	61	42,1	fikrim yok	2	1,4
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0

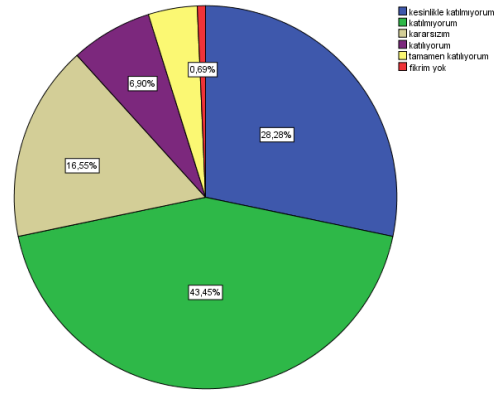
Şekil 1a. Soru31

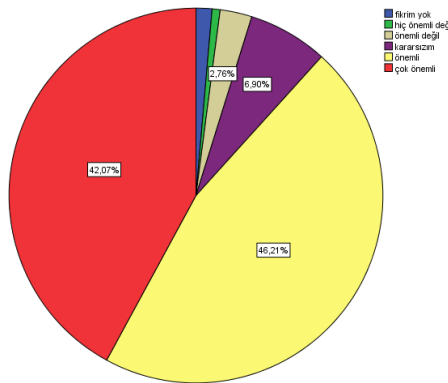
Şekil 1b. Soru31

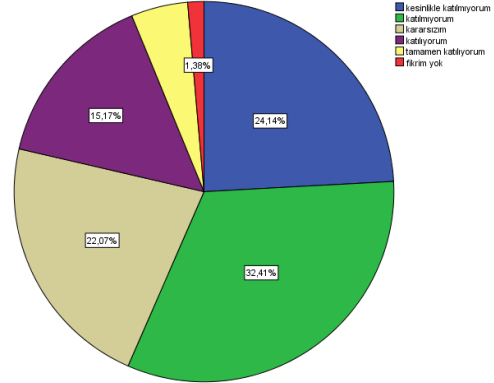
Şekil 2a. Soru32

Şekil 2b. Soru32

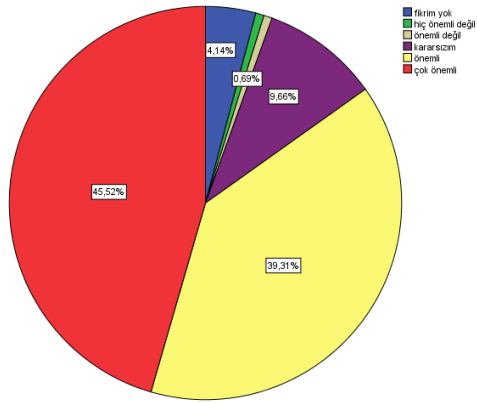
Şekil 3a. Soru33

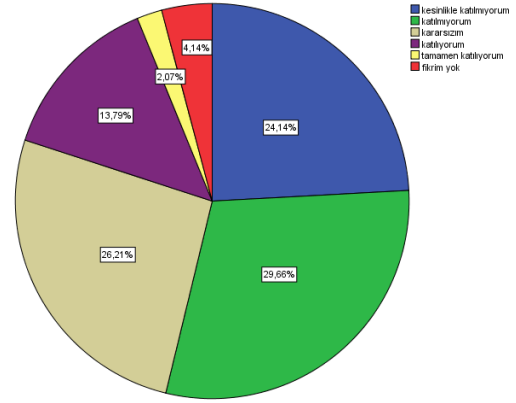
Şekil 3b. Soru33

Tablo 64.Bağlılık, Aidiyet Yönleri

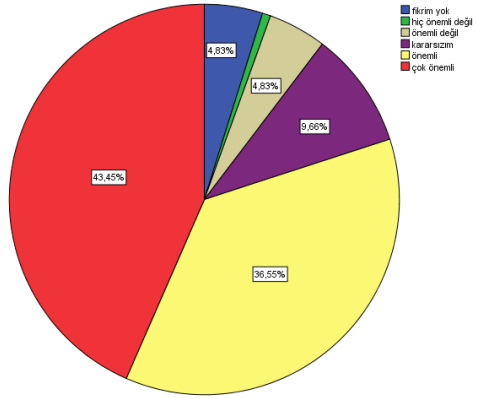
SORU34. Fiziksel olarak çevresiyle uyumlu yapısı (bağları) vardır.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	6	4,1	kesinlikle katılmıyorum	35	24,1
hiç önemli değil	1	0,7	katılmıyorum	43	29,7
önemli değil	1	0,7	kararsızım	38	26,2
kararsızım	14	9,7	katılıyorum	20	13,8
önemli	57	39,3	tamamen katılıyorum	3	2,1
çok önemli	66	45,5	fikrim yok	6	4,1
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0
SORU35. Mahalle sakinlerinin buluşup toplanabileceği ortak alanlar mevcut , mahalle kültürünün tanıtılmasını sağlıyor.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	7	4,8	kesinlikle katılmıyorum	43	29,7
hiç önemli değil	1	0,7	katılmıyorum	42	29,0
önemli değil	7	4,8	kararsızım	37	25,5
kararsızım	14	9,7	katılıyorum	11	7,6
önemli	53	36,6	tamamen katılıyorum	4	2,8
çok önemli	63	43,4	fikrim yok	8	5,5
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0
SORU36. Çevre halkı bu bölgeye bağlıdır, koruma bilinci gelişmiştir.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	11	7,6	kesinlikle katılmıyorum	31	21,4
hiç önemli değil	0	0,0	katılmıyorum	40	27,6
önemli değil	2	1,4	kararsızım	35	24,1
kararsızım	9	6,2	katılıyorum	20	13,8
önemli	52	35,8	tamamen katılıyorum	6	4,1
çok önemli	71	49,0	fikrim yok	13	9,0
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0

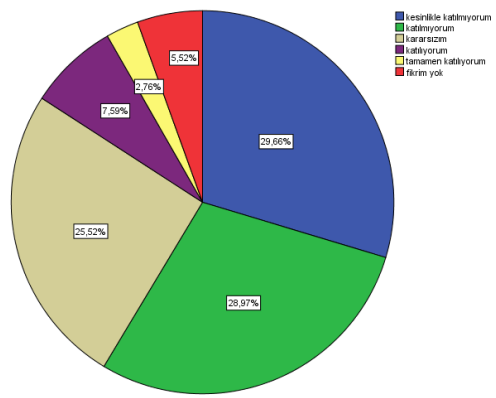
Şekil 4a. Soru34

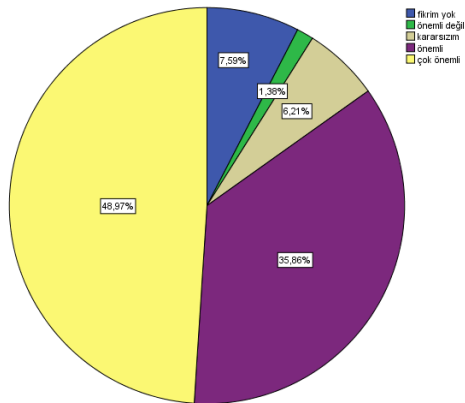
Şekil 4b. Soru34

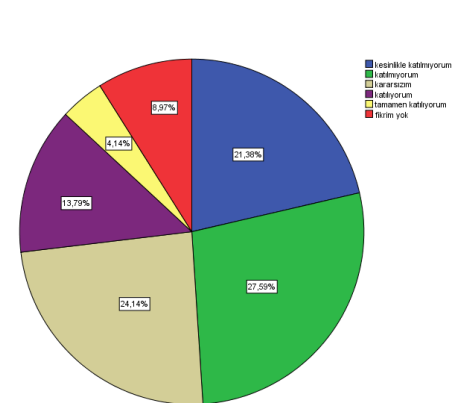
Şekil 5a. Soru35

Şekil 5b. Soru35

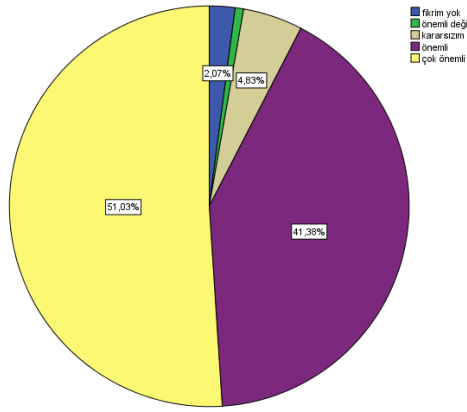
Şekil 6a. Soru36

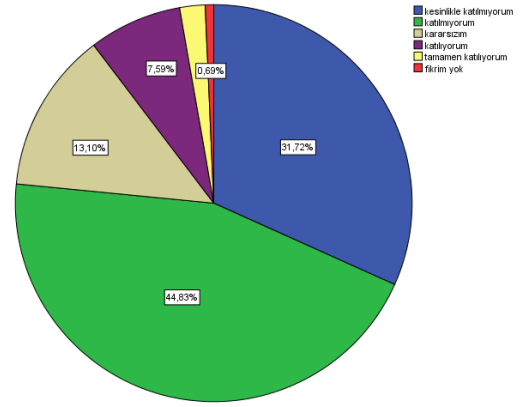
Şekil 6b. Soru36

Tablo 65.Çeşitlilik Faktörleri

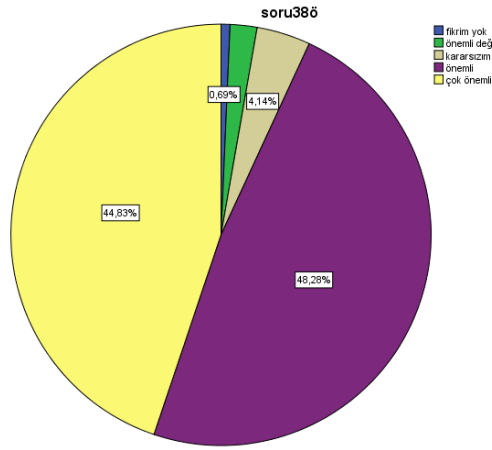
SORU37. Yerli ve yabancı farklı turist gruplarına hitap eden, tüm kullanıcı gruplarının ihtiyaç ve isteklerini karşılayan mekânlar vardır.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	3	2,1	kesinlikle katılmıyorum	46	31,7
hiç önemli değil	0	0,0	katılmıyorum	65	44,8
önemli değil	1	0,7	kararsızım	19	13,1
kararsızım	7	4,8	katılıyorum	11	7,6
önemli	60	41,4	tamamen katılıyorum	3	2,1
çok önemli	74	51,0	fikrim yok	1	0,7
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0
SORU38. Alandaki tüm kamusal bina ve açık alanlara herkesin erişimi sağlanabiliyor.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	1	0,7	kesinlikle katılmıyorum	40	27,6
hiç önemli değil	0	0,0	katılmıyorum	44	30,3
önemli değil	3	2,1	kararsızım	26	17,9
kararsızım	6	4,1	katılıyorum	30	20,7
önemli	70	48,3	tamamen katılıyorum	4	2,8
çok önemli	65	44,8	fikrim yok	1	0,7
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0
SORU39. Alanın önemi ile ilgili yapılan bilgilendirmeler ve düzenlenen etkinliklerle kentsel hayat canlı ve güçlü tutuluyor.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	5	3,4	kesinlikle katılmıyorum	47	32,4
hiç önemli değil	0	0,0	katılmıyorum	52	35,9
önemli değil	1	0,7	kararsızım	22	15,2
kararsızım	3	2,1	katılıyorum	16	11,0
önemli	65	44,8	tamamen katılıyorum	5	3,4
çok önemli	71	49,0	fikrim yok	3	2,1
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0

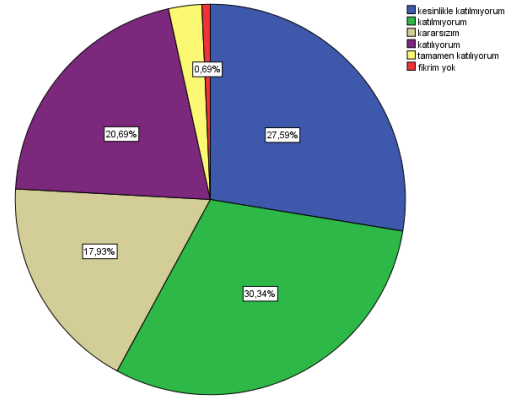
Şekil 7a. Soru37

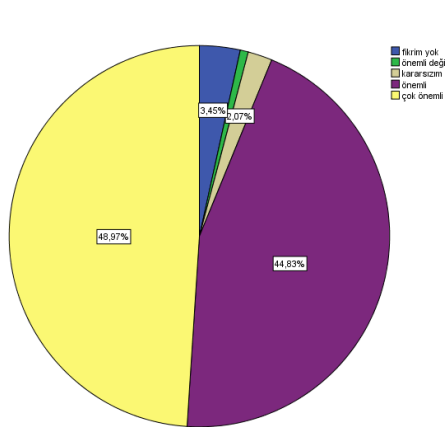
Şekil 7b. Soru37

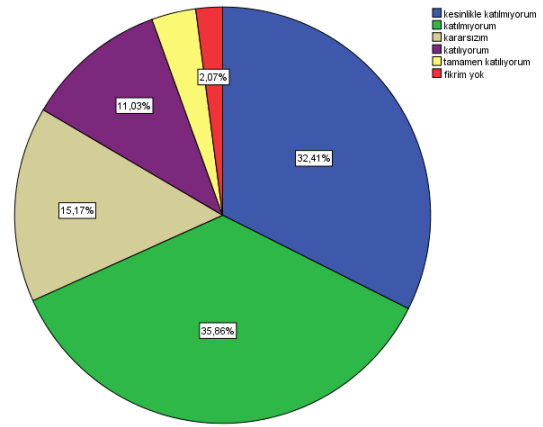
Şekil 8a. Soru38

Şekil 8b. Soru38

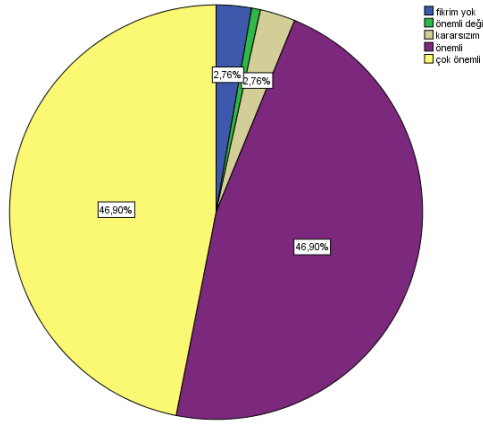
Şekil 9a. Soru39

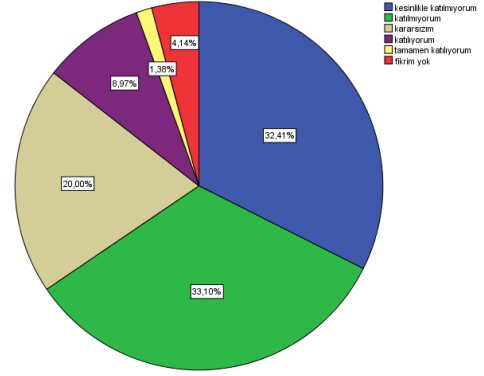
Şekil 9b. Soru39

Tablo 66.Devamlılık Faktörleri

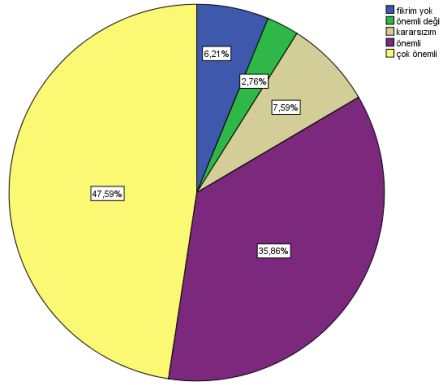
SORU40. Mirasın ve kültürün devamlılığını sağlayan sosyal aktivitelerin yapılabilirdiği kamusal mekânlar mevcuttur.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	4	2,8	kesinlikle katılmıyorum	47	32,4
hiç önemli değil	0	0,0	katılmıyorum	48	33,1
önemli değil	1	0,7	kararsızım	29	20,0
kararsızım	4	2,8	katılıyorum	13	9,0
önemli	68	46,9	tamamen katılıyorum	2	1,4
çok önemli	68	46,9	fikrim yok	6	4,1
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0
SORU41. Değişen iklim şartlarına (hava koşullarına) karşı dirençlidir.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	9	6,2	kesinlikle katılmıyorum	32	22,1
hiç önemli değil	0	0,0	katılmıyorum	39	26,9
önemli değil	4	2,8	kararsızım	41	28,3
kararsızım	11	7,6	katılıyorum	17	11,7
önemli	52	35,9	tamamen katılıyorum	5	3,4
çok önemli	69	47,6	fikrim yok	11	7,6
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0
SORU42. Gelecek kuşaklara daha iyi ve sağlıklı yaşam çevreleri sağlayan kentsel/kamusal mekânlar mevcuttur.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	6	4,1	kesinlikle katılmıyorum	46	31,7
hiç önemli değil	1	0,7	katılmıyorum	47	32,4
önemli değil	1	0,7	kararsızım	22	15,2
kararsızım	8	5,5	katılıyorum	18	12,4
önemli	63	43,4	tamamen katılıyorum	5	3,4
çok önemli	66	45,5	fikrim yok	7	4,8
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0

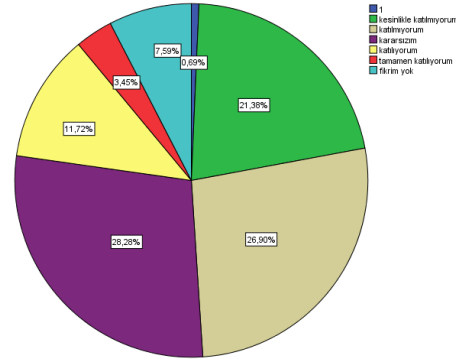
Şekil 10a. Soru40

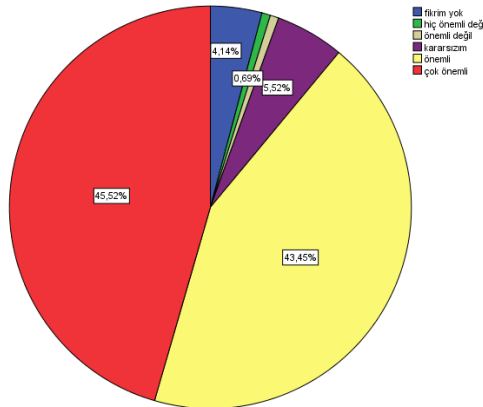
Şekil 10b. Soru40

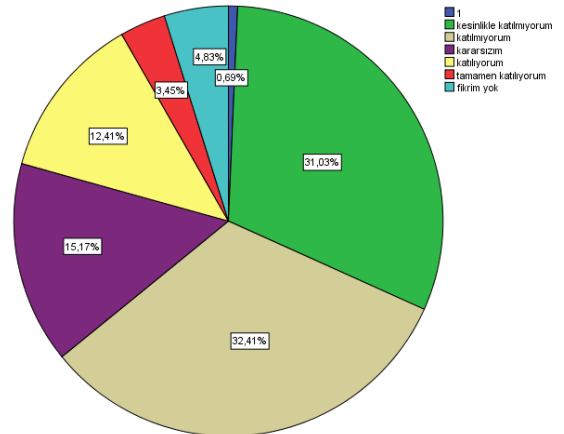
Şekil 11a. Soru41

Şekil 11b. Soru41

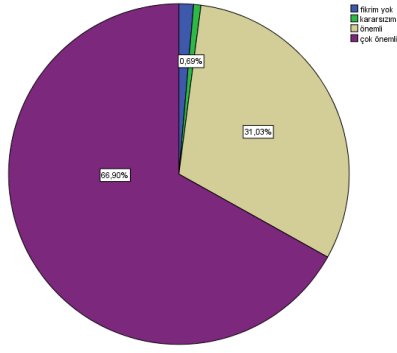
Şekil 12a. Soru42

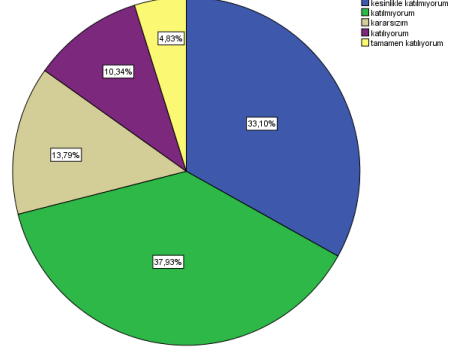
Şekil 12b. Soru42

Tablo 67. Konfor öğeleri

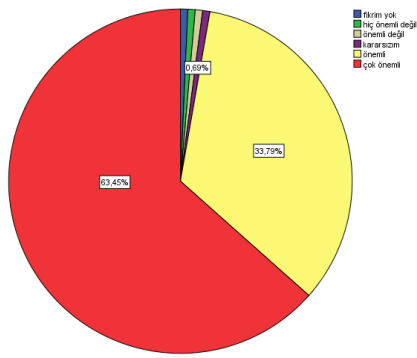
SORU43. Bu bölgede yürürken, otururken, konuşurken, oynarken, dinlenirken vb. rahat hissediyorum.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	2	1,4	kesinlikle katılmıyorum	48	33,1
hiç önemli değil	0	0,0	katılmıyorum	55	37,9
önemli değil	0	0,0	kararsızım	20	13,8
kararsızım	1	0,7	katılıyorum	15	10,3
önemli	45	31,0	tamamen katılıyorum	7	4,8
çok önemli	97	66,9	fikrim yok	0	0,0
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0
SORU44. Gürültü, iklim koşulları, trafik vb. istenmeyen durumlara maruz kalmıyorum.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	1	0,7	kesinlikle katılmıyorum	64	44,1
hiç önemli değil	1	0,7	katılmıyorum	58	40,0
önemli değil	1	0,7	kararsızım	13	9,0
kararsızım	1	0,7	katılıyorum	6	4,1
önemli	49	33,8	tamamen katılıyorum	3	2,1
çok önemli	92	63,4	fikrim yok	1	0,7
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0
SORU45. Ücret ödemek zorunda olmadan vakit geçirebileceğim mekânlar mevcut.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	0	0,0	kesinlikle katılmıyorum	50	34,5
hiç önemli değil	0	0,0	katılmıyorum	47	32,4
önemli değil	1	,7	kararsızım	23	15,9
kararsızım	5	3,4	katılıyorum	18	12,4
önemli	59	40,7	tamamen katılıyorum	7	4,8
çok önemli	80	55,2	fikrim yok	0	0,0
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0
SORU46. Kendimi bu çevrenin bir parçası olarak hissediyorum.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	3	2,1	kesinlikle katılmıyorum	42	29,0
hiç önemli değil	6	4,1	katılmıyorum	34	23,4
önemli değil	8	5,5	kararsızım	36	24,8
kararsızım	5	3,4	katılıyorum	21	14,5
önemli	51	35,2	tamamen katılıyorum	9	6,2
çok önemli	72	49,7	fikrim yok	3	2,1
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0

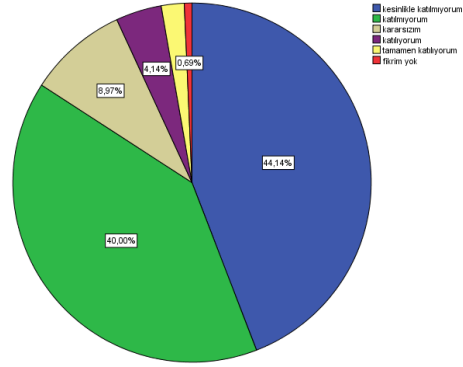
Şekil 13a. Soru43

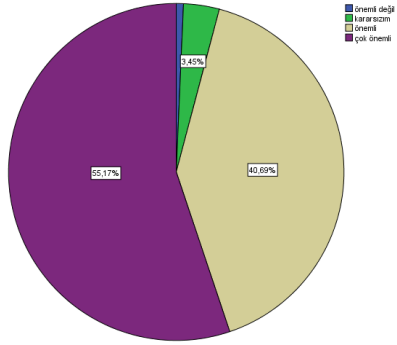
Şekil 13b. Soru43

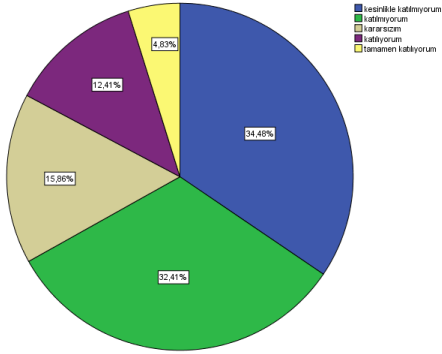
Şekil 14a. Soru44

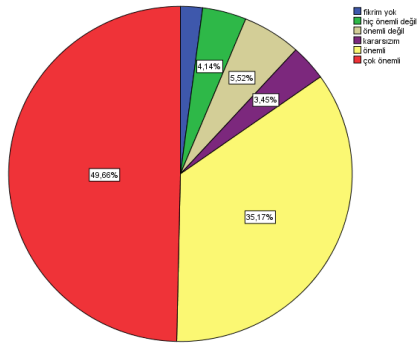
Şekil 14b. Soru44

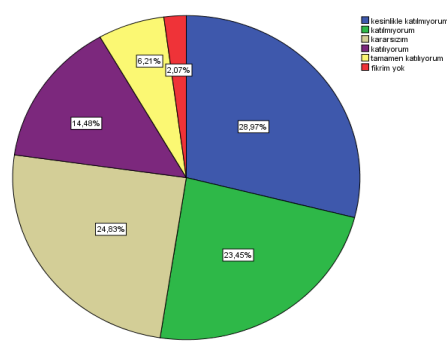
Şekil 15a. Soru45

Şekil 15b. Soru45

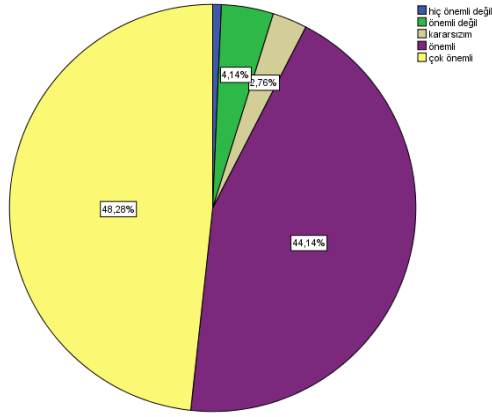
Şekil 16a. Soru46

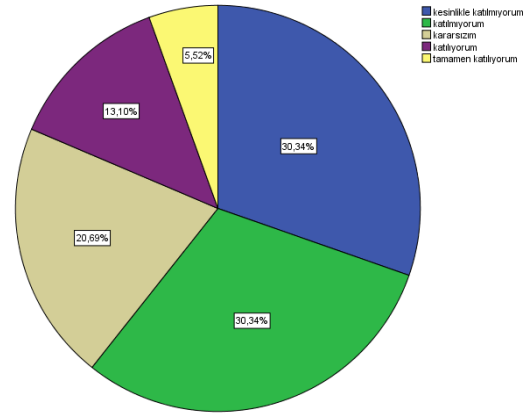
Şekil 16b. Soru46

Tablo 68. Canlılık öğeleri

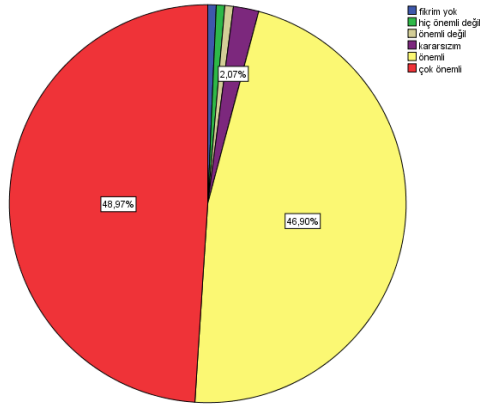
SORU47. Başka insanların da etrafta olduğunu görebiliyorum, canlı bir hayat vardır.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	0	0,0	kesinlikle katılmıyorum	44	30,3
hiç önemli değil	1	0,7	katılmıyorum	44	30,3
önemli değil	6	4,1	kararsızım	30	20,7
kararsızım	4	2,8	katılıyorum	19	13,1
önemli	64	44,1	tamamen katılıyorum	8	5,5
çok önemli	70	48,3	fikrim yok	0	0,0
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0
SORU48. İnsanların bireysel veya toplu olarak eğlenceli vakit geçirebilecekleri mekânlar var.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	1	0,7	kesinlikle katılmıyorum	49	33,8
hiç önemli değil	1	0,7	katılmıyorum	44	30,3
önemli değil	1	0,7	kararsızım	20	13,8
kararsızım	3	2,1	katılıyorum	24	16,6
önemli	68	46,9	tamamen katılıyorum	5	3,4
çok önemli	71	49,0	fikrim yok	3	2,1
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0
SORU49. Ziyaret etmek ya da çeşitli aktiviteler yapmak istediğim mekânlar var.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	2	1,4	kesinlikle katılmıyorum	45	31,0
hiç önemli değil	1	0,7	katılmıyorum	39	26,9
önemli değil	2	1,4	kararsızım	19	13,1
kararsızım	5	3,4	katılıyorum	32	22,1
önemli	60	41,4	tamamen katılıyorum	9	6,2
çok önemli	75	51,7	fikrim yok	1	0,7
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0

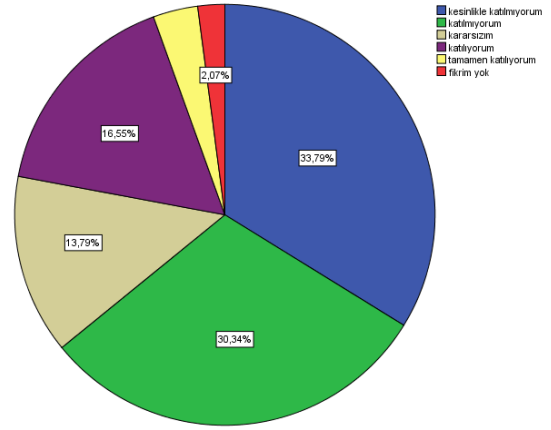
Şekil 17a. Soru47

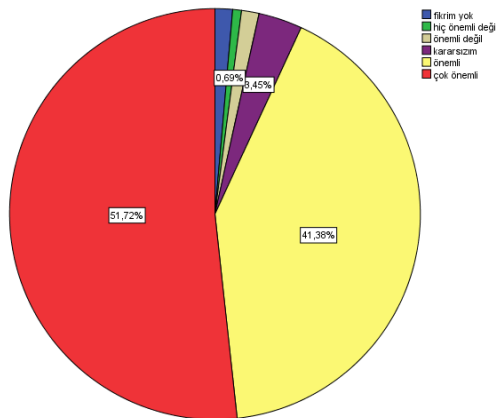
Şekil 17b. Soru47

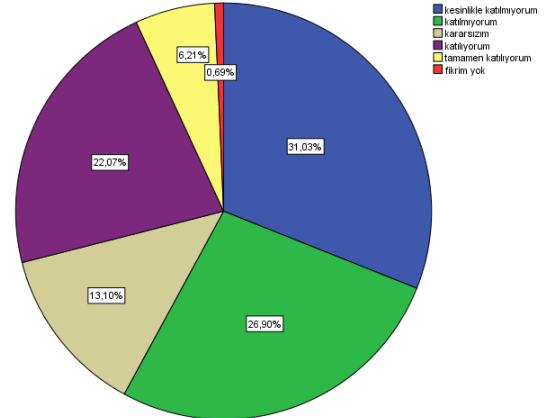
Şekil 18a. Soru48

Şekil 18b. Soru48

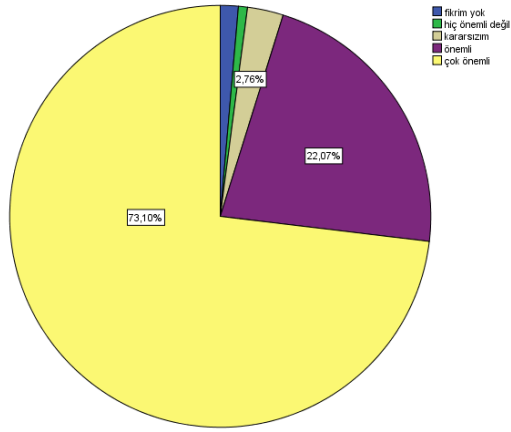
Şekil 19a. Soru49

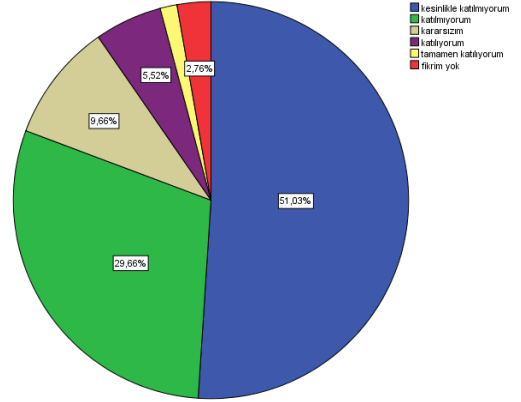
Şekil 19b. Soru49

Tablo 69. Güvenlik öğeleri

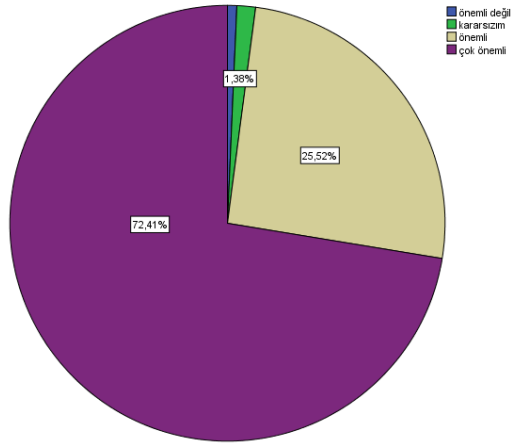
SORU50. Bu çevrede kendimi gece ya da yalnızken dahi güvende hissediyorum.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	2	1,4	kesinlikle katılmıyorum	74	51,0
hiç önemli değil	1	,7	katılmıyorum	43	29,7
önemli değil	0	0,0	kararsızım	14	9,7
kararsızım	4	2,8	katılıyorum	8	5,5
önemli	32	22,1	tamamen katılıyorum	2	1,4
çok önemli	106	73,1	fikrim yok	4	2,8
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0
SORU51. Yollar, bahçeler ve diğer mekânlar büyük ve küçükler için yürürken ya da başka bir aktivite yaparken güvenlidir.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	0	0,0	kesinlikle katılmıyorum	67	46,2
hiç önemli değil	0	0,0	katılmıyorum	50	34,5
önemli değil	1	0,7	kararsızım	15	10,3
kararsızım	2	1,4	katılıyorum	6	4,1
önemli	37	25,5	tamamen katılıyorum	5	3,4
çok önemli	105	72,4	fikrim yok	2	1,4
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0
SORU52. Yasa dışı faaliyete teşvik edebilecek terk edilmiş yapılar yoktur.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	7	4,8	kesinlikle katılmıyorum	54	37,2
hiç önemli değil	0	0,0	katılmıyorum	41	28,3
önemli değil	2	1,4	kararsızım	29	20,0
kararsızım	3	2,1	katılıyorum	6	4,1
önemli	37	25,5	tamamen katılıyorum	6	4,1
çok önemli	96	66,2	fikrim yok	9	6,2
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0

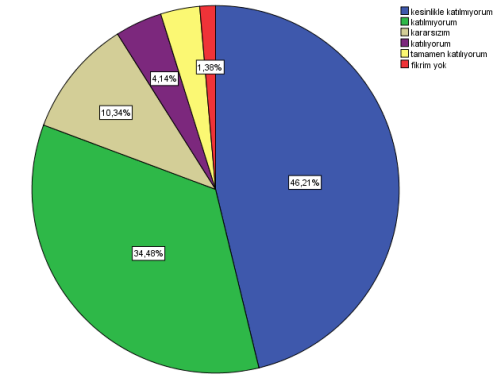
Şekil 20a. Soru50

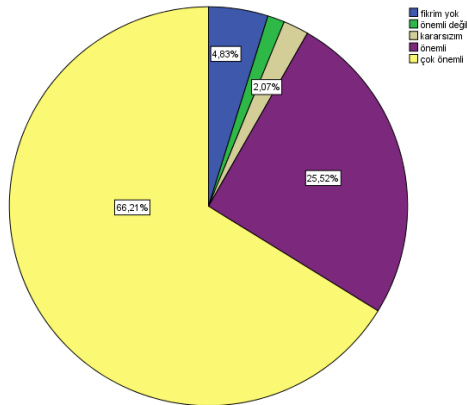
Şekil 20b. Soru50

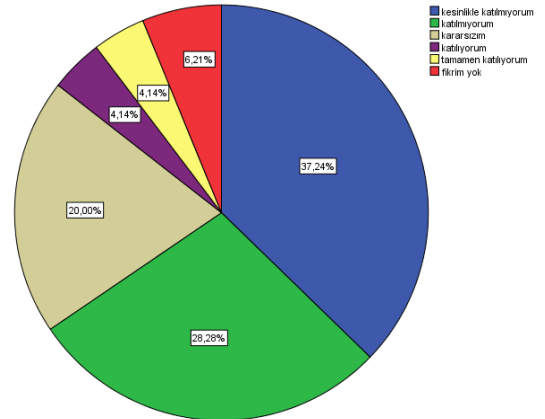
Şekil 21a. Soru51

Şekil 21b. Soru51

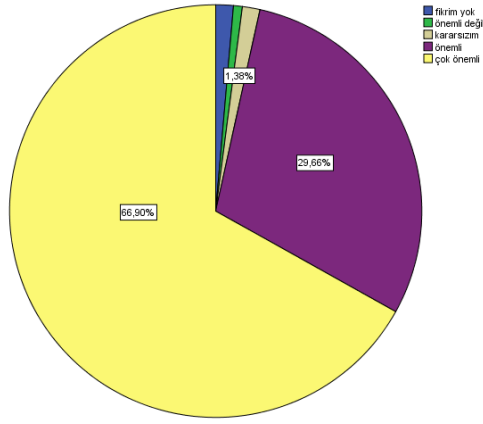
Şekil 22a. Soru52

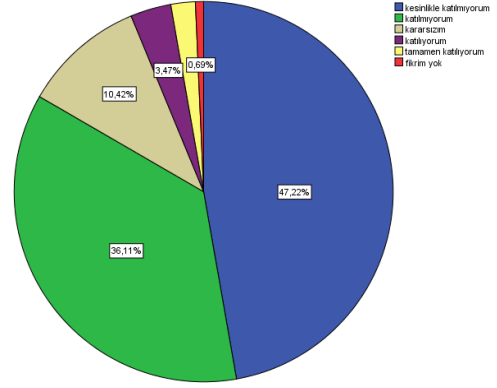
Şekil 22b. Soru52

Tablo 70. Ulaşılabilirlik öğeleri

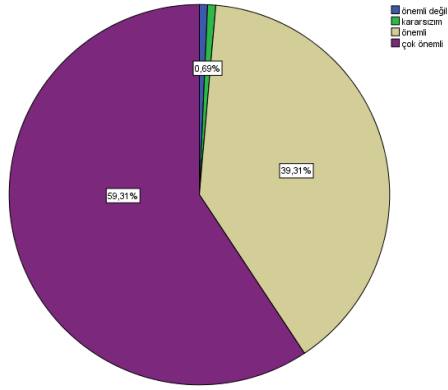
SORU53. Araçlardan ziyade insanların yürümesi ya da bisiklete binmesi öncelikli sağlıklı bir hayat tarzına olanak sağlayan mekânlar mevcuttur.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	2	1,4	kesinlikle katılmıyorum	68	46,9
hiç önemli değil	0	0,0	katılmıyorum	52	35,9
önemli değil	1	0,7	kararsızım	15	10,3
kararsızım	2	1,4	katılıyorum	5	3,4
önemli	43	29,7	tamamen katılıyorum	3	2,1
çok önemli	97	66,9	fikrim yok	1	0,7
Toplam	145	100,0	Toplam	144	99,3
kayıp gözlem				1	0,7
SORU54. Her türlü günlük fiziksel ve sosyal ihtiyaca cevap verebilir.(sağlık,eğitim, spor, eğlence)					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	0	0,0	kesinlikle katılmıyorum	61	42,1
hiç önemli değil	0	0,0	katılmıyorum	51	35,2
önemli değil	1	0,7	kararsızım	20	13,8
kararsızım	1	0,7	katılıyorum	5	3,4
önemli	57	39,3	tamamen katılıyorum	5	3,4
çok önemli	86	59,3	fikrim yok	3	2,1
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0
SORU55. Bu çevre sürdürülebilir ulaşım modellerini (yaya, bisiklet, toplu taşıma) teşvik eder, herkes tarafından erişilebilirdir, Kentin diğer bölgelerine ulaşım sorunu yoktur.					
Önem Seviyesi	Sayı	Yüzde	Katılım Seviyesi	Sayı	Yüzde
fikrim yok	0	0,0	kesinlikle katılmıyorum	49	33,8
hiç önemli değil	1	0,7	katılmıyorum	33	22,8
önemli değil	1	0,7	kararsızım	37	25,5
kararsızım	2	1,4	katılıyorum	15	10,3
önemli	46	31,7	tamamen katılıyorum	11	7,6
çok önemli	95	65,5	fikrim yok	0	0,0
Toplam	145	100,0	Toplam	145	100,0

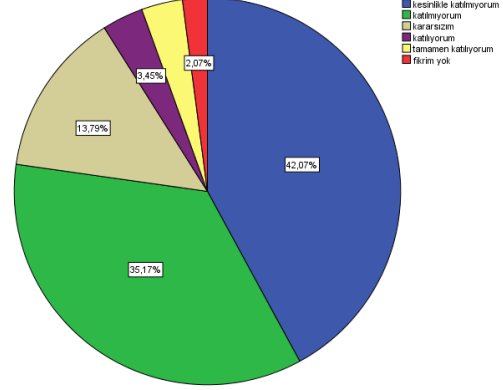
Şekil 23a. Soru53

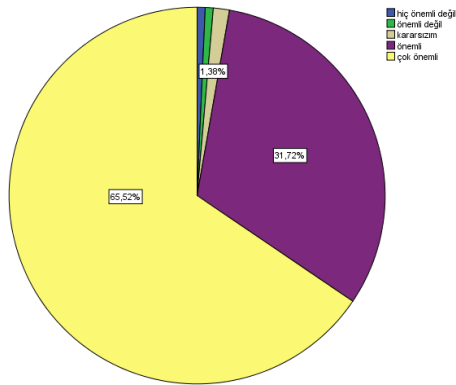
Şekil 23b. Soru53

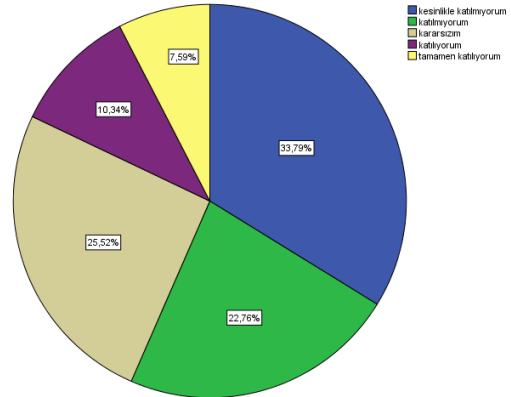
Şekil 24a. Soru54

Şekil 24b. Soru54

Şekil 25a. Soru55

Şekil 25b. Soru55

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Burcu HEMİTLİ ERKAN

Doğum Yeri ve Tarihi : Bursa, 22.08.1985

Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim durumu (Kurum ve Yıl)

Lise : Turhan Tayan Anadolu Lisesi, 1999-2002

Lisans : Kocaeli Üniversitesi, 2003-2009
Politechnika Krakowska, 2007-2008

Yüksek Lisans : Uludağ Üniversitesi, 2011-2014

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl : Ferzan Yapı-Müh. , 2008-2010

Fuat Çelik İnşaat A.Ş. , 2010-2012

Türk Mühendislik, Müşavirlik ve Müteahhitlik A.Ş. , 2012- Halen

Burcu Hemitli Mimarlık Bürosu (Serbest Mimarlık Hizmetleri) , 2013-Halen

Yayınları : Erkan H. , B., Çahantimur, A., 2013.Sağlıklı ve Kaliteli Tarihi Kentsel Mekanlar İçin Kentsel Tasarımın Önemi; Bursa Örneği. Çevre Tasarım Kongresi, Uludağ Üniversitesi, Bursa

İletişim : burcuhemitli@gmail.com